Editura Eminescu

JOHANN URWICH-FERRY

Fără pașaport prin U.R.S.S.

Coperta de: DANIEL NICOLESCU
Ilustrația copertei: MAX BECKMANN, *Noaptea*

Cartea a apărut cu sprijinul Ministerului Culturii

ISBN 973-22-0654-7

Johann URWICH - FERRY

FĂRĂ PAŞAPORT PRIN U.R.S.S.

Editura Eminescu
Bucureşti, 1999

Motto:
Cum te comporți, bine sau rău,
toți oamenii văd în tine, numai
una, neamul tău.

Ferry

Din zei de-am fi coborâtori,
Cu-o moarte tot suntem datori,
Tot una e dac-ai murit
Flăcău ori moș îngârbovit,
Dar nu-i tot una leu să mori
Ori câine-nlănțuit.

G. COȘBUC

...Un popor se compară cu plăcere, sau este comparat de alții, cu un animal; cu un leu, cu un vultur sau cu un cocoş... Japonia poate fi comparată cu o maimuță şi comunismul rusesc cu o capră.

O capră care este legată de un țăruş şi mănâncă complet tot ce se află în jurul ei. Mai întâi în picioare, apoi în genunchi, cu gâtul întins, pe jumătate sugrumat, cu limba întreagă scoasă, cu ochii ieşiți din orbite. Astfel linge şi smulge ea până la ultima margine. Cc este sub ea, în jurul țăruşului, nu îi place şi lasă să se strice. Însă iarba de la marginea extremă pe care o poate ajunge, iarba vecinului, îi place de minune. Comunismul rusesc se interesează puțin de Rusia însăşi; nu-i aduce nici un folos, nu-i mai place. El paşte mai cu plăcere la margine... Estonia, Lituania, Polonia, Turcia, Grecia, Iranul... Primul tur este păscut acum complet. Apoi s-a lungit funia şi acum gâtul, limba şi ochii ajung până în China, Indonezia, Europa de Vest, Spania, Franța, Italia, Belgia, Olanda, Scandinavia...

Dacă toate aceste nu mai sunt margine, atunci comunismul se învârte în jurul țăruşului său, Moscova.

Gabriel M. Boutsen,
DAS BLAUE TAL

PANSLAVISMUL

Privind în ansamblul naționalităților care populau lagărele sovietice, după natura relațiilor care se stabileau, imediat se remarca profundul dispreț reciproc, împins până la ură, ură străveche, nestinsă, dintre polonezi și ruși sau ucrainieni și ruși. Toți slavi. Ce facem atunci cu panslavismul? Dar ce să șteargă ura, pe care secolele de răscoale și represalii sângeroase au intensificat-o dându-i proporții de necrezut! Același dispreț reciproc exista între lituanieni și ruși, între finlandezi și ruși. La rândul lor, polonezii și ucrainienii, deși oprimați și unii și alții de același călău rus, se evitau și se disprețuiau la fel de neiertător. Acestea erau grupurile mari care dădeau osatura și nota caracteristică vieții din lagăr. Certurile, bătăile și uciderile erau generale în această luptă surdă și ireductibilă între ruși de o parte – polonezi, ucrainieni, finlandezi, letoni, estonieni și lituanieni de altă parte. Neînțelegerile acestor grupuri masive erau exploatate firește de conducerea N.K.V.D.-ului.

Restul populației din lagăr era, cum am mai spus, o pestrițătură multinațională, care ilustra cu elocvență protestul masiv al popoarelor prinse în tentaculele hidoase ale giganticei caracatițe sovietice: georgieni, armeni, români din Bucovina și Basarabia luate de curând din teritoriul României sau din vechea Republică Moldovenească dintre Nistru și Bug, turkmeni, bașkiri, calmuci, mongoli, cazahi, uzbeci, komi, iranieni, ciuvași, aino, neneți, cicenți – tot amalgamul sovietic – apoi japonezi, chinezi, manciurieni, turci, francezi din Indochina, belgieni, danezi din armata germană, italieni, iugoslavi, greci, bulgari, cehi, moravi, sloveni, ruteni, spanioli despre care vom mai aminti. Un babilon modern!

O parte a băștinașilor sovietici erau criminali și deținuți de drept comun. Dar, așa cum am mai spus, aceștia aveau un apendice în sentința de condamnare de așa natură, încât nu exista deținut de drept comun care să nu fie transformat în deținut politic.

Cu ajutorul acestor criminali, autoritățile sovietice își

făceau toate jocurile şi manevrele în politica de stăpânire a acestei diversităţi de condamnaţi, întrebuinţând în permanenţă o atmosferă în care un punct de vedere se putea pescui sau impune. Dintre ei îşi recrutau cei mai perfecţi agitatori diversionişti şi provocatori.

Erau socotiţi deţinuţi politici: colaboraţioniştii cu inamicul din ţările ocupate, informatorii ocupanţilor, răzvrătiţii şi orice protestatar din teritoriile ocupate sau din metropola sovietică. Toţi erau socotiţi duşmani ai comunismului şi ai poporului sovietic, spioni şi trădători. Dar trădători puteau fi socotiţi şi alţii: cei care băteau, înjurau ori se revoltau împotriva unui preşedinte abuziv de colhoz; de asemenea, sabotorii sau orice individ acuzat de furt din averea statului sovietic. În aceeaşi categorie, erau încadrate uciderea, furtul de rând, maltratarea sau jignirea unui membru de partid sau a unei autorităţi sovietice. Tot politici erau socotiţi prizonierii de război care insultaseră autoritatea sovietică a lagărului în care erau închişi sau dacă evadaseră, prizonierii de război proveniţi din jandarmeria armatei inamice, poliţia civilă sau militară, precum şi toţi funcţionarii civili care administraseră teritoriile ocupate în timpul războiului în Ucraina, Belorusia, Crimeea, Caucaz, Cuban, Ţările Baltice, Bucovina de Nord şi Basarabia. Tot politici erau socotiţi condamnaţii pentru crime de război şi jafuri pe teritoriile ocupate, cetăţenii străini reţinuţi şi transportaţi aici printr-o decizie a tribunalului O.S (Troica). În sfârşit, o ultimă categorie, cu totul specială şi caracteristică – internaţii care proveneau din două categorii deosebite:

Prima categorie era formată din orice cetăţean sovietic, indiferent de origine, asupra căruia (în urma unei simple informaţii binevoitoare sau delaţiuni) plana o bănuială de neloialitate faţă de partid, guvern şi poporul sovietic. O simplă glumă, un protest, o nemulţumire exprimată la o petrecere, la un pahar de vin, la muncă, ajunse prin informatori la Centrala N.K.V.D., erau suficiente pentru arestarea pe nepusă masă şi transportarea într-un lagăr de internaţi politici. În aceste lagăre se stătea necondamnat pe termen nelimitat până la o nouă conjunctură când venea o eliberare, adeseori provizorie, pentru că rămâneai cu pata de suspect pentru veşnicie. Sau se aplica aşa-zisa pedeapsă administrativă între 5 şi 10 ani. La expirarea

acestui termen însă nu se termina şi pedeapsa. În loc de eliberarea aşteptată, venea surpriza unei prelungiri administrative pe alţi 3-5-10 ani. Şi tot aşa la nesfârşit, fără nici o justificare, moara administrativă funcţiona strivind oamenii cu surpriza prelungirilor.

În noua concepţie a lui Vâşinski & Comp. asupra drepturilor omului se făcuse o simplificare extrem de uluitoare. În ţara aceasta, noii transformatori, care făceau tot ce le trăsnea prin minte, cântau pe toate tonurile la tribunele lumii în straie de matador, despre libertatea popoarelor, umanitate şi drepturile omului. Dar nu aplicate şi în U.R.S.S. Un astfel de caz era ilustrat la Vladimirsk, prin anul 1955, în persoana unui fost prinţ de la curtea ţarului Nicolae al II-lea, care stătea închis în lagărele sovietice din 1917. Singura grijă din partea autorităţilor era ca la fiecare 10 ani să-i aducă la cunoştinţă o nouă prelungire a detenţiunii administrative... O singură justificare pentru această interminabilă detenţiune: suspect de neloialitate faţă de noul sistem social politic al ţării. Omul acesta petrecuse singur în celulă 30 de ani. Acum, în lagărul din Vladimirsk, era foarte neputincios şi-l scotea un alt deţinut la plimbare, să ia aer. În 1955 împlinise 38 de ani de detenţiune, având vârsta de peste 90 de ani.

Cea de a doua categorie de internaţi administrativi provenea din foştii condamnaţi care, după expirarea pedepsei, nu erau eliberaţi pentru că erau suspecţi. De aceea în mod automat li se aplica internarea politică administrativă, după acelaşi principiu al şurubului fără de sfârşit pe care l-am văzut în cazul primei categorii. Deosebirea era numai iniţială. Unii erau suspecţi, iar alţii deveneau suspecţi după prima condamnare.

În unele cazuri, după un număr de repetate prelungiri administrative le era redată libertatea dar îngrădită de obligativitatea domiciliului. Este aşa-zisul domiciliu forţat. De obicei, localitatea era chiar în zona în care se afla închisoarea sau lagărul din care internatul se eliberase. Această categorie de deţinuţi şi internaţi politici va forma viitoarea populaţie a oraşului sau aşezării care se va ridica aici.

Altora mai fericiţi, datorită unor împrejurări neaşteptate sau nenumăratelor intervenţii, după repetate pedepse administrative,

în momentul punerii în libertate li se aduceau chiar scuze: „Știți, a fost o mică neînțelegere!“ Sau: „Vedeți dumneavoastră a fost o greșeală – fie zis – o interpretare greșită a organelor de anchetă, dar au fost pedepsiți exemplar!“

În ce privește viața din acest lagăr, în afara climei aspre și a muncii îngrozitoare din mine, nu era cu mult mai altfel decât în închisorile de până acum. Punctele cheie ale vieții din lagăr erau în mâna blătnoilor și a informatorilor autorităților, niște borfași ordinari, fără nimic sfânt în ei. Erau declarați cu învestitura N.K.V.D.-ului și a administrației. Uneori însă aceste două autorități se ciocneau și intrigau pe ascuns una împotriva celeilalte. Fiecare avea firul ei de informații iar viața deținuților era călărită și otrăvită pe fire multiple de ȘEFI: șefi de baracă, șefi de bucătărie, șefi la ceai, șefi la casă, șefi la supă, șefi la spălătorie, șefi la baie, șefi la etuvă, șefi la ambulatoriu, la brigăzile de lucru, șefi de ture, șefi la cărat apă, șefi la pâine, șefi peste teleguța cu măgăruși, șefi la bibliotecă... șefi... șefi... șefi... și de fiecare șef enumerat sau neenumerat aici, trebuia să te păzești într-un anumit fel. Fiecare avea caracterul și linia lui...

Într-unul din lagărele foarte mici, un așa-zis lagăr de refacere, în care erau trimise epavele din lagărele de muncă și care n-avea decât 120 de locuri, doar 30 de deținuți munceau. Restul erau șefi care decimau rația celor 30, pentru că totalul în kilograme de alimentație din diversele sorturi era pentru 120. Nici mai mult nici mai puțin: 120! Dar șefii, șefii nu mâncau din același cazan în care trebuia să intre alimentele celor 120. Și de aici încolo jalea ajungea, pentru plebea celor 30, dezastru. N-aș putea afirma că disproporția dintre cei care muncesc se menține la unul muncește și alți trei mănâncă, în toată structura lagărelor sau chiar a Uniunii Sovietice, pentru că e greu de controlat. Dar pe cuprinsul acestui lagăr se putea vedea bine structura unui stat. S-ar putea totuși să fie și mai dezastruoasă. Totul era de domeniul posibilului... Dar să ne întoarcem la sucursala asta mică în care se poate vedea cu ochiul liber, direct, fără statistici, fără intermediari, orice mișcare, iar oamenii pot fi luați fiecare pe nume, pe naționalitate; și unde fiecare știe câți dinți are celălalt în gură.

În lagărul acesta cu 30 de albine și 90 de trântori privilegiați

de N.K.V.D. şi administraţie, situaţia se prezenta cam aşa: la vreo 10 bolnavi în infirmerie erau 5 sanitari şi doi medici, dar fără nici un medicament şi nici un fel de instrument medical. La cele vreo 90 de volume de cărţi politice erau 7 bibliotecari, care redactau şi o gazetă de perete. Tot ce putea însemna o situaţie privilegiată, însemna un nou blătnoi căpătuit. Apărea un informator nou, mai dibaci, dacă nu putea lua locul altuia, atunci se crea un post nou sau se făceau rocade serioase cu mari mişcări în ierarhie. Lagărul acesta mic, un fost schit de călugări era o adevărată bijuterie. Vedeai în el ca-n palmă. Şi era foarte distractiv, chiar dacă-ţi făcea greaţă. Avea un comandant, un plutonier roşcovan şi mic de stat, al dracului nevoie mare. Avea afaceri personale în lagăr şi aroganţa lui de blătnoi. Între altele, prin intermediarii lui, ne vindea mahorcă, luându-ne pâinea pe care o vindea la negru, la preţ de speculă, pe piaţă. De meserie era sobar şi-l chema Machiev. Cu locotenentul politruc se avea rău. Dar în pustietatea asta a lui Dumnezeu în mijlocul pădurii, ei făceau ce voiau. Erau şi ei dumnezei cu reţele proprii de informatori. Reclamaţiile n-aveau urmări. Nici n-aveai la cine te plânge. La centrala lagărului? Acolo erau alţi draci. Doi colonei: unul administrativ, Grisciuk; altul politic, Vaţurin, Vaţurin- „Ploşniţa".

Dreptatea era împărţită de blătnoi şi consfinţită de autorităţi prin carceră şi reducerea mâncării la jumătate din pâine şi apă.

...Aici unde suntem acum, în Lagărul 2, până la sfârşitul anului 1950 încă nu ni se dăduse saltea, cearşaf, pernă şi dormeam îmbrăcaţi, învelindu-ne fiecare cu ce aveam, şi era cam aproximativ 2° peste Cercul Polar, undeva pe paralela 67° – 68°.

Celor care nu mai aveau îmbrăcăminte personală li se dădeau albituri cazone, un pantalon, o haină de pânză dublată cu vată şi o pereche de pâslari făcuţi din pantaloni, îmbrăcaţi în cauciuc în partea pe care se călca.

Barăcile în care stăteam erau din pereţi dubli de scândură între care se bătuse pământ ud şi erau la suprafaţă. În alte părţi am stat în bordeie pe jumătate în pământ.

În interior erau două rânduri de paturi comune, priciuri, distanţate între ele, atât cât stând aşezat pe pat să nu loveşti cu capul în scândura celui de sus. În încăperile mai înalte, din alte lagăre am avut şi câte 3-4 paturi comune etajate, iar în

mănăstirea din Oransk, unde se afla celebrul lagăr cu căsuța poștală Moscova 7 074, paturile erau suprapuse pe șapte etaje. Urcarea în pat era o adevărată ascensiune, iar masa era trasă pe plăci de lemn special legate cu sfori, arhimedic distanțate și echilibrate.

Densitatea populației unei barăci varia între 200-400. În unele, ca de exemplu în jungla barăcii de triaj nr. 45, numărul locatarilor se ridica la 450. Să nu mai vorbesc de capela și trapezul mănăstirii 7 074 unde într-o singură încăpere, pe șapte rânduri de paturi suprapuse dormeau unul lângă altul ca sardelele în cutia lor până la 1.500 de deținuți și prizonieri. Firește că un astfel de mod de viață nu poate decât să-ți facă silă și groază. S-ar putea închipui o promiscuitate mai cumplită? Să nu te poți suci în patul tău decât la comandă toți o dată? Să nu poți duce o lingură la gură pe care să nu ți-o numere altul sau să nu te observe alți zece? Să știi tot, să vezi tot, să miroși totul și toate ale vecinilor, doriți și nedoriți, zi și noapte, săptămâni, luni, ani!... Astea sunt lucruri care dor, mistuie și dezlânează, tocesc și surpă. Cad ultimele cercuri și celor cărora le-au mai rămas. Se usucă ultimele doage...

În astfel de condiții era foarte firesc ca trei sau patru crime într-o zi să nu mai surprindă pe nimeni. Poate că dimpotrivă, ar fi fost anormal dacă nu s-ar fi petrecut așa, în lumea asta interlopă, fără cercuri, fără doage. De obicei certurile și ciocnirile cele mai sângeroase, uneori în bandă, se dădeau între diferitele partide de deținuți de drept comun, care de obicei pe aceeași platformă se fereau unele de altele. Dar, dacă se întâlneau, se duşmăneau la cuțite.

Totuși „blătnoii" se fereau să aibă de-a face cu politrucii și N.K.V.D.-ul oricât de criminali ar fi fost. De obicei gașca asta se ferea de toată oficialitatea și opera pe cont propriu. Nu putea suferi nici partida „sukilor" adică a „câinilor", a javrelor credincioase politrucilor sub a căror conducere mascată operau.

Mai târziu, inițiindu-mă în masoneria și dedesubturile lagărelor am constatat că se deosebeau între ei și în îmbrăcăminte, dar mai ales după căciula pe care o purtau, distincție care rămăsese moștenire din timpul Războiului civil din 1917. Unii aveau fundul căciulii negru, alții din postav roșu sau alte culori.

În povestirile lor, auzisem adeseori pe blătnoi amintind de asociația lor secretă „Ciornaia Koşca", de la care moşteniseră obiceiul să poarte căciula cu postav negru, spre deosebire de „suki" care pretindeau că-şi au rădăcinile tocmai în timpul Revoluției din 1905. Pe scurt, mi s-a lămurit repede că luptele dintre aceste două grupări de resturi umane nu erau decât continuarea ciocnirilor dintre soldații roşii şi albi.

Între ei se afla gaşca neutră a „mahnovților" care cântau când pe o strună când pe alta dar, întotdeauna, numai după ce se lămureau cine este mai tare.

În afară de aceste trei grupări distincte, din care făceau parte numai ruşii, iar dintre ei, numai cele mai rele lepădături, mai erau o sumedenie de paraziți şi borfaşi neînregimentați nicăieri, care foloseau instabilitatea şi tulburarea generală pentru a da cele mai neaşteptate lovituri, lăsându-te gol puşcă la vreme de iarnă grea sau furându-ți mâncarea de sub nas. Fără ruşine, fără temeri, maeştri desăvârşiți într-o sumedenie de trucuri şi perversități, nu se dădeau înapoi de la nimic. Ajungeau să-ți smulgă şi pâinea din mână şi fugeau cu ea. Atacau uneori şi grupurile de serviciu care purtau mâncarea de la bucătărie şi luau pâinea la 30-40 de inşi sau alteori chiar hârdăul cu fiertură. Trebuie să amintesc că lagărul era prea mare şi loviturile erau date la locuri dosnice şi-n plină noapte polară. Alteori, chiar în clar-obscurul zilelor. După primele experiențe, ridicarea alimentelor se făcea sub escortă puternică, formată din oamenii cei mai vânjoşi şi înarmați cu ghioage. Trăiam ca-n codru. Fiara putea sări de oriunde. N.K.V.D.-ul, atotputernicul N.K.V.D. nu ştia niciodată nimic, iar administrația dădea din umeri. Trebuia deci să te aperi. „Mahnovții" nu atacau decât cu toată formația lor şi numai pe cei mai slabi. Rămaşi de unul singur sau în minoritate se alipeau imediat celui mai tare. De regulă ei erau cozile de topor cele mai fidele şefilor mai mari sau mai mici, asigurându-şi dreptul lor de trepăduşi care trândăvesc toată ziua şi născocesc tot felul de rele în dauna celorlalți.

Cât despre masă, deşi nu intrau în mină şi nici nu făceau altceva, ei aveau cele mai bune categorii de cartele, cartelele pentru munci grele.

În tainele tuturor acestor categorii de borfaşi care, în esența lor, erau pe acelaşi şablon, oricum s-ar fi numit, era greu să pătrunzi. Dar cel mai indicat era să te fereşti, pentru că, în clipa

în care apărea bănuiala că ştii prea multe şi le-ai putea strica socotelile te puteai socoti un om mort. Pentru a ne apăra de atacurile surprize, trebuia să ne strângem rândurile, dar lucrul acesta era strict interzis şi pedepsit greu. Oricine denunţa sau informa, sfârşitul era mutatul – ca să nu facă purici prea mulţi – din baracă în baracă, din brigadă în brigadă sau dintr-un lagăr în altul. Nu făceau acelaşi lucru cu „suki", cu „blătnoii" sau „mahnovţii" lor. În rândurile acestora nu se intervenea decât foarte rar, când opoziţia lor faţă de autorităţi sau nesocotirea anumitor dispoziţii ar fi tulburat prea puternic scopurile sau interesele conducerii.

A fost un singur caz, cu un astfel de bandit care a îndrăznit să înfrunte luni de zile N.K.V.D.-ul. Pe capul lui conducerea a oferit şi premii. Şi pentru că nu-l putuseră prinde şi scoate din lagăr în nici un chip, până la urmă au scos toţi puşcăriaşii din incinta lagărului şi au introdus grupe de puşcaşi cu arme automate care „au curăţat terenul ca la război".Şi gata!

Era o mare plăcere să conviețuieşti, şi mai ales la Cercul Polar, cu astfel de oameni, pe care – în fond – cine îi zămislise? Ai cui erau? Ai burghezo-moşierimii? Ai „bestiilor" de americani? Îi aruncaseră din avion cum făcuseră cu „gândacii de colorado"?

FOAMEA DE AUR

Aşadar, trebuia să ne grupăm. Dar legăturile şi prieteniile erau foarte suspecte. Şi urmau despărţirile neaşteptate şi brutale, pentru că N.K.V.D.-ul avea informaţii şi dosar asupra fiecărui individ în parte. „Sukii" şi cozile de topor mici şi mari, şefii de pe toate nivelele şi gradele, vegheau. Astfel îşi tăiau unul altuia creanga pe care stăteau. Toată aparatura aceasta drăcească veghea ca oamenii să fie cât mai rupţi unul de altul, cât mai dezbinaţi sufleteşte, mai fără încredere unul în celălalt. Provocatorii mişunau. Făceau sondaje. Cântăreau. Nimeni nu rămânea necântărit. Fiecare avea dosarul lui pe diferite fire. Undeva la Centrală, informaţiile se comparau şi se trăgeau concluzii. Era ceva în dubiu, intrau alţi agenţi, alţi provocatori

din altă rețea. Până ce datele cântăririi se confirmau. În cazuri mai speciale, tot sistemul de informații se concentra pe o singură țintă. Când N.K.V.D.-ul vroia ceva, se obținea. Mijloace avea. Inepuizabile.

Când se fixau asupra unui individ pe care-l socoteau mai dârz, mai răsărit sau mai cu moț, asmuțeau „agentărimea" plătită cu privilegii asupra mesei și sângelui celorlalți și rezultate trebuiau să apară. Provocatorii erau în apele lor. Se străduiau să intre sub pielea urmăritului, dacă nu cumva erau recrutați din cei mai apropiați oameni de care victima nu s-a ferit, chiar dacă i-ai fi atras atenția. N-ar fi crezut că este cu putință. Și totuși a fost...

Agenții vorbeau de obicei foarte liber. Înjurau pe politruc, pe șefi, de la cel mai mic până la cel mai mare, pe Stalin dacă vrei... Firește că o luau gradat, să nu-ți pară suspect. În fond era normal să-i înjuri și să-ți verși necazul pentru toate lipsurile, pentru toate relele, abuzurile, pentru toată inutilitatea revoluției, pentru mascarada de după revoluție, pentru tot formalismul și tirania derivată din el, pentru uciderea omului și denaturarea adevărurilor elementare. Era normal să înjuri o dată cu el... Dar el, agentul, prietenul, nu fusese decât un provocator... A aflat ce gândești. Ești sigur un dușman! Și, bineînțeles, un dușman la nivel foarte ridicat, deci periculos. Și se ducea la „domnu" și te spunea. Așa cum fac puștii la școală spunând învățătorului toate nimicurile. Numai că puștii o fac pe față, cu naivitate.

La câtva timp erai chemat tu de „domnu". Te lua după tipic. Ce mai faci? Cum e mâncarea? Ce e nou prin lagăr? Ce se mai vorbește. De regulă nu știai niciodată nimic, dar politrucul îți demonstra că minți. Și-ți repeta el exact ce știa că de fapt gândești și ai spus. Te mai învinuia că tăinuiești și conspiri împotriva ordinii și liniștii din lagăr. Ai fost auzit când conspirai cu prietenul dumitale X pe care n-ai vrut să-l spui că-i dușman. Îți repeta pas cu pas, ce-ai gândit, ce-ai vorbit, ce-ai plănuit... Firește că negai cu îndârjire, chiar dacă se trecea în mod normal la bătaie, la bătaie și la postul negru de carceră. Negai, chiar dacă te confrunta cu amicul X. Acesta, închis ca și tine, dar în altă încăpere, juca rolul exasperatului de foame, bătaie și carceră. Te implora să recunoști c-ai discutat cu el, pentru că el, nemaiputând răbda bătaia la tălpi de i-au crăpat și pingelele la ghete – bătaia peste talpa încălțămintei este mult mai dureroasă – a mărturisit vina de a fi discutat cu tine tot ce tu negaseși.

– „Ei, ai văzut, mă, că mă minți?", îți demonstra politrucul.

Apoi urma o nouă pedeapsă, reală pentru tine, fictivă pentru agent, dar bine mascată ca să nu fie demascat.

Sistemele erau foarte numeroase și foarte variate. Unele grosolane, altele rafinate, dar toate urmărind același scop: distrugerea încrederii.

Prin repetarea de mai multe ori a sistemului, chiar cei mai tari s-au închistat în ei, nu mai vorbeau decât de plăceri și tâmpenii și nu mai voiau să știe de nimic altceva. Te dezbinai complet. Am întâlnit un astfel de om tare, un profesor universitar, care avea în cap toată înțelepciunea lumii, dar care nega că ar fi fost vreodată profesor – și știam sigur că fusese. Nu vorbea, la cei 65 de ani ai lui, decât despre aventurile amoroase și chefurile pe care nu le făcuse niciodată în viața lui. Nimeni nu mai avea încredere în nimeni. Nu se mai putea deosebi omul cumsecade de secătură. Toată lumea căzuse în samuraism. Povestea samurailor din *Suflet-japonez*, care s-au prefăcut în oameni de nimic, luându-se de băutură și de alte stricăciuni, pentru a adormi vigilența dușmanului. De la astfel de stricăciuni nu se mai puteau aștepta virtuți războinice și răzbunarea stăpânului lor. Dar cine mai putea ști dacă era samuraism adevărat sau mascaradă și lașitate?

Toate acestea duceau la dezbinarea oamenilor. Și într-adevăr i-au dezbinat.

Exact așa cum ne învață social-economia, moneda rea alungă moneda bună de pe piață, în viața sufletească individuală și a grupurilor, minciuna, ticăloșia și nesiguranța au izbutit să alunge adevărul, curajul și certitudinea.

Mult timp și multe împrejurări grele au trebuit să se scurgă, până când oamenii au început să-și recunoască atitudini, temperamente și caractere comune. Multă vreme a trecut până când oamenii s-au regăsit pe ei înșiși, pe cei cu osatura comună și i-au depistat pe ticăloși și pe provocatori.

Greu a fost, dar minunea s-a săvârșit totuși, chiar dacă mai rămăseseră – abil disimulați – cei mai venali și mai de rasă dintre informatori.

Groaznice erau aceste rămășițe ale vieții. Îți speculau de exemplu buna-credință și lipsa de experiență și după ce te alegeau și izbuteau să te atragă undeva într-o baracă în care își

avea sediul banda lor – jucând de obicei cărți – te dezbrăcau de sus până jos.

– „Pe cămașa ta italienească griggio-verde și pe vestonul tău de tanchist german am jucat. Dezbracă-te repede că ți-am pierdut-o și-s om de onoare, trebuie s-o dau! Îți aranjez alta!"

Săreau cu toții în jur, fără pic de rușine și nu te lăsau până nu făceai așa. Dacă te opuneai, te dezbrăcau ei cu forța și mâncai și o bătaie ca de la hoți. Până la urmă, te îmbrăcau cu lucruri străine, frumos colorate și de calitate. Întotdeauna lucrurile îți plăceau și ție, și foarte mirat acceptai schimbul.

Dar odată ieșit afară din vizuina lor, erai filat cu finețe până la locul în care erau siguri că dormi. La câtva timp, alții – de obicei doi sau trei din aceeași bandă – sub diferite pretexte intrau în baracă, foindu-se până te ochiau unde te afli. Între timp venea și restul de gașcă, gata de alarmă. Când totul era pus în scenă, adică erau prezenți toți membrii necesari acțiunii, plus cocorii de pază afară, unul dintre ei se adresa șefului de baracă, care adesea făcea parte din bandă, înștiințându-l cu glas tare, încât să audă toată lumea – că un individ din baraca asta a furat o cămașă în carouri, așa și așa, o haină maron, așa și așa, și a fugit cu ele. Firește șeful de baracă nega.

– „Imposibil! Băieții mei sunt oameni de salon! Sunt culți, inteligenți, rafinați, nu-s pinguini de drept comun! Dar mă rog, nu ne supărăm, căutați" – făcea el până la urmă.

– „Uite-l dom'le! striga unul dintre derbedeii din gașcă. Ăsta a furat-o! Uite cămașa pe el, e cămașa mea!"

Apăreau și ceilalți, care recunoșteau obiectele incriminate. Apoi începea nunta, cu păgubașul improvizat în față! Erai îmbrâncit, înjurat, lovit, spre uimirea celor din jur, care te cunoșteau om așezat, nu borfaș. Și firește, nu știau ce să creadă.

– „La Comandatură! La Comandatură cu el! Ba la Politbirou să-l ducem! Să-l învețe să mai fure."

Voiai sau nu voiai, erai prins asupra hoției. Hainele erau pe tine sau la tine. Nimeni nu putea zice formal nimic. Cine te-ar mai putea lua pe vorbe, pe crezare, aici! Sub ochii șefului de baracă și ai celor din baracă erai umflat pe sus, fără ca nimeni să mai poată interveni. La Comandatură, oricât ai fi negat, era zadarnic. Tu erai singur, ei mai mulți. Erai păgubașul, erau martorii care dădeau amănunte de-ți fierbea mintea. Urma o pedeapsă de câteva zile – așa pe neștiute și nevinovate – la

carceră pe gheață sau, dacă voiau să te pecetluiască bine și pentru fișă și pentru acasă, îți dresau act de dare în judecată pentru hoție și jaf. Acest procedeu te trecea automat – conform legilor sovietice – din poziția de prizonier de război în poziția de condamnat de drept comun, fapt care te scotea de sub prevederile înțelegerilor internaționale. Dar mascarada era în funcție de ce anume urmărea comisarul politic de la tine, care de fapt înscenase și patronase totul. Astfel te avea cu ceva la mână și te putea speria șantajându-te.

– „Nu-ți mai fac proces... cu condiția ca...". „Nu-ți fac cazier pentru toată viața, dacă...". „Te scot basma curată și demonstrez lagărului ce au făcut cu tine și-i pedepsesc pe ei, dacă..."

Și izbutea în felul acesta să te facă informator. Sau redactor la gazeta de perete, unde trebuia să scrii articole fulminante dictate de ei, să susții intenții și afirmații false, să semnezi manifeste pe care ei le vor arunca pe linia frontului sau în țara ta, să te înscrii în diviziile de voluntari pe care le organizau la Riazan sau în altă parte, să dai declarații împotriva prietenilor tăi, să recunoști din avion anumite obiective și să le indici pe hartă etc. etc. Dar ce nu puteau să-ți ceară!

Te luau mai întâi cu nimicuri, ca să-ți asigure prima cădere, după care în mod sigur urmau căderile mari, și până la urmă, căderea totală. Șantajul că vei fi deconspirat și rușinea de a recunoaște că ai fost o zdreanță de delator ordinar în mâna N.K.V.D-ului e așa de puternică, încât după aceea deveneai cea mai ascultătoare secătură.

Spre mirarea celor care te cunoșteau, țineai conferințe în fața foștilor tăi prieteni, care acum fugeau de tine, despre lucrurile pe care până atunci le înjuraseși.

Puțini au fost dintre cei care, ajunși în astfel de situații, au mai avut tăria să dea înapoi. Dar au fost.

Mi-aduc aminte de unul dintre cazuri. La ora 12 noaptea a sculat toată baraca și s-a mărturisit în fața tuturor. A declarat că politrucul l-a șantajat și atât l-a înspăimântat încât a cedat. A făcut tot ce i-a cerut. A scris articole, a semnat manifeste, a declarat minciuni, a ținut conferințe, a dat informații despre prieteni și a spus tot ce vedea, s-a înscris într-o divizie de voluntari...

– „Toate le-am făcut, dar mă chinui zi și noapte! Mi-e

ruşine c-aţi aflat toate astea, dar trebuie să vi le spun, să le aflaţi de la mine. Vreau să ştiţi, pentru că vreau să fiu liber! Vreau să fiu iar tare! Nu mai vreau să am secretul ăsta faţă de voi. Tocmai cu ăsta mă şantaja el şi-mi cerea mereu altceva. Cu secretul ăsta al meu era el tare şi eu slab. M-a şantajat cu prima mea declaraţie; m-a şantajat cu semnătura că accept să fiu de ajutor N.K.V.D.-ului; m-a şantajat cu semnătura pe declaraţia care mi-a smuls-o că mă oblig să fiu agent N.K.V.D. şi că orice abatere de la îndeplinirea sarcinilor să fie pedepsită după legile sovietice şi regulamentul interior N.K.V.D. Dar cel mai mare şantaj era cu deconspirarea mea. Mă ameninţa mereu că va spune lagărului că sunt un netrebnic de codoş şi agent, care spune tot ce vede, inclusiv minciunile care i se ordonă. Dar acum v-am spus tot, tot, acum la ceasul strigoilor! Să ştiţi că dacă am fost până în clipa de faţă un netrebnic, după ce v-am spus tot ca la un popă, mă simt un om tare. Poate să facă ce-or vrea, să mă judece cum or vrea, puţin îmi pasă! De ruşinea cea mare m-am eliberat. Mâine îi dau cererea că mă şterg şi din divizie!"...

Alteori, comisarul şi suki şi mahnovţii săi erau mai puţin inventivi. Printr-un om de al lor îţi ascundeau sub pernă un obiect sau îţi aruncau ceva în buzunarul hainei. Apoi veneau la tine, la sigur, să-ţi facă percheziţie, după care – pe baza lucrurilor găsite – urma acelaşi calapod ca mai sus...

Aceste procedee nu se rezumau numai la racolarea ca informatori a unor simpli indivizi ci se extindeau şi la naţionalităţi sau grupuri de oameni care trebuiau discreditaţi şi învrăjbiţi. Sistemul prindea mai totdeauna, pentru că erau destui proşti care nu puteau să înţeleagă jocul perfid al N.K.V.D.-ului şi destui răi şi interesaţi care să-l facă. Dar când oamenii au căpătat experienţa necazului şi le-a venit la cap mintea de pe urmă, lucrurile au căpătat o altă întorsătură. Jocurile sukilor şi ale Comisariatului politic au început să fie încet-încet dejucate. Greu, foarte greu, cu multă suferinţă, dar redresarea şi-a făcut loc. Oamenii erau pe pragul morţii ca să mai aibă ceva de pierdut. Şi-au jucat ultima lor carte. Şi au jucat-o tare pe „orice ar fi". Şi una şi alta, tot moarte se chema. Dar la jocul acestei ultime cărţi, cu sufletul nepăsătorului de moarte, s-ar putea întâmpla să şi câştigi.

În timpul epidemiilor de tifos, prin anii 1948 şi 1949,

viermina aceasta a sukilor şi a mahnovţilor nu s-a dat în lături să facă trafic şi schimburi în natură cu părţile care mai rămăseseră cărnoase – rinichii, ficaţii şi inima – ale morţilor striviţi sub cerul Cercului Polar, ca lemnele. Fără prea multe ascunzişuri, dar nici cu publicitate, carnea de om se vindea drept carne de ren în schimbul a orice: haine, pâine, ţigări, mahorcă, ruble, dar mai ales ceasuri, verighete şi dinţi, dinţi de aur, firește. Era o mare foame de aur. Şi sigur că nu era o foame a deţinuţilor sau prizonierilor. Totul trecea prin bursa neagră a lagărului, iar de aici prin diversele fire superioare se transforma în bani sunători în buzunarele diverşilor comisari politici şi comandanţi de lagăre sau N.K.V.D. regionali. Cine ar putea şti? Dar sigur acolo le era drumul. Pe undeva mai sus. Le plăcea aurul, le plăceau şi rublele. Cel puţin numele unuia dintre aceşti beneficiari era cunoscut şi aurul trebuia cumva să existe pentru că reţeaua de traficanţi a fost prinsă. Descoperit a fost şi intermediarul, comisarul Birman pe care lagărul îl poreclise Ionel Americanul. Probabil, prizonierii şi deţinuţii îi mirosiseră slăbiciunea pentru aur. Au fost descoperite şi toate uneltele sale, pe care le plasase în locuri foarte grase. Îmi vine în minte acum doar numele şefului bucătar, un locotenent de artilerie de prin Râmnicu Sărat din România, Buzea, Ion Buzea îl chema. Banda avea firește ramificaţii largi, atât în rândul informatorilor pe toate treptele din interiorul lagărului cât şi în rândurile autorităţilor din afară. Foamea şi lipsa de tutun erau aşa de mari încât orice posesor de obiect de preţ era ispitit să şi-l negocieze pe aproape nimic, mai ales că oricând era ameninţat să fie victima unui furt sau al unei tentative de omor, cum s-a întâmplat de pildă prin luna aprilie sau mai 1949 la mina nr. 8, în sectorul de pregătire a schelăriei pentru abataje. Doi deportaţi de origine germană au fost atacaţi prin surprindere şi li s-au scos dinţii de aur pe viu. Unul dintre ei, opunându-se atacanţilor, a fost mai întâi ucis prin lovituri în cap şi apoi i s-au smuls dinţii.

Ar fi foarte interesant de ştiut cum s-a consemnat moartea acestui deportat german în registrele lagărului din Vorkuta. Poate că foarte interesante informaţii ar putea da, în legătură cu aceste traficuri de aur, ruble şi mărfuri clandestine, prizonierii de război români: căpitan Militaru, fost şef de lagăr şi locotenenţii, tot români, Ghionat, Gavalicov şi Ghera Costea, care foarte

multă vreme au avut roluri dubioase în jocul informatorilor, al aurului şi al legăturilor cu col. Vaţurin – „Ploşniţa" – şi politrucii Birman, Cotler şi Terleţki, care au fost şi implicaţi şi anchetaţi în valorificarea aurului din gura viilor sau morţilor din lagăr.

În ce priveşte vânzarea cărnii de om, am aflat că s-a mai făcut şi în alte lagăre. Îndeosebi grupul de ofiţeri italieni ar putea da lămuriri, în frunte cu maiorul Pirelli, nepotul fabricantului de cauciucuri auto, căpitanul Sansone Stelio, avocat de pe la Ministerul de Interne Italian, locotenentul Podio Italo din Torino, locotenentul Bianchi din Milano, locotenentul Guandagnigni din Sicilia. Ei ştiu despre existenţa brigăzilor de canibali din Lagărul Tambov, de pildă?!

Da, poate să fie de necrezut, dar astea sunt lucruri petrecute la mijlocul secolului nostru şi într-o ţară cu forma socială cea mai evoluată şi cea mai organizată, după cât ni se spune!...

DIN DOMENIUL FANTEZIEI

Dar paralel cu aceste năstruşnicii care par de domeniul fanteziei în lumea aceasta care se zvârcolea la limita de jos a existenţei, a fost loc şi pentru altfel de preocupări decât aurul, codoşlâcul sau reţetele de mâncare. Au fost exemplare umane care şi-au depăşit condiţiile mizeriei de trai şi şi-au înlănţuit scurt fiara din ei. Din raţia lor de grăsime îşi făceau un opaiţ nenorocit, la a cărui luminiţă citeau, scriau istorie, teatru, filozofie sau pictau, desenau şi sculptau, compuneau muzică, construiau instrumente muzicale, ceasuri cu rotaţie şi pinioane din lemn. Îşi vindeau cămaşa, mantaua sau bucăţica aceea mică de pâine şi clandestin – cu ajutorul diverşilor trepăduşi din reţeaua traficanţilor – îşi procurau hârtie, coajă de mesteacăn dacă nu era hârtie, cârmâz pentru cerneală, unelte de scris.

De exemplu, au tradus din limba română în diverse limbi occidentale lucrurile cele mai de preţ ale literaturii lor. Am citit balada *Mioriţa* în germană şi italiană, tocmai la Vorkuta. Am văzut traduse poezii de Eminescu şi Arghezi în aceleaşi două limbi. Unele din versurile lui Arghezi şi Eminescu au impresionat atât de mult, încât câţiva germani, un italian şi un

japonez, migăleau fiecare la o nouă transpunere în versuri în limba lor, făcând studii aprofundate cu grupurile de români avizați. De-a dreptul impresionantă a fost dârzenia unui român, Răducanu Mihai, care, după ce descoperise în lagăr un fost actor german care știa pe dinafară unele părți ale operei *Faust* de Gounod, s-a ținut după acest actor și nu l-a lăsat până când nu i-a dictat întreaga lucrare a lui Goethe. Au urmat după aceasta trei ani și jumătate de lecturi și discuții cu toți germanii cunoscători ai operelor lui Goethe și a transpus-o în versuri românești. Se străduise ca în versurile sale românești să folosească exact aceleași vocale din interiorul silabei respective, pentru a putea fi cântată cu aceleași intonații, inflexiuni și filări de voce impuse de Goethe și Gounod. Adeseori era văzut citind grupului de specialiști germani textul românesc comparativ cu cel german, pentru a verifica dacă se poate recunoaște imediat fragmentul sau scena în care Goethe folosește versificația respectivă.

Și oamenii aceștia de care sunt obligat să amintesc, așa cum i-am amintit și pe cei răi, trăiau în aceleași condiții de mizerie cruntă, de foame și de moarte! Ce forțe interioare le păstrau toate doagele și cercurile strânse puternic peste ele? Dar ce s-o fi petrecut în sufletul acestui om, când o labă de gâscă sovietică i-a confiscat și distrus, la o percheziție, în timpul căreia n-a mai avut timp s-o ascundă, toată strădania asta de ani și ani!... Un alt Arhimede ucis și alte cercuri de nisip distruse de'o altă labă de gâscă, într-un alt secol!...

Stupidă omenire!...

Dar mai am un amănunt cu totul deosebit: opt zile din numărul total al anilor în care acest om migălise la această transpunere a lui Goethe, chiar în timp ce lucra, a participat la greva foamei din 1947, declarată de 800 de români. Împrejurările acestor greve sunt bine cunoscute celor peste trei mii de ofițeri germani prizonieri din Lagărul 7 074. Generalii Heine din Hannover și Schmidt, din grupul celor 25 de generali prezenți pe atunci în 7 074, căpitanul de vas de cursă lungă Hamburg-Yokohama, moș Pfaff, locotenentul Klee și sudetul Koronyi, colonelul Wolfmayer din Steierdorf-Austria, care erau în foarte strânse relații cu grupul de români, ar putea da amănunte foarte interesante despre acest grup bătăios și intransigent care, prin hotărârea de sinucidere în masă – a dat multă durere de cap autorităților sovietice, izbutind să dezorienteze și să dezarmeze

toată inventivitatea centrală a N.K.V.D.-ului...

Tot în acel lagăr, spiritul practic și întreprinzător al celor mai buni dintre români a dăruit atât deținuților cât și sovieticilor din afara lagărului, unealta pentru iluminat: lampa. Pentru că se trăia în beznă sau cel mult cu opaiț. De necrezut pentru secolul XX, dar sunt lucruri verificabile și nici un codoș nu le-ar putea nega. Românii au construit o lampă din resturile cutiilor de conserve importate din S.U.A., pe care scria însă pe ruseşte „Tușonka", și din cioburi de sticlă tăiată cu diamantul de la inelul locotenentului de cavalerie Cârstea, și au oferit sovieticilor lumina. Era o construcție tare hazlie, dar lumina ei a înseninat multe suflete. Același grup de inventivi, printr-o muncă câinească au izbutit să dea și lumină electrică, prin încrucișarea bizară dintre o moară de vânt cu o cădere de apă artificială, improvizată într-un heleșteu, și un motor de avion german, căzut undeva pe un câmp, care, la insistența prizonierilor din lagăr, autoritățile au îngăduit să fie adus în lagăr. (Cu unul din motoare au făcut și o sanie cu motor, spre mirarea localnicilor din taiga.)

Dar cea mai de neconceput dintre născociri a fost realizarea unei mâini mecanice, care a fost dăruită unui ofițer sovietic invalid de mâna stângă, detașat în acest lagăr. Întreaga construcție era făcută numai din deșeuri de tablă, cuie ruginite și resorturile care întind calota șepcilor ofițerești, dar era totuși o mână cu degete, care-și puteau articula falangele după nevoie, exact ca o mână normală. Cu ea putea ține un ghidon de bicicletă, un volan, și putea duce o greutate până la 15 kg. Constructorul ei, Mircea Balaban, fusese tehnician constructor la Uzina de avioane I.A.R. din Brașov, România.

Dar ceasurile cu axe și rotițe din lemn de mesteacăn, construite de avocatul Hilohi, numai din cuțitașe și dăltițe, făcute din același resort pentru șepci! Ceasurile lui arătau orele, minutele, ziua, săptămâna, luna și anul. Trebuiau ferite numai de umezeală, pentru că se umfla lemnul. Dar fermoarele din lemn, pipele, chitarele, viorile, violoncelele, contrabasul și țambalele construite? Dar orchestra improvizată din oameni care voiau să învețe de la Neguțiu și Haralambie Papadopol? Dar sculptorii și pictorii, compozitorii și oamenii de teatru, care abia aici, în cea mai cumplită mizerie, și-au descoperit adevărata vocație?

Acum și aici, la această limită de jos a existenței s-au putut

realiza minunile de care am amintit. Stăpâni pe ei şi cu preocupări adânci şi de perspectivă. Dar mai ales oameni calzi şi înţelegători. Care nu cer nimic şi dau totul.

NARCOTICE ŞI SEX

...Dar la aceeaşi limită de jos existau şi alte activităţi degradante pe care, în parte, le-am văzut. Activităţi mai directe, mai lucrative, mai apropiate de firescul limitei de jos al acestui univers uman.

Iată de exemplu comerţul cu stupefiante. Ar putea cineva crede în existenţa unui astfel de negoţ aici, la Cercul Polar, sub condiţii de control foarte severe între deţinuţii, deportaţii şi prizonierii de război aflaţi în gura lupului, la un pas de moarte? De unde şi pe unde venea haşişul, morfina, marihuana? Prin pachetele şi scrisorile îngăduite de două ori pe an? O fi fost o combinaţie a politrucului de la poştă? Totul este posibil. Nimeni nu era interesat să ştie despre aşa ceva, iar Comandatura, informată precis de acest trafic de stupefiante, n-a luat niciodată măsuri. Pe cine o fi îmbogăţit pâinea, îmbrăcămintea sau celelalte obiecte ale nefericiţilor consumatori de opium?

În marea lor majoritate, consumatorii de stupefiante erau puternicii zilei: blătnoii şi sukii, oamenii autorităţii. Ei erau singurii care-şi puteau îngădui luxul şi risipa claselor avute. Ei traficau bunurile, ei traficau informaţiile sau săvârşeau toate abuzurile imaginabile sub ochii îngăduitori ai înaltului beneficiar: unul sau mai multe personaje din oficialitatea care deţinea autoritatea, de la paznicii mici până la găinile cele mari.

Din puţinul pe care l-am putut ghici, vârfurile târgului de haşiş din interiorul lagărului erau formate din câţiva gruzini, armeni şi turkmeni, care oricum, – în afară de natura comerţului ilicit – erau despuiaţi de orice fel de omenie. Se bănuia că tot ei ar fi şi conducătorii traficului de carne vie. Deşi este de necrezut, în lagăre era un imens negoţ de carne vie, care umplea golul neglijat al vieţii sexuale normale. Dacă o astfel de necesitate, care să ajungă problemă, era inexistentă pentru cei mulţi datorită subnutriţiei îndelungate, ea se punea, chiar foarte

acut, pentru toți supraalimentații din rețelele de brigandaj și traficanți, precum și pentru răsfățații vieții de lagăr.

Fiecare șef, mai mare sau mai mic, fiecare năcialnic de brigadier, bucătar, sanitar sau informator, precum și orice alt beneficiar al unui surplus de alimentare, care-l punea în condiția de a avea rezerve de energie gata de cheltuit, avea neapărat nevoie să aibă o „protejată". Unii își îngăduiau să aibă, datorită poziției lor prospere, o „protejată" pentru uz personal, care era ferită cu deosebită gelozie de poftele lacome ale ochilor străini și păstrată ca în harem.

Alții, cu situații mai puțin tari, se foloseau de „protejatele" de uz comun, care se împrumutau, se traficau, se vindeau sau erau luate cu forța, dacă nu se reușea prin ispită. Adică, aici, la Cercul Polar, se profesau aceleași apucături din lumea liberă, numai că „tinerele" protejate, personale sau din rețelele de toleranță, nu erau fete, ci „tineri" cărora începea să le mijească barba și mustața. Pe scurt, aici se profesa homosexualitatea, aproape fără excepție, de către toate pașalele lagărului. Dar întreținerea unei metrese personale sau luxul unei desfătări amoroase prin intermediul unui proxenet, costa mult. Un astfel de privilegiu nu și-l puteau îngădui – ca pretutindeni și oricând – decât vârfurile vieții și puternicii zilei.

Totuși și plevușca – care era tot atât de puțin scrupuloasă ca și categoriile din vârful vieții de lagăr – știa să speculeze cu abilitate și să răscolească cu ingeniozitate drăcească lipsurile, slăbiciunile, poftele, viciile ba chiar și virtuțile semenilor căzuți în impas. Și ca urmare, își puteau îngădui aceleași plăceri, dar la un nivel mai mic și de altă calitate.

În general, această desfrânată necesitate putea fi satisfăcută la toate nivelele, în funcție de abilitatea cu care fiecare știa să-și facă trambulină și avere, folosindu-se de prilejuri pe care, până la urmă, el însuși și le crea. Câteodată chiar din nimic. Și atunci, conștientă de forța sa, beată de putere, caracuda devenea intolerantă, dezgustătoare, insuportabilă și tiranică până la sufocare...

...În grupările și așezările acestea omenești de proporție redusă, viața sta expusă ca în podul palmei. Totul se vede, totul se află repede și direct, totul se știe în detaliu. Iar omul devine dezgustător. Mai ales omul lepădătură, tiranic și opac, care

începe să simtă că are putere. Ce clar se conturează în asemenea grupări şi aşezări omeneşti racilele tuturor organizaţiilor statale.

Suprastructura aceasta pe care-o ai în faţa ta, viermuind puturos, e veroasă şi inutilă, părtinitoare, venală, lacomă şi imbecilă, incapabilă şi intrigantă. O ai ca în podul palmei! Se văd de pildă vizitele doctorului Kraus (se pare că-l chema) – fost şef al tineretului hitlerist din Hannover acum şef – deci tot şef – al grupului „Anti-fa" şi al Centrului de formaţie paramilitară „Freies Deutschland", se văd, zic – vizitele acestei ploşniţe, mai mult fiară decât medic – la comisarul politic şi la N.K.V.D., unde îşi varsă veninul şi informaţiile... Se văd şi se ştiu consultările, apoi plimbările solitare ale generalului von Paulus, care după plecarea la Nürnberg este vizibil disprețuit până şi de cei mai tineri sublocotenenţi. Se vede cum căpitanul român Vladimir Chiriţescu, dintr-un regiment de geniu din Galaţi, se îndreaptă cu gamelele lui enorme spre bucătărie să-şi ia – personal şi direct, obraznic şi pe săturate – mâncarea, ca drept câştigat pentru meritele sale excepţionale de trădare. Pentru conştiinciozitatea cu care săptămâni întregi – închis în odaia comisarului politic – încă din 1942, lucrase pe planşetă şi refăcuse planurile fortificaţiilor şi cazematelor de pe Prut, pe care cândva le executase. Se văd cei şapte bibliotecari, graşi ca nişte crapi crescuţi cu stârvuri într-un heleşteu artificial, care adăpau pe cei din lagăr cu cele câteva zeci de volume de încâlcită polemică filozofico-politică din care chiar dacă s-ar strădui să priceapă ceva, tot n-ar putea înţelege nimic. Luându-şi ligheanul lor de mâncare cu raţia a 30 de deţinuţi şi cu grăsime pe deasupra cât n-are tot restul cazanului... Se vede copilul colonelului Grişciuk, comandantul lagărului 7 074, în uniformă de grăniceri adus aici din Moscova şi uns ca şofer. Deci mobilizat pe loc ca indispensabil, pentru a ferici prizonierii cu o maşină mereu în pană, iar femeile târgului cu tinereţea lui virilă... Se vede şi se ştie urma geloziei şi răzbunarea flăcăiască cu reminiscenţe burgheze a comisarului Tarleţki. Poarta şi gardul casei în care locuia comisara politică şi translatoarea de limbă germană, mânjite cu catran în cursul nopţii, pentru că nu-i împărtăşea fierbinţeala dragostei... Se ştie cum ies pe poartă cu peştele sau untul ascuns în corsaj, şefa bucătăriei de la spital, doctoriţele şi infirmierele, cu concursul bucătarului prizonier, frumosul Sever, una dintre elegantele lichele ale

lagărului! Lichea elegantă şi sătulă... Se ştie că toate inspecţiile şi comisiile medicale, sisite de la Centrala regională din fortul Nijni-Novgorod, vin direct în bucătărie, unde gustă pe săturate tot ce este mai bun şi nu se mai pune la cazan... Se ştie că pentru a se ascunde înstrăinarea multor alimente trimise din S.U.A., pentru a se justifica miile de cutii de lapte praf, de sardele, de icre de Manciuria şi alte materiale năstruşnice dispărute s-a făcut ciorbă şi supă... Supă de sardele!... Supă de icre de Manciuria!... Ciorbă cu praf de ouă!... Actele şi formele sunt cel puţin în regulă... Cele câteva cutii desfăcute şi aruncate la cazan, cu aprobarea şi semnăturile de comisii – inclusiv reprezentanţii prizonierilor, aleşi însă de politruci – justificau miile de cutii care porniseră în pribegie pe piaţa neagră sau în gospodăriile conducerii şi inspectorilor. Erau semnături peste semnături care confirmau consumarea... Semnau blătnoii şefi, semnau bucătarii, semnau sanitarii, semna toată puzderia de şefi investită de N.K.V.D. tocmai pentru a le face jocul şi eventuala aprovizionare cu ce nu se găsea decât în depozitele statului... Lupii se avertizau reciproc pentru a putea păzi cât mai bine oile!... Iar dintre deţinuţi sau prizonieri, cinstit vorbind, cine ar putea nega că n-a simţit vag iz de scrumbie, de sardele sau de praf de ouă în zeama pe care a mâncat-o? Supă de icre de Manciuria, asta e o mare performanţă! Am mâncat. Da, formal, am mâncat.

Şi statele au plătit fiecare zi de prizonierat a cetăţenilor lor cu sume care echivalau prânzurile la cele mai luxoase restaurante şi dormitul în hotelurile destinate miliardarilor!... Aveau forme! Forme semnate de toţi codoşii din reţeaua lor specializată în cadrul fiecărei naţiuni.

Dar suprastructura nu se opreşte aici. Numărul responsabililor şi departamentelor era nesfârşit. Spiritul partinic crease posturi şi oblăduise pe toţi cei care se străduiseră să şchioapete o dată cu regele şchiop. Iată-l pe Loni Teodorescu care – deocamdată investit numai cu o mică şefie la despicatul lemnelor pentru bucătărie unde se fierbea ceai – mai târziu, la întoarcerea acasă, va fi despăgubit ceva mai gras, dându-i-se postul de rector al Facultăţii de Educaţie Fizică. De asemenea, nefericitul de fiu nelegitim al răposatului scriitor Constantin Stere, – care în 1917 redactase ziarul filo-german *Lumina* – firavul şi obscurul George Stere, va primi scaunul de decan al

Facultății de Filozofie din București!... Și când stai să te gândești că viermele de Loni Teodorescu, care sforăie astăzi patriotism și prezidează ca rector al unei academii la educația noii generații, a făcut toate jongleriile posibile și toate jocurile comisarilor, făcând pe informatorul, înscriindu-se în grupările „Anti-Fa", semnând manifeste de propagandă pe care sovieticii le aruncau din avion, numai pentru că voia să trăiască.

– „Ce să fac – se văicărea el – am lăsat acasă o nevastă tânără. Nu pot muri de foame aici și s-o las să doarmă în brațele altuia."

Și este adevărat, n-a murit el! N-a murit nici Fulga Laurențiu nici Râpeanu Radu, nici Lambrino, nici Teclu – generalul, – nici Nicolae Tutuveanu, viitor ministru al Apărării, nici Cambrea și alții și câți și câți, dar au murit alții din a căror mâncare puțină s-au îndestulat rechinii ăștia.

Manifestele pe care le-au semnat vorbeau despre tratamentul deosebit de bun, despre locuință la hotel, cu masa la restaurant servită de chelneri, așa cum era lagărul din Vladimir, special amenajat cu astfel de lichele, unde se aduceau delegațiile străine pentru a li se demonstra cum trăiesc prizonierii în U.R.S.S. Aceștia semnau manifestele în care se vorbea despre un rai de care se vor putea bucura și conaționalii lor, dacă vor depune sau întoarce armele.

Și ca Loni și Cambrea sau von Paulus, ca Fulga, Stere sau Kraus au fost destui! Multe căzături care au ținut cu orice preț să trăiască chiar dacă pentru asta li s-a cerut să-și vândă și laptele supt de la sânul maicii lor!

Uite, de pildă, crapul ăsta de heleșteu care vrea să-și fericească națiа cu insipiditatea lui. Laurențiu Fulga! Fost mâzgălici, reporter de război din Batalionul de propagandă prin presă al mareșalului Antonescu.

Acum în lagăr este tot scriitor, responsabil însă la o gazetă de propagandă comunistă. O gazetă de perete. Secătura asta este mereu gata să facă propagandă, indiferent pentru cine, indiferent pentru ce. El trebuie să vehiculeze mereu minciuna și să fie păduchele din vârf. Și scrie mereu. Pentru placul stăpânului de astăzi, împroașcă cu noroi țara de ieri. Din tot ce scrie pe pereți, îl simt cum își blestemă soarta că n-are destule bale pentru a murdări ce a fost și nici ditirambe suficiente pentru a slăvi măreția realizărilor acestei lumi, în care soarta lui cea bună l-a

purtat acum...

Este greu de imaginat câtă neruşinare poate exista în sufletul unui torturat de mâncare şi de frica morţii, ori a orgoliosului rămas neînsemnat în istorie, încât să poată prezenta semenilor săi mizeria fizică şi morală, în care el personal se bălăcea, drept fericire şi scop suprem al existenţei. Dar scrisul şi afirmaţiile lui mincinoase, traduse de propagandă în toate limbile, certificate de calitatea lui de martor ocular, vor face ocolul pământului şi vor agita minţi tinere, vor dezinforma şi prosti oamenii! Şi sunt mulţi Laurenţi Fulga şi Teclu şi Lambrino! Şi de toate naţiile! Iar scrisul şi semnătura lor sunt continuu folosite ca documente, de o anumită istorie şi anumiţi istoriografi.

A scris Laurenţiu Fulga şi au scris şi ungurii cu Laurenţii lor, şi italienii şi austriecii şi germanii cu ai lor... şi... şi... toate secăturile lumii, spanioli, polonezi, finlandezi şi japonezi, au scris în gazetele lor de perete, protejate de N.K.V.D. sau tipărite cu ajutorul oficialităţilor centrale la Moscova, că pentru prima dată în viaţa lor le-a fost dat să vadă grija faţă de om şi să audă de injecţiile antitifice. Afirmau, cu neruşinare – toţi ca unul – că bezna burgheziei capitaliste încă nu cunoaşte această binefacere, care imuniza împotriva tifosului, dar care totuşi făcuse aici, sub ochii lor, ravagii. Băştinaşii profani şi serviciul medical sovietic rămâneseră profund impresionaţi de superioritatea propriei lor ştiinţe!...

Dar ce n-au scris şi n-au mistificat aceşti mici trepăduşi pentru a fi cât mai pe placul noilor stăpâni. N-au scris însă niciodată despre mintea lor umbrită de blidul de zeamă fierbinte, luat în plus din dreptul elementar al unora; n-au scris despre posturile înalte care li se fluturau într-o viitoare formă de organizare a statului lor când vor intra sub raza noului soare de la răsărit; n-au scris nimic despre angajamentele lor care erau închise în casele de fier ale N.K.V.D.-ului şi cu care erau şantajaţi dacă încercau refuzuri sau dări înapoi de la acţiunile la care erau obligaţi; n-au scris nimic despre umilinţele la care erau supuşi; n-au scris nimic despre sutele de mii de morţi de tifos şi subnutriţie din lagărele de la Lebediansk, Bechetovka, Serafimovici, Podma, Gorki, Norilsk, Karaganda, Ufa, Vorkuta; n-au scris nimic despre înfometarea populaţiei libere, despre copii fără de căpătâi cu care ne întâlneam pe drumurile nepavate

ale Sfintei Rusii.

– Şto delaiş, malenki? (Ce faci, băiatule?)

– Ploho! răspundea el. (Rău.)

– Pocemu ploho? (De ce rău?)

– Potomu şto nieto hleb... (Pentru că nu-i pâine, nu-i carne, nu-i grăsime... n-avem nimic! Asta-i viaţă?)

Vorbe spuse de copii între 7 şi 15 ani. Pe care le-au auzit şi Fulga, şi Kraus şi Lambrino şi... Ei înşişi, când ieşeau cu convoiul afară din lagăre, dădeau capetele sărate de peşte sau hamsiile împuţite, din propria lor raţie, acestor mici vagabonzi care se ţineau droaie după convoi, cerşind în cor:

– „Davai menia golova! Davai menia golova!"

Ceea ce însemna: Dă-mi şi mie un cap! Dă-mi şi mie un cap!

Şi ajungând aici, trebuie să completez o scenă la care am reflectat îndelung, povestită de Răducanu Mihai.

Treceam cu convoiul acela lung şi jerpelit de prizonieri şi deţinuţi prin marginea unui orăşel. Aveam, ca de obicei, goloacele de siliotca asupra noastră. Şi le împărţeam.

– Acestuia să nu-i dai, nene! a strigat unul dintre puşti la mine!

– De ce să nu-i dau? E şi el mic şi trebuie să crească.

– Nu, nene, nu-i da! Îi redau chiar vorbele lui: „Eta jid"!

Aşadar, copiii aceştia distingeau ceva! Era o anumită atmosferă deşi nu erau în Germania lui Hitler, ci într-un stat unde problema urii de rasă, aşa se trâmbiţa, fusese stârpită din suflete.

Dar şi astăzi îmi răsună în minte vorbele puştiului:

– „Nu-i da nene ăstuia! Ăsta-i jidan!"...

Şi eram la începutul anului 1943, în primul stat socialist din lume. Stat care se bătea cu fasciştii că profesau ura de rasă!

Dar despre asta, Fulga, Lambrino, şi ceilalţi nu scriau nimic. N-au spus niciodată nimic, deşi au văzut cu ochii proprii atât de multă suferinţă. N-au scris nici despre tragedia copiilor spanioli, nici despre tragedia spaniolilor maturi eliberaţi din lagărele germane, nici a puţinilor prizonieri francezi, aduşi cu anasâna din aceeaşi Germanie înfrântă, despre acei prizonieri care totuşi circulau în Germania fascistă, legaţi numai pe cuvânt de onoare că nu vor încerca să fugă şi că se vor achita de sarcinile pe care şi le asumau în posturile acceptate şi

condiționate de anumite restricțiuni dinainte precizate... N-au scris nimic despre moartea aproape în întregime a Corpului de armată italian din Lagărul de la Tambov. N-au scris cum pentru un pachet de mahorcă și un castron de cașă în plus s-au alcătuit diviziile germane de voluntari din corpul „Freies Deutschland", divizia italiană „Garibaldi" formată din câteva sute de supraviețuitori, divizia cu alb-roșu-alb „Österreich", divizia maghiară „Kosuth Lajos", de diviziile românești „Tudor Vladimirescu" și „Horia, Cloșca și Crișan", diviziile de cehi, de polonezi sau despre polonezii din Țările Baltice ori din îndepărtata Japonie... N-au scris nici cum erau componenții acestor formațiuni paramilitare și nici dacă numărul lor ar fi putut justifica sonora titulatură de Corp de Armată sau de Divizie!... N-au scris, în sfârșit, că încet, încet, din numărul acestor bine nutriți se recrutau viitoarele pașale ale lagărului, consumatorii de stupefiante, posesorii de metrese sau viitorii clienți ai plăcerilor solitare sau ai traficanților de carne vie. În ordinea preferinței cei mai bine cotați erau „i ragazzi", cum li se zicea în limba italiană, îndeosebi tineri germani deportați care-și vindeau sănătatea fizică și morală pentru mâncare și „certitudinea" de a se întoarce acasă din acest infern. Urmau la un preț mai scăzut – o jumătate de pachet de mahorcă pe seama îngrijitorului care-și dădea îngăduința – două rații de pâine neagră și 10 rații de zahăr a câte 14 grame rația pe zi pe seama partenerei – urmau, zic – iepele și vacile, care-și vindeau și ele grațiile. N-am putut pătrunde însă taina, de ce „intelectualitatea" prefera iepele. Cota cea mai scăzută o ofereau amatorilor casele de randesvous cu porcinele: scroafele! Poate că plăcerea era mai de proastă calitate, poate că fiind mai multe, legea lui Lassalle, legea de aramă a cererii și a ofertei, își spunea și în acest domeniu cuvântul! Aici, la acest soi de trafic, venea de predilecție prostimea. Plevușca!

Este cazul să notez că toate aceste consemnări sunt făcute pe baza verificărilor personale ale cronicarului. Aceste relatări, la vremea sa, au fost aduse la cunoștința unei comisii de anchetă, apoi repetate de cronicar în fața unui tribunal special din timpul procesului din Vorkuta, care s-a dezbătut între 13 și 18 septembrie 1953, iar mai târziu, în decembrie 1953 – când am fost dus la Moscova – au fost reconfirmate în fața a cinci reprezentanți ai guvernului sovietic și a unui grup de ofițeri și

translatorii lor, constituiți în comisie.

În toate declarațiile de atunci, care sunt sigur că mai există consemnate în dosarele secrete ale N.K.V.D.-ului, pentru a demonstra reaua-credință a oficialităților lagărelor, cronicarul a repetat că întreaga mizerie și promiscuitățile a vieții din lagăre au fost bine cunoscute, ba chiar promovate de conducerea lagărelor. Aceasta n-a fost străină nici de inversiunile sexuale și stabilimentele în care se profesa animalo-sexualitatea.

Scriam într-una din declarații: „Era 7 noiembrie 1952 și se sărbătorea victoria Marii Revoluții din Octombrie. În ziua aceea se tăiase și se pusese în cazan o scroafă pe care deținuții o porecliseră «Maşa».

Locotenentul-major Prohorov, șeful operativ N.K.V.D.al Lagărului 2, mina nr. 7 a intrat în sala de mese și, în auzul tuturor, vesel pentru sărbătoarea din el, vesel pentru răspunsul afirmativ pe care presupunea că-l va primi de la deținuți, dar mai ales vesel pentru tâlcul pe care-l ascundea, a aruncat o întrebare, o întrebare banală, repetată de mii de ori până atunci:

– Eh! Cum este masa?

Dar n-a așteptat răspunsul și a continuat tot el.

– Bună, nu?! Dar voi nu fiți triști că v-am adus alte șase «Maşa» mai tinere. Și trufanda și în loc de una, șase!

– Ce puteți înțelege dumneavoastră din genul acesta de a vorbi al locotenentului-major Prohorov, așa, din cer senin? Ce i-a venit să amintească de «Maşa», despre tinerețe și despre alte șase «Maşe trufanda?», i-am întrebat eu pe cei cinci înalți reprezentanți ai guvernului moscovit când m-au somat să-mi dovedesc afirmațiile.

– Dacă a vorbit astfel înseamnă că și el, și sigur și dumneavoastră erați perfect informați de situația locală. De aceea, sunteți vinovați în egală măsură că într-un lagăr de reeducare – cum l-ați intitulat – se petrec astfel de lucruri. Ce fel de oameni puteți fi dumneavoastră și ce fel de reeducare vreți să dați Europei și lumii! N-au fost mai blânde și mai umane exterminările lui Hitler sau bomba atomică a preacuviosului prezbiter Truman?! Iar dacă locotenentul-major Prohorov nu v-a informat la vreme – ceea ce nu se poate crede – ce fel de oameni aveți în subordine"?

...Stau astăzi și mă întreb de unul singur! Mă tot minunez cum de mai sunt viu și cum de mi-au dat drumul! Ca pe atâția

alți indezirabili care știau prea multe și participaseră la numeroase împotriviri, oficialitatea polițienească încercase să mă suprime neoficial și pe mine, prin dispoziții tainice, încredințate vătafilor de criminali pe care îi avea în lagăr. Soarta mea cea bună m-a ajutat să mă strecor mereu. Eram întotdeauna informat sau adăpostit la timp de către cei mai neașteptați oameni. Uneori mă ocroteau chiar criminalii, alteori unii dintre oficialii informați. Iar dacă altă dată pe locul încăierărilor puse la cale de provocatori, pentru a se putea da o justificare acestei suprimări violente, rămâneau și câteva cadavre, soarta mea a voit să nu fie și al meu. M-am învățat însă să fiu dârz, fără a fi crud și să mă apăr, pe mine sau pe alții care aveau nevoie, purtând cuțitul, ca pirații, între dinți.

Toate acestea au trecut ca un vis rău! Dar oricât m-aș strădui să iert sau să uit, nu pot să nu amintesc aici numele lui Paul Siebert Untersturmführer din S.S. – una din cele mai credincioase unelte ale N.K.V.D.-ului. Am putut uita și ierta unor asiatici, criminali de rând, încercarea de a mă asasina din ordin, deși personal nu avusesem nimic de împărțit cu ei și poate nici nu mă văzuseră înainte. Nu pot lăsa însă nedezvăluit numele și rangul acestui german, ofițer de carieră, care intrase în slujba poliției sovietice secrete. Pentru prezentarea lui trebuie să anticipez anumite fapte și evenimente din regiunea minelor.

LAGĂRUL NR. 11 DIN IAVAS

După greva, rebeliunea și procesul de la Vorkuta, despre care voi face o relatare amplă, toți acei care au fost socotiți indezirabili sau primejdioși au fost împărțiți și trimiși prin toate lagărele existente în regiunea Vorkuta. Conducerea socotise că, separându-ne, ne va putea suprima mai ușor fără zgomot. Așa s-a făcut că, după o serie de peregrinări prin diverse închisori, în anul 1955 am ajuns într-unul din lagărele Potma, Lagărul de ștrăfnoi nr. 11 din Iavas.

Deși regiunea din jurul așezării noastre era mlăștinoasă, soarele și verdeața ne-au trezit în suflete mari bucurii. După ani de zile de gheață și zăpadă veșnică, soare!

Pentru cel care nu ştie că dincolo de Cercul Polar sunt 10 luni de iarnă, de viscol şi de ger şi numai restul vară, este greu de înţeles bucuria revederii naturii înverzite şi a soarelui! Este greu, foarte greu de înţeles bucuria ce resimţeam că aici, la Iavas, era primăvară şi că a înflorit un pom! Unul singur! Singurul pom fructifer din cuprinsul acestui lagăr! Un măr, un măr a înflorit şi a făcut o minune... Poate oare cineva să priceapă ce-nseamnă în viaţa unui om înflorirea unui măr? Un biet măr strâmb, mic şi cioturos, care a făcut exact zece flori! Zece flori numărate de sute de ori şi mângâiate de mii de priviri... S-au strâns în jurul lui bătrânii condamnaţi de ani şi ani şi au stat acolo, înduioşaţi, comentând zile întregi explozia fiecărui mugur, desfacerea fiecărui boboc, până când, purtate de vânt s-au scuturat ultimele petale... Aici, la Iavas, lângă acest unic în felul său lagăr al existenţei mele, mâinile acestea aspre, care de atâtea ori au fost silite să mânuiască cuţitul, au şters pe furiş ochii... Era un semn de revenire la viaţă... Poate cel dintâi semn...

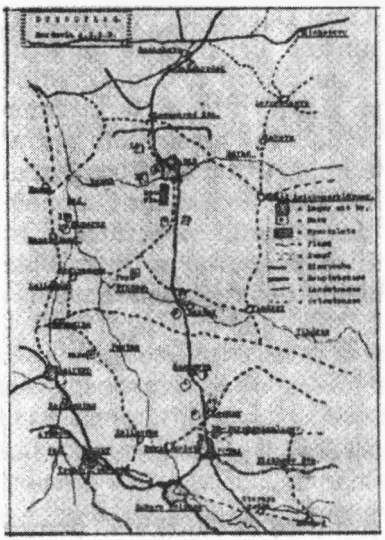

Harta – Dumbravlag
Lagăr cu nr. 11
Fermă
// Teren sportiv
cc Râu
- - Mlaştină
Cale ferată
Şosea principală
Drum de ţară
Drumuri comunale

... atunci ca şi acum... „Pohod na sibir".
... dacă ar putea vorbi aceste locuri...

Au venit apoi şi alte bucurii... Prima pereche de

rândunele... Rândunelele copilăriei... Alte duioşii, alte nostalgii.. Cuibul... apoi puii au fost alte noi prilejuri de adormire a brutei de atâta vreme zgândărită de vicisitudini... Ciudată şi neverosimilă duioşie! Un deţinut abrutizat prinzând muşte şi gângănii şi întinzându-le înfipte într-un ac bont, bătut în capul unei nuiele lungi, gurilor lacome... O altă brută, din N.K.V.D., îmbrăcată în uniformă care da fiori şi cetăţenilor liberi, purtând în braţe un copil şi mângâind un căpşor bălai... Fiara doarme într-amândoi... însă... Însă mâine, este de-ajuns să se reîntâlnească şi să se înfrunte, ca dezlănţuirea să-şi reînceapă circuitul... Deocamdată ambele brute – copleşite de omenie – stau pitulate în străfunduri.

Până atunci, spre disperarea iniţială a rândunelelor adulte, gurile lacome ale urâţeniilor acelea din cuib s-au obişnuit repede cu aceşti părinţi adoptivi...

... Apoi au mai apărut în Lagărul nr. 11 din Iavas o găină, un cocoş şi şapte pui de aur. Se pripăşiseră în lagăr, nu ştiu de unde şi nici cum... Nimeni n-a întins laba spre cuţit, în ciuda foamei... Toată lumea veghea asupra lor şi nicăieri în lumea asta n-au mai fost găini şi pui atât de dădăciţi... Firimituri, viermi şi gângănii, asta era preocuparea tuturor... Bestia era în adânc. Se ducea de unde se slobozise.

Mărul, cloşca cu puii ei de aur şi rândunelele cu cuibul lor nu însemnau însă decât un ostrov de răgaz într-o mare de nelinişti, pentru că Iavasul, ca oricare altul dintre lagărele sovietice, nu erau decât o piaţă de furnizat sclavi pentru diversele întreprinderi şi colhozuri locale. Deţinuţii, deportaţii şi prizonierii erau trimişi să muncească forţat acolo unde fuseseră închiriaţi ca nişte vite: o parte la o fabrică de mobilă sau la o întreprindere de construcţii, alţii la gospodărirea lagărului sau la colhozul aşezării respective. Stăpânii peste aceste întreprinderi, interesaţi mai mult de propria lor soartă decât a bunurilor pe care trebuiau să le chivernisească, erau de obicei şi nepricepuţi şi răi. Şi ca orice nepriceput, erau şi pretenţioşi, voind să acopere nepriceperea şi paguba delăsării proprii pe pielea sclavilor închiriaţi. Dar sclavii, la rândul lor, aveau tot atâta interes pentru munca la care erau siliţi, cam cât interes ar avea boul pentru jugul lui. Firesc a fost deci să izbucnească noi nemulţumiri. Şi-au izbucnit mai întâi la fabrica de mobilă din pricina unor saltele pe care noi, după ce le umpleam cu bumbac importat din China,

le coseam, le ciubuceam şi le predam la magazie pentru a fi transportate la gară, iar de acolo la beneficiar.

Scandalul s-a dezlănţuit când beneficiarii au refuzat primirea saltelelor. Acestea prezentau nişte pete mari de ulei, care nu fuseseră la predare. Firește vina a căzut pe deținuți, prizonieri şi deportaţi. S-a ajuns la concluzia că e vorba de un sabotaj în stil mare şi N.K.V.D.-ul a întreprins cercetări riguroase, la început în taină.

Reconstituindu-se întreaga tehnologie de fabricaţie s-a constatat însă că în praful de vată venit din China, încă din depozite şi vagoane nedescărcate, exista o puzderie de bobiţe de ulei pulverizat, care imediat ce dădea de căldură se întindeau şi pătau pânza şi faţa frumos ciubucită a saltelei.

Deţinuţii, încântaţi de ingeniozitatea răzbunării chinezeşti, au procedat cu mijloacele lor locale, să continue procedeul, şi după ce vata chinezească a fost înlocuită cu alta dintr-o nouă proveniență. N.K.V.D.-ul a dispus atunci scoaterea noastră din fabrică şi expedierea la colhoz, la munca câmpului, deşi vreo 70% dintre noi habar n-aveam de agricultură. Şi-n afară de aceasta, ce interes aveam noi pentru producţia lor de porumb şi de întrecerea lor cu nivelul de viaţă american!? Credeau oare ei că aveam de gând să aşteptăm recolta pentru îndestularea de mâine? Prăşeam deci cum puteam, făcând un muşuroi în jurul bietei plante şi, după ce totul era gata, deţinutul mai ardea o lovitură de sapă, exact sub rădăcină... Ca să fie mai sigur prăşitul... A doua zi, planta se ofilea sau cădea la pământ... Soldaţii de pază erau total indiferenţi la ce făceau deţinuţii. Erau cel mult interesaţi să nu fugă vreunul şi să se ţină între timp după fusta vreunei muieri din colhoz... Aşa s-a întâmplat că a doua zi, după ce agronomul a constatat ofilirea generală, s-a săturat de munca cu deţinuţii. Ne-a dat, spre bucuria noastră, tuturor dracilor din podul burghezo-imperialist. N.K.V.D.-ul nu s-a lecuit însă şi a insistat trimiţându-ne în altă parte, la un sovhoz, la plivit sfecla de zahăr... Dar, n-au cules nici sfeclă... Ne-au trimis apoi la hrişcă, şi a dispărut şi hrişca!...

Până la urmă s-au convins şi ei de adevărul burghez că... „stăpânul rău învaţă sluga hoaţă" şi că nu se poate face treabă cu sclavii, aşa cum de fapt o spuneau singuri în cartea lor de căpătâi, dar pusă numai pe seama democraţiei sclavagiste.

Interesul şi ura s-au dovedit a fi doi factori în faţa cărora frica, elementul exploatat de N.K.V.D., devine neputincioasă şi inoperantă. Totuşi N.K.V.D.-ul căuta febril vinovaţii, şi mai ales căuta instigatorii. Niciodată n-au putut sau n-au vrut să înţeleagă că singura cauză a răului erau ei înşişi, cu opacitatea şi miopia omului cu o singură carte, oricare ar fi ea.

Rezultatele investigaţiilor lor s-au concretizat în ziua de 13 septembrie 1955 prin citirea unui „ordin de zi pe lagăr", în care se menţiona că un număr de 13 deţinuţi vor fi exemplar pedepsiţi pentru agitaţie şi recalcitranţă împotriva ordinii sovietice. Aceşti indivizi, dintre care 11 erau germani, iar doi erau români – Petre Cristea şi cronicarul rândurilor de faţă – vor fi trimişi pentru tot timpul rămânerii lor în U.R.S.S. în Lagărul de pedepsiţi nr. 7 şi li se va ridica şi dreptul la muncă. Ca protest împotriva ordinului citat, cronicarul a refuzat să părăsească lagărul. Pe ziua de 13 septembrie, ca urmare a refuzului de supunere la dispoziţia dată, am fost scos din lagăr pe braţe de patru ostaşi sovietici şi dus în închisoarea de peste drum, de unde a doua zi – în urma noului refuz de a merge – am fost purtat pe targă până la gara de îmbarcare. Restul convoiului mergea alături de mine, pe jos. De la gara de debarcare iarăşi am fost purtat pe targă până la Lagărul nr. 7 de ştrăfnoi, unde mai întâi am executat o pedeapsă de zece zile de carceră pentru nesupunere.

Aici, deoarece prinsesem un fir al slăbiciunilor sovietice, îmi permiteam să iau atitudine. Pe de o parte, pentru a-mi bate joc de ei; pe de altă parte, pentru că într-adevăr eram dispus să mor. De aceea eu eram tare şi ei slabi. Moneda mea era de aur curat. Puţini sunt cei care mizează şi vor cu orice preţ să se arunce în braţele acestei sluţenii. Pe sovietici însă, venalitatea lor formală şi frica de cel care era imediat mai mare şi mai puternic îi paraliza. Orice iniţiativă, orice umbră de acţiune, orice faptă de viaţă vie şi autentică era schimonosită şi născută moartă. Totul se făcea pe uşa din dos şi tainic, prin directive de la centru. Ori, ce gândea centrul, ce interese apărau acolo, nu ştia nimeni. Şi decât să nu fii pe linie, mai bine sfânta expectativă! Pentru asta erau slabi şi amorfi. Întregul sistem de dictatură democratică populară nu este decât o farsă sinistră şi o cumplită laşitate. Conştient de această realitate, mi-am făcut de cap, cochetând cu moartea, mizând pe racila formalismului lor

sec şi a laşităţii generale. Iar faptul că mai sunt încă în viaţă se datorează exactităţii presupunerilor şi concluziilor triste ale îndelungatei mele experienţe.

Să mai poposim un timp în Lagărul nr. 11 din Iavas.

Capacitatea lagărului, după naţiuni, se împarte astfel: circa 800 de germani, 200 de români cu germanii din România, 200 unguri, 150 polonezi şi în grupe mici americani, francezi, englezi, spanioli, olandezi, belgieni, turci, cehi, bulgari, austrieci, chinezi, japonezi, mongoli, egipteni, iranieni, norvegieni, iugoslavi, indieni, ba chiar şi un argentinian, ruşi, ucraineni. Deci amalgamul tuturor naţiunilor din lume.

Bucureşti 1956
Ing. Tudor Alionte, spaima spionajului sovietic din Odessa... şi vopsitorul ouălor pentru sărbătorirea Sfintelor Paşti în Lagărul nr. 11 din Iavas, 1955.

Cei veniţi din nord, de la Vorkuta, erau priviţi ca cei mai rebeli dintre toţi deţinuţii. De aceea comandantul lagărului, locotenentul-major Ierăvoi (care vorbea româneşte fiind de origine din Basarabia) şi şeful grupei operative N.K.V.D., maiorul Maiorov şi-au luat toate măsurile de rigoare, împărţind pe cei veniţi de la Vorkuta în barăci şi brigăzi separate.

O observaţie se impune în cadrul deţinuţilor de cetăţenie străină, astăzi când ei au mai multe posibilităţi din punct de vedere material. Să nu uităm că numai după greva de la Vorkuta din 1953 autorităţile sovietice au aprobat trimiterea de cărţi

Iavas 1955
„Ferry", unul dintre organizatorii principali ai sărbătoririi Sfintelor Paşti în Lagărul nr. 11 din Iavas 1955, după tradiţie şi obiceiuri româneşti.

poştale prin Crucea Roşie Internaţională, precum şi primirea de pachete în lagăre. După felul pachetului pe care-l primea un deţinut, puteai să-ţi dai seama de unde este. Germanii erau toţi germani, dar diferenţa pachetelor între Est şi Vest era mare. Nu vreau să vorbesc de posibilitatea celor care trimiteau, ci de cantitatea şi calitatea pachetului din Vest. Toate lucrurile erau bune şi la locul lor s-ar zice, dar aceste pachete au început să aducă dezbinări şi chiar ură personală. Căci dacă până acum doi erau prieteni şi mâncaseră o coajă de pâine împreună, astăzi această prietenie dispăruse. Cel din Vest, care primea pachete bogate, era suveran şi îngâmfat, cel din Est era umil. Dar cei mai umiliţi dintre ei erau cei care nu primeau pachete, mai ales cei din ţările socialiste, ocupate de sovietici. Acum se formară o grămadă de grupări, dar fondul acestor grupări erau pachetul. Oare uitaseră zilele de la Vorkuta, sau prevestirile Aurorei Boreale?

Dacă comandanţii lagărelor şi-au luat măsurile lor, atunci şi noi trebuia să le luăm pe ale noastre, pentru a arăta că suntem demni de renumele pe care ni l-am câştigat prin jertfă şi cu sângele vărsat al celor din Vorkuta.

În primul rând a trebuit ca fiecare să fie lămurit despre funcţia şi demnitatea pe care trebuie s-o arate şi aici, în lagărele

din Potma.

Am avut multe rezultate extraordinare, mai ales prin contraacțiunea la „Chemarea de la Stockholm contra bombei atomice", în aprilie 1955. Aceasta însă era o acțiune directă contra Uniunii Sovietice şi a conducătorilor, pentru demascarea mârşăviei lor.

Se apropia Paştele. Din informațiile culese şi după părerile adunate, Paştele va fi sărbătorit tăcut, în mici grupuri de prieteni (de dragul pachetelor). În 1955 Paştele Catolic şi Evanghelic cădea cu o săptămână înaintea celui Ortodox. După o înțelegere prealabilă cu conducerea românilor, cum ar fi părintele Țepordei Vasile, căpitanul Leo Ostrovski, Tănase Rădulescu (Radu) şi grupul de Volksdeutsche, prin Depner Willi, Egon Schestauber şi Sam Liebhart, subsemnatul ia hotărârea de-a face un Paşte comun Ortodox, precum şi demonstrativ. Se deschide o chetă de adunare de bani şi de produse alimentare. Părintele Țepordei, prin bunăvoința şi dărnicia preoților şi călugărilor din Basarabia, începe să primească pachete masiv, dar conținutul lor era în majoritate făină şi miere. Un alt grup trece direct la acțiune.

Se duc tratativele necesare cu unii din soldații de pază (trebuie remarcat faptul că printr-o coincidență majoritatea acestora erau de origine din Basarabia şi Bucovina sau din Ucraina subcarpatică). Cum noi, în marea majoritate, lucram la o fabrică de mobilă, am observat că aci se află şi un mare depozit de materiale, îndeosebi stofe de tapițat mobila, de diferite calități. Nu trebuie să uităm că ne aflam în Republica Mordvină. Mordvinii în sine, chiar dacă vorbesc ruseşte, au o limbă a lor proprie care, cu tot comunismul şi încercările lui, nu a putut fi desființată. Mordvinii fac parte din triburile migratoare asiatice, mongole-hunice. Ba chiar, s-ar putea spune, sunt o ramură a triburilor maghiare. De ce spun asta, pentru că un important vocabular din limba mordvină se aseamănă excelent cu limba maghiară şi cu limba locuitorilor romi, care şi ei la rândul lor au ceva maghiar. Femeile mordvine poartă tot anul pantaloni lungi până la glezne, asta pentru a se apăra contra țânțarilor din mlaştini şi bălți, care ocupă o mare parte din pădurile înconjurătoare. Ele au o mare slăbiciune pentru cochetărie, rochiile să fie cu flori mari şi culori vii. Iar croiala rochiilor este foarte simplă. Un sac lung prins cu o simplă

Bucureşti 1948
„Pictorul amator" locotenent colonelul Gheorghe Pragher, născut 1891, înainte de a fi arestat de către N.K.V.D. în 1948

cusătură deasupra pieptului şi-o bluză închisă la gât fără răscroială.

Deci materialele pentru tapetat corespundeau cerinţelor de îmbrăcăminte ale regiunii, dar negăsindu-se pe piaţă, era un material căutat. Într-una din nopţile mai întunecate s-au sustras trei baloturi din acest căutat produs material din magazia fabricii, date peste gardul de scândură, complicilor noştri, care nu erau alţii decât soldaţii. Valoarea pe care noi trebuia s-o primim contra „mărfii", mai mult de 50%, ne-a fost dată în natură, în ouă.

În planul nostru de acţiune, dinainte pregătit, era prevăzut ca Paştele să fie sărbătorit după datinile şi obiceiurile româneşti. Cu o săptămână înainte de Paşti am fost anunţat că mi s-au procurat 500 de ouă, pe care noi, sub o formă sau alta, trebuie să le aducem în lagăr. Se ştie însă că la intrarea în lagăr fiecare deţinut era percheziţionat din cap până-n picioare de către soldaţii N.K.V.D.-işti ai trupelor de pază interioară. Acum ne băteam capul şi încercam să găsim o soluţie pentru introducerea în lagăr a celor 500 de ouă, care trebuiau să ajungă tefere. Orice altceva am fi putut introduce cu uşurinţă în lagăr, dar cum ouăle sunt ouă, ele cer o mânuire aparte. Prietenii noştri, soldaţii, nu găsiseră nici ei vreo posibilitate, pentru că făccau parte din

București 1956
Dr. Egon T. Schestauber, colaborator în organizarea sărbătoririi Sfintelor Paști în Lagărul nr. 11 din Iavas, 1955, la eliberarea sa, în București.

trupele de pază exterioare, iar timpul până la Paşti era acum foarte scurt. Dar şi în această problemă o idee măreaţă, şi se poate spune unică în felul ei, ne veni din partea grupului maghiar care era gata pentru orice acţiune.

Un stomatolog, Nemeth Sandor, ne-a dat sugestia şi împreună cu alţi maghiari ne-au ajutat. În zorii zilei următoare, după un angajament, am plecat într-un grup de circa 100 de oameni care lucrau la ferma lagărului ca voluntari. În grupul acesta, 30 din ei aveau fiecare câte o faţă de pernă în care băgaseră ouăle ambalate în paie. Seara, la întoarcere, grupul nostru de 30 de oameni fusese pus în faţa coloanei. La intrarea în lagăr trebuia să se meargă pe patru rânduri, pentru că erau patru santinele care făceau percheziţia, sub supravegherea unui al cincilea, de obicei un sergent, care stătea lateral pe nişte trepte, pentru a putea privi efectuarea percheziţiei. Pentru mai mare siguranţă formasem un grup de şoc de circa 15 oameni care, în cazul unei nereuşite în faţă, trebuia să intervină. Fiecare trei oameni luau câte un soldat în primire, golind pe jos buzunarele lor pline de cartofi. Bruscările ar fi dus la un carambolaj, ceea ce ar fi făcut posibilă trecerea transportului de ouă. Singurul lucru neplăcut era că o parte din cei 15 oameni erau asiguraţi, cel puţin pe un anumit timp, de închisoare. Dar în

cazul acțiunii individuale a doctorului Nemeth Sandor, răspundea numai el. Coloana noastră se apropie de poartă, fiind numărată de către segmentul de serviciu al trupelor interioare. Prin aceasta soldații. care ne păziseră la muncă, erau eliberați de sarcină, iar noi aparțineam iarăși lagărului. Soldații noștri, care

München 1976
Willy Depner, colaborator în organizarea sărbătoririi Sfintelor Paşti în Lagărul nr. 11 din Iavas, 1955, cu ocazia sărbătoririi aniversării zilei de naştere.

fuseseră cu noi la lucru, s-au depărtat mai puțin ca de obicei de intrarea lagărului, făcându-și acolo de lucru, numai pentru a asista la intrarea noastră în lagăr. Erau și ei curioși să vadă dacă noi reuşeam. În cazul unei nereuşite și ei ar fi fost interogați, cum și de unde am putut noi să ne procurăm ouăle. Iar dacă se afla adevărul ar fi fost pedepsiți.

Coloana se apropie de punctul de percheziție. Primele două rânduri trecură uşor. Mai cu glume, mai cu înjurături, au trecut. În rândul trei se afla doctorul. Special și-a schimbat locul căutând să cadă la percheziție în partea unui soldat mai simplu. În momentul când soldatul a început să-l pipăie pe doctor pe sub brațe, a simțit că acesta are pe sub cămașă ceva. Întreabă pe doctor ce are, și-i cere să-și desfacă cămaşa. Doctorul se smucește. Percheziția se oprește. Ceilalți trei soldați plus sergentul vin în ajutorul colegului lor. Sergentul îl somează să dea ce are sub cămașă. Doctorul, care în tinerețe făcuse sport, la lupte libere, râzând își dă asentimentul ca să le predea ce are.

Încet îşi desfăcu nasturii de la cămaşă. Bietul soldat, curios, băgă mâna, căci doar el descoperise infracţiunea, să scoată obiectul. Când toţi ceilalţi aşteptau cu nerăbdare să vadă ce este, un cap de şarpe îşi făcu apariţia, şuierând supărat că fusese deranjat din culcuşul cald de la pieptul doctorului. Dacă iepurii fug repede, asta o ştie orice copil, dar cum s-au speriat şi-au

Bucureşti 1957
Petre Cristea, colaborator la organizarea sărbătoririi Sfintelor Paşti, în Lagărul nr. 11 din Iavas în 1955, după predarea de către sovietici şi eliberarea din închisoarea Gherla, 1957.

fugit soldaţii, cred c-ar fi întrecut şi zece iepuri deodată.

Clipa mult aşteptată venise. Grupul forţă pasul şi coloana noastră mai mult de jumătate intră în lagăr. Până se dezmeticiră soldaţii şi reveniră la postul lor, greul trecuse. Marea noastră misiune fusese îndeplinită şi pot spune că aproape nu am avut ouă sparte. Doctorului nu i se întâmplă nimic, dar din ziua aceea el purta mereu şarpele în cămaşă, din care cauză fusese poreclit „Omul cu şarpele".

Cum ajunsese doctorul la această idee? La marginea unor terenuri ale colhozului erau nişte mlaştini. Aici văzuse el mulţi şerpi care se încălzeau la soare în zilele calde. Erau şerpi de apă. De aici îşi procurase doctorul unul, şi pentru orice siguranţă îi scosese dinţii. După câte ştiu şi-a luat cu el şarpele în Ungaria.

Ouăle au fost date în primire părintelui Ţepordei Vasile, unul din clericii ortodocşi români aflaţi în lagăr şi unul din principalii stâlpi pentru pregătirea sărbătoririi Paştelui.

Părintele Țepordei îmi spuse printre altele că pentru oficierea slujbei îi trebuie o cruce, iar pentru Sfânta Împărtășanie vin. În problema crucii se luă legătura cu Tudorică Alionte, de meserie inginer chimist, dar care în timpul războiului lucrase la contrainformațiile române. (El este persoana care a descoperit grupul de partizani sovietici care

București 1970
Preotul ortodox Vasile Țepordei, unul din organizatorii și conducătorul sobornului de preoți și călugări care au efectuat serviciul religios, cu ocazia sărbătoririi Sfintelor Paști, în Lagărul nr. 11 din Iavas, din 1955

aruncaseră în aer Comandamentul armatei române la Odessa, în toamna 1941.) Acum lucra la fabrica de mobilă, secția „scaune lustruite".

El a făcut o cruce de aproximativ 35x20x7 centimetri din-tr-un placaj. Pictarea crucii a fost făcută de pictorul amator, locotenent-colonelul G. Pragher. Mai era problema vinului, care era mai greu de procurat pentru că nici în magazinele din oraș nu se găsea vin de struguri în acel moment. Părintele ne dădu însă ideea că vinul se poate face și din stafide. Pentru Sfânta Împărtășanie trebuie numai vin curat de struguri. I-am procurat și stafidele care mi-au fost date de un prieten al meu, Fritz Meisel, german de origine, actualmente în R.F.G. Bernhausen/Filder.

După cum se știe, începând din anul 1953, după greva de la Vorkuta, deținuților și prizonierilor de origine străină li se dăduse voie să scrie și să primească pachete. Ceea ce a făcut Meisel a fost un sacrificiu pe care noi nu l-am uitat, și pentru

care de aici îi mulțumesc iară.

Prima fază era gata. Trebuia trecut la a doua: fiertul ouălor și vopsitul lor, apoi cozonac, căci surpriza trebuia să fie într-adevăr surpriză. Cheta banilor fusese deja făcută în grupul

Iavas, oct. 1955

Grup de deținuți politici originari din România în Lagărul special nr. 11 din Iavas, Republica Mordvină – U.R.S.S., 1955.

În picioare de la stânga la dreapta: ziaristul Jean Melle, născut 1910, Ion Stătescu, născut 1905, ziaristul Ștefan Mengoni, născut 1911, Boris Ostapov, născut 1900, Frantz Schmidt, născut 1914, un român din Basarabia.

Rândul de jos: avocatul dr. Augustin Vișa, născut 1904, un preot din Ardeal, locotenent-colonelul Ion Tobă, născut 1903... toți în așteptarea zilei de repatriere, după convorbirile de la Moscova ale Cancelarului Vest-German K. Adenauer.

germanilor din România de către Sam Liebhard, Depner Willy și Egon Schestauber, iar în grupul românilor de către părintele Țepordei cu Nicu Popescu. Cunoașterea acestor pregătiri trebuia știută numai de un grup restrâns. Financiar am mai fost ajutați de Pupțic (fratele generalului polonez Vișinevski, comandantul Forțelor Aeriene Poloneze din Anglia, căpitan la Intelligence Service), care ne aduse contribuția polonezilor și a câtorva ucraineni din lagăr. Nici ungurii nu se lăsară mai prejos prin

contribuția adunată de Ferry Baci (cu numele adevărat Barasicsi Ferenz, fost maior în armata ungară, originar din Bacska – Iugoslavia, unde își pierduse toată familia, soția și doi copii, măcelăriți ca niște animale de trupele de partizani ale lui Tito, numai pentru că Bacska fusese ocupată de unguri; el fusese arestat de sovietici între anii '45-'46 la Budapesta) și de Aprili Ferenz și Kopacsi Zoltan, toți trei reprezentanții ungurilor în greva de la Vorkuta. Din partea germană cheta fusese făcută de dr. Gerhard Röneche, un specialist german răpit și deportat de ruși în fericita Uniune (astăzi este conducător al Organismului de curățire a aerului în R.F.G.), și Heins Heinke, originar din Stuttgart. Din partea celorlalte naționalități, cheta fusese făcută de francezul Raymond Soilliat, originar din Paris, fost membru al unui grup al Crucii Roșii Franceze, pentru repatrierea prizonierilor din zona sovietică (arestat de sovietici în Germania de Est prin '45-'46, actualmente în Franța), și Philippe Dejagher reprezentantul valonilor și flamanzilor în greva de la Vorkuta.

Desigur, oricine poate întreba cum se face că noi doream ca acțiunea noastră să nu fie cunoscută, dar în același timp apelasem, sub o formă sau alta, la o chetă de bani. Răspunsul este următorul: în lagăr niciodată nu se întreba pentru cine și de ce se făcea cererea. Dădeai, bine; nu, iară bine!

Cozonacul a fost făcut de părintele Valeriu Ciobanu, din România și de doi călugări originari din Basarabia și Bucovina. Cu fiertul ouălor se ocupă căpitanul Leon Ostrovski iar vopsitul lor a fost făcut de ing. chimist Tudorică Alionte. Scrierea ouălor a fost făcută de mine, căci trebuie știut că pe aceste ouă erau scrise următoarele: numele și prenumele cetățeanului căruia i se dădea oul – „Christos a înviat" – „Iavas 1955". Se scrisese numele și prenumele, pentru a nu se da ocazie la discuții în privința mărimii oului.

În acest timp în lagăr se aflau circa 220 de români cu germanii din România, Basarabia și Bucovina. Banii adunați din contribuție nu ajungeau pentru cele planificate. Atunci eu am scos din banii pe care-i aveam la mine și-am completat diferența.

La plecarea mea din Vorkuta primisem din partea organizației clandestine, în majoritate ucraineni și baltici – ceva bani – pe care puteam să-i întrebuințez pentru acțiuni sau ajutoare, a căror hotărâre o luam personal.

Iavas 1955

...o parte din ouăle vopsite şi scrise, etichetele şi porţia primită de fiecare din grupul celor originari din România: o felie de pâine albă, o felie de cozonac, o gogoaşă, un borcan cu ceai dulce... plus un ou roşu... ca la mama acasă...

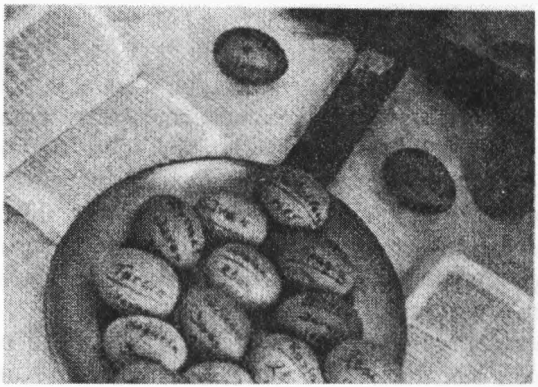

Iavas 1955

...o parte din ouăle vopsite şi scrise pentru invitaţii speciali din diferite naţionalităţi.

Crucea, paharul cu vinul sfinţit pentru Sfânta Împărtăşanie şi cărţile de rugăciuni ale părintelui Vasile Ţepordei.

Deci, în concluzie, părintele Țepordei avea vinul de împărtășit, câte două ouă de fiecare, plus câte un ou de invitat. Cu trei zile înaintea Paștelui fuseseră comandate circa 260 de porții de mâncare la „bucătăria cu plată" care se deschisese de curând. De asemenea circa 500 de gogoși fuseseră și ele comandate cu trei zile înainte și ridicate în sâmbăta Paștelui. Trebuie spus că orice comandă se făcea, se plătea cu trei zile înainte.

Organele N.K.V.D.-ului nu observaseră nimic și nici nu le trecea prin gând ceea ce se pregătea cu marea cantitate de alimente cumpărate, mai ales că Paștele Catolic, care fusese cu o săptămână înainte, trecuse neobservat și fără incidente. Părintele Țepordei se pregăti încet să facă toate slujbele din săptămâna patimilor în grupuri restrânse. Cei care doriseră să se spovedească, se spovediră, ba mai mult, se împărtășiră. Totul fusese organizat amănunțit și așteptam ultimele ceasuri înainte de a intra în acțiune.

PAȘTELE

În zorii zilei de Paști, pe la orele trei și jumătate dimineața, prin niște băieți care se oferiseră să-i trezească pe ceilalți, deoarece la orele patru începea slujba Învierii Mântuitorului, oamenii începuseră să intre în mica încăpere a bucătăriei chinezești, după cum era denumită, din fundul lagărului. Cei care au ajutat la această adunare au fost: Gheorghe Vasile, Petre Cristea, Bădiliță Dumitru, Luchian Alexe etc.

În mica încăpere a bucătăriei, pe o masă îngustă fusese aranjat altarul unde se aflau lumânări aprinse, crucea Mântuitorului, o carte de rugăciuni, busuioc și agheasmă. Toată colonia româno-germană asista la slujba Învierii Mântuitorului și pentru că încăperea era prea mică, o mare parte din asistență se adunase în jurul bucătăriei și ascultau sfânta slujbă. Ba mai mult, rușii din lagăr, în special cei bătrâni care se sculau cu noaptea în cap și-și începeau plimbările de dimineață, auzind zumzetul cântării „Christos a Înviat" (care este pe aceeași melodie ca-n limba rusă), se alăturară acestei măreție slujbe,

impresionantă și unică în felul ei. În acest timp eu și cu Vladimir Gheruțchi, fostul proprietar al restaurantului „Victoria", de pe Calea Victoriei din București, pregăteam primirea în sala de mese a lagărului. Pe masă erau aranjate, pentru fiecare în parte, următoarele: pe un șervețel făcut din hârtie de scris erau o felie de pâine albă, o felie de cozonac, o gogoașă, un borcan de ceai îndulcit și un ou. Pe locul fiecăruia era trecut numele după alfabet.

În acest timp soldații din turnurile de observație și pază ale lagărului, ascultând rugăciunea, care aicea era ceva cu totul neobișnuit, au anunțat ofițerul de serviciu al lagărului. Acesta, împreună cu doi soldați, trebuia să-și facă rondul de dimineață și mai ales voia să vadă despre ce e vorba. Ajungând în dreptul bucătăriei chinezești, văzând lume adunată și auzind cântările slujbei, și-a făcut loc prin masa de oameni urmat de cei doi soldați și a cerut ca slujba să fie imediat întreruptă. Nu numai atât, dar el a cerut să i se dea și crucea pe care părintele Țepordei o avea tocmai în mână. Crucea ar fi constituit corpul delict și cu asta el ar fi putut înainta raportul său către superiori. Săracul, acest tânăr ofițer sovietic! Și-mi pare rău că trebuie să pronunț cuvântul de „sărac cu duhul". El făcea parte din trupele N.K.V.D.-ului de pază exterioară și nu-și putea da seama că acest mic incident l-ar fi putut costa mult. Un N.K.V.D.-ist rafinat nu ar fi acționat în felul lui. El a intrat ca musca-n lapte.

Crucea nu i-a fost dată și nici nu i s-a dat posibilitatea să se apropie de masă. Ba mai mult, slujba a continuat și de data aceasta a început să se cânte tare, tare de tot, ca să se poată auzi până departe, în orașul Iavas. Iar ofițerul și cei doi soldați, care intraseră în mijlocul acestor credincioși, au fost strânși ca într-o menghină, fără a se ajunge la forță. Li s-au luat șepcile din cap și au fost obligați să asculte până la sfârșit slujba Învierii Mântuitorului. Dându-și seama de greșeala făcută, cei trei N.K.V.D.-iști au trebuit să asculte slujba. În acest timp, oamenii din lagăr se sculaseră și pentru că știrea mergea din baracă în baracă despre acest eveniment, ei se adunaseră și cântau – „Christos a Înviat" – spre surpriza noastră.

Lagărul se afla în mijlocul unui cartier al orașului. Locuitorii mai bătrâni știau că e ziua Sfintelor Paști, și auzind în zorii acestei zile cântându-se „Christos a Înviat", se adunară la marginea lagărului. Mulți dintre ei au căzut în genunchi, luând

parte trupeşte şi sufleteşte la slujba Învierii, nevăzută, dar auzită de ei, după înaltul gard de scândură de circa 4 m. Aici am văzut ruşi bătrâni – dintre deţinuţii lagărului – îngenunchind şi plângând.

Pentru că fuseseră anunţaţi despre cele petrecute în bucătăria chinezească, grupuri de unguri, germani şi ucraineni erau gata pentru orice intervenţie, căci şi acest lucru fusese prevăzut. Dar nu a fost nevoie de vreo intervenţie, căci slujba era pe sfârşite. După slujbă oamenii au rămas îngânduraţi, poate fericiţi, ştiind că undeva departe, în aceste clipe, şi ai lor se gândesc la ei.

– Dă-mi crucea, spuse ofiţerul părintelui Ţepordei, după sfârşitul slujbei.

– Ia-o dacă vrei, eu nu ţi-o dau, – îi răspunse părintele fericit în sinea lui că putuse să ducă la bun sfârşit această slujbă, prin care a renăscut o speranţă în inimile deţinuţilor.

Nimeni n-a bănuit că această slujbă va putea avea un ecou aşa de mare şi să impresioneze atât pe deţinuţii din lagăr, cât şi toată regiunea lagărelor din Potma.

Ofiţerul luă crucea şi plecă cu soldaţii după el. Mergea ţanţoş de parcă cucerise Berlinul...

După aceea, toată lumea s-a îndreptat spre sala de mese. Surpriza cea mare, pentru majoritatea acestora, abia acum venea. Dar nu numai a lor, ci şi a întregului lagăr. Oamenii, în momentul când au văzut ouă roşii şi mesele aranjate pe ici pe colo cu câteva flori, care fuseseră cu o zi înainte aduse în lagăr, au rămas înmărmuriţi! Toate acestea nu se pot descrie. Se schimbase oare soarta? Oamenii erau voioşi ca niciodată. După ce s-a aşezat fiecare la locul lui şi părintele în câteva cuvinte a binecuvântat masa şi s-a cântat „Christos a Înviat", s-a aşternut o tăcere generală. Întreaga sală de mese se umpluse de deţinuţi curioşi care priveau cu simpatie sau invidie, cum românii îşi sărbătoreau Paştele, ciocnind ouă roşii, cu religioasa strigare – „Christos a Înviat" – „Adevărat a Înviat".

Nu trebuie uitat însă faptul că toţi, fără excepţie, aveau acuma prima posibilitate de-a mânca un ou, un ou roşu, pe care era scris, numele, „Christos a Înviat" – Iavas 1955.

Priveam şi eram fericit. Mă înţelegeam din priviri cu toţi acei care luaseră parte activă la organizarea acestei mese. Unul singur din tot grupul nu şi-a mâncat oul; din contră, l-a păstrat

şi, dacă nu mă înşel, este singurul care a adus oul în ţară. S-a ridicat de la masă şi s-a îndreptat către noi (eu în acel moment mă aflam lângă părintele Ţepordei). Era avocatul Vişa Augustin, unul din secretarii lui Maniu. S-a apropiat de noi şi după o strângere de mână, cu lacrimi în ochi, i-a spus părintelui:

– Vă mulţumesc, părinte! Acum ştiu că voi ajunge acasă, – şi-i sărută mâna.

Pe mine m-a îmbrăţişat, sărutându-mă pe obraji. Apoi spuse încet:

– Acum îmi dau seama de ce eşti iubit de toţi.

Nu am putut vorbi căci lacrimile ne podidiră. Desigur şi alţii au văzut gestul lui Vişa, şi au venit să ne mulţumească, şi-n cuvinte simple dar alese să ne laude. Fiecare ne întreba cum am făcut că am procurat toate astea, chiar şi cei care au avut posibilitatea dar n-au vrut să contribuie cu nimic. Acum erau gata să jertfească ceva, dar din păcate era prea târziu!...

Primul şi-al doilea act al sărbătoririi Paştelui din Iavas, din Lagărul nr. 11, se încheiase. Abia acum, după ce majoritatea oamenilor plecaseră din sala de mese, veniră val-vârtej soldaţii să vadă ce se întâmplă. Dar nu mai era aproape nimeni.

La ora nouă dimineaţa se dădu semnalul de numărare. Soldaţii trecuseră din baracă în baracă, făcând numărătoarea, şi se aştepta terminarea ei, dar ea întârzia. În faţa barăcii noastre se adunase un grup mare de români care discutau aprins, admirând iniţiativa aceasta. Printre aceştia se afla şi părintele Ţepordei, care avea o bărbuţă ca orice preot ortodox, precum şi un român basarabean, care avea o barbă mare albă ca neaua, cu toate că nu era aşa bătrân de ani, pe nume Boris Ostapov.Numai la câteva zile după sosirea mea în Iavas, am fost informat despre acest om. Fusese un agent sovietic repatriat cu misiune specială, în 1940, de către sovietici din oraşul Cahul, în România, la Bucureşti. Nenorocul lui a fost că se afla cu noi Petcu Mihai, fost agent al Siguranţei, care ne-a povestit detaliat cum îl arestase la începutul anului 1944 pe acest Boris, ca agent sovietic, şi cum îl predase Siguranţei cu acte doveditoare. Numai 23 August 1944 l-a salvat. Este ştiut că acest Boris Ostapov fusese făcut comisar de poliţie şi înscăunat la Arad; locuia în centrul oraşului nu departe de Teatrul Municipal. El este acela care arestase în 1944 grupul de legionari de sub conducerea lui Raţiu, fratele vitreg al şefului Mişcării Legionare

şi Preşedintele Guvernului provizoriu Român la Viena, Horia Sima. Raţiu fusese paraşutat şi introdus în regiunea Aradului, unde trebuia să se întâlnească cu anumiţi camarazi într-o casă conspirativă din Arad. Dar aceasta fusese descoperită şi Boris Ostapov, în calitate de comisar, îl arestă. După zile întregi de schingiuiri, Raţiu fu dus la locul de întâlnire cu ceilalţi din grup. Aceştia erau de mult plecaţi, căci Raţiu avusese înţelegerea cu ei că, dacă nu se întoarce într-un anumit timp, s-a întâmplat ceva. Totuşi, aici au fost găsiţi bani şi valută străină, pe care comisarul Boris le-a luat cu el. După câteva zile Raţiu este predat sovieticilor. Aceştia, după însemnătatea lui şi-a legăturilor sale, îl consideră că este un om care nu poate fi anchetat aici de către N.K.V.D.-işti. Îl trimit „Par-avion" direct la Moscova, unde este băgat în faimoasa redută a tăcerii – Liubianka – care în epoca aceea era plină. Din toate colţurile Europei şi Asiei erau aduşi duşmanii sovieticilor.

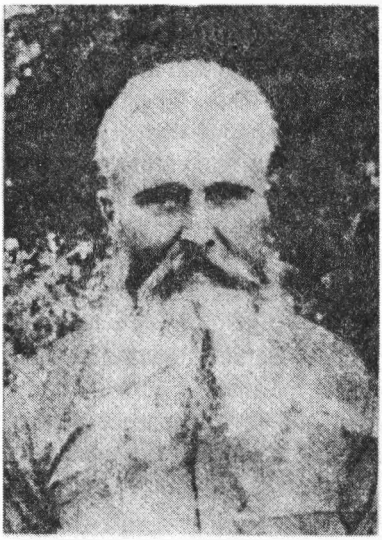

Iavas 1955
„Patriarhul" – Boris Ostapov

Începutul cercetării mai dură un timp, căci Raţiu era într-un hal fără de hal, bătut şi schingiuit, din care cauză a rămas de altfel pentru toată viaţa invalid. Chiar şi N.K.V.D.-iştilor din Liubianka le-a fost milă de el.

În timpul cercetărilor a reieşit că Raţiu, la arestarea lui, a

avut bani românești și valută străină. Indignarea anchetatorului N.K.V.D.-ului fu și mai mare când văzu că o dată cu Rațiu au fost predați numai o parte din banii românești, dar lipsea valuta străină. La întrebarea unde sunt banii pe care îi declarase, Rațiu spuse că normal trebuie să fie la comisarul român care l-a arestat la Arad. Rațiu este condamnat la 10 ani și apoi trimis la Inta pe Cercul Polar în direcția Vorkuta, unde întâlnește un mic grup de români, cărora le povestește istoria sa, de la care am aflat-o și eu mai târziu. Nu pot da numele lor din cauza securității. Dar Dumnezeu nu bate cu ciomagul și sovieticii nu iartă. Ei îți mulțumesc pentru ce i-ai servit, dar te pedepsesc pentru ce ai greșit.

După circa trei ani, într-una din zile, în lagărul din Inta sosește un nou transport. Soarta, această soartă blestemată, face ca Boris Ostapov, fostul agent sovietic, comisarul de la Arad, să fie adus în acest transport. Aici începe el să joace rolul marelui naționalist. Culmea ironiei, el nu-l recunoaște pe Rațiu sau poate se preface. Rațiu însă se ferește de el. Ani de zile au stat împreună în același lagăr și numai un cuvânt al lui Rațiu ar fi făcut ca acest om să dispară din această lume. Dar Rațiu tăcea. În 1954, când se apropia expirarea condamnării lui Rațiu, acesta povestește lui N.T. și L.A. cine este Boris și dezvăluie secretul, cu condiția să nu i se facă nimic. Rațiu mai trimite o dată vorbă din Lagărul nr. 1 din Potma în această problemă și sunt rugat indirect și eu să nu acționez. Boris trebuie să meargă mai departe și să ajungă în țară. Rugămintea i-a fost satisfăcută.

...În timp ce după colțul celălalt al barăcii noastre își făcu apariția un soldat care venea spre noi, părintele Țepordei dădu buzna în baracă dorind să-și mai ascundă ceva, deoarece credea că i se va face o percheziție generală. Cam ăsta era obiceiul, când nu se mai dădea stingerea. Noi am rămas mai departe pe loc și așteptam să vedem ce vrea soldatul. El se apropie de grupul nostru, noi îl salutarăm politicoși. Dădu din cap și ne răspunse numai după ce își roti privirea peste tot grupul care era de față. Apoi se adresă direct celui cu barba albă, care era Boris Ostapov, și-l întrebă:

– Tu ești popă?

Boris care vorbea curent rusește îi spuse:

– Da și nu, năcialnic.

– Păi da ce eşti?

– Mai mare, răspunse Boris.

– Şi ce anume?

– Patriarh! şi făcu cu ochiul către ceilalţi.

– Ce este aia? întrebă soldatul, şi-n fond ce mă interesează! Eşti popă, pe tine te caut. Acum davai la Comandatură.

Şi Boris plecă urmat de simpaticul soldat. Toate privirile de la celelalte barăci erau aţintite asupra barăcii noastre, căci fuseseră observate venirea soldatului singur şi plecarea lui cu bărbosul de Boris.

Părintele Ţepordei care ascultase discuţia, ieşi afară numai după ce plecă soldatul şi ne zise.

– Ei băieţii mei, se întăreşte gluma! Pe Boris o să-l bage la carceră şi o să vedeţi că vine să-mi facă percheziţie, când o vedea maiorul că a greşit adresa.

Îmi dădui seama că trebuia să acţionez imediat pentru scoaterea lui Boris din mâna N.K.V.D.-ului înainte ca el să vorbească prea mult, şi-n al doilea rând să nu-l scoată afară din lagăr. Imediat s-a dat dispoziţie ca toţi cei care vor, să vină de urgenţă în faţa Comandaturii şi a porţii de ieşire din lagăr şi să se aşeze jos. Prin această acţiune se putea bloca, pentru un moment, scoaterea lui Boris din lagăr, căci ieşirea din Comandatură şi ieşirea pe poarta principală se făceau prin curtea lagărului. Întrucât acest drum îl ocupaserăm complet, cu oamenii care stăteau turceşte, scoaterea lui Boris nu s-ar fi putut efectua decât trecându-se direct peste oameni.

În acest timp se dăduse şi semnalul de terminare a numărătoarei şi circa 5-600 de persoane, de toate naţionalităţile, veniseră şi se aşezaseră în faţa Comandaturii, fără a scoate o vorbă. Căile de acces către poarta principală erau blocate de ceilalţi, care aşteptau cu toţii rezultatul acestei acţiuni fulger. Toată această manevră nu dură mai mult de cinci sau şase minute. La un moment dat uşa Comandaturii se deschise şi soldatul nostru vru să iasă. De la uşă până-n drum trebuia să coboare opt trepte. Abia acum observă el că nu putea merge mai departe, căci totul era blocat de oameni.

– Ce faceţi aici? întrebă el. Hai, plecaţi în barăci!

– Nimica şefule! Uite, fumăm şi noi o ţigară şi mai stăm la taifas, răspunse unul.

Trântind o înjurătură, soldatul intră pe unde ieşise. După câteva clipe uşa se deschise din nou şi în prag apăru maiorul Maiorov, şeful operativ al N.K.V.D-ului din Lagărul nr. 11. El ne privi rotindu-şi ochii de jur-împrejur. Probabil că-şi dădu seama despre ce este vorba. Atunci mi se adresă mie personal şi direct pe nume, că şi eu mă aflam în mijlocul băieţilor, spunându-mi:

– Urwich, spune oamenilor să se ducă în barăcile lor.

Eu m-am ridicat în picioare şi i-am răspuns politicos că eu nu pot obliga pe oameni să plece.

– Dar ce doriţi? întrebă el nervos.

– A! Asta este altceva, am răspuns eu. Dorim să-i daţi drumul preotului nostru.

– Nu! răspunse maiorul. El a încălcat regulile lagărului şi am să văd ce voi face.

– În orice caz, afară din lagăr nu-l veţi putea duce decât numai peste trupurile noastre. Iar dacă totuşi doriţi să-l duceţi la închisoare, atunci ne duceţi pe toţi. Aşa-i, băieţi?

– Da! răspunseră ei, într-un chiot de răsună tot lagărul.

– Uite, vă promit că nu-i voi face nimic. Ca să te convingi, îmi zise, vino şi vei fi de faţă la cercetări. Dar spune oamenilor să plece în barăcile lor.

– De venit, vin, dacă ordonaţi! Dar voi sta afară lângă uşa deschisă. Oamenilor eu nu le spun să plece, dacă vor bine, dacă nu să rămână.

Şi cu asta îmi făcui loc urcând cele opt trepte până la uşa deschisă a biroului. Oamenii nu părăsiseră locul, din contră, acum veniseră şi mai mulţi, căci curiozitatea era mare, şi de, o dată-i Paştele!

După ce s-a aşezat jos, maiorul a început interogatoriul, luând-o iară de la început căci eram acum şi eu de faţă.

Între timp veni la mine Petre Cristea şi-mi puse în mână o bucată de ziar, trimisă de părintele Ţepordei. Era decretul Sovietului Suprem al U.R.S.S.-ului din decembrie 1954, prin care se spunea oficial că religia era ajutată de către stat etc... etc...

Înarmat cu această hârtie intrai cu curaj. În prealabil făcusem semn băieţilor să se apropie cât mai mult de clădire, ca să poată şi ei asculta ce se vorbeşte. Maiorul, văzând că am intrat, îmi spuse că-i mai bine să închid uşa, dar eu îi răspunsei că uşa va rămâne deschisă, dacă doreşte să discute cu noi.

Atunci am luat bucata de hârtie din ziar cu decretul sovietic şi-l dădui lui Boris să-l citească tare. În acelaşi timp îl rugai pe maior să asculte cu atenţie. Văzând că suntem înarmaţi până-n dinţi cu decretele sovietice, încercă să întoarcă foaia şi spuse:

– Eu nu am spus că nu e voie să vă rugaţi, dar voi ar fi trebuit să cereţi mai întâi o aprobare şi eu nu v-aş fi refuzat-o. Altădată să nu se mai întâmple. Şi acum puteţi pleca! Ba nu, staţi. Spune oamenilor să plece şi după aceea veţi pleca şi voi, zise el zâmbind.

Cu siguranţă că dorea să vadă într-adevăr, ca un N.K.V.D.-ist şmecher ce era, dacă oamenii mă ascultă.

– Desigur! i-am spus.

Apoi, ieşind în uşă şi mulţumind băieţilor, i-am rugat să plece din faţa Comandaturii. Fără vreo vociferare, fără vreun

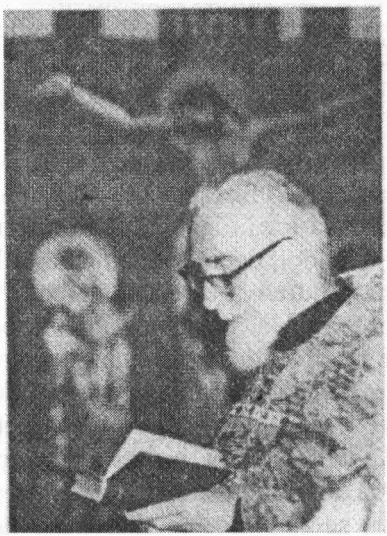

Canada 1976

Pater Pietro Leoni, ca reprezentant al Vaticanului este invitatul cetăţenilor de origine din România cu ocazia sărbătoririi Sfintelor Paşti în Lagărul nr. 11 din Iavas 1955. Azi în Canada, el nu a uitat frumoasele clipe petrecute cu cei originari din România, în Lagărul nr. 11 din Iavas.

cuvânt, liniştiţi, au părăsit locul. După câteva secunde nu mai era nimeni, parcă nu s-ar fi întâmplat nimic. Nu departe însă de poartă, grupurile de oameni s-au oprit. Aşteptau să vadă dacă ne dă drumul, căci acum eram şi eu acolo, sau dacă trebuia să intervină, blocând poarta pentru a baricada drumul ieşirii noastre din lagăr.

Îngândurat, maiorul privea cum oamenii se retrag. După aceea, întorcând-şi privirea către noi, îl măsură de câteva ori de sus până jos pe aşa-zisul „Patriarh", în fond fostul lor agent şi nicidecum popă:

– Să nu se mai întâmple, şi dacă încă o dată veţi mai face aşa ceva, să veniţi să cereţi aprobare. Eu vă voi da tot sprijinul şi prin aceasta vom elimina toate neplăcerile.

Părăsind Comandatura ne îndreptam spre baraca noastră, unde băieţii ne aşteptau râzând cu hohote de şotia făcută N.K.V.D-iştilor şi de preasfinţia sa „Patriarhul" Boris.

Cu asta al treilea act neprevăzut şi neplanificat se încheiase.

Pentru masa de prânz, dinainte anunţată, s-au adunat cu toţii în sala de mâncare, unde era totul pregătit şi frumos aranjat pe 15 mese. Tânăr sau bătrân, se îmbrăcase fiecare cu ce avea mai bun, pentru această sărbătoare, pe care n-o mai sărbătoriseră de mult. La fel şi oaspeţii. Ei fuseseră aleşi după propunerile unora sau după comportarea lor în lagăr. Din fiecare naţionalitate au fost invitaţi unul sau doi, depindea de numărul lor în lagăr. Au fost aşezaţi la masă între cei care sărbătoreau Paştele; desigur, partenerii de masă erau în aşa fel aleşi ca oaspeţii să se simtă bine. Fiecăruia i s-a pus eticheta cu numele, din nou o felie de pâine albă, o felie de cozonac şi un ou roşu. Celor din România pe ou era scris ca şi dimineaţă; pe oul oaspeţilor toate erau scrise, dar în locul numelui era pusă ţara pe care o reprezentau. Dacă de dimineaţă oul roşu fusese o surpriză, acum surpriza era dublă. Nimeni nu se aşteptase ca şi la masa de prânz să mai primească un ou. Acum începeau calculele. Abia acum începeau să se gândească şi să demonstreze unii altora, prin fapte şi logică, posibilitatea procurării ouălor.

Afară de asta fiecare a mai primit o masă completă de la bucătăria cu plată, care se compunea din o supă, o mâncare şi un desert. Înainte de a începe masa, toată lumea a ascultat binecuvântarea făcută de părintele Ţepordei, asistat de iezuitul

pater Pietro Leone, care reprezenta biserica catolică şi Vaticanul şi care, numai cu câteva ore înainte, fusese eliberat din închisoarea lagărului unde stătuse 10 zile, pentru că luase cuvântul în şedinţa pentru adunarea de semnături la „Chemarea de la Stockholm contra bombei atomice", unde spusese: „Cine semnează contra bombei atomice îşi semnează propria-i sentinţă de moarte. Mai bine o moarte scurtă decât sclavi ai comunismului".

Nu pot să-mi aduc aminte numele tuturor reprezentanţilor, dar am să încerc să dau numele unora ca: Barasicsi Ferenz, Bosniak Imre, reprezentau Ungaria, Reymond Soillat, Franţa, Puptic, din partea Poloniei, Lazăr Moiseievici evreu, pentru Israel. Fritz Meisel, dr. Rönecke şi Heins Heinke din partea Germaniei. Philippe Dejagher, Valonia şi Flandra. Colonelul Aly – Turcia – Hasan şi Aly pentru Iran, Taras şi Saşa pentru Ucraina, Smirnov şi Colea Kuznetov din partea Rusiei şi alte naţionalităţi.

Dintr-un cadou primit din partea unor germani, care era compus din ţigări, s-a putut oferi fiecărui fumător câte o ţigară.

Sala de mese era arhiplină de oameni curioşi şi mai ales de acei credincioşi care aşteptau momentul să poată cânta „Christos a Înviat". Cu aceasta s-a încheiat fără incidente şi ultimul act.

Epilog

Răsunetul acestei sărbători făcută de oamenii credincioşi din România şi-a dus ecoul departe peste satele din împrejurimile Iavasului. Până şi soldaţii din paza interioară ne-au povestit despre întrebările care li se pun de către bătrânii şi bătrânele care cer tot mai multe lămuriri asupra sărbătoririi Paştelui. Până şi locotenentul-major Iorăvoi, comandantul lagărului, mi-a spus mie şi părintelui, că soacra lui, care este bătrână şi care auzise despre acest eveniment, l-a rugat să nu ne facă vreun rău; din contră, să ne ajute cu ce poate şi l-a pus să şi jure.

– „Ce era să fac, dacă vreau să am linişte în casă? Am făcut-o şi pe asta, dar vă rog să fiţi mai prudenţi. Vă rog să nu

spuneți că am vorbit românește, asta ne este soarta."

De multe ori brigăzile care ieșeau la lucru erau întâmpinate de copii care întrebau în mare: – Români sunt?" – și dacă i se răspundea că da, atunci ei fugeau repede la bătrânii și bătrânele care stăteau pe marginea drumului, informându-i că în acest grup se află și români. Atunci ei își făceau semnul crucii, mulțumind lui Dumnezeu și rugându-se pentru toți acești oameni, care prin acțiunea lor au adus noi speranțe și bucurie în casele lor.

Știu că această sărbătoare, se poate spune acest „fenomen", nu va putea fi ștearsă din amintirea locuitorilor și a soldaților din Iavas. A fost prea măreț, dar mentalitatea omului rus este de așa natură că trebuie să povestească mai departe ca și cum el însuși ar fi participat la acțiune. Locuitorii din Iavas se vor gândi cu plăcere la aceste zile de neuitat și că acei oameni care erau defăimați în toate felurile au arătat că sunt mai presus decât toți N.K.V.D.-iștii la un loc și au dovedit tuturora că cei din Vorkuta, Norilsk, Kingir nu au murit degeaba. Amintirea lor va fi purtată din gură-n gură. Au dovedit că puterea sovietică nu este chiar așa de puternică și nici măcar iubită, după cum se spune și se scrie peste tot.

Desigur că după aceea în cadrul lagărului se găsiseră și unii care spuneau că dacă ar fi organizat ei sărbătoarea ar fi făcut mult mai frumos. „După război mulți viteji se arată", așa spune proverbul, dar din păcate astfel de oameni sunt peste tot.

A doua zi o mare veste se răspândi în lagăr. Iezuitul Pater Pietro Leone, reprezentantul Vaticanului, care tocmai ieșise din închisoarea lagărului, pleca, chemat de urgență la Moscova. După circa trei săptămâni sosi o carte poștală de la el cum că e în drum spre Vatican, spre libertate.

Pater Pietro Leoni și voi toți care ați luat parte, indiferent cum, ați uitat oare frumoasele clipe, și unice în felul lor petrecute în IADUL sovietic??? Eu nu cred! Dar de ce tăceți? Oare marile jertfe au fost degeaba?!

Istoria, cultura și civilizația popoarelor au fost totdeauna construite și reconstruite după cultul morților. Deci, obligația noastră este să nu-i uităm!

Începutul fusese făcut. Sovieticii, forțați de împrejurări, împart primele cărți poștale ale Crucii Roșii Internaționale în

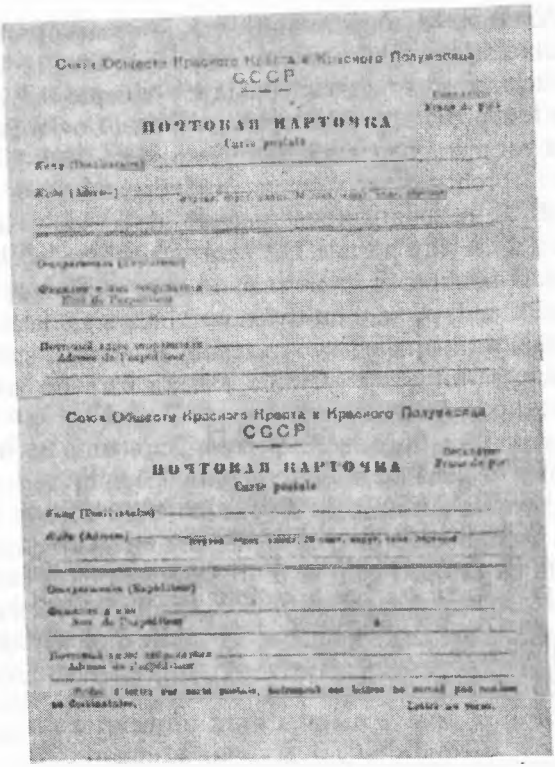

Document
Pus la dispoziție de Gerhart Albrich

„Carte poștală" a Crucii Roșii și Semilunei – U.R.S.S., partea superioară scrisoarea, partea inferioară răspunsul... În septembrie 1953, după greva deținuților politici din iulie-august 1953 din Vorkuta, guvernul sovietic a fost obligat să recunoască că există cetățeni străini ca deținuți politici în lagărele sovietice...

septembrie 1953. Dar nu tuturora li s-a dat posibilitatea să scrie. Și nici toate cărțile poștale n-au ajuns la destinație, fiind oprite în mare majoritate din ordinul N.K.V.D.-ului local și nu de cenzură, după cum s-ar crede. În vara anului 1954, aflându-mă în Lagărul Holodilnik, după nenumărate intervenții mi s-a dat posibilitatea să scriu. Pierdusem însă din dreptul meu de peste 10 ori această posibilitate, din ordinul superiorilor N.K.V.D.-

ului din Vorkuta. M-am adresat în scris în această problemă pe cale ierarhică Sovietului Suprem. Explicam situația locală iar printre altele aduceam la cunoștință că o copie după această cerere va fi expediată, pe căi ilegale, aceluiași Soviet Suprem în caz că nu voi primi răspuns în timp de 6 săptămâni. După zece zile am fost chemat la Comandatură unde mi s-a adus la cunoștință că mi s-a aprobat cererea de-a scrie, înmânându-mi-se și două cărți poștale. Deci era o chestiune locală. Prima carte poștală am scris-o în Germania , spre a afla veşti despre fiul meu, Roland, pe care nu-l văzusem încă niciodată. A doua carte poștală am scris-o nașei mele din București, sperând pe această cale să-mi găsesc familia, despre care nu mai știam nimic încă din timpul războiului.

Am primit veşti de la Anny, care între timp se măritase, despre starea de sănătate a lui Roland. În decembrie am primit o scrisoare și de la părinții mei care acum, spre uimirea mea, se aflau iară în România, dar cum ajunseseră nu știam nimic.

O dată cu primirea știrilor de acasă majoritatea cetățenilor străini își recăpătaseră moralul. Speranța de a se reîntoarce acasă se mărea, totul depinzând numai de legăturile diplomatice pentru rezolvarea acestor greutăți, care cerea scurgerea unui timp.

SPANIOLII

Restul celor închiși erau minorități neînsemnate și foarte variabile. În general, în orice închisoare sau lagăr sovietic găseai tot globul. Spaniolii, de pildă, erau de toate nuanțele și se aveau ca dracii între ei. Teribili sunt oamenii când intră dihonia politică și vrajba religioasă între ei! Erau, de exemplu, spaniolii din „Divizia Azul", trimiși de Franco în mod simbolic pe frontul de răsărit. Pe șapte din cei unsprezece i-am cunoscut și eu. Foarte duri, foarte mândri, erau impenetrabili și distanți. Mostră a nobleței, un hidalgo desăvârșit aducând cu Don Quijotte, era căpitanul aviator Arensio. Lupul opus, haimanaua desăvârșită era locotenentul Paco, fiul unui general de pe undeva din Barcelona. Un al treilea era poet și pe cât spuneau ei, un poet

bun. Acestuia ceilalți îi aplicaseră legea tăcerii. A sfârşit prin nebunie.

Foarte ciudat grupul acesta compact, şi totuşi divers, de spanioli. Erau o citadelă. Întotdeauna erau la un loc, acționând după indicațiile „sfinxului" Arensio, care nu vorbea decât foarte rar. Nu l-am văzut zâmbind niciodată. În fond, nu se înțelegeau deloc între ei – după cum mi-a şoptit Paco – care învățase româneşte perfect. Paco era în stare să povestească, foarte volubil şi cu mult haz orice, mai ales filme, într-o românească extrem de pitorească şi cu tare multe, multe înjurături. Diverşi ca temperamente, erau întotdeauna numai împreună. Singurul care s-a abătut de la canoanele lor secrete a fost poetul, căruia – aplicându-i-se legea tăcerii – a înnebunit din pricina izolării în cadrul acestui grup sufocant. Pedeapsa i-o aplicaseră pentru că stătuse de vorbă cu un comisar politic sovietic, care îl chemase la N.K.V.D. Repetarea de două sau trei ori a acestei vizite îl făcuse pe Arensio – şi probabil şi pe ceilalți să tragă concluzia că respectivul dăduse informații comisarului. În consecință luaseră hotărârea de a-l izola prin tăcere. Chiar dacă vorbea el, nici unul din membrii grupului nu i-a mai răspuns niciodată. A fost cel mai sibilinic grup de oameni pe care l-am întâlnit vreodată. Despre ce se petrecea între ei, nici volubila asta de haimana, care era Paco, n-a scos niciodată vreun cuvânt. Clar a fost că asupra acestor impenetrabili hidalgo, comisarii politici sovietici, cu toate încercările lor, n-au avut nici un fel de influență. A rămas singurul bloc nespart.

Alți spanioli erau foştii copii, pe care sovietele, dându-le găzduire, îi salvaseră în timpul revoluției spaniole, aducându-i cu vapoarele. Două sau trei vapoare cu copii, care, după cum spuneau ziarele vremii, fuseseră salvați de la moarte de către Uniunea Sovietică. O parte dintre aceşti copii salvați i-am întâlnit în lagăre, pentru motive foarte diverse. Predomina însă unul: toți înghițiseră foarte greu propaganda bolşevică. Îi turmentase, dar cereau să fie trimişi acasă. Aceste sălbăticiuni, deşi nu cunoscuseră decât viața de sub cerul sovietic, n-o digerau; nu se acomodaseră cu ea şi ei voiau întoarcerea acasă. Tânjeau după cerul Cataloniei şi al Granadei. Urla în ei corida...

Împrăştiați prin toată Uniunea, se întâlneau fără să vrea în lagăre. S-au căutat o vreme, dar apoi s-au depărtat de grupul franchist. Nu se înțelegeau nici între ei. Şi totuşi unii erau din-

tr-o generație și de o vârstă cu exuberantul locotenent Paco. Și totuși, acestor foști copii le era dor, aveau în ei chemarea patriei, pe care n-o cunoșteau, și cu care – aproape sigur – nu s-ar fi putut înțelege, cum nu s-au putut înțelege cu cel mai de înțeles dintre franchiști: Paco!

Ciudați sunt oamenii. Copiii aceștia nu mai știu nici ei ce sunt. Au fost salvați, dar nu s-au putut integra în viața care li s-a oferit. Viața asta nu răspundea sentimentelor din adâncuri și nu s-au lăsat asimilați. Salvatorii au devenit tiranici. Îi reține silit, deși ei vor să meargă acasă. Dar acasă nu vor ajunge, poate niciodată, pentru că sovieticii sunt cum sunt. La ei și dragostea este cu de-a sila. Vrei sau nu vrei tu, vor ei și gata! Și te copleșesc cu dragostea până la sufocare. Îți prind mâna frățește și ți-o strâng cu atâta putere, cu atâta fierbințeală până ți-o zdrobesc. Și după tipic, așa au făcut și cu copiii spanioli pe care i-au salvat. De dragul cui? S-ar părea că tot din gigantism, s-ar părea că tot din complexe. Să fac eu ce nu face nimeni. O nevoie absurdă de a ieși din comun. De a dovedi altora și a se convinge și pe sine că este. Dar că este altceva decât ceea ce de fapt nu poate sau este foarte greu să fie. Bizar! Soiul ăsta de nebunie a făcut și continuă să facă foarte multe rele! Prea multe. Știu însă că uneori nebunilor li se pune și cămașa de forță.

Până atunci copiii aceștia, deveniți maturi din dragoste sovietică, tânjesc prin lagăre, pe când Dolores Ibarruri – Passionaria le trimite salutări și discursuri din Kremlin. Îi păstrează pentru diversiuni viitoare sau brigăzi de intervenție, viitoarele brigăzi internaționale? Calcule politice de perspectivă, rațiune superioară? Dar unde sunt prea multe calcule nu mai este viață. Dovadă stă prezența acestor copii aici. Neacordul lor s-a tradus, într-un fel sau altul, în proteste. Iar protestele i-au adus aici, în pușcărie, pentru că sovieticilor le place unanimitatea!! Protestatarii sunt considerați dăunători aici, dar sunt buni în miezul vieții burghezo-imperialiste. Acolo îi și cultivă, plătindu-i, chiar dacă plata lor e așa de costisitoare încât aici – în U.R.S.S. – lasă umanitatea flămândă și goală.

Așadar, copiilor spanioli li s-a aplicat tipicul dragostei sovietice și-aceasta îi strânge mereu la piept. Nu-i mai slăbește nicicum. Așa cum nu-i mai slăbește pe romi, pe ucraineni, pe finlandezi, pe letonieni, estonieni, lituanieni, polonezi, kirchizi, kazahi, armeni, uzbeci, bașchiri, ciuci, uzbeci, tătari, georgieni,

neneți, eschimoși perosi-aimo, calmuci și mai nou pe cehoslovaci, ruteni, unguri, germani, români, armeni, mongoli... Aceștia toți sunt frați! Frați oblăduiți de aceeași mamă!!!

Afurisită dragoste!... Păi da, pentru că asta-i convietuirea pașnică și într-ajutorarea frățească împotriva imperialismului colonialist. Asta e cu totul nou și altceva decât ceea ce fac bestiile de portughezi în Angola, exploatatorii belgieni în Congo, ceea ce fac satrapii anglo-americani în restul lumii...

...Istoria însă nu vorbește nici despre acești copii....

Dar mai erau și alți spanioli. Aceștia aveau o istorie și mai istorie. Fugiți în timpul revoluției sau după înfrângere de groaza lui Franco, au căpătat azil politic în Franța. Alții, pe parcurs au schimbat azilul Franței cu al Uniunii. Nu face nimic, pentru că, oricum cândva se vor întâlni. Când Franța înfrântă a cedat diviziilor blindate germane, toți spaniolii – în afară de cei care au luat-o spre alte țări – au fost duși în Germania și închiși în diverse lagăre. Dar, în sfârșit norocul le-a surâs! Germania a fost înfrântă la rându-i și trupele sovietice „eliberatoare" i-au scos la lumină. Au fost împrăștiați cu dragoste frățească și li s-a întins mâna prietenească și caldă a salvării! Au fost duși în țara libertăților, în țara în care doriseră de mult să ajungă. Dar, după o vreme, în circumstanțe și din pricini variabile de la caz la caz – foarte greu de precizat și de înșiruit aici – au ajuns din nou în lagăre. Unii dintre ei cu copii, unii desperecheați, alții și cu copiii copiilor lor. Familii și clanuri întregi.

Sosirea unui astfel de grup, cu copii de toate vârstele, cu alții pe cale de a veni pe lume, sub o iarnă viforoasă, în lagărul în care eram pe atunci, a fost un adevărat babilon. Femeile și copiii au produs o explozie generală. S-au dezlănțuit scandaluri și cancanuri. Copiii mici plecau după cerșit, pe la alți cerșetori, dezbrăcați și nemâncați...

Grupul acesta extrem de gălăgios, certăreț și bătăios, a fost cel care cred că a produs mai multă amărăciune căpitanului Arensio. Austeritatea grupului franchist era și mai subliniată.

Încercările de apropiere între aceste grupuri au fost zadarnice. Nu i-a putut apropia nimic, nici chiar disprețul lor comun față de autoritatea sovietică, nici lipsurile, nici depărtarea de patrie, de care absolut toți vorbeau la fel de frumos și cu aceeași căldură în suflet... Lua-v-ar dracu de oameni! Cine și ce să mai înțeleagă?... Nici Paco n-a putut să fie de acord cu

destrăbălarea şi promiscuitatea noului grup. Printre ei o singură fetiţă, Regina, – născută în lagăr – era slăbiciunea tuturor. Dar ea îi prefera pe români. Şi ciudat, românii erau singurii care întreţineau legături cu toate grupurile de spanioli. Iar dacă aveau ceva de rezolvat sau de comunicat între ei, o făceau întotdeauna numai prin grupul românilor, niciodată direct. Şi, ca un fapt divers, amintesc că un fost anticar român, prin ce mijloace nu ştiu, a putut face rost de o geografie şi o istorie spaniolă, în care erau şi fragmente literare, pe care a dăruit-o cu dedicaţie acestor copii spanioli, care-şi jucau şotronul între triplele sârme ghimpate ale lagărului, printre care circulau legaţi pe sârme câini lupi vânjoşi... Astea toate sunt lucruri care o dată intrate în minte cu greu se pot uita... Ce o fi rămas în mintea fragedă a copiilor spanioli?

Dar ce s-a întâmplat cu ceilalţi, pe unde au ajuns?

Pe unul din ei îl reîntâlnim prin anul 1951 în Lagărul 2 mina nr. 7, din Vorkuta. Îl chema Don Carlos. Avea o condamnare de 25 de ani pentru spionaj în favoarea imperialiştilor, dar el se afla în U.R.S.S. din timpul Războiului civil din Spania, 1936-1939. Un hidalgo, care dorise din senin să vadă răsăritul soarelui roşu, dar care acum putea să se încălzească la umbra Aurorei Boreale... Cum de ajunsese aici şi ce-l determinase să renunţe la cerul Sevillei sau al Barcelonei ori la umbra palatelor din Cordoba?!!!

În timpul acesta luam lecţii de spaniolă de la un fost şi viitor diplomat german, Cristian Zinsser (despre care vom mai vorbi), de la care am auzit că în ultimul transport de deţinuţi sosise în lagăr şi un spaniol. L-am căutat şi l-am găsit. Aveam nevoie de el pentru a avea cu cine să conversez în spaniolă, afară de profesor. Greu m-am putut lipi de el, dar cu timpul ne-am împrietenit. Era un om foarte tăcut sau, mai mult, cred că îi era groază să vorbească. Poate că trecutul îl învăţase să se ferească de toţi. L-am întrebat într-o zi aşa, într-o doară, ce l-a adus sau mai bine zis cum a ajuns tocmai aici, căci fiecare din noi aveam povestea noastră.

M-a privit lung. După ce a tuşit de câteva ori (căci era bolnav de plămâni, cum am constatat mai târziu), mi-a surâs zicându-mi:

– Bunul meu prieten, îmi plătesc păcatele şi blestemele aduse de aurul indienilor!

– Cum aşa?, îl întrebai eu nedumerit. Nu puteam înţelege enigma care se ascundea în spatele acestor vorbe! Noi suntem în ţara eschimoşilor, în ţara sovieticilor. După câte ştiu eu indienii se află în America şi ei foarte puţini, dacă este vorba de ei. Ori poate că vrei să vorbeşti de indienii din India lui Gandhi?

– De primii e vorba, dar mai ales de aurul lor. Acesta este gândul şi visul care mă terorizează de când sunt aici.

– N-ai vrea să fii mai explicit?

– Ba da, dar ce am să-ţi spun este lucrul şi faptul pentru care am primit 25 de ani, ani cu care m-au cadorisit cei de la Tribunalul Militar Sovietic. Sunt de origine din sudul Spaniei şi am fost militar de carieră. În timpul războiului am fost pentru binele Spaniei, aceasta era credinţa mea pe atunci, de partea republicanilor. Mă trag dintr-o familie veche, din care cauză aveam peste tot relaţii şi toate uşile îmi erau deschise. Am fost de multe ori în apropierea unor personalităţi marcante din conducerea republicanilor, de exemplu: Manuel Azaña, preşedintele de stat, Largo Caballero, primul-ministru, ba chiar şi profesorul Juan Negrin, ministrul de Finanţe şi alţii. Aceste cunoştinţe, apoi înfumurarea mea, încrederea şi orbirea, prostia şi nebunia, revolta şi ura m-au adus aici. Ce să-ţi mai spun, a fost un vis urât, dar adevărat, târziu recunoscut de mine, în trecerea dintr-o etapă în alta, trăgând la jugul la care mă înhămasem.

– Dacă ai avut relaţii aşa de mari, de ce ai venit aici? Să vezi răsăritul soarelui răsărit, sau doreai să vezi răsăritul stelei polare?! i-am zis eu în glumă.

– Nu, este cu totul altceva! Noi, spaniolii, am cucerit întreaga Americă Centrală şi de Sud şi am luat tot ce era de luat, dar mai ales aur. Da, aurul împreună cu blestemele băştinaşilor indieni sacrificaţi. Lucram şi aveam legături şi cu Biroul 2 de unde aflasem, imediat după începerea Războiului civil, de sosirea unui general sovietic de N.K.V.D., ca om de legătură între guvernul spaniol şi cel sovietic. Fiind un specialist de informaţii şi contrainformaţii, îl trimiseseră aici în calitate de consilier. Îl chema, dacă nu mă înşel, Orlov Alexandru, sau aşa ceva şi era poreclit Suedezul (Schwed). Avea biroul său în cadrul Ambasadei Sovietice din Madrid.

Nu cunosc bine toate dedesubturile, dar am primit misiunea de a veni în U.R.S.S., din partea unor personalităţi republicane. Eram împuternicit să susţin dreptul spaniolilor, care după cât se

vede, fuseseră traşi pe sfoară.

Acest şmecher de N.K.V.D.-ist încărcase între 7.500 şi 8.000 de lădiţe a câte 60-65 kg aur, bare sau monede, cu aprobarea guvernului spaniol şi cu complicitatea ministrului Horinei I. Prieto, care a pus la dispoziţie marinarii pentru a încărca aurul în camioanele sovietice aparţinând unei unităţi de tancuri de curând debarcate în portul Cartagina. Într-o peşteră apropiată de oraş se afla un depozit de muniţii unde era adăpostită şi o parte din tezaurul spaniol. Aurul a fost transportat numai noaptea şi încărcat în vapoare sovietice, pentru ca populaţia civilă să nu afle această trădare. Mai exista şi pericolul ca italienii sau germanii să afle de acest transport. Primii puteau captura vapoarele în Mediterană, secunzii puteau bombarda şi scufunda vasele în portul din Cartagina.

Vasele sovietice încărcate cu aurul spaniol au părăsit portul escortate de vase de război spaniole, la sfârşitul lui octombrie 1936.

Pe fiecare vas, patru la număr, se afla câte un delegat spaniol ca însoţitor. Descărcat la Odessa, numai de N.K.V.D.-işti, fu transportat sub mare pază şi taină la Moscova.

Stalin putea fi mulţumit de ploconul primit la care nu se aşteptase, nici nu gândise, mai ales că nu eliberaseră nici o chitanţă sau barem o adeverinţă scrisă de mână, cum este obiceiul.

Se vede treaba că cei care cunoşteau această afacere îşi dădeau seama că greşiseră şi le era frică ca lucrurile să nu transpire mai departe. De aceea, printr-o hotărâre secretă, au fost delegaţi cinci oameni de încredere şi trimişi pentru a rămâne în U.R.S.S., dacă republicanii vor pierde războiul. Aici aveau misiunea ca acest aur să fie bine administrat. Din el să fie ajutaţi toţi refugiaţii, emigranţii, dar mai ales copiii spanioli duşi în U.R.S.S.

Războiul l-au pierdut, mulţi spanioli s-au refugiat în Franţa unde au fost internaţi. Unii au ajuns, cu chin cu vai, în ţara făgăduielilor, aici la Moscova, dar ajutor cine să le dea? Intelectualitatea republicanilor, aflaţi în U.R.S.S., era demoralizată; ce să mai spun de soldaţi, după ce au văzut adevărul cu ochii!!!

Agonia se prelungi cu începerea războiului mondial, dar după ce şi acesta se termină, nici un spaniol nu mai dorea să

rămână în Uniunea Sovietică, simplu muritor de foame în colhozuri. Unii se răzvrătiră, dar au fost puşi imediat la punct de N.K.V.D.-işti şi internaţi în lagăre cu familii cu tot. O mică parte din copii au fost trimişi înapoi în Spania, dar majoritatea au fost reeducaţi şi au primit sarcini.

Aveam bani, şi nu-i aveam! Nu puteam să ne ajutăm compatrioţii în nici un chip. Iar cu felicitări, discursuri sau strângeri de mână, chiar dacă acestea erau făcute de Dolores Ibarruri nu se încălzeau şi nu li se umplea burta, ci rămâneau la acelaşi castron de borş şi la lingura de caşă!

Trăiam ca ţiganii şi eram mereu deplasaţi dintr-un loc în altul, ca robii.

I-am văzut cu ochii mei în Lagărul din Oranki şi-n altele, dar cu părere de rău trebuie să spun că numai promisiuni puteam să le transmit.

– Bine, bine dar cum ai ajuns aici, când erai un bos, îl întrebai.

– Războiul se terminase, dar pentru oamenii noştri nu se vedea nici o speranţă. Cu mici excepţii, pentru uzul propagandei, câteva zeci de spanioli au fost repatriaţi în Spania.

La una din şedinţele pe care membrii şi forţele conducătoare ale guvernului din exilul spaniol le-au făcut, am fost aşa de enervat, încât mi-a sărit ţandăra şi am pus problema aurului spaniol jefuit de sovietici. Nu am primit răspuns, dar după două zile am fost chemat la N.K.V.D., iar ce a urmat poţi să vezi înaintea ta. O stafie omenească cu o condamnare de 25 de ani, pentru spionaj etc... etc... Bătut, măcinat la toate oscioarele şi grav bolnav de plămâni, în orice caz zilele îmi sunt numărate.

Acum ştii mai mult decât trebuia!

Eşti tânăr, dacă scapi cumva din iadul ăsta, spune tuturor că Don Carlos a fost corect şi a murit pentru Spania şi n-a trădat secretul celor cinci. Cine trebuie să ştie, ştie cine este Don Carlos.

Aşa îşi încheie povestea vieţii sale legate de aurul Spaniei un muritor de hidalgo!

La câteva săptămâni era dus, grav bolnav, prin intervenţia dr. Karol, despre care am mai vorbit, în Sangorodok. Dar şi de aici, la începutul anului 1953, a fost dus spre sud, unde, numai Dumnezeu şi N.K.V.D.-ul ştiu!

ROMÂNII

... Români din diferite regiuni ale României puteai găsi prin toate lagărele din Vorkuta. Mulți din ei fuseseră rusificați în timpul anchetei, așa încât, după nume, nici o comisie internațională a O.N.U.-lui sau a vreunei alte organizații internaționale nu ar fi putut să deducă că individul de pe listele prezentate de organele sovietice ar fi de altă cetățenie decât cea sovietică.

În timpul cercetărilor, din cine știe ce considerente, anchetatorii N.K.V.D.-ului le-au falsificat numele rusificându-li-l, iar cetățeanul acceptându-l și-a semnat prin aceasta sentința. Am să semnalez câteva cazuri din miile de victime ale acestui procedeu aplicat de organele de anchetă sovietice din ordinul Kremlinului.

Era român de origine, dintr-o comună mai sus de Drăgășani, regiunea Oltenia, dacă nu mă înșel, comunei i se spunea Amărăști. Era negustor ambulant de vinuri, pe care le vindea în orașele industriale ale țării, de preferință Brașov și regiunea petrolieră a Prahovei. Serviciul militar și l-a făcut la trupele de jandarmerie, pe undeva prin Basarabia. În 1945, o dată cu terminarea războiului este demobilizat și își reîncepe negoțul cu vinuri. În 1946, aflându-se la Brașov, întâlnește un fost camarad de armată și împreună trag un chef până la ziuă. Pentru că nu a putut satisface cererea camaradului său de a-i da și ceva bani, desigur cu împrumut, acesta îl denunță autorităților sovietice că a fost în Basarabia, de unde ar fi de origine, că a făcut serviciul militar la jandarmi și a bătut un partizan sovietic care a fost prins. Camaradul lui devenise unul dintre informatorii organelor sovietice din Brașov.

Didencu I. Ion este numele său românesc. Numele său de oltean, așa cum l-a făcut maică-sa. Acum, în actele sovietice era trecut Ivan Ivanovici Didencov. Un „ov" la coadă, asta trebuia.

În 1950 se găsea în Lagărul nr. 2 mina nr. 7, din Vorkuta și lucra la o brigadă de construcții. În 1952, degerându-i un deget de la mâna stângă este internat în spitalul lagărului. După 3

săptămâni pe brațul mâinii cu pricina îi apare o gâlmă despre care doctorii îşi dau părerea că ar fi un cancer. Fără a se cerceta mai mult şi a se da un diagnostic adevărat, doctorița Kirilova (Kabilá) dă dispoziție de a i se amputa brațul, asistând personal la această operație. După operație, brațul a fost dat la analiză şi s-a constatat că nu era cancer, dar omul a rămas infirm pe toată viața.

La începutul anului 1953, el a fost dus, ca invalid, în lagărele din Abis, oraş aflat mai la sud de Vorkuta pe Cercul Polar. De atunci nimeni n-a mai auzit de el.

Rotaru Ion, născut în Turnu-Severin, Oltenia-România şi-a făcut serviciul militar într-o unitate de grăniceri în Moldova şi Basarabia. În toamna anului 1940, fiind de pază la podul de peste Prut din Ungheni, care era unul din punctele de frontieră între România şi U.R.S.S., este martor ocular la schimbul făcut între Ana Pauker, Kominternista nr. 1 din România şi chiaburul Ion Codreanu din Orhei, fost deputat în Sfatul Țării din 1918, care a votat Unirea Basarabiei cu România şi care se afla reținut de către sovietici din anul 1939, după cum îmi povestise el.

Acum era reținut în lagăr cu o pedeapsă de 20 de ani ca trădător de patrie ca şi Didencu. Numele lui era acum Rotarov Ivan. A lucrat între anii 1950-1953 la mina nr. 7, la ventilație. Care sunt motivele care au determinat organele sovietice de a rusifica oamenii şi a nu le da drumul în patria lor de baştină?! După drepturile internaționale şi cele umanitare, omul este născut liber şi nu sclav, dar statul sovietic, din motive necunoscute, reține şi astăzi încă oameni care nu sunt cetățenii lor şi n-au fost niciodată.

Un alt caz este acela al locotenentului în rezervă Glădun Gheorghe, originar din comuna Danila, regiunea Suceava, România, căsătorit cu Vera, profesoară de matematică. Are doi copii, pe Nicuşor şi Mirciulică, şi un frate, Sergiu Glădun, domiciliat în comuna Dumbrăveni-Suceava.

Glădun Gheorghe, profesor şi director de şcoală, ofițer în rezervă, în timpul războiului a lucrat la trupele administrative Române în Transnistria. Înainte de război a fost directorul unei şcoli primare într-o localitate din Basarabia. Este arestat de sovietici fiind considerat cetățean sovietic şi trădător de patrie. De frică şi de groază, în timpul cercetărilor a semnat tot ce i s-a dat spre semnare, fără a protesta. În 1955, la sfârşitul lunii

ianuarie, când s-au făcut listele pentru toți cetățenii străini, Glădun Gheorghe nu este trecut drept cetățean român, ci cetățean sovietic. Paralel cu cazul lui Glădun Gheorghe este și cazul sublocotenentul Cazacu Nicolae originar din comuna Ocnele Mari, str. Ocniței nr. 6, România, profesor și coleg de serviciu cu Glădun, mai târziu repartizați la aceeași unitate în timpul războiului. În momentul când Glădun și Cazacu s-au prezentat la serviciul administrativ al Lagărului 9/10, casa poștală Vorkuta 175/6, ofițerul politic, după ce a cercetat dosarele respective, le-a adus la cunoștință că ei nu sunt cetățeni străini, ci cetățeni sovietici, drept care le-a arătat semnăturile lor pe toate actele. Abia atunci și-au dat seama de mârșăvia și adevărata față a organelor de cercetare sovietice.

Ofițerul administrativ al Lagărului 9/10, responsabil cu secția personal, le-a spus să facă o cerere către Sovietul Suprem rugând să li se cerceteze cazul și să se îndrepte greșeala. Locotenentul Glădun Gheorghe, ca și locotenentul Cazacu Nicolae au scris fiecare în parte o astfel de cerere. În cererea sa de 6 pagini, Glădun Gheorghe și-a descris autobiografia, pe care am citit-o personal. În încheiere aducea la cunoștința Sovietului Suprem, că el, Glădun Gheorghe, a fost, este și va rămâne român, că niciodată nu va admite nici Sovietului Suprem de a-i șterge demnitatea lui de român, iar dacă totuși va muri într-unul din lagărele sovietice, el va muri ca român. Cam același sfârșit avea și cererea făcută de Cazacu Nicolae. Acesta era căsătorit și avea 3 copii. Pe cel mic îl văzuse pentru prima oară într-o fotografie primită de acasă în ajunul Crăciunului 1954. Cred că pentru el a fost cel mai frumos dar pe care Moș Crăciun i-l putea aduce cu speranțe noi la această mare sărbătoare creștinească a omenirii. Cu data de 8 august 1955 Glădun Gheorghe este mutat din Lagărul 9/10 în Lagărul nr. 1, nr. poștal Vorkuta 175/1. Cazacu Nicolae rămâne în Lagărul Sangorodok, subordonat Lagărului 9/10. La despărțirea noastră din Vorkuta, în februarie 1955, atât Glădun cât și Cazacu m-au rugat din suflet ca, dacă vreodată norocul și bunul Dumnezeu mă vor ajuta să ajung pe pământul României, să-l sărut ca pe un pământ sfânt al românilor și din partea lor.

– „Ei bine, frate Gheorghe și frate Nicolae, să știți că eu nu v-am uitat și că dorința voastră am îndeplinit-o poate mai repede decât m-am așteptat eu". Pe data de 1 decembrie 1955, la

coborârea din tren în gara Iaşi, am sărutat pământul României în faţa Comisiei de predare şi primire sovieto-române. Unul dintre ofiţeri m-a întrebat ce fac, iar eu i-am răspuns: „Îl sărut pentru toţi românii morţi sau care mai trăiesc în lagărele sovietice".

Ce măsuri a luat guvernul român pentru a apăra drepturile cetăţenilor săi aflaţi în lagărele sovietice? Este România un stat independent, după cum se spune, sau nu?

...În anul 1954 a fost luat de la familia sa, din regiunea Craiova, un ţăran pe nume Girbatovschi Simion, condamnat la 10 ani şi adus la Vorkuta. Pe ziua de 23 ianuarie 1956 era eliberat pe baza amnistiei dată de către Moscova la data de 17 noiembrie 1955. Oare ce drepturi aveau sovieticii de a deporta oameni, în 1954, dintr-un stat independent ca România? Iar autorităţile române să nu poată nici măcar interveni! Numai după 2 ani se milostivea marele ţar din Kremlin să arate lumii întregi mila şi bunăvoinţa lui, să-l elibereze pe acest ţăran care, pe deasupra, mai trebuia să le şi mulţumească! În baza aceleiaşi amnistii din 17 noiembrie 1955, care prevedea eliberarea totală sau parţială, ori reducerea unei părţi din condamnare, au fost luate în consideraţie şi pedepse ce fuseseră date pentru cei care au colaborat cu ocupanţii în perioada anilor 1941-1945. Cum se face şi care este logica sovietică? Cred că orice jurist internaţional îşi va bate capul să înţeleagă o astfel de rezoluţie... În baza acestei amnistii este eliberat în luna aprilie 1956 şi Rusu Dumitru, originar din comuna Vatra Moldoviţei, raionul Câmpulung, regiunea Suceava. Rusu Dumitru este român, cetăţean român şi niciodată nu a fost cetăţean sovietic, şi atunci bietul om cu care ocupanţi a colaborat?

...Un alt caz este al unui armean din Constanţa, cetăţean român care, pentru că nu a vrut sau nu a putut să servească un ofiţer de M.G.B. cu un obiect din magazinul său pe care-l avea în Constanţa, a fost arestat ca „trădător de patrie" şi dus la Vorkuta. A lucrat în Lagărul din Holodilnik, fiind eliberat în baza aceleiaşi amnistii sovietice şi reţinut apoi forţat (dându-i-se domiciliu obligatoriu) în Vorkuta. Numele său este Barsamian Levon Vahanovici. Acest armean era căsătorit, iar soţia lui rămăsese în timpul evenimentelor militare în oraşul Cahul din Basarabia. Poate acesta să fie motivul pentru care organele sovietice l-au considerat cetăţean sovietic. Ultima sa adresă din ianuarie 1956 era Vorkuta Ulita Moskovskaia nr. 6/A ap. 15.

Cine este răspunzător pentru aceste nelegiuiri şi cine va putea fi tras vreodată la răspundere? După câte ştiu din experienţa pe care mi-am însuşit-o în lagărele sovietice, precum şi din aceea din România, „Partidul Comunist iş organele sale nu greşesc, mai bine zis, partidul are întotdeauna dreptate". Totuşi cine va răspunde pentru aceste nelegiuiri? Se va găsi unul care să plătească toate oalele sparte, din 1917, de la revoluţia din octombrie şi până azi? La un interval de perioadă s-a găsit ţapul ispăşitor, dar partidul „care nu greşeşte, repetă istoria mai departe, dându-i numai un alt nume".

LOCOTENENT-COLONELUL KUZNEZOV

După bucurii vin şi necazuri, legate de multe ori de ură personală. Ruşii au avut întotdeauna faţă de români mai mult sau mai puţină ură, şi foarte adesea batjocură la adresa obiceiurilor, mai ales acum când erau învingători. Mulţi dintre ei nu puteau suferi limba română, cum a fost cazul locotenent-colonelului Kuznezov. Nevoind să cunoască limba română, în cadrul ultimei sale misiuni secrete, fusese arestat de un plutonier de jandarmi român din Basarabia, foarte departe în spatele frontului.

Dar cine era Kuznezov şi ce căuta el astăzi în lagărele cu regim special sovietic de la Vorkuta? Locotenent-colonelul Kuznezov era fostul locţiitor al şefului de partizani pe lângă Grupul de Armată Sud, de sub conducerea mareşalului Malinovski. El fusese organizatorul grupelor de partizani din catacombele oraşului Odessa şi conducătorul diversiunilor efectuate de aceştia. La începutul anului 1944 primeşte misiunea de a organiza pe teritoriul românesc, în Basarabia şi Bucovina, grupe de partizani care, la timpul potrivit, să acţioneze direct în spatele frontului. Trebuie să accentuez că dacă Kuznezov era un militar cu pregătire şi bun organizator, în ceea ce priveşte subversiunea, el a fost rău ales de către Comandamentul Armatei Sud, pentru a fi trimis pe teritoriul românesc, deoarece nu cunoştea limba română. Toate cunoştinţele sale în limba

română se limitau la câteva cuvinte: bună ziua, noroc, să dea Dumnezeu ş.a.m.d. În tot timpul misiunii sale, el a umblat în haine ţărăneşti de prin părţile locului, pentru a nu fi bătător la ochi. Dar jandarmii teritoriali cunoşteau localnicii, afară de asta ei ştiau că sovieticii infiltrau agenţi pe teritoriul Basarabiei.

Misiunea pe care Kuznezov o primise era cu atât mai grea cu cât localnicii nu aveau nici un interes de a se întoarce sub aripa ocrotitoare a Moscovei, căci diferenţa de trai şi de libertate dintre România şi Uniunea Sovietică era foarte bine cunoscută din recenta perioadă.

Într-una din zile, făcându-şi deplasarea dintr-o comună în alta, s-a întâlnit cu plutonierul de jandarmerie, pe lângă care a trecut salutându-l cu „bună ziua". Totul ar fi mers bine dacă plutonierul n-ar fi observat centura militară cu iniţialele sovietice, pe care el o purta. Drept care, jandarmul l-a somat să oprească, iar el, necunoscând limba română, afară de câteva cuvinte, s-a dat de gol şi a devenit suspect. A fost preluat de Serviciul de Contrainformaţii Român, care la rândul lui l-a predat mai târziu comandamentului SD de pe lângă Armata a VIII-a Germană, care se afla în timpul acela la Bârlad. O dată cu el a fost deconspirată şi telegrafista lui, cu pseudonimul „Lena", care, la rândul ei, a consimţit să transmită ştiri mai departe sub îndrumările S.D.-ului. Pentru ca Lena să fie convinsă să lucreze mai departe în cadrul serviciului S.D., şi să transmită mai departe ştirile, ea a fost încadrată de un ofiţer al serviciului de contrainformaţii german, de origine rus, fost ofiţer în cadrul serviciului secret ţarist. Datorită acestei telegrafiste atât Comandamentul Armatei a VIII-a Germane cât şi locuitorii oraşului Bârlad au fost feriţi de bombardamentele aviaţiei sovietice sau aliate.

O dată cu retragerea trupelor germane de pe teritoriul României, Kuznezov, ajuns pe Valea Buzăului, iese din încercuirea făcută de către armata română şi până la urmă ajunge în Austria. Aici ia legătura cu generalul Vlasov, în al cărui Comandament de Informaţii începuse să lucreze. Dar, sfârşitul războiului îl găseşte pe Kuznezov în situaţia de a alege între două tabere: americană sau sovietică.

El este luat prizonier de americani. Americanii însă au predat sovieticilor, după o înţelegere avută la Teheran, şi de care

înțelegere le va părea rău mult timp, trupele lui Vlasov. Printre cei predați era și Kuznezov.

Știind ce-l așteaptă, se camuflează sub un alt nume care, spre norocul său, îi salvează viața. Numai prin anul 1947 organele N.K.V.D. îi descoperă adevărata identitate. Acuzat ca trădător de patrie, este condamnat la 25 de ani. A scăpat de pedeapsa capitală numai datorită decretului dat de către Sovietul Suprem la 26 mai 1947, care comuta pedeapsa cu moartea într-o condamnare până la 25 de ani.

Așa a ajuns fostul locotenent-colonel Kuznezov, organizatorul grupelor de partizani pe lângă Comandamentul grupului de armată sud-sovietic, în Vorkuta. În Lagărul de pedepsiți nr. 11 în Vorkuta, unde îl găsim în 1953, pe data de 21 noiembrie se întâlnesc din întâmplare trei din foștii lui colaboratori, de origine evrei din Basarabia, pe care el îi scosese cu acte false din Lagărul Moghilov (între Nistru și Smeringa în Transnistria) și care la rândul lor erau acum condamnați la câte 25 de ani, tot ca trădători de patrie. Unul din ei făcea și pe poetul, scriind poeme patriotice pe care le trimisese direct Sovietului Suprem pentru a-și arăta devotamentul față de patria sovietică. Acestor evrei, într-o zi Kuznezov enervat le-a spus în gura mare: „Ăștia-s gata s-o vândă și pe mă-sa pentru a-și salva viața".

Cei trei foști partizani de origine evreiască, și care fuseseră închiși în Lagărul din Moghilov, povesteau că foarte mulți evrei au scăpat din acest lagăr datorită strânsei legături prietenești între șeful sioniștilor din România, Fildermann și marcșalul Antonescu, ambii foști colegi de liceu – sau așa ceva – și buni prieteni.

Tot din gura acestora am auzit că, prin intermediul lui Fildermann, mulți evrei care erau căutați de S.D.-ul german au fost salvați, datorită tot acestei prietenii, putând să părăsească țara prin portul Constanța.

O istorie povestită de Kuznezov pe care nu am luat-o în serios, din cauză că eu cunoșteam o altă versiune, dintr-o sursă mai sigură, era povestea aurului spaniol, povestită mie de spaniolul Don Carlos în Lagărul nr. 2 cu multe luni în urmă și care nu se mai afla în acel moment în regiunea Vorkuta.

Kuznezov susținea că în noiembrie 1936, ca tânăr sublocotenent de N.K.V.D. în Kiev, a fost detașat într-o misiune

specială la Odessa, pentru a descărca un transport de aur sosit cu vapoarele din Spania, circa 8.000 de lăzi de 50x30x20 a câte 60-70 kg fiecare. Era aurul pe care republicanii spanioli îl „adăposteau" la sovietici. – „Îi băgau lupului mielul în gură" – spunea el. După descărcarea din vapoare, aurul a fost încărcat în vagoane de căi ferate şi adus la Moscova, sub mare taină şi pază.

Cât era de adevărată participarea sa la această acţiune nu ştiu, dar o legătură, o tangenţă, un pic de adevăr era pe undeva. De unde ar fi ştiut el atâtea amănunte? În acelaşi timp, nu cunoştea tragedia aurului spaniol până la sosirea acestuia în Odessa! Nici pe „Don Carlos", de unde să fi putut afla desfăşurarea acestor întâmplări.

Unde se găseşte acum oare Kuznezov? Şi ce face?

ALŢI ASASINAŢI

... Inginerul Miroslav Cvatcovschi, inginer electronist, ucrainean de origine din Bucovina de Nord, făcând parte dintr-o organizaţie naţionalistă ucraineană (mai veche de altfel), a fost arestat de organele N.K.V.D. şi condamnat la 25 de ani, apoi dus în lagărele sovietice. Dar, şi el era cetăţean român. După revenirea sa în România, prin anii 1956, i s-a propus de către organele N.K.V.D. să lucreze pentru ei, dar acesta a refuzat categoric. A fost lichidat prin otrăvire de către un agent sovietic sub pseudonimul Iakovlev, în România.

Aceeaşi soartă a avut şi prin aceeaşi metodă a fost asasinat şi Cănuţă Georgescu, născut în anul 1926, fiul chirovnicului de la Societatea „Columbia", Traian Georgescu, originar din Moreni, str. Bisericii, judeţul Prahova, România. În calitate de secretar particular al lui Guţă Tătărescu, în perioada imediată după 23 august 1944, lui Cănuţă Georgescu i s-a propus să facă studii diplomatice la Leningrad. A refuzat categoric, spunând că el nu doreşte să meargă la studii în Uniunea Sovietică, iar de acolo să se întoarcă numai urna cu cenuşa sa, aşa cum s-a întâmplat cu mai mulţi studenţi români. Prin această declaraţie şi dispreţul faţă de propunerea sovieticilor, el şi-a atras ura

Ambasadei Sovietice din Bucureşti, precum şi a organelor de securitate sovietice din România. După participarea la un banchet unde luaseră parte şi ofiţeri sovietici, i s-a făcut rău şi a fost condus acasă, în Str. General Budişteanu, chiar de medicul Ambasadei Sovietice din Bucureşti, care l-a tratat fără a permite consultul altui medic. La câteva zile după întâmplare a murit. Decesul lui a fost confirmat la două zile după moarte, de un medic român; şi aceasta numai după ce i-a dat liber medicului sovietic. Cauza morţii propusă de sovietici, „infarctus". Ceea ce medicul român a observat imediat că nu era posibil, din cauza culorii verde-albastru a mortului, fapt care denota otrăvire. Actul de deces a fost completat şi semnat de medicul român, de faţă fiind medicul Ambasadei Sovietice. Cănuţă Georgescu este înmormântat la Cimitirul din Moreni.

BĂTRÂNA MAMĂ

Willy Knurbin, german originar din regiunea Königsberg, Prusia Orientală. Este un caz aparte din miile de cazuri existente în rândul deţinuţilor din lagărele sovietice.

Ca orice german fusese înrolat în armată şi detaşat la un corp special al S.D.-ului. Datorită faptului că ştia limba rusă a fost pregătit special pentru a putea fi paraşutat în spatele frontului sovietic, totodată cu o misiune specială de „ac de siguranţă".

După paraşutare, pe la sfârşitul anului 1943, se predă imediat autorităţilor sovietice, acceptând propunerea de a lucra pentru aceştia. După o instruire îndelungată şi o pregătire specială este paraşutat de aceştia, în ultima fază a războiului din 1945, în regiunea Mecklenburg. O dată cu terminarea războiului şi instalarea administraţiei sovietice în Germania de Est, Willy Knurbin primeşte funcţia de şef de poliţie într-un orăşel din Mecklenburg. De aici reia legătura cu foştii săi şefi din S.D.-ul german, care acum conlucrau în cadrul trupelor aliate din Vest şi începe să lucreze pentru ei. Deconspirat fiind de către sovietici, este arestat şi condamnat la 25 de ani. După o călătorie îndelungată, pentru această favoare făcută americanilor, ajunge în lagărele din regiunea Vorkuta. În anul 1954 îl găsim în

Lagărul 9/10, iar în vara anului 1955 în Lagărul nr. 11 din Iavas. Prin corespondența pe care o avea cu familia sa, care locuia în Berlin Lichterfelde, o descoperă din întâmplare – spre bucuria și totodată dezamăgirea sa – pe bătrâna lui mamă, în vârstă de peste 70 de ani, care se afla și ea deportată undeva, prin Siberia.

După o perioadă îndelungată de ani de zile, Willy Knurbin își găsește mama, pe care nu o mai văzuse din momentul când fusese înrolat în armată. De aici, din Iavas, localitate situată în Republica Mordvină, el începe un schimb de scrisori cu ea. Spre marea lui surpriză, și a noastră, a tuturor, adică a deținuților Lagărului nr. 11 din Iavas, aflăm că marea majoritate a populației germane de baștină din regiunea Königsbergului (n.ns.: denumirea, până în 1946 a orașului Kaliningrad) și a Prusiei Orientale a fost deportată în îndepărtata Siberie. Ei, umaniștii și acuzatorii de la Nürnberg făcuseră și făceau mereu ceea ce condamnaseră la alții. În locul băștinașilor germani, deportați acum, au adus oameni sovietici pe care i-au colonizat în locul lor. Rusificarea și sovietizarea teritoriilor spre Vest reprezintă următoarea etapă după asimilarea Țărilor Baltice.

Bătrâna mamă îi scria că pentru a-și câștiga pâinea cea de toate zilele trebuia să adune lemne. Răsplata acestei munci „colective" era insuficientă pentru a trăi și prea multă pentru a muri!...

Într-o zi este chemat și i se înmânează suma de 15 ruble care îi sosise cu un mandat poștal de la bătrâna lui mamă. Mama, ca orice mamă, îi trimitea economiile ei, lui, într-adevăr deținut și cu o condamnare de 25 de ani. El însă primea, aproape în fiecare lună, unul sau două pachete cu alimente, care valorau pentru sovietici sute de ruble, de la organizațiile catolice și protestante „Karitas" din Germania de Vest. Imediat s-a făcut o chetă de bani, în cadrul prietenilor intimi, și banii fură expediați pe adresa bătrânei mame.

Indiferent pentru ce era condamnat fiul ei, pe care ea nu-l văzuse din timpul războiului și nu era răspunzătoare pentru faptele lui, ea plătea oalele sparte fiindcă era mamă, și mai ales o mamă germană. Prusia, patria tagmei militariștilor din trecut, astăzi provincie sovietică socialistă! Prusia! Nodul în papură pentru colțul național-socialiștilor de ieri! Poate rampa de lansare spre Vest a civilizației sovietice de mâine!

SALVE POPORULUI NORVEGIAN

Aici, în Lagărul nr. 11 din Iavas, am întâlnit pentru prima dată şi un descendent al vikingilor, un norvegian. Cum ajunsese el în lagărele sovietice nu-mi este cunoscut. Cu siguranţă, tot ca spion american prin bunăvoinţa cuiva. Avea o condamnare de numai 15 ani.

Vreau să relatez numai în câteva cuvinte despre acest simpatic norvegian, pentru a-mi exprima admiraţia faţă de regele Olav al V-lea al Norvegiei, faţă de guvernul norvegian şi ambasadorul norvegian la Moscova, care îşi ajutau moraliceşte compatriotul căzut în plasa de păianjen a N.K.V.D.-ului sovietic. După cât îmi este cunoscut este unicul caz în care rudele, prin intermediul guvernului şi al ambasadorului la Moscova, ţineau legătură directă cu el. Nici americanii, nici englezii sau francezii nu au fost în stare să urmeze pilda guvernului norvegian. Materialiceşte el a fost ajutat numai în ultimii doi ani. Dar scrisori primea regulat de la sora sa, din Norvegia, scrisori care erau într-adevăr un balsam pentru a supravieţui în lagăr. Aceste scrisori erau citite cu nesaţ, lăsând mereu o impresie adâncă, dar şi o speranţă în inima fiecăruia că undeva, departe, cineva se gândeşte la noi.

Sper că după reîntoarcerea sa în Norvegia nu a uitat să spună adevărul şi acelora care nu-l cred, despre adevărata faţă a imperiului sovietic, condus de suprastructura de stat a N.K.V.D.-ului.

URMAŞII LUI IANCU JIANU

În toamna anului 1948 trupele sovietice din România efectuează manevre militare în regiunea muntoasă a Olteniei, prin părţile Gorjului. La această manevră militară ia parte şi un detaşament de paraşutişti. Era perioada când se înjghebau primele Sfaturi Populare, iar preşedinţii erau aduşi din părţile

industriale ale țării, din cadrele muncitorești, care erau totodată agitatorii și organizatorii grupului de partid. În zorii unei dimineți, țăranii văzură cum pe bolta cerului cețos, avioanele, purtând embleme cu stea, paraşutează soldați. Unul dintre țărani, care în timpul războiului trăise în București și supraviețuise bombardamentelor anglo-americane, văzând avioanele și steaua cu cinci colți, a dat alarmă că au sosit americanii. Convins fiind că spune adevărul. Reacția întregului sat a fost imediată: s-au îndreptat cu mic cu mare către Sfatul Popular. Acolo, au pus mâna pe președintele Sfatului Popular, pe secretarul de partid și pe cei care veniseră pentru organizarea cooperativei colective și fără nici un proces i-au spânzurat de pomii din piața comunei. După aceea tot satul s-a dus să-i întâmpine pe... americanii, pe care-i așteptau de la sfârșitul războiului. Bătrânii, îmbrăcați în costume naționale, cu pâine și sare, așteptau la intrarea în sat evenimentul cel mare.

În momentul când paraşutiștii sovietici s-au apropiat de sat, iar localnicii au putut deosebi eroarea făcută, o mare panică s-a dezlănțuit între ei, spre mirarea soldaților care nu puteau pricepe cauza acestei comportări a sătenilor. În câteva minute satul părea pustiu, în timp ce soldații căutau să găsească un localnic care să le explice fenomenul. Nu dură mult însă și totul se lămuri, mai repede decât se așteptau. Cei spânzurați și calzi încă, cu pancarde mari pe piept pe care era scris „Moarte comuniștilor", vorbeau de la sine.

Manevra este întreruptă. Se începe hărțuirea prin pădurile din împrejurimi, a fugarilor. Evenimentul este ținut în cel mai mare secret față de opinia publică, internă și internațională, iar organele poliției caută cu înverșunare pe toți cei care au luat parte la acest act. În vara anului 1949, organele sovietice de anchetare din Constanța, de la închisoarea turcească, condamnă 9 inși la câte 25 de ani închisoare pentru acest delict. Toți sunt apoi transferați, ca și în alte cazuri, în vagoane de transportat fier vechi în Uniunea Sovietică. Doi dintre acuzați au murit în timpul cercetărilor, la Constanța, alții au murit în lagărele din Siberia și numai vreo trei s-au întors în țară în transportul din 1 decembrie 1955, intrat în România, la Iași.

În România au fost închiși la închisoarea din Gherla, pentru că fuseseră predați autorităților române, de către sovietici.

„Cu roaba dacă veneau americanii și tot ajungeau, să ne salveze" – spuneau urmașii lui Iancu Jianu...

VOI C.K.-IŞTILOR

„C.K.-iştilor, va veni vremea când vă veţi mânca voi singuri unul pe altul."

Aceasta fusese una din lozincile care apăruseră spontan pe la sfârşitul anului 1947 în Lvov. La început nimeni nu înţelegea ce rost aveau aceste lozinci. C.K.-iştii, la rândul lor, nici nu voiau să le ia în seamă. Dar care era substratul acestor lozinci?

După cum se ştie, ziarele vremii anunţau mereu despre luptele eroice date de partizanii ucraineni pentru eliberarea Ucrainei. Ucrainenii, un popor aflat de peste 300 de ani sub dominaţia Moscovei, luptă din tată în fiu pentru recucerirea independenţei naţionale.

Cu începerea războiului din 1941, ucrainenii au avut o mare speranţă, fondată pe faptul că Reichul german le va da independenţa naţională şi astfel posibilitatea de a forma statul independent, Ucraina. Desigur că şi în Ucraina existau mai multe grupări politice naţionale. Însă, în definitiv, ţelul tuturor era unul: „Ucraina liberă". Cum însă politica externă a Berlinului faţă de Ucraina dusese la neînţelegeri şi la o mare avalanşă de decrete date de guvernământul Ost, aceste greşeli făcură ca speranţele clădite de poporul ucrainean şi de politicienii săi să se prăbuşească ca un castel din cărţi de joc...

Lvov* (Lemberg) era centrul naţionaliştilor ucraineni în acea vreme. Deci, de aici începuse şi prima rezistenţă ucraineană contra trupelor de ocupaţie. Să nu se înţeleagă greşit, aşa cum această problemă se poate găsi de multe ori descrisă în literatura sovietică, că rezistenţa ar fi fost concepută şi începută în spiritul sovietic. Înlănţuirea acestei acţiuni a fost şi rămâne o acţiune pur ucraineană, cu toate urmările şi consecinţele pe care le-a avut.

* Lvovul (Lembergul) a aparţinut pe rând Poloniei (sec. XIV – 1772), Austriei (1772-1919), din nou Poloniei (1939-1941). Din 1941 este ocupat de trupele Germaniei până în iulie 1944, când a fost ocupat de Uniunea Sovietică.

Grupările de partizani din întreaga Ucrainã s-au ridicat contra trupelor de ocupație ale tuturor naționalităților care luptau alături de Germania. Este adevărat că Moscova a organizat şi ea la rândul ei mai multe grupuri de partizani, despre care am mai vorbit, în anumite puncte strategice militare pe care le găsiseră necesare pentru a efectua anumite intervenții în spatele frontului inamic. Atât grupările de partizani pur naționaliste ucrainene, cât şi grupurile dirijate de Moscova, lucrau împreună numai la anumite acțiuni mai mari.

Când soarta războiului se schimbă cu 180° pentru trupele germane, partizanii dirijați de Moscova se alipiră unităților sovietice, pe când grupele naționaliste ucrainene rămaseră independente, luându-şi lupta de la început contra cotropitorilor dirijați de Moscova. Grupele de partizani ucraineni erau foarte bine înarmate, mai ales că material de război se găsea pe toate drumurile. Numai că trebuia ridicat. Dacă trupele germane şi aliații lor au avut mari pierderi de suferit din partea partizanilor ucraineni, apoi trebuie ştiut că trupele sovietice au avut de două şi chiar de trei ori mai multe pierderi, din cauza aceloraşi partizani. Moscova era foarte îngrijorată de această situație. Mai ales că în presa occidentală şi a aliaților ei se mai strecurau din când în când ştiri despre lupta eroică a poporului ucrainean. Paradoxal sunau informațiile care apăreau, contradictorii cu ştirile lansate de Agenția T.A.S.S., care nu putea confirma că partizanii, acei partizani care luptaseră contra trupelor de ocupație germană, luptau acum contra trupelor sovietice.

Stalin nu putea admite nici un compromis, nici chiar de ochii lumii. De aceea dădu ordin ca în cadrul Comandamentului Suprem al N.K.V.D.-ului, condus de Beria şi Abahumov, să se pregătească un plan de acțiune, cu punerea sa imediat în practică, pentru a-i liniști pe „aceşti bandiți", cum îi denumeau N.K.V.D.-iştii pe foştii partizani lăudați tot de ei, atâta timp cât luptaseră contra germanilor. Toți cei care erau prinşi cu armele în mână şi activaseră contra trupelor sovietice, erau împuşcați pe loc, fără nici o sentință. Această hotărâre şi acțiune luată de N.K.V.D.-işti a avut un efect contrariu celui pe care-l aşteptase Moscova. De data aceasta toată suflarea ucraineană s-a ridicat ca unul pentru lupta lor națională. O dată cu terminarea războiului, Comandamentul N.K.V.D. îşi adună forțele pe teritoriul Ucrainei şi începe să pieptene sistematic toată Ucraina.

Dacă până acum erau traşi la răspundere numai aceia care erau prinşi asupra unui fapt, de acum încolo trupele morţii – cum erau denumiţi N.K.V.D.-iştii – trec la etapa a doua a planului conceput de Beria et company, aprobat de Stalin, adică şi rudele, indiferent de gradul de rudenie, sunt răspunzătoare pentru familia lor.

În timpul şederii mele la Vorkuta am avut posibilitatea să stau de vorbă cu mulţi dintre conducătorii naţionaliştilor ucraineni, să iau parte la dezbateri politice, ca până la urmă să conlucrez cu ei în majoritatea acţiunilor întreprinse de noi, sub diferite forme, contra administraţiei lagărului şi a muncii de rob din lagărele sovietice. Trebuie spus că şi aici în lagăre existau grupări răzleţe, care aveau diferite denumiri sau concepţii politice şi de acţiune. Unii dintre ei doreau să fie mai catolici decât papa de la Roma, dar nu erau capabili deşi doreau, chiar şi prin violenţă, să-şi impună părerea în faţa marii mase a ucrainenilor din lagărele sovietice de la Vorkuta şi mai târziu la Potma, ceea ce însemna peste 60% din contingentul lagărelor.

După cum am spus, sfârşitul războiului care se termina la Berlin aducea pentru Uniunea Sovietică nu numai victoria dar şi începerea unui alt război intern în Ucraina, de mare amploare. După datele statistice adunate şi prezentate la consfătuiri secrete avute cu ucraineni, reieşea că trupele sovietice au pierdut mai mult în perioada 1945-1950, în lupta contra partizanilor Frontului Naţional Ucrainean, decât pierduseră în război din momentul când primul soldat sovietic a trecut Prusia Orientală şi până la Berlin.

Noile metode impuse de organele N.K.V.D., pe întregul teritoriu al Ucrainei şi mai târziu în Ţările Baltice, cu tragerea la răspundere a familiilor, linşarea şi deportarea acestora, au dus la formarea unor grupări individuale de separatişti care acţionau pe cont propriu. Aceştia fuseseră excluşi de către Comandamentul suprem de luptă naţională, pentru felul de a combate pe care doreau să-l aplice contra N.K.V.D.-ului şi chiar a familiilor lor. Aceste grupări individuale susţineau concepţia de a acţiona radical după un vechi proverb „Dinte pentru dinte şi ochi pentru ochi".

Aceste mici grupări individuale şi separatiste erau formate din bărbaţi şi femei, între 15 şi 20 de persoane. Toţi aceşti luptători „ilegalişti" erau singurii supravieţuitori din familiile

lor, ceilalți fiind de mult uciși, linșați, închiși sau deportați de către organele N.K.V.D. Iată motivul care îi îndemnase să se unească prin voință și soartă, să lupte până la ultima suflare. Voiau să-și răzbune familia distrusă de N.K.V.D.-iști. Mai interesant este însă faptul, că o mare majoritate dintre acești oameni acționau direct numai pentru că ei căzuseră în anumite regiuni strategice pe care N.K.V.D.-ul le găsise periculoase, și unde N.K.V.D.-ul izbea brutal și fără milă. Nu erau bandiți cum îi denumeau N.K.V.D.-iștii, și nici criminali. Iar dacă au ucis N.K.V.D.-iști, a fost din cauză că suferiseră prea mult și nu erau dispuși să mai plătească oalele sparte.

Repet că aceste mici grupări erau separatiste și neacceptate pentru acțiunile lor de Comandamentul suprem al grupărilor de partizani ucraineni, cu toate că sovieticii susțineau sus și tare că toate aceste grupări acționau dirijate direct de Comandamentul suprem.

„C.K.-iștilor, timpul vostru a sosit, poftă bună", era una din lozincile care apăruse tot în Lvov, ceva mai târziu, dar majoritatea nu știau ce însemnătate are.

În 1951, fiind în Lagărul minei nr. 7 din Vorkuta, m-am împrietenit cu un ucrainean din părțile Lvovului (Lemberg), Batka Pavel care lucra la Kăcigarka (la bateria de cazane care încălzea baia centrală a lagărului). În același loc de muncă se afla și un alt prieten al meu, fostul colonel de aviație Boris Vasilevici, (Bărăda), unul dintre conducătorii răscoalei deținuților din Lagărul 408, mai la sud-est de Vorkuta, în 1948. Batka Pavel avea pe atunci vreo 50 de ani trecuți și avea o mare plăcere de a povesti despre viața și faptele ucrainenilor în luptele lor de eliberare contra germanilor, dar și a sovieticilor. În primăvara anului 1951, aci, în această Kăcigarka, fuseseră descoperite două lăzi cu grenade de mână de o fabricație proprie care au dus la arestarea a doi oameni, un rus și un ucrainean, despre care nu s-a mai aflat niciodată nimic. Un singur lucru este clar: acești doi oameni admirabili nu au dezvăluit nimic mai mult, asumându-și întreaga răspundere, fapt care le-a adus poate și moartea. Moartea lor însă nu a fost zadarnică. Prin tăria comportării lor au arătat că și moartea are părțile ei frumoase și că merită să mori pentru o cauză dreaptă. Toate încercările N.K.V.D.-ului și N.G.B.-ului de a găsi verigile lanțului de acțiune în lagăr au dat greș. Dovadă că nimeni din cei care erau

legați sub diferite forme de acest lanț n-a dispărut.

Într-una din zile, moș Verdeș basarabeanul, care lucra și el la baia centrală, la distribuirea albiturilor, și care mă văzuse de foarte multe ori stând de vorbă cu Batka Pavel, îmi spuse râzând:

– Bună companie ți-ai găsit, puștiule! Să știi că Pavel e un om foarte interesant. E unul de care toți C.K.-iști au frică și mare respect...

– De ce îmi vorbești astfel despre Pavel? El e un om destul de simpatic și cunoaște foarte multe din viața ucrainenilor. Și el este mai obiectiv decât cei tineri.

– Tu știi pentru ce stă el aici?

– Da, a fost partizan, după câte știu. Pe îndelete însă nu mi-a povestit niciodată cum a căzut.

– E măcelar de meserie, dar poate să fie și bucătar. Numai că face „mâncărurile prea piperate", după cum spunea Lenin despre Stalin, când a fost întrebat cine-i va fi urmașul ca să conducă mai departe bucătăria. Întreabă-l cum a căzut, dar niciodată să nu-i pomenești că eu ți-am dat ideea, că ne-am stricat prietenia, puștiule.

După câteva zile am găsit ocazia de a sta de vorbă cu Pavel și l-am rugat să-mi povestească pe îndelete cauzele care au făcut ca el să fie adus aici, în lagărele din Vorkuta. A trebuit să-i promit că am să-l ascult cu atenție și n-am să-l condamn prea pripit, așa cum îl condamnă o mare parte dintre ucraineni. Era pentru prima dată când îmi dădeam seama că Batka Pavel avea un anturaj mai restrâns în cadrul ucrainenilor, ceea ce înainte nu observasem.

– Am luptat ca partizan contra germanilor și contra sovieticilor, după ce aceștia se reîntoarseră. În tinerețea mea am fost măcelar de meserie și aveam și eu speranța, ca orice om, într-o viață liniștită la bătrânețe alături de familia mea, în care desigur nepoții nu trebuiau să lipsească. Dar, nu totul este așa cum își planifică omul. Un băiat de-al meu a fost prins într-o acțiune contra N.K.V.D.-iștilor și a fost linșat în bătaie de către aceștia, cu toate că nu avea mai mult de 15 ani. Isteria asta a războiului, sângele fierbinte face pe oameni, și mai ales pe cei tineri, să-și piardă mințile. N.K.V.D.-iștii nu se mulțumiră însă cu aceasta și astfel, ca să fiu mai scurt, mi-am pierdut părinții, soția cu mama ei și alți trei copii, precum și familiile altor doi

frați de ai mei, ai căror copii acționaseră împreună cu băiatul meu. Deci o tragedie ucraineană, așa cum numai noi ucrainenii o cunoaștem și am simțit-o pe pielea noastră. Ce știți voi ce este lupta de eliberare a ucrainenilor!...

În timpul acesta eu mă aflam într-o misiune dată de Comandamentul partizanilor „Bandera", căci dintre ei făceam parte, când am aflat ce s-a întâmplat cu familia mea.

Poți să-ți închipui ce rădăcini de ură s-au prins în sufletul meu. Înțelegeam bine să plătească fiul meu sau eu însumi. Dar ce aveau cu bătrânii mei părinți, cu soția și copilașii mei cei mici? Trebuia să mă răzbun și asta în așa fel, încât să-mi vărs focul și să-mi înec ura și răzbunarea în sângele lor.

În aceeași situație cu mine se aflau mai mulți. Cu toții eram gata de a ne răzbuna, pentru familie și națiune, pe lipitorile de sânge ale N.K.V.D.-ului. Ne formaserăm un grup de circa 20 de inși, singurii rămași pe lume fără de nici o rudă. Singura noastră familie, în cadrul căreia trăiam, erau partizanii, iar țelul final era și este Ucraina liberă.

După luarea hotărârii noastre definitive pentru viitoarele acțiuni, am adus totul la cunoștința conducătorilor noștri asupra gândului și inițiativei noastre care depășeau regulamentele cunoscute până atunci. Noi eram siguri că propunerile noastre vor fi acceptate; poate mai mult, vom fi chiar felicitați pentru această dârzenie.

„Socoteala de acasă nu se potrivește cu cea din târg!" Comandamentul superior „Bandera", căci până la el a ajuns inițiativa noastră, ne-a interzis categoric orice acțiune de sine stătătoare, dacă nu era coordonată de el. Nu numai acțiunea, în sine, dar și felul cum noi propusesem s-o ducem la îndeplinire ne-au fost interzise. Noi hotărâsem să distrugem tot ce este legat de organele N.K.V.D.-ului și colaboratorii lor, cu familii cu tot.

„Noi, partizani luptători în armata de eliberare ucraineană, suntem pentru distrugerea ocupantului sovietic, îndeosebi a organelor N.K.V.D. și a colaboratorilor săi, prin orice mijloace. Nu admitem însă ca aceste acțiuni să fie luate contra persoanelor nevinovate sau a familiilor de N.K.V.D.-iști. Presa sovietică ne-a înfierat că suntem bandiți, că noi omorâm femei și copii nevinovați, de aceea noi trebuie să dovedim purul adevăr. Vă este interzis de a acționa pe cont propriu. De nu, veți fi excluși, indiferent de serviciile aduse națiunii ucrainene, din cadrul

trupelor de partizani pentru eliberarea Ucrainei."

Cam aşa suna ordinul primit ca răspuns la propunerea noastră. Dar ura în noi era mult mai mare şi setea de răzbunare ne-a înfierbântat capul, aşa încât cerurăm să fim eliberaţi şi scoşi din evidenţa Comandamentului de partizani.

Grija de mâine n-o mai aveam, iar moartea ne era de azi înainte soră. Ştiam că de azi înainte, soarta noastră era pecetluită pentru totdeauna. De unii hăituiţi din faţă, iar de alţii respinşi din spate.

Ne-am stabilit în împrejurimile oraşului Lvov (Lemberg) iar de aici, la sfârşitul anului 1947, lansarăm lozinca care la început, mai ales, a dat multă bătaie de cap şi multe semne de întrebare C.K.-iştilor. În grupul nostru de circa 20 de persoane erau şi trei femei. Şi ele îşi pierduseră familiile ca şi noi. Am început prin supravegherea birourilor şi caselor N.K.V.D.-iste, după care intrarăm în acţiune. În toată perioada de circa trei ani cât grupul nostru a acţionat, am suprimat numai N.K.V.D.-işti notorii, reangajaţii şi familiile acestora. Niciodată nu am suprimat vreun soldat care îşi făcea stagiul militar. Fiecare acţiune a noastră era executată în grupuri mici.

Fratele meu mai mare, care era comandantul grupului nostru, a căzut într-o acţiune, iar mie, fiind cel mai în vârstă dintre cei rămaşi, mi s-a propus să iau comanda. Am primit-o cu bucurie dar şi cu condiţii. De azi înainte majoritatea personalităţilor din N.K.V.D., prinse de noi, să fie aduşi aici vii sau morţi.

Eu, omul paşnic de ieri, cap de familie, iubitor de viaţă şi măcelar de meserie, eram astăzi răzbunătorul. În mine se dezlănţuise animalismul de care era nevoie pentru a-mi îndeplini meseria de măcelar.

– Nu te uita speriat la mine, băiete! Am urmat numai un sfânt jurământ, pe care l-am făcut în faţa altarului într-o biserică din Lvov. Eu i-am omorât pe cei vii aduşi, dar totdeauna le-am arătat ce va ieşi din ei, cârnaţi afumaţi, pe care tot ei, C.K.-iştii, îi vor mânca. Astfel se îndeplinea prima parte a misiunii noastre. Dorindu-le „Poftă bună". Cârnaţii, condimentaţi cu toate mirodeniile posibile şi afumaţi, erau bine cotaţi în casele N.K.V.D.-iştilor, căci oamenii noştri vindeau marfa asta specială numai N.K.V.D.-iştilor şi colaboratorilor acestora.

Acţiunea noastră a dat multă bătaie de cap şi numai o

întâmplare a făcut să fim descoperiți. Dar nu toți am căzut vii în mâna lor. Numai 3 și toți grav răniți, căci ne-am vândut scump pielea, ca să știe și ei cu cine au de-a face. Am fost condamnați la 25 de ani, căci pentru moarte nu mai era lege. Nu ne-a speriat această sentință! Suferința mea cea mare este că și dintre cei 3 care scăpaserăm cu viață din grupul nostru, doi s-au prăpădit aici, în minele din Vorkuta, la una din catastrofele avute la o mină. Sunt singurul supraviețuitor, un înflăcărat naționalist, dar din păcate respins acuma de toți ceilalți pentru crimele mele, pe care eu nu le găsesc mai josnice decât crimele efectuate de N.K.V.D.-iști asupra poporului meu iubit.

Povestea lui Batka Pavel este o poveste zguduitoare, din lupta de eliberare a ucrainenilor. Cred că înainte de a-l fi condamnat pentru faptele sale, fiecare trebuia să gândească, cam ce ar fi întreprins și cum ar fi acționat el găsindu-se în aceeași situație și în aceeași perioadă. Numai după aceea să-l judece.

Acum înțelegeam aluzia făcută de moș Verdeș, despre măcelarul și bucătarul Pavel. Timpul a fost acela care a adus iară apropierea între Pavel și ceilalți ucraineni, prin cruda soartă a împrejurărilor și a luptei zi de zi pentru supraviețuire din lagărele sovietice cu regim special de la Vorkuta.

INSPECTORUL INTELLIGENCE SERVICE-ULUI

Ramura cu frunza de măslin era purtată în toate colțurile Europei de către aliați, care învinseseră Germania hitleristă chiar la Berlin. O dată cu ramura de măslin, tradiționalul semn al păcii, lumea spera într-o nouă viață, în ceva care să-i aducă bucurii după necazurile pe care le avusese în urma celui de al doilea război mondial. Noi licăriri renășteau peste tot, și fiecare spera și spera...

În București, după terminarea războiului începu o nouă luptă internă a partidelor pentru a pune mâna pe putere. Nu trebuie uitat însă faptul că România era ocupată de trupele sovietice și că orice mișcare era cunoscută de comandamentul acestora.

Multe schimbări avură loc în toate ramurile care susțin viața

politică şi intelectuală a ţării, dar mai ales în rândurile militarilor unde, la începutul anului 1946, mulţi ofiţeri activi au fost puşi în faţa faptului împlinit de a-şi căuta o nouă meserie în viaţa civilă. Armata era pentru aceşti oameni meseria lor şi toată viaţa şi-o închinaseră armatei. Acum, în calitate de „civili" nu aveau nici o meserie şi erau nevoiţi să ia totul de la început. Majoritatea dintre ei erau la o vârstă mai înaintată, deci mai greu să se acomodeze în viaţa civilă. Mulţi au intrat ca funcţionari, alţii în comerţ, iar ultimii pe unde au putut.

O dată cu terminarea războiului a început să înflorească din nou negoţul. Pe Lipscanii de altă dată au apărut precum ciupercile după o ploaie bună, micile dughene în care puteai găsi tot ce doreai de la aţă, nasturi, până la mătăsuri scumpe. Numai bani să fi avut!... 90% din aceste prăvălii erau în mâna evreilor, care se întorceau din toate colţurile lumii, ştiind că aici este vaca cea grasă de muls. Numai 10% din negustorii de pe Lipscani erau creştini, dar şi aceştia cu greu se puteau menţine din cauza concurenţei. Mai ales din cauza lipsei de marfă, căci şi marii angrosişti erau în majoritate tot evrei. Nu toţi evreii din România se reîntorceau din lagărele de concentrare germane, dar toţi erau acum bine cotaţi şi susţinuţi de autorităţile române, precum şi de autorităţile de ocupaţie sovietice, căci în spatele acestora era marele capital şi presa de care aveau nevoie.

În viaţa de toate zilele a românului se adunase un sâmbure de amărăciune şi totodată de ură, din cauză că o mare parte dintre evrei începuse să-şi dea aere de stăpânitori. Erau trataţi ca jertfe ale fascismului şi militarismului germano-român, de către autorităţi şi sovietici. Majoritatea dintre ei erau cunoscuţi de toată lumea. Nu suferiseră atâta cât căutau să-şi încarce spinarea, căci în timp ce ei măturau străzile Bucureştiului, românii mureau pe front. Evreii măturau străzile din ordinul Berlinului, românii mureau pe front din ordinul dragostei de neam. Era o diferenţă!...

Nicolaescu Gheorghe, fost căpitan de cavalerie, este demobilizat şi pus pe drum fără nici un ajutor material, cu perspectiva de a deveni muritor de foame. Sprijinul unei prietene pe care o cunoştea de ani de zile, şi care-şi făcuse o mică economie, l-a salvat. Ea a ştiut să-şi arate recunoştinţa într-un moment crucial din viaţa prietenului de ieri şi de astăzi. Gigi (aşa îl vom numi mai departe pe fostul cpt. de cavalerie) fusese marea ei dragoste

ca şi marea ei speranţă. Nu se putuseră căsători din cauza unor legi care prevedeau că viitoarea soţie a unui ofiţer activ trebuia să aibă o anumită zestre pentru a face faţă societăţii. Astăzi însă timpurile se schimbaseră şi acele legi care aduseseră multe suferinţe îndrăgostiţilor, dispăruseră o dată cu terminarea războiului.

Gigi îşi deschisese o mică prăvălie de mărunţişuri pe Lipscani. Era singurul creştin înconjurat de mai multe magazine cu proprietari evrei, cărora le făcea concurenţă încercând să supravieţuiască.

Cum propaganda antisemită din timpul războiului mai domina inimile creştinilor, mulţi dintre aceştia considerau ca o obligaţie morală de a cumpăra de la un creştin, chiar dacă plăteau mai scump decât la un evreu. Prin felul său şi educaţia pe care o primise Gigi îşi servea clientela totdeauna cu surâsul pe buze, glumind cu toţi cumpărătorii ca un vechi şi iscusit comerciant, ce nu era din naştere, căci nu era nici oltean şi nici de prin părţile Buzăului. Mersul bun al treburilor din micul magazin de mărunţişuri începuse să dea de gândit concurenţilor evrei, ceea ce a făcut ca într-o bună zi să i se propună să-şi vândă magazinul la un preţ destul de mare, faţă decât făcea în realitate. Gigi, foarte amabil, i-a refuzat categoric.

– „Şi totuşi într-o bună zi vei pleca singur sau vei fi luat şi scăpăm de tine, legionarule", i-a zis unul dintre amabilii săi vecini.

Trebuie ştiut că în armata română toţi ofiţerii activi nu aveau voie să facă parte din vreun partid politic atâta timp cât erau activi. Dacă erau prinşi erau excluşi din cadrele armatei. Gigi nu fusese niciodată simpatizant al vreunui partid şi nici al legionarilor. Până în 1941, ca tânăr ofiţer, i-au plăcut distracţiile şi femeile. Evenimentele din septembrie 1940 îl găsiseră departe, în nordul Ardealului, pe graniţă, aşa încât nu avusese posibilitatea de a se apropia cercurilor legionare.

Un lucru nu trebuie uitat însă: după război, pentru a face rău cuiva, era suficient să-l denunţi că a fost legionar. Pe această bază vecinii săi îşi argumentau ameninţările.

La 1 martie 1948 România nu mai era un regat, ci o republică de câteva luni. Era ziua „Mărţişorului" şi Gigi, ca toţi bărbaţii, nu putea să uite această zi, pentru a duce soţiei sale tradiţionalul „Mărţişor" şi un buchet de ghiocei cumpărat la o

florărească din Piața Sf. Gheorghe.

Bucuros se îndrepta spre casă, cu gândul că afacerile îi mergeau bine, iar soția se va bucura de mica atenție. Nu părăsise încă Piața Sf. Gheorghe, când este oprit de doi agenți de poliție, care îl invită să se urce într-o mașină unde se mai aflau doi civili. Nu înțelegea motivul pentru care fusese arestat, dar nu avea voie să întrebe, mai ales că pe drum a observat că cei doi civili din mașină vorbeau foarte prost românește și miroseau a ruși de la o poștă. Este dus într-o vilă undeva aproape de podul Băneasa. Aici etapa este scurtă. Numai după câteva ore, fără să fie măcar întrebat cum îl cheamă, este urcat într-o altă mașină și dus la Constanța. Da, Constanța! El o cunoștea bine. Avea multe amintiri plăcute din trecut, care îi vor fi amintite în curând. Era Constanța, orașul Tomis al lui Ovidiu, orașul poeziei și al amintirilor.

Cum a intrat, făcând primul pas peste pragul Centralei N.K.V.D.-ului pentru România, stabilită în fosta închisoare turcească, cum îi spuneau constănțenii, primi și primul ghiont. Percheziție „a la ruse", adică ușurat de tot ce avea. Până și de șireturile de la pantofi și nasturii de la cămașă. Apoi cu alte ghionturi, ceva mai apăsate de astă dată de la însoțitorul său, se trezi într-o celulă. Patru pereți murdari, cu un pat fix de scândură, fără nimic pe el. Un mic geam, blindat pe dinafară, încât de aici nu putea vedea curtea sau orașul, ci numai o mică fâșie din cerul constănțean. Nu se dezmeticise bine, ametit de iuțeala evenimentelor petrecute. Zăcea însă în închisoare, învinuit că ar fi fost legionar, că a făcut propagandă antisovietică, că este criminal de război și până la urmă condamnat de toate acuzările care se pot găsi în Codul penal al sovieticilor. Din această zi, Gigi este chemat mereu zi și noapte, pentru a spune „adevărul" față de „solii păcii", care veneau din răsărit. Mai puțină mâncare, mai multă bătaie și cu cât Gigi susținea sus și tare că nu este vinovat, cu atât încasa mai multă bătaie.

Pentru că sosise un nou transport cu oaspeți proaspeți, Gigi este mutat într-o altă celulă unde întâlnește mai mulți compatrioți, căci, slavă Domnului, în Constanța N.K.V.D.-ul își avea Centrala! Intrat în noua sa celulă, moralul îi mai revine văzând că mai sunt și alții în aceeași situație ca și el, dar cărora nu le era așa de frică de anchetatori, când erau chemați la

anchetă. În această celulă îşi reîntâlni un prieten, cunoscut în timpul războiului, căpitanul de aviaţie, M.F., care şi el era în „staţiunea de odihnă". După ce-şi destăinuiră fiecare în parte cauza venirii lor în staţiunea de odihnă de pe litoralul Mării Negre, a N.K.V.D.-ului, începură să-şi povestească şi tratamentul pe care fiecare îl primise. Trecuseră trei luni de când fusese arestat şi pentru prima dată râdea. Din cele auzite de la prietenul său şi de la ceilalţi deţinuţi se lămurise asupra situaţiei. Toţi camarazii de cameră erau chemaţi la anchetă, dar când se reîntorceau, de multe ori aduceau şi de fumat. Ghionturi încasau şi ei dar mai rar, după cum spuneau adevărul. El însă de fiecare dată mai mult, pentru că „mintea". Diferenţa între el şi camarazii lui de celulă era simplă, el susţinea sus şi tare că este nevinovat şi-şi făceau griji pentru viitorul său, pe când ceilalţi, tot nevinovaţi, nu contraziceau cu nimic N.K.V.D.-ul şi acceptau totul, indiferent de ce li se cerea. Cu groază aştepta momentul chemării la cercetări, gândindu-se câtă bătaie va încasa şi dacă o va mai putea suporta. Toate prin antecalculaţii, că doar era negustor de mărunţişuri.

Într-una din zile prietenul său, căpitanul de aviaţie, după ce se uită lung la el, văzând în ce hal a ajuns, îi spuse pe şleau:

– Măi Gigi, eşti un prost! Ai fost un ofiţer bun în armată, de mai multe ori decorat, dar nu poţi să vezi realitatea şi nici să te descurci în faţa unui fapt împlinit. Eu am o propunere. Dacă mă vei asculta, vei putea supravieţui în această închisoare, primindu-ţi numai condamnarea care este dinainte stabilită şi ajungerea în vreunul din lagărele de muncă. Iar acolo vom vedea."

Zis şi făcut. Amândoi dezbătură întregul plan de acţiune. A doua zi, cu inima în dinţi, Gigi intră în biroul anchetatorului surâzând. Parcă căzuse bomba atomică pe capul lor, aşa căscară ochii, atât anchetatorul cât şi translatorul. Pentru prima dată îl vedeau pe Gigi râzând. Acesta, intrând îndrăzneţ,se duse la masa anchetatorului şi luându-i un papiros din cutia deschisă şi-o aprinse, zicând cam obraznic!

– Bună ziua, domnule maior! Astăzi vreau să vorbesc deschis cu dumneavoastră.

Anchetatorului îi rămase scuipatul în gât. De data aceasta el nu găsea cuvinte să răspundă acestui individ care până ieri tremura ca varga din moment ce intra în biroul de anchetă.

Aşteptă, însă, ca Gigi să vorbească. Şi Gigi vorbi. După ce se aşeză pe scaunul său şi-şi puse picior peste picior:

– Ştiţi domnule maior cine sunt eu? Şi cum aţi făcut de m-aţi descoperit?

– A! Desigur că ştim cine eşti şi ce misiuni ai avut. Dar ca să-ţi vedem loialitatea, povesteşte dumneata.

– Eu sunt inspectorul agenţilor din cadrul Intelligence Service-ului pentru România. Şi până astăzi nu am putut să-mi dau seama ce greşeală am făcut că m-aţi descoperit.

Ochii anchetatorului se făcură mari cât cepele! Nu mai înţelegea nimic. Pentru el într-adevăr era o destăinuire de o mare importanţă. Şi-l rugă să mai repete totul o dată pentru a verifica dacă nu s-a înşelat. Gigi îşi dădu seama că crapul a muşcat. De aceea îşi jucă cartea mai departe, spunând că va repeta totul, dar mai întâi domnul maior să nu uite că lui îi este foame.

– Dacă asta este totul, spuneţi ce doriţi să mâncaţi.

Translatorul notă totul pe o foaie de hârtie. Nici nu termină bine Gigi de povestit că o tavă întreagă cu toate bunătăţile pământului se găsea în faţa lui. Pe deasupra şi o sticlă cu bere. După ce mâncă pe nerăsuflate, de făcu o burtă de popă, între două fumuri, ofiţerul îl rugă să semneze ceea ce declarase până atunci şi îl întrebă dacă este gata să mai repete o dată totul în faţa superiorilor săi. Gigi acceptă. Pentru prima dată se reîntorcea în celula sa nebătut, bine mâncat şi vesel.

Primul act din teatru se terminase. Din această zi, fostul căpitan de cavalerie şi comerciant de mărunţişuri de pe Lipscani era omul cel mai cotat din Centrala N.K.V.D.-ului din Constanţa. Cercetările durau numai atâta timp cât Gigi credea de cuviinţă. Anchetatorul nu-l forţa.

După ce se termină ancheta în mare, începu ancheta detaliat. Ca inspector al Intelligence Service-ului pentru România, trebuia să dea o listă a tuturor agenţilor săi cu care conlucrase. Numele multor camarazi de-ai lui, morţi pe front la datorie sau fugiţi în Occident după 1945 fură trecuţi pe această listă, care se află şi astăzi în arhivele secrete ale N.K.V.D.-ului. El nu dădea adrese, demonstrând că în funcţia pe care o avea, ca inspector, el era aici pentru controlul agenţilor şi nu pentru a aduna informaţii.

Într-o bună zi i s-a pus întrebarea, care sunt formele prin care agenţii primesc instrucţiunile şi sunt răsplătiţi. Întrebarea îi

era pusă în aşa fel de anchetator ca şi cum acest lucru numai pe el personal l-ar interesa, de a afla metodele Serviciului Englez de Informaţii... Reîntors în celula sa, povesti camaradului său ziua de anchetă şi printre altele îi ceru un sfat asupra răspunsului ce trebuia dat acuma.

Când mai mulţi oameni stau închişi într-o celulă şi sunt obligaţi să se suporte unii pe alţii, pentru a trece timpul mai repede fiecare povesteşte diverse peripeţii din viaţa sa. Într-una din zile, când Gigi povestea despre primele trei luni de anchetă pe care le petrecuse la Constanţa, amintise într-o doară şi de o declaraţie, văzută pe masa anchetatorului, dată de un fost coleg de breaslă şi vecin de pe Lipscani, tocmai de acela care îl făcuse cândva legionar. Un nou plan, cu o nouă idee şi o nouă acţiune se pregăti automat în capul lui M.F., care printre altele fusese şi reporter în timpul războiului, ziarist înainte de război, insuflându-i lui Gigi răspunsul pentru viitoarea anchetă. A doua zi, în biroul maiorului se desfăşură următorul dialog:

– Aţi putea să ne spuneţi cum primesc agenţii Serviciului Englez informaţiile şi cum sunt remuneraţi pentru activitatea lor?

– Nimic mai simplu decât aceasta. Prin pachetele U.N.R.A. şi prin ajutoarele Crucii Roşii care sosesc din Occident. Bineînţeles numai pentru o parte din ei, răspunse Gigi fără nici o şovăire.

Argumentul era fondat, de aceea maiorul şi superiorii săi acceptară versiunea. Ancheta îşi urmă cursul.

– Ştiţi cumva unde şi când se întâlnesc oamenii dumneavoastră?

– Da şi nu! – răspunse „marele inspector". Întâlnirile acestor oameni au loc într-o cabană lângă Buşteni, pe valea Prahovei, cca o dată pe lună, cam la sfârşit de săptămână şi sunt camuflaţi în cercuri de pocher sau alte jocuri de noroc. Desigur, pentru a fi mai bine camuflată această acţiune se aduc şi femei frumoase, dar care nu aù nimic comun cu acţiunea în sine.

După două săptămâni Gigi semnă un proces verbal pentru terminarea anchetei, aşteptând să fie dus în faţa unui tribunal. Anchetatorul era mulţumit de marea descoperire pe care o făcuse, aşteptând laude, un premiu mai gras şi eventual o decoraţie. Gigi la rândul său era bucuros că se terminase ancheta cu bine şi că scăpase de bătaie.

Din acest moment, pe tot teritoriul României s-a dat o alarmă generală. Toate coletele şi scrisorile erau cenzurate minuţios, iar fiecare cetăţean care avea legătură cu Occidentul şi primea colete avea o fişă. Din nefericire, în unele pachete particulare care veneau totuşi prin Crucea Roşie Internaţională s-au găsit, uneori, câteva bilete ce conţineau fleacuri intime şi care nu aveau nimic cu spionajul, dar pe care N.K.V.D.-ul le lua drept codificate. Aşa se face că, în vara târzie a anului 1949, pentru o perioadă destul de lungă, pachetele de ajutor, pentru România, venite din Occident, au fost interzise.

Problema clubului de lângă Buşteni a fost rezolvată de sovietici pe cale strategică. După ce îşi culeseseră informaţiile despre când va avea loc reuniunea următoare, cu două zile înainte de data stabilită au ocupat toate căile de acces spre cabană, fără a se demasca. Urcuşul fiind greu, cei care veneau cu automobilul erau obligaţi să-şi parcheze maşina într-un anumit loc, iar de acolo pe jos, pe câteva poteci, se putea ajunge la cabană.

În ziua X, toţi cei care au avut nenorocul de a se duce la această petrecere pentru a face un mic pocheraş, au fost arestaţi încă înainte de a ajunge la cabană, de către trupele N.K.V.D.-ului. Legaţi fedeleş, cu căluş în gură, au fost ţinuţi ascunşi prin tufişuri până s-a întunecat. După aceea au fost transportaţi la coloana de maşini militare, care i-a dus la Constanţa. Toţi cei care au avut asupra lor scrisori din străinătate, valută sau monede de aur, au fost arestaţi şi condamnaţi pentru spionaj în favoarea englezilor şi a americanilor la câte 25 de ani.

În ziua în care căpitanul de cavalerie G. Nicolaescu şi-a primit pedeapsa de 25 de ani, ca spion şi inspector al serviciului englez Intelligence Service, i-a fost schimbată celula. Din această celulă „a condamnaţilor", cum i se mai spune, împreună cu căpitanul de aviaţie M.F. şi toţi ceilalţi care se aflau atunci în închisoarea din Constanţa, au putut vedea printr-o crăpătură de la oblonul geamului care dădea în curtea închisorii, unde se plimbau deţinuţii, o parte din vecinii şi colegii de breaslă de pe Lipscani, ai negustorului de mărunţişuri Gigi. După câteva zile se formă un nou transport care, îmbarcat în vagoane închise şi ataşate la un tren de fier vechi, trecu peste graniţă în Uniunea Sovietică. În închisoarea din Odessa, unde rămase pentru un timp, Gigi îşi reîntâlni vecinii, acei vecini simpatici care îl

băgaseră pe el, nevinovatul, în închisorile sovietice.

În transportul de la Odessa spre nordul Rusiei, căpitanul G. Nicolaescu muri. Corpul nu i-a mai rezistat solicitărilor supraomeneşti. Căpitanul M.F., cu o condamnare de numai 20 de ani, supravieţui şi se întoarse în patrie la începutul anului 1956.

Aici, la „Carul cu Bere", la un pahar de bere, mi-a povestit istoria unui om care a murit departe de ţară, nevinovat.

VĂRUL PREŞEDINTELUI

Amalgamul naţionalităţilor adunate la Vorkuta era aşa de mare încât nici nu se poate imagina. Aici în tundra întinsă, prin descoperirea zăcămintelor de cărbuni, organele centrale N.K.V.D. găsiseră de cuviinţă să construiască lagărele. După cum am mai spus, lagărele din Vorkuta, cu regim special, aveau în componenţa lor multiple nivele de intelectualitate şi rase, oameni din toate colţurile lumii. Aşa de exemplu se puteau găsi deţinuţi care aveau rubedenii chiar şi până în familia Romanovilor, în linia nobilimii germane sau erau descendenţi ai unor oameni marcanţi din viaţa intelectuală, militară sau politică din întreaga lume.

La începutul anului 1950 preşedintele S.U.A. era Eisenhower. Dar în Vorkuta era deţinut în Lagărul nr. 6 un văr de-al doilea al preşedintelui Statelor Unite Americane. Era condamnat la 25 de ani pentru spionaj în favoarea americanilor. Oare cum ajunsese el, văr de-al doilea cu preşedintele Eisenhower, în lagărele sovietice şi cum nu se găsea nimeni să intervină pentru el?

În anii 1947-1948, acest Eisenhower, văr de-al doilea cu generalul Eisenhower, viitor preşedinte al Statelor Unite, şi cetăţean englez, revine în Europa, pentru a se duce la mormântul mamei sale, îngropată într-un cimitir din Viena. El venea din Etiopia, unde avea o crescătorie de armăsari. În toate călătoriile sale, dl. Eisenhower era însoţit de valetul său care era la el în serviciu încă din tinereţe. În momentul sosirii la Viena, oraşul lui Strauss era împărţit în patru sectoare. Cea mai mare parte o

avea sectorul sovietic. Întâmplarea face ca mormântul mamei sale să se afle în cimitirul situat în sectorul sovietic. Aici au lăsat maşina şi au mers pe jos cele câteva sute de metri ce-i despărţeau de cimitir. După ce a vizitat mormântul mamei, la care nu mai fusese de mult, apăsat de greutatea amintirilor, părăseşte cimitirul pe poarta principală, împreună cu valetul său.

Nici n-au apucat bine să facă câteva zeci de metri că, în apropierea unei maşini închise, au fost „rugaţi" de doi civili să urce în maşină. La întrebarea care este motivul, li s-a răspuns „efectuarea unor mici formalităţi".

Numai după sosirea la Centrala N.K.V.D.-ului din Viena şi-au dat seama unde erau. Au fost învinuiţi de spionaj în favoarea americanilor şi condamnaţi la 25 de ani. Nici nu s-a găsit de cuviinţă ca guvernul american sau guvernul englez, al cărui cetăţean era, să fie înştiinţat. După mai multe escale prin închisorile marii Rusii, îl găsim în anul 1952 în Lagărul nr. 6 din Vorkuta. Fiind la o vârstă de peste 60 de ani, ca şi valetul său, ambii erau în lagăr consideraţi invalizi. În ultima duminică a lunii august 1952, de „Ziua minerului", Eisenhower cu un ziar în mână, urmat de însoţitorul lui nedespărţit, valetul, se apropie de ofiţerul politic Şişchiu, arătându-i pe prima pagină a ziarului, titlul şi fotografia preşedintelui Statelor Unite Americane, dl. Eisenhower.

– „Domnule ofiţer, uitaţi-vă! Acesta este vărul meu şi vă rog să aduceţi la cunoştinţa superiorilor dumneavoastră că protestez contra reţinerii mele forţate aici, în lagărele sovietice".

El nici nu putea concepe nici după ani de zile că se află închis şi că de aici nici Dumnezeu nu-l mai poate salva, darămite preşedintele Americii!

Ofiţerul se uită lung la el şi după ce înţelese fraza spusă cu cuvinte stâlcite în limba rusă, dându-şi seama despre ce este vorba, îi răspunse râzând:

– „Dumneata ce număr porţi? Şi arătându-l cu degetul continuă mai departe. Preşedintele Eisenhower este preşedinte în America, dumneata eşti aici. Numărul pe care-l porţi îţi este numele. Te rog să mă laşi în pace. Poveşti din astea cunoaştem noi."

Omul rămase trăsnit şi cât era el de cult şi de educat nu a putut pricepe frazeologia sovietică. Germanii, ungurii şi românii din lagăr l-au ajutat cât au putut. Dar şi el a plecat într-o etapă în iunie 1953, cu destinaţie necunoscută.

PALTONUL CĂPTUŞIT

Doctorul sărac şi paltonul căptuşit cu bani.

Lumea întreagă asculta cu sufletul la gură, zi de zi, relatările de pe fronturile europene, mai ales evoluția militară în Balcani după capitularea României în fața Uniunii Sovietice. August 1944!...

Printre primele operațiuni planificate de Comandamentul armatei germane spre România a fost paraşutarea, la sfârşitul toamnei 1944, a mai multor grupuri de soldați cu misiuni speciale. Toate aceste paraşutări erau efectuate în Munții Făgăraşului, pe Muntele Mic şi Semenic, în Banat. Majoritatea dintre componenții acestor grupuri erau de origine germani din partea locurilor. Germanii de origine fuseseră înrolați, fie voluntari în armata germană, fie special pentru asemenea misiuni.

Josef Komanschek
Desen în creion de
Julius Stürmer
Vorkuta 1949

Pe un astfel de om am avut posibilitatea de a-l cunoaşte. El mi-a povestit multe lucruri interesante, fapte legate direct de familia mea, sau mai bine zis de unele din rudele mele din Banat. Era inginerul agronom Josef Komanschek, originar din împrejurimile Timişoarei. Lucra acuma ca frizer la baia centrală a Lagărului minei nr. 7. Dintr-o vorbă în alta am aflat de la el că îmi cunoaşte foarte bine o parte din rude, fiindcă soarta lui a fost legată de una din ele, care era originar din Reşiţa. Nu numai soarta dar şi norocul său a fost că într-o împrejurare destul de complicată îl cunoscuse pe doctorul Karl Wanya şi astfel a început povestea peripeţiilor sale.

– Primind comanda unui grup din trupele speciale, am fost paraşutat în toamna târzie a anului 1944, în apropierea localităţii Franzdorf, la poalele Muntelui Semenic în apropiere de Reşiţa. Misiunea era pur militară ca toate misiunile. Cred că nu are rost să mai vorbesc despre ea căci, nici nu am avut timp s-o încep. Am fost arestat. Din cauza terenului accidentat şi a timpului nefavorabil paraşutarea a fost făcută mult mai departe de punctul unde trebuia să cădem. În plus, la atingerea solului, printre nişte stânci, mi-am fracturat piciorul. Pe ceilalţi, care la rândul lor au fost duşi de vânt în diferite direcţii, nu i-am mai întâlnit niciodată.

Foto: Reşiţa

„Doctorul sărac"
Dr. Karl Wanya împreună cu părinţii...

Este posibil ca acțiunea noastră să fi fost cunoscută de către Comandamentul român. Sau poate întâmplarea a făcut ca după scurt timp să fiu descoperit și arestat de un grup de jandarmi români.

Din cauza accidentării mele, prin fracturarea piciorului, au fost obligați să mă transporte până la prima casă țărănească, unde s-a încercat să mi se dea primul ajutor. Comandantul grupului de jandarmi, care își anunțase superiorii, primise ordinul de a aduce un medic pentru a mă vedea. Mi-a fost adus dr. Karl Wanya, de origine germană. În cameră eram singuri, jandarmul stătea la ușă de pază, știind că nu pot să evadez din cauza piciorului accidentat. După ce m-a consultat și mi-a pus un bandaj de gips provizoriu, doctorul mi-a spus cu amărăciune:

– „Mai mult nu pot să-ți fac! Apoi, în șoaptă: Am fost informat de către Comandamentul de jandarmerie că vei fi dus la Comandamentul suprem. De aceea dacă ai vreo dorință sau pe cineva de anunțat spune-mi și voi face tot posibilul".

După ce i-am explicat pe scurt situația, i-am dat de înțeles că sunt conștient de situația în care mă aflu și că nu am nici o scăpare. De transmis sau de anunțat pe cineva, nu era cazul, dar l-am rugat ca la plecare să îmbrace paltonul meu, care era agățat în cui, și să plece cu el. Dr. Wanya a rămas foarte mirat uitându-se la paltoanele din cui. Coincidență, erau de aceeași culoare, doar calitatea diferea. Întregul nostru grup fusese îmbrăcat în civil, pentru a se putea camufla mai ușor. Doctorul rămase pe gânduri și mă întrebă cauza acestei dorințe. Atunci i-am explicat că întregul palton era căptușit numai cu pachete de bani.

– „Și ce să fac cu aceşti bani?", mă întrebă el.

– „Îți rămâne sarcina de a-i împărți celor nevoiași, văduvelor sau familiilor ai căror fii și soți au fost sau sunt în armata germană."

Convorbirea a fost întreruptă prin intrarea unui grup de militari special veniți. O ultimă privire și dr. Wanya a luat paltonul meu, ca semn că a acceptat propunerea făcută. Ce a făcut cu acești bani nu mai știu, sper însă că multe familii au putut fi ajutate. Eu am fost ridicat și dus din închisoare în închisoare până am ajuns la Moscova, unde am fost condamnat numai la 10 ani. Vei râde de mine, dar atunci așa se condamna, nu ca astăzi la 25 de ani.

O dată cu eliberarea mea în 1955 de către sovietici şi trimiterea mea în România, ţara în care mă născusem şi nu în Germania al cărui cetăţean eram şi de unde fusesem arestat, am fost şi la Reşiţa. În cercul familiei am aflat că dr. Wanya murise, deci nu am mai putut discuta cu el personal. Curiozitatea nu-mi dădea însă pace. Doream să aflu neapărat sfârşitul poveştii auzite de mine la Vorkuta. Cum martorul principal care-mi putea da explicaţiile necesare nu mai era, am început să mă interesez printre ceilalţi cunoscuţi şi în cadrul familiei de unde speram să aflu ceva. Aşa am aflat că multe familii sărace găseau câte un plic cu bani în cutia de scrisori sau băgat pe sub uşă, fără nici o explicaţie şi fără adresa expeditorului. Se vorbea în acel timp de un comitet de ajutorare care ar lucra ilegal. Nimeni nu bănuia că acest comitet nu era altceva decât un zvon, şi că o singură persoană, dr. Wanya, a împărţit toţi banii până la ultimul leu. Este cunoscut că doctorul făcea consultaţiile la cei nevoiaşi fără onorariu, fapt pentru care era foarte iubit. Atât el cât şi familia lui trăiau foarte modest. De aceea era şi poreclit „Doctorul sărac".

CIVIL – DEPORTAT SAU SOLDAT – PRIZONIER DE RĂZBOI

În ianuarie 1945 o mare parte din cetăţenii de origine germană din Reşiţa şi împrejurimi, ca şi din întreaga Românie, au fost deportaţi la munca de reconstrucţie în U.R.S.S. Soarta trebuia să lovească şi de data aceasta în familia noastră lăsând urme adânci şi multe regrete în întreaga familie.

În aceeaşi perioadă, când la Nürnberg criminalii de război ai celui de al treilea Reich fuseseră condamnaţi şi executaţi de către aliaţi, pentru crimele săvârşite contra omenirii, organele sovietice eliberau cu acte în regulă un om, pe care ei îl deportaseră din ţara sa, fără nici o justificare.

Alois Franz Wanya, născut în 1899, domiciliat în Reşiţa, Str. Siretului nr. 3, a fost deportat în ianuarie 1945 împreună cu fiul său, Alois Wanya, în vârstă de 16 ani, în U.R.S.S. Condiţiunile speciale, la care au fost expuşi toţi deportaţii, au

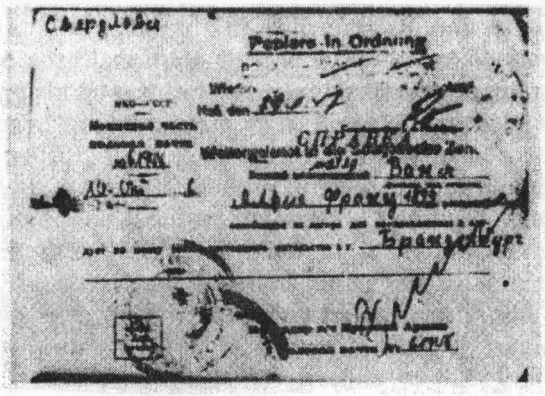

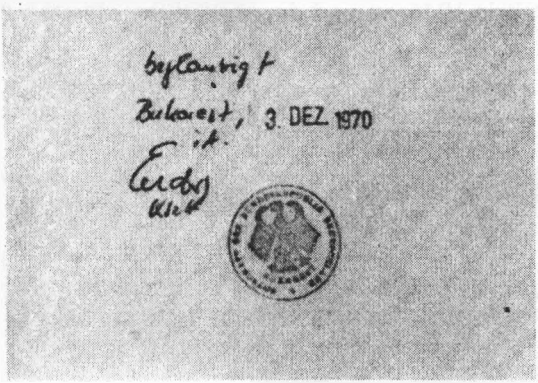

Document
Actul de eliberare

Actul de eliberare din prizonieratul sovietic, ca prizonier de război al cetățeanului român de origine germană, Alois Franz Wanya, născut 1899, arestat și deportat din Reșița – România la 13 ianuarie 1945 ca civil. Este eliberat ca fost soldat la 10 octombrie 1946 în Brandenburg – zona de ocupație sovietică a Germaniei.

Verso:
Legalizarea făcută după original de Ambasada Republicii Federale Germane din București.

făcut ca zeci de mii dintre ei să nu se mai întoarcă din lagărele de robie sovietice. Ce poate fi mai dureros pentru un tată decât să-şi vadă copilul murind în braţele sale din cauza subalimentaţiei, cu toate că el personal îi mai ceda din propria porţie o raţie pentru a-l salva! Alois Wanya, un tânăr de 16 ani, nevinovat, trebuia să plătească cu propria lui viaţă pentru faptul că se născuse într-o familie germană. A murit la 2 iunie 1946, în braţele tatălui său, în Lagărul nr. 8002, la 18 km de localitatea Sverdlovsk. Culmea umanităţii ridicată pe altarul slăvii sovictice şi trâmbiţată în toate direcţiile lumii de Agenţia T.A.S.S. în anii 1946, cum că sovieticii au început să elibereze primele loturi de prizonieri de război. Într-un astfel de transport de prizonieri de război, condus de unitatea militară nr. poştal militar 61.948, este eliberat în oraşul Brandenburg, zona de ocupaţie sovietică a Germaniei şi Wanya Alois Franz, pe data de 10 octombrie 1946, venind din lagărul Sverdlovsk.

Foto: Brandenburg 1946

Alois Franz Wanya, născut în 1899, prima lui fotografie după eliberarea sa de către sovietici.

Acest om era considerat ca fost membru al armatei germane şi eliberat în Germania la Brandenburg. Or el nu a fost niciodată membru al armatei germane sau al vreunei subunităţi a acesteia.

German de origine, Volksdeutscher cum se spune, fusese deportat de către trupele sovietice din Reşiţa-România, la munca de reconstrucţie din U.R.S.S. şi nicidecum din Brandenburg. Este unul dintre puţinii taţi cărora fiul le-a murit în braţe. Majoritatea nu au aflat niciodată şi nici nu vor afla unde le-au fost îngropaţi fiii sau cum au murit membrii familiei lor, în miile de lagăre din ţara sovietelor.

Foto: Reşiţa 1944
Alois Wanya, un copil, arestat la 13 ianuarie 1945 în Reşiţa – România, moare de foame la 2 iunie 1946 în Lagărul nr. 8002 de lângă Sverdlovsk unde fusese deportat de sovietici.

Sper şi doresc ca la viitorul Nürnberg ai criminalilor comunişti să poată acuza şi morţii din Auschwizurile Răsăritului!

KABILA

Experienţa asupra oamenilor din lagărele sovietice cu regim special din Vorkuta.

În Lagărul nr. 2 mina nr. 7, din Vorkuta, şeful serviciului

sanitar era o femeie cu grad de căpitan şi se numea Olimpiada Sergheevna Grişchkina. Locţiitoarea ei, începând de la sfârşitul anului 1951, era doctorița Kirilova (Kabila), o doctoriță tânără, care de curând terminase Facultatea de medicină la Moscova şi fusese repartizată în lagărul de deţinuţi politici cu regim special, desigur numai cu aprobarea organelor superioare ale N.K.V.D.-ului. Doctorița şefă îşi făcuse serviciul în perioada războiului într-o unitate militară pe care o găsim la sfârşitul anului 1945 în Ungaria. Deci, nu este de mirare şi e chiar probabil că ea a fost transferată la Vorkuta, poate şi pentru faptul că a intervenit cândva pentru vreun arestat. Sau pentru că văzuse prea multe nedreptăţi şi neadevăruri despre care auzise altceva în lecţiile politice. În general comportarea acestei căpitan medic a fost, în limitele posibilităţilor ei faţă de deţinuţi, acceptabilă.

Doctorița Kirilova, după ce şi-a dat examenul de stat, nici nu a avut timp să răsufle. Obligaţiile de stat şi obşteşti au trimis-o acolo unde era nevoie de ea. Într-adevăr era o femeie tânără, dornică de viaţă şi în momentul când a sosit la Vorkuta, unde femeile erau o raritate, la fel ca un boboc de trandafir pe care îl dăruieşti iubitei de Anul Nou şi ea rămâne surprinsă şi ar vrea să ştie de unde l-ai procurat, tot aşa şi apariţia tinerei doctoriţe, înaltă, voinică şi cu de toate din belşug, era ca un magnet care atrăgea întregul stol de bărbaţi în uniformă ai N.K.V.D.-ului care, ca toată lumea, duceau dorul unor clipe plăcute de fericire.

Apariţia ei la prima comisie medicală, care se efectua de 3-4 ori pe an, îi făcu pe mulţi să tremure pentru categoriile inferioare pe care le aveau. La început s-a crezut că va fi poate mai drastică şi nu va lăsa totul numai pe mâna medicilor deţinuţi. Cercul N.K.V.D.-iştilor şi colaboratorii lor petreceau timpul liber chefuind până la epuizare. Îşi puteau permite acest lux fiindcă serviciul lor mergea mai departe şi fără ei.

Dacă despre vechea doctoriță şefă nu s-au putut născoci anecdote sau aventuri amoroase, despre tânăra ei locţiitoare, foarte repede gurile rele au început să vorbească. Soldaţii care ne păzeau la lucru în afara zonei ne spuseră într-o zi noua poreclă a doctoriţei, „Kabila", ceea ce înseamnă iapă. Fericitul oficial era un locotenent-colonel în etate, care putea să-i fie bunic, şi ocupa funcţia de locţiitor al comandantului Lagărului nr. 2, pe atunci maiorul Malik.

Comandantul lagărului, maiorul Malik, este unul dintre

puținii ofițeri sovietici culți și foarte corecți pe care i-am putut cunoaște în timpul cât am stat în lagărele sovietice. Este singurul ofițer din administrația și conducerea Lagărului nr. 2, care în ziua când era ofițer de serviciu nu admitea să i se dea mâncare sau să i se pregătească ceva separat la bucătăria deținuților. Era originar din Leningrad, dar familia nu locuia la Vorkuta. Soția și o fiică rareori veneau la Vorkuta, și atunci stăteau și priveau la geam trecerea coloanelor de deținuți. Doamna Malik era într-adevăr o doamnă, după cum se comporta, cum se îmbrăca și cum știa să privească nenorociții din convoaie. Din aceeași croială era și fiica lor. Se vedea că atât lui cât și familiei sale nu le convenea acest serviciu cu înalta funcție de comandant de lagăr. Dar, cu siguranță, își ispășea vreun păcat, „de a fi fluierat cândva în biserică".

Mulți soldați, subofițeri și ofițeri din cadrul trupelor de pază, dacă arătau bine, au fost fericiți pentru câteva clipe de tânăra doctoriță. De cum apărea la serviciu și avea prima convorbire cu medicul deținut, se putea spune cum și-a petrecut seara. Doctorul Karol, un ucrainean din Lituania, care era medic șef din partea deținuților, avea onoarea să-i dea în fiecare dimineață raportul. Dacă la ieșire din cabinet se ținea cu mâna de cap, însemna că era jale. Dacă fredona însemna că seara doctorița fusese mulțumită și era bine dispusă.

După război, la Nürnberg a avut loc un mare proces al medicilor. Toți inculpații fuseseră acuzați de a fi participat, în cadrul lagărelor de concentrare germane, la experiențe sau crime. Vinovați sau nu și-au primit pedepsele date de către tribunalul trupelor aliate de ocupație din Germania.

O crimă este un lucru foarte grav, mai ales atunci când se cunoaște asasinul și nu i se poate aduce inculparea din cauza poziției sale sociale. Doctorița Kirilova (Kabila) este răspunzătoare și vinovată de moartea deținutului politic de origine germană, Petersen.

Petersen avea o condamnare de 25 de ani, dată de un tribunal militar din zona de ocupație sovietică din Germania, pe motiv de spionaj în favoarea englezilor. După o ședere îndelungată în serviciile N.K.V.D.-ului de cercetare din Germania, cum era firav din fire, iar pe deasupra și subalimentat în perioada cercetărilor, comisia medicală din Lagărul nr. 2 mina nr. 7 l-a declarat distrofic, adică inapt pentru lucru. Un om care

nu avea încă 25 de ani împliniți, ajunsese în așa hal încât chiar o comisie medicală recunoscuse că este subnutrit. Era o posibilitate pentru el de a rămâne în brigada, așa-zisă „a morții", până la următoarea comisie medicală. Dacă individul se refăcuse un pic între timp, era imediat trecut într-o brigadă de lucru.

Fiind un om liniştit şi foarte simpatic, era simpatizat de întregul grup de germani care se aflau pe atunci în lagăr. Este foarte greu de a fi pe placul tuturora, dar Petersen era acest om. Într-o bună zi, pictorul Iulius Stürmer îi propuse să lucreze ca năvalnic într-o încăpere mai mică şi aparte de baracă unde locuiau o parte din şefii deținuților (brigadieri, deserdnici şi şefi deserdnici), precum şi pictorii şi cei care activau în cadrul Căminului cultural. Baraca fiind mică, nu ar fi fost prea mult de lucru şi nici prea greu. De asemenea, el ar fi avut posibilitatea să-şi dubleze alimentația prin ceea ce rămânea de la şefii lagărului. Fiind distrofic şi începând să lucreze de bunăvoie ca năvalnic, mai ales în baraca aceasta, erau toate speranțele ca el, pentru viitorul îndepărtat a două-trei sau chiar mai multe comisii, să scape de a fi integrat într-o brigadă de lucru la mină, chiar dacă s-ar fi refăcut fiziceşte. El acceptă cu bucurie şi fiind un băiat tăcut, foarte serviabil şi care ştia să-şi țină gura nevăzând ceea ce nu trebuia văzut, era acceptat de toți locatarii barăcii.

Trecuseră circa trei luni şi tânărul Petersen se întremase destul de bine. Într-o noapte, era pe la începutul anului 1952, unul dintre locatarii barăcii, sculându-se pentru a-şi face nevoile, constată că năvalnicul lor geme în pat. Pentru că Petersen vorbea foarte prost ruseşte, individul îl trezi pe pictorul german spunându-i că îi este rău concetățeanului său. Transpirat, cu temperatură şi cu crampe, se zvârcoli în patul său până-n zorii zilei când fură descuiate barăcile. Fu imediat internat în spital. Diagnosticul dat de către comisia de medici, „apendicită acută", iar rezoluția, operație imediată. La secția de chirurgie ca medic principal era un doctor tătar, Faraksin, originar din Crimeea, care îi simpatiza foarte mult pe români. Cum pictorul era german de origine, dar din România, îl rugă pe chirurg pe româneşte, căci acesta înțelegea şi vorbea puțin româneşte, să-l ajute şi să aibă grijă de tânărul Petersen. O operație de apendicită este uşoară şi în circa 10 zile putea fi

eliberat din spital. Toate erau pregătite pentru operație. Doctorița Kirilova pusă la curent cu acest caz urgent, raportat de medicul șef, deținutul doctor Karol, părăsi biroul și se îndreptă către sala de operație. Doctorița Kirilova ordonă doctorului chirurg Faraksin să amâne pentru câteva minute începerea anesteziei, pentru că ea dorește să efectueze această operație. Operația are loc, dar, pacientul moare.

Doctorița Kirilova în timpul operației a făcut câteva tăieturi greșite care au produs o hemoragie internă, iar Peterson nu a mai putut fi salvat.

În timpul operației, doctorul chirurg Faraksin a încercat să intervină, dar dr. Kirilova a refuzat categoric. De față la această operație a fost și felcerul chirurg Abdukadir de origine uzbecă, asistent permanent la operații.

După constatarea decesului, doctorița Kirilova a ordonat să nu se spună că bolnavul a murit pe masa de operație și nici cauzele decesului, ci că după cel puțin o oră de la operația reușită, a avut un atac de inimă. Criza era bazată pe diagnosticul dat cu câteva luni în urmă: corpul foarte slăbit; nu se putea întrevedea rezistența inimii.

Așa a murit un deținut politic care nu trebuia sacrificat! Numai aroganța doctoriței sovietice, vrând să-și arate superioritatea, a dus la tragicul sfârșit. Dar n-a fost trasă la răspundere! De ce?

...Întregul contingent al lagărului era obligat să treacă în fața comisiei medicale spre a li se hotărî categoriile și a putea fi încadrați la locul de muncă respectiv. Comisia era formată din medici deținuți ai lagărului sub supravegherea și asistența medicului șef sau locțiitorului acestuia.

Deținutul trebuia să se prezinte în fața comisiei complet dezbrăcat, așa cum îl făcuse maică-sa, defilând prin fața comisiei. La intrarea în încăperea unde se afla comisia își spunea numele la sanitarul secretar care avea la dispoziție întreaga cartotecă a deținuților din lagăr și unde era însemnată categoria de lucru în care era încadrat. Medicii erau așezați pe scaune. Ca încheiere, după medicul șef care era ofițer sau civil, se afla medicul șef deținut care înregistra pe cartotecă categoria stabilită de comun acord de întreaga comisie. Primul medic de obicei era doctorul internist Krispanovici, un evreu lituanian, doctorul chirurg Faraksin (tătar), încă doi, trei medici de diferite

specialități și, ca încheiere, doctorul șef deținut Karol, ucrainean din Lituania. Fiecare medic în parte întreba deținutul dacă suferă de vreo boală sau dacă are vreo plângere pentru a i se schimba categoria de lucru. Dacă deținutul nu avea nici o plângere trecea repede prin fața comisiei întorcându-se și arătând medicului șef (militar sau civil) fața și spatele, după care preda fișa medicului șef deținut. Acesta înscria pentru o nouă perioadă de câteva luni, noua categorie de lucru, pecetluindu-i-se categoria prin această hotărâre a comisiei.

Deoarece doctorița șefă Olimpiada Sergejevna Grișchkina mai avea și alte obligații obștești și nu era prezentă întotdeauna, locul ei era luat și reprezentat de doctorița Kirilova. Metodele pentru darea unei categorii erau aceleași ca în toate părțile și locurile din Uniunea Sovietică, unde deținuții erau duși în fața unei comisii medicale. Desigur, aveau aceleași instrucțiuni pentru constatarea sănătății, căci aceleași metode le-am văzut la Bautzen, Sachsenhausen, Brest-Litovsk, Moscova sau Vorkuta.

Mișcarea articulațiilor membrelor, deschiderea gurii și vizionarea danturii și ciupitul șezutului, la fel ca și la târgurile de vite când negustorii constată calitatea animalului.

La stația de pompare a apei din mina nr. 7, care era cel mai adânc punct de lucru din cadrul minei, printre alți muncitori se afla și unul, Vasca. Numele de familie nu-l mai reținu. Fusese locotenent-major în armata sovietică la aviație.

Cu siguranță că „fluierase în biserică", de aceea avea 25 de ani asigurați. Vasca era un tip de rus așa cum îl cunoaștem din descrierile lui Dostoievski, de undeva de pe malurile Volgăi. Nu avea încă 30 de ani împliniți. Era foarte bine făcut, iar ca intelect era de multe ori superior altor foști ofițeri sovietici, chiar cu grade mult mai mari. El preferase acest serviciu ca pompagiu sau supraveghetor de pompe de apă. Nu era legat de o muncă brută, ci numai de un pericol mare. Acela că, dacă se întâmpla vreun accident în mină, el ar fi fost ultimul care s-ar fi putut salva. Avantajul și dezavantajul lui. Dar riscul și-l asumase. În viața de toate zilele a lagărului, Vasca era recunoscut ca un băiat simpatic. Respecta pe toată lumea, dar nu admitea nimănui, nici chiar blătnoilor (mafia lagărului), să-l ia peste picior. Ca sănătate avea o construcție fizică excepțională și nu se putea plânge de nimic. De aceea avea și cea mai înaltă categorie de a putea lucra în mină.

La a doua comisie a anului 1952, din cauza lipsei medicului şef căpitan, doctorița Kirilova o reprezenta, ca locțiitoare, şi era şefa comisiei.

Ca orice deținut la această comisie, s-a prezentat şi Vasca. Numai că el nu era dezbrăcat complet cum cerea regulamentul, ci avea un slip pe el. Desigur nu trebuia să aibă frică de vreo modificare a categoriei de lucru, dar, prezentarea în fața comisiei era obligatorie, de aceea în fugă de la lucru a intrat în cabinet pentru a-şi face prezența legală. În momentul când a ajuns în fața doctoriței Kirilova, aceasta observă că el nu este dezbrăcat conform regulamentului. Se adresă deci doctorului şef deținut, Karol, şi îi atrase atenția că nu admite să se facă anumite privilegii de către comisia medicală. De aceea insistă ca Vasca să se dezbrace complet.

Atât Vasca cât şi medicul şef, doctorul Karol, au încercat s-o lămurească că respectivul deținut nu are nevoie de vreo consultație medicală sau de schimbarea categoriei. Că el şi-a făcut doar datoria de a fi prezent. Doctorița Kirilova a insistat însă. De aceea Vasca, fostul pilot în aviația sovietică, a trebuit să-şi dea slipul jos şi să se reîntoarcă în fața comisiei şi a doctoriței Kirilova gol. Vasca însă nu era dus la biserică şi nu putea suporta ca o tânără doctoriță, care îşi primise într-un foarte scurt timp de la venirea ei printre deținuți porecla de „Kabila" (iapa), să-şi bată joc de el şi de aceea răspunse printr-o contra-acțiune. După ce şi-a dat slipul jos a intrat în WC-ul ambulatoriului, şi-a excitat membrul şi astfel a reintrat în cabinetul medical unde era aşteptat de comisie şi de doctorița Kirilova. Intrarea lui Vasca în cabinet a produs surpriză în întregul corp de medici. Era pentru prima dată când un deținut îşi permite o astfel de manifestare.

Se ştia că Vasca este un om respectuos, inteligent. Ce-l determinase oare să acționeze aşa? Doctorița Kirilova în momentul când îl văzu intrând astfel explodă ca o bombă atomică. Cu cuvinte grosolane se adresă medicului şef Karol cerându-i acestuia să-l dea imediat afară pe deținutul obraznic şi să fie chemat imediat ofițerul politic. Toți medicii de față râdeau pe înfundate, iar din coridorul ambulatoriului se auzeau aprecieri nu prea frumoase la adresa doctoriței Kirilova, în legătură cu injuriile pe care le aducea ca un blătnoi de rând, întregului personal medical care era de față.

Locotenentul-major Prohurov, şeful grupei operative a N.K.V.D.-ului din lagăr, sosi după câteva minute la faţa locului şi îi ceru lămuriri asupra incidentului întâmplat. După care, ieşind pe coridor, dădu ochii direct cu Vasca, care de acum era eroul zilei. Îl întrebă şi pe el, faţă de toţi deţinuţii ce s-a întâmplat.

– „Nimica, cetăţene locotenent-major! Dar, fiind om tânăr iar doctoriţa o femeie frumoasă, micul meu Vasca, cum a văzut-o s-a şi însufleţit. Eu ştiam că acest lucru se va întâmpla, de aceea mi-am lăsat slipul pe mine".

Locotenentul-major Prohurov cunoştea bine situaţia, o cunoştea bine şi pe doctoriţa Kirilova şi aventurile ei amoroase, cu toţi cei care îi picau în mână. Dar faţă de contingentul lagărului trebuia să ia o măsură. De aceea îl condamnă la trei zile de carceră pentru încălcarea regulamentului de ordine interioară a lagărului. Dar, numai două ore după ce fusese închis, Vasca este trimis de urgenţă la mină pentru a ajuta la repararea unei pompe de apă care se blocase. Astfel i-a fost contramandată condamnarea avută. Vestea despre slipul lui Vasca s-a răspândit ca fulgerul, trecând din gură în gură printre deţinuţi, dar, mai ales printre soldaţii de pază. Şi pe care motiv s-a făcut mult haz!

În curând doctoriţa Kirilova este mutată în alt lagăr, pentru a înlocui medicul şef care plecase în concediu. Întâmplarea din Lagărul minei nr. 7 era de mult cunoscută şi aici. De aceea deţinuţii vorbeau despre ea ca de o cocotă din Montmartre sau San-Pauli. Un grup de blătnoi, care jucau cărţi, s-au gândit să-i joace o nouă festă doctoriţei Kirilova, poreclită Kabila, pentru ca ea să ştie să respecte de acum încolo şi pe blătnoi. Jocul de cărţi dură toată noaptea. În zorii zilei era hotărât omul care pierduse şi trebuia să se prezinte a doua zi în cabinetul doctoriţei Kirilova la vizită medicală.

Blătnoiul intră în cabinetul doctoriţei fără a mai fi anunţat în prealabil şi fără a da posibilitate sanitarului secretar de a schiţa vreo împotrivire. Acesta fu oprit de a intra în cabinetul doctoriţei printr-un scuipat azvârlit direct între ochi. Un obicei de lagăr, când cineva trebuie înjosit la maximum. O împotrivire din partea secretarului îl putea costa foarte mult; de aceea se resemnă, stând liniştit pe locul său.

În momentul când blătnoiul intră în cabinetul doctoriţei şi

aceasta îl întrebă ce doreşte, el îi spuse că este grav bolnav şi doctorița să-l scutească de lucru. La întrebarea dacă s-a prezentat la medicii deținuți, el a răspuns printr-un jargon pe care numai blătnoii îl ştiu că el nu are ce căuta la medicii fascişti. Dar el vrea să fie consultat numai de ea. Că este şi frumoasă.

Experiența vieții de lagăr, aceasta îi lipsea doctoriței Kirilova. Nu şi-a dat seama în ce situație se afla. Îi spuse răstit să părăsească cabinetul, chemând cu voce tare secretarul. În momentul când acesta deschise uşa împreună cu încă 2-3 deținuți din serviciul sanitar, blătnoiul îşi dădu seama că este încolțit şi nu şi-a îndeplinit încă pariul făcut. Decis, puse mâna pe sticla de cerneală şi o stropi cu tot conținutul din cap până-n picioare pe față şi pe halatul alb pe doctoriță. Martorii care stăteau în uşă au dispărut instantaneu, pentru a nu putea fi traşi la răspundere, dar, totodată, au dat zvonul prin lagăr. Şi înainte ca ofițerul politic să fie pus în cunoştință de cauză, lagărul râdea.

Blătnoiul fu eroul zilei, sărbătorit şi respectat de toți. Doctorița Kirilova înghiţise o nouă găluşcă la Vorkuta. Blătnoiul, condamnat la trei săptămâni de „bur", le făcuse cu dragă inimă. Şi asta numai pe o bucă. Era obişnuit cu astfel de concedii medicale.

MOŞ VERDEŞ

Ne aflăm la începutul lunii iunie 1953, o nouă bombă dă peste cap toate „părașele" de până acum. Se vedea că ceva se mişcă şi în viața deținuților politici. Curierii alergau de la un cap la altul al lagărului, ducând şi aducând ordinele şi răspunsurile de care Serviciul Personal avea nevoie. Întâmplarea face că ne aflăm mai mulți bolnavi în fața Secției de chirurgie din lagăr, printre care şi Moş Verdeş. De noi se apropie un alt român din Basarabia, avocatul Cara, un fost ofițer în serviciul Biroului „2" în timpul războiului, acum condamnat pentru spionaj şi trădare de patrie (cu toate că el era român, sovieticii îl considerau cetățean sovietic întrucât Basarabia era acuma sovietică, deci nodul în papură fusese găsit), la cei 25 de ani reglementari.

În 1950, la venirea mea în Lagărul minei nr. 7, l-am găsit pe Cara care lucra de atunci şi până în momentul de faţă în biroul ofiţerului însărcinat cu mişcările, intrări şi ieşiri, din incinta lagărului. Cum el era român, românii erau întotdeauna primii informaţi despre orice mişcare sau orice fel de măsură care se lua din partea autorităţilor.

Fiecare deţinut avea pe fişa sa personală din cartoteca lagărului, într-un anumit loc din partea dreaptă diferite litere, numere, puncte sau semne matematice. Stabilite după un cod secret al N.K.V.D.-ului, prin ele se putea forma imediat o părere clară asupra individului dintr-o privire numai asupra acestei fişe. Am avut posibilitatea, împreună cu Tănase să vedem fişa cu cele mai multe semne care se afla în lagărul nostru. Era a generalului german Beckär, care avea în total 17 asemenea semne.

Cara se apropie de noi şi întinzându-i mâna lui moş Verdeş îi spuse:

– Nea Verdeş, ai scăpat din iadul acesta. Pleci acasă. În timp de trei zile trebuie să părăseşti lagărul. Dintr-un ordin al Moscovei vor pleca spre casă, desigur trecând prin alt lagăr de aclimatizare un grup de peste 160 de persoane, toţi cetăţeni străini de diferite naţionalităţi, printre care germani, unguri, români, polonezi, chinezi şi numai un singur cetăţean sovietic. Şi pe cine mai credeţi voi? – spuse Cara. Şi tot el dădu răspunsul – „pe prietenul lui Iulius Stürmer, blătnoiul de Piotr Iakir! Dacă-i dă drumul lui, înseamnă că la Moscova se vor învârti multe rotiţe dinţate care au stat până acuma pe loc. Ne putem aştepta la multe surprize de acum încolo. Dar dumneata nene Verdeş unde vrei să te duci? În România, pentru că eşti trecut ca cetăţean român sau rămâi în Basarabia de unde eşti de fel? Hotărăşte-te acuma, repede, ca să pot face vreo schimbare în limita posibilităţilor mele, acuma cât mai este timp."

– În România, căci eu sunt român de când m-a făcut mama. Iar Basarabia este românească chiar dacă acuma, pentru un timp, este sub sovietici – răspunse moş Verdeş.

Dar cine-i acest moş Verdeş?

Prin anul 1936 îl găsim pe moş Verdeş în funcţia de notar la primăria satului de unde era de origine. Satul se afla pe malul Nistrului, mai jos de Soroca. După o zi călduroasă de vară moş Verdeş, împreună cu un prieten, trase un chef ca la mama lui în

cârciuma satului. Pe urmă îl prelungi la un vecin de al său până spre miezul nopții. Întorcându-se acasă cu prietenul și tovarășul de băutură, domnul notar își găsi soția supărată foc, dar mai ales pusă pe ceartă și scandal. Moș Verdeș, fiind un om liniștit de felul său, nu luă în seamă ocările și insultele pe care i le aducea soția, atât lui cât și tovarășului său de beție. Ea însă nu-i dădu voie să intre în casă, spunându-i să se ducă acolo de unde a venit.

Ei nu aveau pretenții deosebite la ora asta, ci numai un loc asigurat de culcare fie și într-o claie de fân. Numai să nu-i lingă câinii la gură în vreun șanț al satului, că astfel s-ar fi dus vorba și peste nouă sate de domnul notar. Dar cum soția îi trimitea de unde veniseră și cum acolo nu se mai puteau duce, se hotărâră, după sugestia dată de tovarășul lui de beție, să se ducă la acesta acasă, în comuna vecină mai la vale, pe malul Nistrului. Iar ca să nu meargă pe jos, hai să meargă cu barca. Zis și făcut! Se îndreptară spre malul Nistrului unde ajunseră cu bine și domnul notar se urcă primul într-o barcă ce se legăna pe malul apei. Tovarășul de beție însă n-a mai vrut să se urce și el în barcă. Frânt de beție, se așeză jos pe prundiș și adormi în același loc. Domnul notar, intrigat că tovarășul său nu-l mai urmează, se încăpățână și el și așa, numai în „sâc", se culcă în barcă și adormi.

La un moment dat simți câteva ghionturi serioase între coaste și vrând să deschidă ochii pentru a vedea ce se întâmplase, rămase încremenit, neputând înțelege imediat situația în care se afla. Înaintea lui stăteau doi grăniceri sovietici, iar el era culcat pe malul Nistrului, dar de data aceasta pe partea sovietică. Cum mai târziu și-a reconstituit toate posibilitățile care erau pentru și contra, a dedus că după ce a adormit în barcă, aceasta, din cauza greutății, s-a afundat mai adânc, iar undele Nistrului încet, încet, au smuls țărușul de care era legată barca. Curentul, mai mult ca sigur a dus barca în drumul ei pe malul celălalt unde el trezindu-se s-a dat jos, a mai făcut câțiva pași, apoi împiedicându-se de vreun bolovan, căzu și adormi pe loc. În halul de beție în care se afla nu-și mai putea aduce aminte, dar acuma era în mâna sovieticilor și realitatea îl va face să plătească scump această „petrecere".

Predat de grănicerii sovietici organelor N.K.V.D., foarte

repede acestea îl descoperiră ca mare spion, mai ales că era funcționar de stat, notar și vorbea și ruseşte. Toate acestea îi aduseră binecuvântarea unui tribunal cu o pedeapsă de 20 de ani. După trecerea prin mai multe lagăre, prin anul 1939 moş Verdeş se găsea în vestitele lagăre din Kamciatka, unde ajunsese numai piele și os. Era unul dintre puținii supraviețuitori care sosiseră la destinație. În transportul cu vaporul de la Vladivostok, mai mult de 60% din deținuți au murit în urma unei epidemii de tifos, care i-a decimat pe capete. De aici, din Kamciatka, puțini au fost aceia care au supraviețuit și care au putut să se întoarcă la casele lor. De evadat, nici gând de reuşită! Singurul mijloc de a ajunge la civilizație era vaporul. Cale ferată sau autostradă care să lege acest infern cu lumea nu exista prin anii aceia. Evadări au fost, dar în marea lor majoritate au fost prinși și readuși în lagăr. Sau mai bine zis, la intrarea lagărului unde le era azvârlit leșul, ca semn de intimidare pentru viitoarele încercări. Totuși oamenii nu se lăsau înspăimântați de aceste pedepse și ici, colo iarăși se găseau unii care să o ia de la capăt.

Din ziua în care sosise în Kamciatka și supraviețuise epidemiei de tifos de pe vapor, acum lucrând într-un lagăr de tăietori de lemne pentru minele de aur, nici o clipă nu s-a gândit la altceva decât cum să evadeze, fiind singura soluție de a scăpa din acest infern și de a-și mai putea vedea vreodată frumoasele meleaguri ale copilăriei. În luna mai a anului 1941, după ce se înzdrăvenise și corpul i se aclimatizase la regiunea în care se afla, moş Verdeş, împreună cu alți 5 deținuți, evadează. Drumul, dinainte stabilit, nu era cel pe unde venise, adică pe calea maritimă. Ei se îndreptară spre Vest, trecând Munții Kamciatkăi, întretăind taigaua spre sud-vest, încercând astfel să ajungă la linia de cale ferată transsiberiană sau în vreun alt loc de unde s-ar fi putut deplasa mai uşor.

Iată cum se pregătea și se făcea o evadare din Kamciatka în acea vreme. Aşa cum au pregătit-o moş Verdeş și tovarășii lui de soartă.

– La început am fost 4, povesteşte moş Verdeş, 2 ruși, cătărjani, adică condamnați la muncă silnică, ambii de pe meleagurile Volgăi, un ucrainean din Odessa și eu. După care cei 2 ruși mai aduseră încă doi băieți tineri, din partea Uralului de felul lor. Pentru că grupul nostru se mărise de la 4 la 6 persoane și devenise prea mare pentru a se putea strecura prin această

Pictură de Iulius Stürmer

„O nouă victorie socialistă"
...prinderea evadatului...

pădure virgină care desparte Kamciatka de civilizație, eu am protestat la început. Dar rușii, și mai ales cei din Odessa, mă sfătuiră să-mi văd de treabă că ei știu mai bine ce fac. Ca să dau înapoi nu mai puteam da, căci m-ar fi omorât imediat.

Plecarea am planificat-o pentru sfârșitul lunii mai, când pădurea era înverzită și ea ne mai putea da și câte ceva de-ale gurii. Fiecare dintre noi își făcuse rost din timp de circa un kg de zahăr de fiecare, precum și de vreo trei kg de suhării (posmagi), adică pâine uscată bine, și de câte un cuțit. Cei doi ruși mai aveau pe deasupra o bardă și un topor. Pentru îmbrăcăminte ne îngrijisem din timp să avem lucruri mai bune și călduroase, dar numai atâta cât putem îmbrăca. Afară de mâncare nu aveam ca bagaj decât o pătură. Evadarea a avut loc. Am reușit cu bine să ne îndepărtăm de lagăr. Ne-a ajutat și soarta, fiindcă veniră și plecară mai multe transporturi, în acea epocă iar mulți dormeau în câte un lagăr improvizat în pădure.

După multe peripeții, în septembrie 1943, eram ceva mai aproape de civilizație, dar nu îndrăzneam să ne apropiem prea

mult. Totdeauna rămâneam la o distanță de 10-20 km de o șosea care lega mai multe lagăre de deținuți. Apropierea de ele ne-ar fi periclitat situația. Din 6 câți plecaserăm, mai rămăseserăm 4. Cei doi tineri care se alipiseră nouă în ultimul moment dispăruseră pe drum, dar dispăruseră într-un timp când de mult duceam foamea și de multe ori ne blestemam soarta. Numai mult mai târziu mi-am dat seama că era lucru necurat la mijloc, căci de fiecare dată după ce unul a dispărut, cei doi ruși se reîntorceau de la vânătoare cu carne pe care o și prăjiseră cât mai tare posibil, căci sare nu prea am avut nici la plecare decât foarte puțină.

În timpul verii am purtat opinci făcute din coajă de tei, ucraineanul fiind mare maestru în împletirea lor. Dacă pe parcurs ne ieșea în cale vreun lac sau vreun râu bogat în pește, atunci încercam să ne facem o provizie mai mare de alimente. De multe ori puneam capcane sau curățam cuiburile păsărilor de ouă. Era greu, dar eram liberi și asta însemna mult. Totuși, principalul lucru era să ne menținem moralul. Lipsa unei alimentații normale a început însă să-și arate roadele. Scorbutul, adică lipsa de vitamine, cu toate că mâncam mult măcriș și rădăcini, a început să înainteze vertiginos.

Speram ca până la începerea iernii să fim de mult la un loc sigur, însă timpul ploios ne dădu tot planul peste cap. Ne aflam la circa 20 de km de o șosea pe care acuma o țineam ca reper. Într-una din nopți am surprins pe neașteptate convorbirea celor doi ruși cu ucraineanul de a mă lichida în zilele următoare, dacă nu ne cade ceva mai gras în capcană. Eu nu mai puteam face față marșului pe care au încercat ei în ultimul timp să-l impună. Din cauza mea ei întârziau. Abia acuma, ascultând discuția celor trei, mi-am dat seama de soarta celor doi tineri care dispăruseră pe drum. Fuseseră luați în ultimul moment, numai ca hrană, căci nu trebuia cărată, ci mergea singură. Iar acuma, eram eu la rând.

M-a îngrozit gândul de a muri asasinat și a fi mâncat de tovarășii mei de drum. Trebuia să iau o hotărâre urgentă. După ce m-am întors în lagărul pe care-l făcuserăm, mi-am strâns repede lucrurile în așa fel ca să nu dea de bănuit, iar în timpul nopții, când îmi veni rândul de pază și de a ține focul aprins, mi-am părăsit tovarășii de drum, lăsându-i în voia soartei. Eram hotărât să fac tot posibilul pentru a ajunge la șosea și a mă preda

autorităților, indiferent de ce mă aştepta, căci aici era moarte sigură. În zori m-am urcat într-un copac destul de înalt şi stufos legându-mă de el ca nu cumva să cad jos dacă adorm. Am rămas acolo toată ziua. În tot cursul zilei mi-am auzit tovarăşii chemându-mă din toate părţile, dar nu am avut curajul să răspund ştiind ce soartă mă aşteaptă. Şi în ziua următoare îi mai auzii, dar tot mai departe. Nu ştiu ce s-o fi întâmplat cu ei.

După câteva zile am ajuns la şosea, care, în fond, era numai un drum în pădure, un drum desfundat de ploi, pe care din când în când mai circula câte o maşină, câte o rablă de Ford 26, trăsnind şi pufnind din toate încheieturile. După o aşteptare de circa trei ore îşi făcu apariţia o astfel de maşină. Spre surprinderea mea, şoferul şi însoţitorul lui nici nu se mirară de apariţia mea, spunându-mi că nu sunt primul care se predă sau a păţit aşa ceva. În regiunea asta erau o grămadă de grupuri de fugiţi. Se mirau numai că nu m-am întâlnit cu ei.

Am fost predat primului lagăr pe care-l găsirăm în drum. Ofiţerul politic şi comandantul de lagăr îmi ascultară povestea, dar văzându-mă în halul în care eram, poate li s-a făcut milă şi în loc de pedeapsă m-au băgat în spitalul lagărului. Între timp s-au făcut investigaţii la lagărul de unde fugisem şi spre marele meu noroc acest lagăr se desfiinţase cu un an în urmă. Comandantul de lagăr actual avea şi el nevoie de oameni. Deci mă reţinu. Altfel, dacă lagărul ar mai fi existat, ar fi fost obligat să mă trimită înapoi şi cine ştie ce soartă mă mai aştepta. Dar pentru că legea e lege şi se respectă peste tot, mai ales în Uniunea Sovietică, numai pe baza declaraţiilor mele, nesilit sau forţat, am fost condamnat de un tribunal la alţi cinci ani de pedeapsă. În 1947 m-au dus la Vorkuta, iar acuma voi pleca acasă. Dar unde-i casa mea?

În tot acest timp moş Verdeş nu a încercat niciodată să ia legătura cu soţia lui sau cu rudele sale, cu toate că avea posibilitatea. Nu ştiu de ce nu a făcut acest lucru, dar niciodată nu a adus vorba de asta. Aşa şi-a încheiat moş Verdeş povestea sa. A ajuns în România, dar ce l-o fi aşteptat aici? Cine ştie?

TĂTUCA ARE GRIJĂ

...În februarie 1955, prin mutarea mea de la Vorkuta la Potma, drumul îl fac prin etapele de oprire Vologda, iar apoi Moscova, la Krasnâi Pres, care-mi aduce aminte de vechiul meu prieten Piotr. După numai câteva zile de popas, drumul începe din nou. Dar pentru că suntem la Moscova am vrea să ştim mai multe, am vrea să vedem mai multe; mai ales schimbarea la faţă! Aşa se vorbea peste tot, că o dată cu moartea satrapului şi cu arestarea lui Beria, o nouă politică, o nouă viaţă va începe în istoria statului sovietic. Dar totul era minciună! Nimic nu se schimbase, iar Krasnâi Pres era tot închisoare de tranzit ca şi înainte.

Într-o zi vecinul meu de pat, un rus originar din împrejurimile Moscovei, condamnat la 25 de ani ca trădător de patrie, îmi spune râzând:

– Noi ne văităm că ne-au închis, dar ziua cea din urmă a lor nu mai e departe. Nu vezi că de când a murit tătuca multe capete au mai căzut, unele se rostogolesc în dreapta iar altele în stânga. În camera alăturată, de pildă, sunt doi C.K.-işti din cazul Petrov.

– Care Petrov? am întrebat eu!

– Cel din Australia, al treilea secretar al Ambasadei Sovietice, care a cerut azil politic la păcătoşii de americani (australieni), după ce a luat o mare parte din actele secrete cu el. (După cum se ştie, Centrala sovietică de spionaj pentru sud-estul Asiei, se află în Australia.)

– Bine! am zis eu, Petrov a rămas în Australia, primind azil politic, dar ce legătură au cei doi C.K.-işti şi de ce sunt aici?

– Se vede că nu ai înţeles încă politica sovietică. Uite, de pildă, ei n-au putut executa mai bine o misiune şi pentru asta sunt aici. Mai mult, sunt încadraţi ca trădători de patrie şi-au primit, dacă nu mă înşel, numai 25 de ani.

– Dar cum se poate întâmpla aşa ceva?

– Uite, am să-ţi spun eu ce-am aflat. Petrov, lucrând ca al treilea secretar al Ambasadei Sovietice, prin mâna lui treceau toate directivele şi instrucţiunile Moscovei spre sud-estul Asiei. Se vede treaba că vreun pârlit de la F.B.I. şi-a băgat nasul prin afacerile lor. În momentul când N.K.V.D.-ul a prins de veste, el a mai putut fi înştiinţat în ultimul moment. Petrov, ca să fie sigur

de viitorul său, şi-a încărcat servieta cu ce-a putut. Şi să nu crezi că n-avea de unde! Timpul acesta scurt nu i-a mai permis să-şi ia şi soţia cu el, aşa încât ea era obligată să se întoarcă imediat la Moscova. Acum ea trebuia să răspundă pentru faptele soţului şi pentru ca să ajungă sigur acolo unde trebuia, i se dădură doi tovarăşi ca însoţitori. Dar la intervenţia americanilor, cărora Petrov le furnizase destul material, avionul cu care pleca doamna Petrov şi însoţitorii ei fu forţat să aterizeze pe un aeroport care era şi ultimul pe teritoriul Australiei, în drum spre Moscova. Aici doamna Petrov fu întrebată dacă ar dori să vorbească cu soţul ei la telefon înainte de a părăsi Australia, la care unul dintre însoţitori răspunse în locul ei:

– „Doamna se reîntoarce în patrie şi nu vrea să vorbească cu trădătorii."

Între timp avionul fusese înconjurat de poliţia australiană, iar câţiva ofiţeri de poliţie observau orice mişcare a doamnei Petrov şi a însoţitorilor ei. Doi ofiţeri o încadrară şi după ce ea spuse că nu vrea să vorbească cu soţul ei, răspuns pe care îl dădu la insistenţa unuia dintre însoţitori, cei doi ofiţeri o rugară barem să-şi ia rămas bun. Numai după câţiva paşi, când şi-a dat seama că este apărată şi nu i se mai poate întâmpla nimic, le spuse celor doi ofiţeri australieni de poliţie că ea nu vrea să se întoarcă în Uniunea Sovietică. Vrea şi îşi doreşte să rămână cu soţul ei. Dându-şi seama c-au făcut o greşeală şi-au căzut în plasă, cei doi însoţitori sovietici au vrut s-o întoarcă cu forţa, unul dintre ei vrând să scoată pistolul. Desigur că orice mişcare era observată şi imediat au fost dezarmaţi. După cât povestesc ei, au şi încasat ceva, aşa, ca în cadrul prieteniei australiano-sovietice, după care au fost urcaţi în avion şi-au putut să-şi continue călătoria înspre Moscova, în timp ce doamna Petrov se întorcea lângă soţul ei.

Sosiţi la Moscova, ce doi îşi predară raportul detaliat dar de mult cunoscut de superiorii lor, ceea ce ei sub nici un chip nu ar fi crezut posibil. Presa occidentală descrisese incidentul cu lux de amănunte, fapt pentru care ei trebuiau să plătească atât de scump.

– Vezi! Aşa-i la noi, totul e planificat! Cineva trebuia să plătească oalele sparte, îmi spuse în şoaptă vecinul meu...

VASILE ANDREEVICI K. SAU FOSTUL CK-IST

Dar cazuri asemănătoare sunt multe, exemplele sunt cu miile, mai ales atunci când rusu-i rus, ştie că nu este vinovat cu nimic, şi totuşi este făcut trădător şi pentru ce!

Colonelul sovietic Vasile Andreevici K. ne-a povestit istoria oalelor sparte pe care el trebuia să le plătească, cu o condamnare de 25 de ani ca trădător de patrie şi spion. Poate Intelligence Service cunoaşte cazul lui mai bine şi mai amănunţit decât îl cunosc eu. Vasile Andreevici, unul din vechea gardă de C.K.-işti, membru al Partidului Comunist de prin anii 1923, luase parte la toate marile acţiuni ale C.K.-ului şi conducea în ultimul timp o şcoală de spionaj specializată pentru Anglia, în împrejurimile Leningradului. Pe la sfârşitul anului 1947 este chemat la conducerea superioară a Serviciului de informaţii şi contra-informaţii, unde mai târziu i se aduc reproşuri din cauza neîndeplinirii sarcinilor de plan.

Dar ce se întâmplase? Vasile Andreevici, în calitate de şef al şcolii, îşi trimitea agenţii special instruiţi în Anglia, cu misiuni speciale, pe diferite canale. Întâmplarea face însă că toţi agenţii trimişi în ultimul timp, după ce ajungeau la destinaţie, dispăreau fără a lăsa vreo urmă. Ţinând seama de realitatea acestor cazuri, după cum ele erau şi prezentate, conducerea superioară de informaţii şi contra-informaţii sovietice îşi făcea gânduri negre. Stăpânul era îngrijorat de slugile sale ca şi ciobanul de oile pierdute. Scurt şi cuprinzător, Vasile Andreevici primeşte misiunea de-a pleca la faţa locului şi-a constata realitatea. El este cunoscut ca un vechi activist, loial partidului şi sistemului sovietic, un om pe care se pot baza fără nici un fel de dubiu. Încă înainte de război şi chiar şi-n timpul războiului, el a mai îndeplinit multe misiuni în Anglia. Cunoştea perfect această ţară cu obiceiurile ei. Pentru ca misiunea să fie ţinută cât mai strict secret, el nu o dezvăluie nici chiar soţiei sale, care era profesoară la o şcoală din Leningrad. Mai mult, pentru a avea o explicaţie verosimilă, spune că, după indicaţiile medicului, pentru surmenajul din ultimul timp, trebuie să se odihnească. Deci, va pleca pentru două săptămâni la o casă de odihnă în

Crimeea, lângă renumita staţiune balneo-climaterică Soci. Întovărăşit de soţia sa la gară, se desparte de ea ca orişice om care pleacă singur în concediu, fiind îmbrăcat în uniformă militară. Ajungând la Moscova, schimbat între timp în haine civile, ia trenul în direcţia Riga, adică spre Marea Baltică şi nu la Soci, înspre Marea Neagră. O dată sosit la Riga ia drumul maritim, schimbând vaporul de mai multe ori. Ajunge în sfârşit, într-o după-amiază, pe un vapor suedez, în Londra. Atât Tamisa, cât şi Turnul Londrei îi renasc în amintire ani din tinereţe, când mai fusese pe aici. Dar timpul nu era prielnic romantismului. El venise de data aceasta cu o misiune specială şi foarte, foarte importantă.

După ce i se făcu vama îşi trimise bagajul la un hotel de gradul doi, căci aici nu mai era colonel ci un muncitor suedez, aşa cum spuneau actele şi paşaportul său. Cunoscând drumul din port şi până în oraş, plecă pe jos pentru a avea timp să-şi reîmprospăteze în memorie planurile pentru care venise. Drumul acesta îi era cunoscut, de multe ori îl făcuse prin ceaţa Londrei... Dar astăzi era un amurg de seară plăcut, cum rar se întâlneşte la Londra.

Cum mergea el aşa îngândurat, numai la câteva sute de metri după ce părăsise rada portului şi o luase pe bulevardul care ducea spre inima oraşului, o maşină elegantă se opri aproape de el şi doi cetăţeni, englezi din cap până-n picioare, coborâră din ea invitându-l foarte politicos să se urce în maşina lor şi să-i însoţească. Protestă, dar după ce i se arătă legitimaţia, pentru a nu provoca bănuieli, căci trebuie să reamintim, avea acte în regulă, primi invitaţia.

Unul dintre însoţitori i se adresă direct cu domnule colonel urându-i bun sosit la Londra. El protestă şi spuse că nu înţelege aceste titluri şi observaţii. Atunci ei nu mai comentară mai departe. Este dus într-o vilă, într-unul din cartierele de nord ale Londrei, unde i se spuse că poate să se odihnească şi să reflecteze la persoana lui. Vila, afară de parter, avea un etaj cu mai multe camere, dintre care un salon destul de mare cu o bibliotecă bogată, plină de cărţi în toate limbile pământului. Îi este prezentat personalul care îl va servi cu tot ce are nevoie, compus din trei persoane. O bucătăreasă, un valet şi un grădinar. Interesant însă că nu se vedea nici o santinelă. Prin indicaţiile care i se mai dădură, era şi aceea că se putea deplasa în tot etajul,

dar nu avea voie să coboare la parter sau în curte. I se mai spuse, ceea ce la început nu a crezut, că toate geamurile şi uşile care dădeau în exterior erau legate de cele mai moderne sisteme de siguranţă, ultimul răcnet al tehnicii, celule fotoelectrice şi altele. Pentru a i se demonstra că cele spuse erau adevărate, proba se făcu pe loc. În faţa geamului deschis de el fără zgomot şi ultrarapid, un grilaj se lăsă brusc. Cu multă amabilitate şi politeţe, însoţitorii săi îl lăsară să reflecteze asupra situaţiei noi în care se afla.

După trei zile în care timp nu văzuse pe altcineva decât pe lacheul care îi servea masa şi pe grădinar, însoţitorii lui reveniră. Este luat cu maşina şi timp de două ore plimbat prin toate părţile de-a lungul şi de-a latul Londrei. Sosiţi la destinaţie, este condus într-un birou mare unde se aflau mai multe persoane, majoritatea purtând ochelari de soare. După ce este salutat şi invitat să ia loc, se trece direct la probleme la care el nu se aştepta. În calitate de ofiţer al N.K.V.D.-ului, care cunoştea cu de-amănuntul metodele sovietice, nu poate înţelege cum de nu este anchetat aşa după cum se anchetează. I se spune deschis că nu are rost să dezmintă cine este, căci ei îl cunosc perfect, ba mai mult chiar, şi misiunea cu care a venit. El neagă categoric totul. Atunci, una din persoane vrând ca să-l convingă îi dădu câteva fotografii în care el se putea vedea în gara Leningrad, în uniforma de colonel, împreună cu soţia sa; la Moscova, în civil; la Riga, pe vapoarele cu care venise, apoi şi la Londra, la sosire. După aceste dovezi copleşitoare, i se arătă un nou teanc de fotografii, majoritatea din ele în cadrul şcolii pe care o conducea. În discuţiile care au urmat cu aceşti domni amabili şi rafinaţi, care miroseau de la o poştă a Intelligence Service, unul din ei îi propuse că, dacă doreşte, i se poate da posibilitatea de a vorbi cu foştii săi subalterni prieteni, trimişi în Anglia cu misiuni speciale şi pentru care el făcuse deplasarea. Totodată primi şi propunerea că, dacă doreşte, poate să rămână în Anglia sau în orice altă ţară din Occident fără nici o obligaţie de a-şi lua vreun angajament. În caz contrar, trebuie să părăsească Anglia cât mai curând.

Unul dintre englezi îi spuse:

– „Domnule colonel, noi nu dorim să vă influenţăm, dar vă propunem cel mai bun lucru pe care-l puteţi face, de a rămâne aici, în Occident şi de a nu vă mai întoarce în Uniunea Sovietică.

Dacă totuşi doriţi această reîntoarcere să ştiţi că veţi fi arestat şi condamnat pentru „trădare de patrie" şi „spionaj" la 25 de ani, după care veţi fi dus departe într-unul din miile de lagăre din U.R.S.S."

– Şi eu, dobitocul de mine, nu credeam nimica! Cinstea şi ştiind că sunt nevinovat m-au făcut să refuz totul, ca după câteva zile să fiu urcat pe un vas sovietic care pleca spre Leningrad. M-am despărţit de englezi fără să fiu obligat de a da vreo declaraţie sau de a semna vreun act. Sosit la Leningrad, am plecat la şeful meu superior pentru a-i preda raportul pe care-l făcusem pe vas. Spre mirarea mea, fostul meu şef nici nu găsi de cuviinţă de a-mi întinde mâna sau de a-mi ura bun-sosit. După ce citi superficial raportul, în timp ce eu stăteam în picioare, îmi spuse râzând ironic:

– „Şi cine vrei să creadă toate bazaconiile acestea, trădătorule?!"

– În clipa următoare eram încadraţi de doi ofiţeri care veniseră la apelul făcut de şef. Doar atunci mi se aduse la cunoştinţă că sunt arestat.

Toate încercările mele de a dovedi că nu-s vinovat rămaseră fără rezultat. Am fost anchetat zi şi noapte, schimbându-mi-se anchetatorii tot timpul. Foştii mei subalterni şi prieteni îmi erau acum duşmani. După un timp mi s-a dat să semnez acuzarea, care suna în felul următor „Pentru înaltă trădare şi spionaj, conform articolului 58/1/A şi 58/1-6". Procesul meu a durat în total mai puţin de o oră. Eu totuşi nu pierdusem speranţa. Mă ştiam nevinovat, eram patriot şi credincios partidului...

Dar citirea sentinţei şi condamnarea mea la 25 de ani au făcut ca toate speranţele mele să se năruie ca un castel făcut din cărţi de joc.

– Da domnule, peste tot se spune că serviciul sovietic este unul din cele mai bune servicii de informaţii. Astăzi însă, eu, fostul colonel de N.K.V.D., Vasile Andreevici K., pot spune că întregul serviciu de informaţii sovietic, împreună cu organele de anchetă şi de justiţie sunt formate numai din parveniţi şi laşi ce se sprijină numai pe trădare şi minciună. În toată istoria sovietică, de la revoluţia din 1917 şi până acuma, cei mai devotaţi oameni ai partidului au trebuit să-şi plătească scump devotamentul, prin intrigă şi trădare. Linguşeala, minciuna şi teroarea domnesc peste tot. Ele fac ca ruşii, de la mic la mare,

să-şi blesteme soarta. Numai astăzi văd şi-mi dau seama că între Rusia ţaristă şi statul sovietic nimic nu s-a schimbat. Ţarul de atunci şi satrapul de astăzi, călăi au fost ieri, călăi sunt şi astăzi.

– Domnilor englezi, dacă vi se va întâmpla vreodată să mai aveţi vreun astfel de caz ca mine, apoi vă rog să insistaţi mai mult, că, de nu, aceeaşi soartă îl va aştepta ca şi pe mine.

Aşa s-a sfârşit viaţa unui devotat comunist, care analizase Occidentul sub toate formele lui, bune şi rele, dar niciodată nu se uitase în propria lui bucătărie.

TEORIA LUI DARWIN ÎN EXPERIENŢĂ

De multe ori stau şi mă gândesc de ce oare soarta este aşa de crudă cu unii? Omul şi maimuţa se imită unul pe altul în diferite împrejurări. Reciprocitatea aceasta este în secolul nostru ca şi o boală molipsitoare. Priviţi pe sovietici. Ei sunt la fel ca maimuţele. Când văd ceva şi le convine, spun că este ideea lor; când nu, atunci îl dau dracului.

Astfel l-au luat în braţe pe Darwin care a lansat teoria că omul se trage din maimuţă. Sovieticii i-au adoptat-o dar, cum nu au încredere deplină în ceea ce au adoptat, cercetează necontenit originea omului, poate mâine un om de ştiinţă sovietic Ivanov, Petrov sau Orlov descoperă ceva şi atunci Darwin va fi scos la pensie şi el. Pentru a completa acest punct, voi aminti un fapt foarte important petrecut într-unul din câmpurile îngheţate ale Nordului.

Lagărul Holodilnik din Vorkuta era ataşat Lagărului 9/10 cu regim special... Pentru construcţia şcolii superioare a minerilor din Vorkuta, care se ridica nu departe de acest lagăr, au fost aduse noi ajutoare la lucrările de instalaţie pentru încălzirea centrală, apă şi sanitare. Dar nu toţi noii sosiţi erau de meserie. Într-unul din aceste grupuri, printre alţi deţinuţi, se aflau şi doi băieţi care nu împliniseră încă 25 de ani, cu figuri sportive. Totdeauna se ţineau aparte de ceilalţi şi niciodată nu comentau ştirile, „paraşele" zilei. Erau mereu împreună oriunde se duceau.

Şeful de brigadă era un deţinut rus cu stagiu îndelungat prin alte lagăre. El era unul dintre puţinii care supravieţuise grelelor

perioade dinainte de război, din timpul războiului, dar mai ales imediat după război. Într-una din zile, atins de-o melancolie blegoasă, încerca s-o îndepărteze prin conținutul unei sticle de vodcă. De multe ori stătusem de vorbă, pe diferite teme. Dar și acuma, după atâția ani, nu pot pricepe cum a fost închis acest om pentru activitate politică! Poate că făcuse el ceva, sau pentru cineva, dar sunt sigur că nu din inițiativa proprie. După ce îmi dădu să trag o duşcă din sticla de vodcă, îmi zise ştergându-şi sudorile de pe ochi.

– Mă, Ferry, mă! Mai am puțin și mă voi elibera. Dar eu nu mai am pe nimeni, de aceea voi rămâne aici, la Vorkuta. Aici îmi voi putea câștiga mai ușor pâinea, cu meseria mea.

Și în timp ce-mi povestea planurile sale de viitor, pe lângă noi trecură cei doi tineri de care am amintit. Deodată tresări, îmi strânse mâna și îmi zise uitându-se după cei doi care se îndepărtau:

– Tu știi cine sunt ei? Dar mai ales pentru ce sunt aici? Râse în hohote, bătându-se cu palma peste pulpă. Apoi îmi zise: Ăștia sunt oameni de știință. Au vrut să dovedească lumii întregi că nu este Dumnezeu și că omul se trage din maimuță, dar din păcate n-au știut să-și țină gura.

Ce se întâmplase? Unul din institutele de știință sovietice primi misiunea de onoare, din ordinul direct al Comitetului Central al Partidului Comunist al Uniunii Sovietice, de a dovedi lumii întregi, prin fapte, că omul se trage din maimuță și că nu există Dumnezeu. În această ordine de idei, institutul a recrutat mai multe persoane masculine și feminine, special alese pentru noile experiențe. Sediul se afla undeva în jurul Moscovei, în direcția nord-est. Aici, în această stațiune experimentală s-au făcut încrucișări între masculi omenești și diferite femele din neamul maimuțelor, ca și viceversa. Prin contact direct, prin injecții artificiale și mai știu eu ce fel de experiențe. Doi dintre acești tauri erau și cei doi tineri.

Ce s-a petrecut și cum s-a făcut c-au ajuns aici, la Polul Nord? Oare, tot o experiență?

După cum am mai spus, acest institut recruta din cadrul tineretului elemente masculine și feminine, desigur cu consimțământul lor, marea obligație fiind de a nu divulga nimănui experiența.

Într-o zi de toamnă a anului 1952, cei doi prieteni au primit

o permisie de câteva zile pentru a pleca la Moscova, să rezolve probleme personale.

Desigur, buzunarul plin de bani şi singurătatea în cercul restrâns în care erau obligaţi să trăiască îi făcu, ca de altfel pe orice alt tânăr la anii lor, să uite anumite lucruri din viaţa lor specială. Aşa s-a făcut că, împreună cu alţi tineri, foşti colegi de şcoală sau de facultate, făcură o mică petrecere în casa unuia dintre ei. S-a băut mult, s-a vorbit mult şi fiecare şi-a povestit viaţa şi aventurile sale. Dar pentru că de multe ori nu mai vorbeşte omul, ci alcoolul, şi în astfel de împrejurări băutura dă imbold limbii de a vorbi orice, contrazicerile se ivesc. Veni deci în discuţie problema omului şi de unde se trage, majoritatea studenţilor susţinând teoria lui Darwin, că omul se trage din maimuţă. Dacă omul se trage din maimuţă, atunci una din miile de rase ale maimuţelor existente trebuie să fie străbunii omului. Deci o încrucişare între un om şi o astfel de maimuţă ar putea dovedi adevărul acestei versiuni. Aceşti doi tineri, care erau implicaţi personal într-o astfel de experienţă şi cunoşteau o parte din rezultate, ne mai suportând această temă, uitară ceea ce semnaseră odată, adică nedivulgarea secretului de stat şi dădură drumul gurii. Astfel povestiră cercului restrâns de prieteni şi prietene sfânta lor misiune pentru ştiinţa omenirii, în numele Comitetului Central al Partidului Comunist Sovietic.

Desigur că au fost asaltaţi din toate părţile, cerându-li-se date amănunţite asupra contactelor sexuale pe care le avuseseră sau le văzuseră precum şi despre urmările acestor experienţe. De mult mijiseră zorile şi ei încă nu terminaseră de a răspunde la toate întrebările puse. De fiecare dată se mai găsea o nouă întrebare care trebuia dezbătută în amănunt.

După câteva zile de la reîntoarcerea lor în staţiunea de experimentare, ambii tineri sunt chemaţi la delegatul N.K.V.D.-ului, responsabil cu securitatea staţiunii de experimentare, unde li se aduce la cunoştinţă că vor trebui să-l însoţească până la Moscova, pentru lămurirea unor probleme, pe cei doi tovarăşi, necunoscuţi de ei, care se aflau în birou.

Pe toată durata drumului nu s-a scos o vorbă. La Moscova au fost duşi direct la Lubianca, unde problemele pentru care fuseseră aduşi aici au fost lămurite. Rezultatul a fost scurt şi apăsat. Divulgarea secretului de stat şi trădarea patriei este egală cu 25 de ani de lagăr. Iar pentru că făceau parte dintr-o grupă de

experiență deosebită, conducerea supremă s-a gândit să-i trimită, pentru orice eventualitate, acolo unde erau siguri că nu vor putea dezerta. Mai mult chiar, Vorkuta era unul din locurile unde puțini erau aceia care supraviețuiau...

Aici, în Lagărul din Holodilnik, aveau destul timp pentru a-și da seama ce este un prieten, ce înseamnează plasa de păianjen aruncată asupra întregii populații sovietice.

Experiența și încrederea în prieteni a fost scump plătită de acești doi tineri, ca și experiența miilor de tovarăși de diferite naționalități cu care sufereau acuma împreună.

Proletarii din lumea întreagă se întâlniseră la Vorkuta!...

MOȘ ZAHARIA

Dacă la terminarea celui de-al doilea război mondial, ponderea era mai mare de partea femeilor, mai ales în Ucraina și Țările Baltice, lipsa vădită de bărbați se simțea și în alte părți ale imperiului sovietic. Cu atât mai acută era simțită în lagăre.

Să lăsăm însă pe moș Zaharia, un român basarabean, hâtru nevoie mare și bun la toate să ne spună ce știe. De fel de pe malurile Nistrului, cândva în tinerețe se ocupase cu negoțul peștelui, cumpărându-l la Cetatea Albă și vânzându-l la Hotin. Intrase în gașca de informatori ai N.K.V.D.-ului. Dar, pentru că marile centrale industriale cereau mână de lucru i se găsi și lui moș Zaharia un nod în papură, cum că ar fi colaborat cu românii (doar el era român) și deci a fost condamnat la 20 de ani.

După multe peregrinări prin diferite închisori și lagăre, ajunsese în sfârșit la Vorkuta. Moș Zaharia era moș și asta pentru că era trecut cu mult peste 60 de ani; dar moșul se ținea bine.

Comisia medicală îl ferici cu funcția de năvalnic, un fel de îngrijitor de baracă. Deci, din când în când, se mai putea ocupa și cu afaceri ca în tinerețe. Întâmplarea face ca în baraca sa să locuiască și una din somitățile lagărului, unul dintre marii comandanți ai brigăzilor de lucru. Dar cum șeful este șef și sluga slugă, pe drept vorbind, moș Zaharia avea grijă de el și-l servea mereu ca la carte. Fiind mulțumit de serviciile aduse de moș Zaharia, într-o bună zi șeful lui îi spuse:

– Moşule, te pricepi la zidărie?

– Desigur că mă pricep! zise moş Zaharia, căci de, el se pricepea la toate.

– Uite, am nevoie de circa 10 zidari şi ajutoare pentru o lucrare specială de zidărit.

– Ei şi ce-i cu asta! Nu-s destui zidari? Dacă nu sunt, se face.

– Ei da, dar una trebuie să ştii, bătrân hâtru ce eşti, că toţi trebuie să fie trecuţi de o vârstă.

– Şi pentru unde, mă rog, şefule? zise moş Zaharia gândindu-se că poate e vreo sursă mai bună de unde să pice ceva.

– În lagărul de femei, moşule!

– Vai, Doamne! Asta-i toată beleaua? Pentru ce o ţii aşa de secret? Dă-i drumul şi spune care-i preţul.

Trebuie amintit însă că pentru orice post de lucru cu posibilităţi de venituri mici sau mari, după înţelegere individul trebuia să fie recunoscător.

– Pentru tine nu-i preţ, din când în când îmi vei face câte un mic serviciu, ducându-mi sau aducându-mi câte o scrisoare de la Liuba, o prietenă de-a mea de mai demult.

După câteva zile brigada a fost formată în marea majoritate din oameni de peste 55 de ani. Brigada era dusă dimineaţa în lagărul de femei, iar seara readusă înapoi.

În lagăr li se demarcă o anumită zonă împrejurul complexului de lucru pe care nu aveau voie să o depăşească.

După cum se ştie, femeile din obişnuinţă mănâncă mai puţin decât bărbaţii. Deci, prin toate barăcile de femei, se mai putea găsi câte o bucată de pâine, ceea ce în lagărul de bărbaţi ar fi fost un miracol.

Firea inovatoare şi negustorească a lui moş Zaharia îl făcu să-şi dea seama repede de situaţia care se ivise şi să treacă la acţiune. În timpul câte unui repaus, dădea fuga în vreo baracă şi întreba năvalnicele de baracă dacă au ceva de făcut vreo muncă mai grea, căci el cu drag le-ar ajuta. De pildă de cărat apă fiartă sau apă rece. Desigur că pentru această îndeletnicire era mereu regeşte răsplătit cu resturi de pâine uscată care, slavă Domnului, se găsea din belşug prin baracă. Astfel, după câteva zile, moş Zaharia îşi monopolizase o mare parte din barăci, prin hărnicie şi şugubeţele sale anecdote pe care le povestea între două

butoaie de apă. Mai mult chiar, după câtva timp moş Zaharia căra toată ziua numai apă, iar colegii lui îi făceau norma. Desigur, contra plată; acuma el era şef. Seara, la plecare, moş Zaharia avea o traistă plină cu pâine pe care o valorifica acuma în lagăr, iar negoţul înflorea zi de zi.

Într-una din zile, când se întorcea de la o baracă, unde dusese ultimul transport de apă, îl întâmpinară două deţinute.

– Moşule, te pricepi şi la zidărie?

– Păi, zidar sunt de meserie!

– Vai ce bine! N-ai putea să vii cu noi să vezi? Poate ne dai un sfat. Dacă poţi şi ai timp, poate îl faci dumneata, desigur nu degeaba! Noi vă plătim cu alimente, haine şi mahorcă.

– Gata fetelor, haideţi! (Ce chilipir pe capul meu gândea moş Zaharia, auzi colo şi mahorcă.)

În lagăre, atât femeile cât şi bărbaţii, în majoritate purtau aceeaşi îmbrăcăminte, mai ales în regiunile polare. Buşlat de vată, pufoaică de vată, pantaloni de vată, valinci de vată, căciulă de vată. Într-un cuvânt totul de vată. Iar dacă te uitai din spate la cele trei persoane care se duceau, nu puteai să ştii care este femeie şi care bărbat.

Ajungând la o baracă, cele două femei împreună cu moş Zaharia se urcară pe o scară improvizată în podul barăcii, iar imediat după ei se mai urcară încă 4 femei; şefa barăcii, o responsabilă de brigadă şi două năvalnice, aşa-i fuseseră recomandate.

– Uite moşule, mai în fund acolo avem un coş care scoate fum şi am vrea să ni-l repari, desigur nu ai să ne iei prea mult. Dar hai să mergem mai aproape să-l vezi.

Apropiindu-se de capătul podului şi neobservând nimica, moşul se întoarse şi zise:

– Care-i pricina, fetelor?

– Aici moşule, uită-te la noi şi vei înţelege. Alege-ţi, că ai ce.

– Fetele taichii, dar eu sunt bătrân. De mult nu m-am mai înfruptat din mărul oprit.

– Hai moşule, mai repede, că nu avem timp.

Şi până să se dezmeticească moş Zaharia, îl dezbrăcară şi după toate dezmierdările posibile şi imposibile prima trecu la acţiune, în timp ce moşul zăcea răstignit pe podea, ţintuit la toate cele patru colţuri de câte o femeie. Cum ele erau şase şi el unul

şi îndârjirea în ele creştea, iar moşul nu mai putea, îi legară testiculele pentru ca prin această strângere să rămână cât de puţin potent.

După ce-l făcură poştă, şi-i luară şi toate hainele, până şi izmenele şi cămaşa şi-l lăsară cum l-a făcut mama, ele plecară luând şi scara cu ele, ca să nu mai poată coborî. Desigur, nu au uitat să-i atragă atenţia că dacă spune vreun cuvânt l-a fericit Dumnezeu.

Sosi ora plecării! Oamenii se adunară la poarta lagărului pentru a pleca, dar, când se făcu numărătoarea, unul lipsea.

– „L-or fi mâncat femeile, pe unde-o fi rămas pişicherul ăla bătrân".

Şi toată lumea începu să caute prin lagăr pe moş Zaharia. După un timp îndelungat, unul din colegii de brigadă auzi un sâsâit în timp ce trecea pe lângă o baracă. Când îşi ridică privirea observă cum dispare o mână în uşa podului. L-au găsit, l-au descoperit, dar cum! Gol-goluţ, aşa cum s-a născut, săracul moş Zaharia! Până găsiră o scară ca să-l poată coborî din rai, vestea se dusese în tot lagărul şi din toate colţurile veniră mic şi mare să vadă minunea. Parcă era minunea de la Maglavid, povestea mai târziu moş Zaharia. După ce îşi dădură seama de situaţia în care se afla şi-i procurară ceva de îmbrăcat, zeul amor întruchipat în moş Zaharia coborî treptele ca şi cum ar fi coborât din Olimp.

Mulţimea însă era ca peste tot şi întotdeauna veselă; unii râdeau cu hohote, iar alţii indignaţi sau indignate, întorceau capetele. Eroul zilei era însă moş Zaharia. Toate cercetările imediate şi ulterioare nu duseră la descoperirea celor 6 Sabine, cu toate că i se arătaseră aproape toate femeile care fuseseră în acel timp în lagăr.

Din ziua aceea nici un bărbat, indiferent de vârstă, n-a mai avut voie să lucreze în lagărul de femei. Iar moş Zaharia era mereu ţinta ironiilor şi a povestirilor. El exploatând şi de această dată toate posibilităţile, povestea întâmplarea numai dacă i se dădea ceva!

Toate astea s-au petrecut prin 1948. Aici în Lagărul 9-10, în anul Domnului 1954, moş Zaharia după ce ne povesti istoria vieţii sale, adăugă.

– Doamne, ce nenorocire pe capul omului când doreşti, visezi şi nu ai, dar mai mare nenorocirea e atunci când ai mult, din plin şi nu poţi…

Deci voi care veți citi aceste rânduri și le veți găsi cu haz, sau poate dezgustătoare, v-aș ruga să nu le condamnați pentru fapta lor, că ar fi greșit. Am să dau numai câteva exemple de felul muncilor la care erau supuse aceste sclave moderne în primul stat socialist din lume.

La fabrica de cărămidă, femeile trebuiau să scoată cărămida din cuptoarele încă încinse la circa 60-70 de grade temperatură, s-o stivuiască pe platforma de vagonetă, după care vagonetul trebuia scos din hală afară, unde era un ger de minus 30 de grade. De la temperatura de plus 70 la minus 30 de grade, cobaiul omenesc feminin era experimentat sub toate formele științei și ale tehnicii. Puține femei rezistau acestui tratament.

Dacă la fabrica de cărămidă era greu, dar la construcția de căi ferate era și mai greu. Interesant este că la construcția căilor ferate, în ultimii ani, bărbații nu mai erau întrebuințați. Cauza era că după orice construcție de cale ferată efectuată de bărbați, după un timp oarecare un tren deraia, în timp ce la lucrările efectuate de femei acest lucru nu se întâmpla. Nenorocirea femeilor era însă alta; majoritatea femeilor, care lucrau sau lucraseră la construcția de căi ferate, sufereau de hernie din cauza greutăților pe care trebuia să le ridice. La o șină de cale ferată lungă de circa 10-12 m, norma de transportat era de 20-22 femei. Dar dacă te gândești la situația lor sufletească, subalimentate cum erau, atunci nimeni nu trebuie să se mire de marele număr de accidente; de multe ori cu cazuri mortale, din cauza neputinței de a face față acestor eforturi supraomenești. Căci de! Aici femeia este egală cu bărbatul și are aceleași drepturi!... Singurele femei mai robuste de felul lor, prin construcție și natură, au fost ucrainiencele. Ele puteau munci de multe ori cât doi bărbați. Feminitatea, gingășia, din acel etern atrăgător feminin, dispăruse. Femeia era numai un trup muncit, dar nu și în fapte așa după cum fiecare bărbat o visa în visurile lui.

Ce de oftaturi sau strângeri de pernă, câte zvârcoliri și câte vise, îmi scria G.S. în una din scrisorile în care îmi descria viața de toate zilele dintr-o baracă de femei din Vorkuta!

Până-n 1950, în minele din Vorkuta au lucrat și femei, toate astea numai din lipsă de brațe de muncă. În alte părți, în miile de lagăre din acest imens imperiu comunist, femeile mai lucrau încă în mină. Atunci, să nu ne mire faptul că populația Uniunii Sovietice are un nivel de creștere foarte scăzut. Mai întâi de

toate, milioanele de bărbați, majoritatea în vârsta cea mai înfloritoare și cu vigoarea cea mai desăvârșită, se aflau în lagăre. Și asta nu cu miile ci cu milioanele, după cum am mai spus. Femeile, la rândul lor, erau la fel de năpăstuite, atât cele din lagăre cât și cele de afară rămase fără bărbați. În ce privește nivelul lor de cultură, aici, în lagăre, totul era reprezentat ca și multicolorul naționalităților de pe tot globul.

De la cumnatele lui Stalin, soția lui Molotov și până la păstorița din Ucraina Subcarpatică, gemeau sub cizma satrapului din Kremlin.

PIOTR JAKIR

...Războiul se terminase de mult! Presa și ziarele sovietice reîmprospătau însă mereu, pentru cei avizați și neavizați „Ziua Victoriei", ziua în care fiara fascistă fusese distrusă în bârlogul ei. Totdeauna se reamintea faptul că Hitler, în ultimele ceasuri ale vieții sale, s-a căsătorit, făcând o mascaradă de cauză, dându-i Evei Braun drepturile legitime de soție.

„Ce imbecil acest conducător de tristă amintire al celui de-al treilea Reich", așa scriu ziarele în fiecare an, ca nu cumva poporul să uite ceva. De fiecare dată mai este amintit și tragicul sfârșit al copiilor nevinovați ai lui Goebbels, ministrul Propagandei, și unul dintre slujitorii până la moarte ai lui Hitler. El și-a ucis copiii, după cum a declarat, ca să nu cadă în mâna bolșevicilor.

– Dar cine s-ar fi atins oare de niște copii nevinovați, chiar dacă tatăl lor era criminal? – spune R.A. Rudenko, acuzatorul principal din partea Uniunii Sovietice de la Nürnberg.

O, ce inimă de mamă vitregă și cât de dulce este mierea extrasă din veninul șarpelui pe care acești criminali roșii o distribuie cu larghețe mare tuturora! Auzi domnule, dumnealor nu au nimica cu copiii și cu rudele celor care au greșit înaintea lor, indiferent cine ar fi. Copiii nu sunt vinovați, copiii nu sunt trași la răspundere în Uniunea Sovietică pentru faptele părinților!?...

Asta-i minciună curată și, drept dovadă, ca și până acum voi aduce proba contrarie.

În perioada anului 1950, cu unul din noile transporturi, sosi în Lagărul minei nr. 7, din Vorkuta şi un oarecare Piotr Jakir, blătnoi după comportare, fiul generalului Jakir, executat în anul 1937 de către Stalin şi oamenii săi. Piotr Jakir fusese arestat în 1937 la etatea de 14 ani, numai pentru că era fiul generalului Yakir, „trădătorul de patrie". S-a dovedit mai târziu că se făcuse o greşeală enormă. Nu s-a mai putut remedia nimic deoarece bătrânul Jakir fusese executat. Dar nici copilul său nu mai putea fi eliberat pentru că văzuse şi ştia prea multe.

Cui vede şi ştie prea multe nu i se mai dă drumul. Piotr Jakir, până la etatea de 14 ani avusese o educaţie destul de aleasă, ceea ce nu a înrăutăţit caracterul său de om în viaţa de mai târziu. Personal l-am cunoscut într-una din micile încăperi ale clubului din Lagărul minei nr. 7, unde el poza unui concetăţean de al meu, Julius Stürmer, pictor de meserie, despre care vom mai vorbi la timpul său. Niciodată nu mi-aş fi putut închipui că acest băiat tânăr, care avusese o viaţă aşa de zbuciumată, nu-şi pierduse totuşi speranţa că va veni şi ziua de mâine, căci steaua sa nu a apus încă. După un timp a fost trimis în altă parte, dar pentru mine el a rămas unul dintre copiii care plăteau polițele părinților.

GENERALUL ATMAN SIMIONOV ŞI COPIII SĂI

...Cam în aceeaşi perioadă, în Lagărul nr. 1 de femei se afla şi o tânără fată frumoasă, cultă, chiar foarte cultă pentru anii ei, pe nume Lena Simionov, fiica fostului general Simionov, comandantul trupelor albe ruseşti din Manciuria.

În 1945, cu intrarea Uniunii Sovietice în război contra Japoniei, şi prin capitularea acesteia după aruncarea celor două bombe atomice, trupele japoneze şi cele ruseşti albe, aliate lor, sunt luate prizoniere de către trupele sovietice. Generalul Simionov, una din figurile marcante ale exilului rusesc, ne mai având altă posibilitate de a-şi salva trupele, deoarece toate drumurile erau blocate, găsi demn, ca ofiţer şi conducător rus, să moară, sinucigându-se.

O a doua versiune în legătură cu moartea generalului Atman

Simionov este aceea că ar fi fost inculpat într-un proces deschis în anul 1946 la Moscova şi condamnat la moarte prin spânzurătoare. La această versiune, unul din martorii care au participat la acest proces (se poate ca procesul să fi fost făcut numai formal) este şi căpitanul japonez Ta Ke Oka, ofiţer de legătură între Serviciul secret japonez şi Comandamentul generalului Simionov. Căpitanul Ta Ke Oka a fost timp de 18 luni deţinut în închisoarea militară din Moscova, Le Fortovskaia, construită în forma literei K, în amintirea împărătesei Katerina cea Mare a Rusiei. Această închisoare fusese construită de către Generalul Le Fort, originar francez în serviciul împărătesei Katerina cea Mare, al cărei amant a şi fost. Căpitanul japonez Ta Ke Oka a stat în celula 138, de unde a fost dus ca martor în procesul generalului Simionov. Cu două luni înainte de începerea procesului, i s-a dat căpitanului o alimentaţie mai bună, iar în ajunul procesului, hainele i-au fost date la curăţat, el tuns şi bărbierît în fiecare zi pe tot parcursul procesului. În aceeaşi perioadă cu căpitanul Ta Ke Oka, în celula 138 se găsea deţinut şi cetăţeanul german Fritz Cloos, şeful muncitorimii germane din România, despre care am mai amintit şi voi mai aminti.

Printre alte personalităţi internaţionale marcante se afla în aceeaşi perioadă în închisoarea Le Fortovskaia şi ultimul împărat al Chinei, Süen Tung, care mai târziu s-a numit Pu Yi. Condamnat de sovietici la 25 de ani pentru spionaj în favoarea japonezilor, este repatriat în China şi predat lui Mao. Acolo, după reeducarea primită este eliberat abia în 1959, în Peking. Era copt să îndeplinească orice propunere şi să se recunoască vinovat de orice. Asta e metoda lor pentru propagandă. Mai târziu lucrează la grădina botanică din Peking, scrie şi o carte, dar nimic despre locurile pe unde a fost reţinut, sau cum a fost tratat. Păcat! Poate ar fi fost interesant să se ştie.

Pentru a orbi lumea, descrie viaţa sa şi ce bine este reeducat. Cartea apare în 1964 bineînţeles după indicaţiile primite. Moare în 1967, prea repede, poate prea repede decât visa. Sau, aşa a trebuit să fie! Îşi îndeplinise misiunea umanitară faţă de popor, prin documente şi fapte, dar cum ??? Asta scrie istoria! Despre cărţile scrise de ceilalţi care au fost în lagărele de reeducare, şi nu s-au înjosit pentru a face plăcere şi propagandă altora, nimic în presa mondială!... Aşa se scrie istoria!!!

Dar să revenim la generalul Simionov. El avea doi copii, pe

Lena, care îi era totodată şi secretară. Lena avea pe atunci 19 ani, iar frăţiorul ei mai mic avea vreo 16 ani, dar era infirm de un picior în urma unei paralizii avută în copilărie. Amândoi luară drumul suferinţei sub „aripa ocrotitoare" a părintelui din Kremlin. Împreună cu alte mii de ruşi şi-au început marşul pe jos, din Manciuria spre Uniunea Sovietică. Dar, cum calvarul a durat luni de zile, o mare parte din prizonieri au murit pe drum, ne mai putând suporta privaţiunile şi tratamentul impus. Pe acest drum Lena îşi pierde fratele, care nu a mai putut face faţă marşului obositor din cauza infirmităţii sale. Rămas în urma convoiului este împuşcat de un soldat, ca mulţi alţii în aceeaşi situaţie. Lena nu a mai avut voie să-şi vadă fratele mort.

După ani de zile de viaţă zbuciumată prin diferite lagăre, este adusă în Lagărul cu regim special din Vorkuta. Cu demnitate înfruntă mereu ofiţerii politici care încercau să se apropie de ea. Curios sistem juridic unde cercetările mai continuă şi acum, după atâţia ani de zile, deşi era condamnată.

Cercetările erau făcute noaptea, dar în timpul zilei trebuia să meargă la lucru. Iar dacă se văita de dureri de cap sau nevroză, ofiţerii râdeau şi-i spuneau că e nebună. Una dintre prietenele ei intime, V.B., denumită de ofiţeri „Suflet cenuşiu", îmi scria mie despre toate câte se întâmplau acolo. Pentru a demostra că ea este nebună, a fost internată în lagărul spital „San-Gorodok". Dar şi aici cercetările au continuat; ba mai mult chiar, s-au înăsprit.

Într-o dimineaţă, venită de la cercetări se destăinui vecinei sale de pat, sora ucraineanului cu pseudonimul „Taras Bulba" care era în Lagărul minei nr. 7, că ofiţerul politic a încercat să-şi bată joc de ea. În aceeaşi seară a fost rechemată la cercetări, dar, nu s-a mai întors niciodată în baraca de unde plecase.

A doua zi de dimineaţă a fost găsită agăţată de sârma ghimpată a lagărului ca şi cum ar fi vrut să evadeze. Comisia constată că Lena Simionova a vrut să evadeze şi a fost împuşcată, după ce în prealabil santinela a tras trei focuri de armă în aer pentru prevenire. Aceasta a fost constatarea comisiei sovietice.

Constatarea medicilor deţinuţi însă a fost alta. Lena Simionova a fost împuşcată de aproape, ceea ce se putea observa după părul ars din ceafă. S-a mai putut constata că din poziţia în care se afla santinela nu putea să tragă din spate. Al doilea lucru

constatat este că nu putea fi vorba de evadare, căci era îmbrăcată numai în hainele de spital şi halatul pe deasupra. În noaptea aceea purgaua (viforul polar), care începuse de cu seară, nu se terminase nici a doua zi. Încălțămintea era o simplă pereche de pâslari. Năvalnicele de serviciu din barăcile apropiate au auzit numai un singur foc de armă şi nu 5, cum a constatat comisia; dar nici două, după cum era împuşcată. Deci, se presupune că ea a fost împuşcată în biroul ofițerului politic. Şi când te gândeşti că toate astea numai pentru că era fiica generalului rus alb Simionov!

NAGY SANDOR – SANY

...Sfârşitul anului 1944! Trupele sovietice, împreună cu trupele române, au început deja luptele pe teritoriul Ungariei. Pentru ca Budapesta să fie apărată, o mare parte a populației a fost evacuată sau se evacuează încă din oraş. Printre miile de familii care se refugiază este şi familia Nagy. Tatăl este undeva pe front, iar mama împreună cu băiatul ei Sandor, în vârstă de 10 ani, se duc la bunici. Sany este unul din copiii care, de la vârsta de 7 ani, făceau parte din echipele de fotbal Ferenzvaroş.

La terminarea războiului, Budapesta era aproape complet distrusă, mai ales cartierul unde locuiseră ei. De aceea hotărâră să rămână la bunica un timp mai îndelungat. Ca să dea şi el o mână de ajutor alor săi, lua în fiecare zi vaca de funie şi, împreună cu copiii satului, pleca pe islazul din apropiere. Acolo îşi făcea zilnic antrenamentele pe care le învățase, pentru a nu ieşi din formă, cum se făIea el față de aceşti copii de țărani, căci, de, el era din capitală. După care făcea şi câte un meci de fotbal. Ca lângă toate iazurile din lume, şi aici era, la un capăt al său, un crâng. De multe ori printre mărăcinii crângului se mai jucau şi de-a războiul. Arme, slavă Domnului, erau peste tot şi încă nu fuseseră bine adunate. Într-una din zile băiatul nostru găsi un pistol. Desigur, din cauza intemperiilor, ruginise de mult. Se gândi să-l ia cu el acasă, căci era un pistol de ofițer. Deci, hotărât, fără ca să-l vadă prietenii, care ar putea să-l pârască din invidie, bagă pistolul la betelia pantalonilor scurți cu care era

îmbrăcat şi pentru că era spre seară, luă vaca de funie şi împreună cu ceilalţi, luă drumul spre casă. În sat nu erau trupe sovietice, dar ghinionul face ca în acea zi o patrulă de soldaţi să

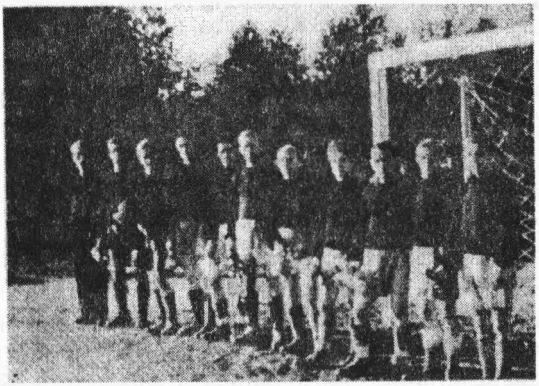

Iavas 1955

... echipa de fotbal ungară în Lagărul nr. 11 din Iavas
de la d.-s. al 3-lea, Nagy Sandor
de la s.-d. al 4-lea, autorul

stea la intrarea în sat şi să percheziţioneze oamenii şi vehiculele care intrau şi ieşeau din sat.

În momentul când cireada de vite însoţită de copii au vrut să intre în sat, soldaţii le dădură drum liber fără ca să le facă percheziţie. Din contră, mulţi dintre soldaţi mai făcură şi câteva glume, iar unii mângâiară creştetul copiilor, gândindu-se că undeva, departe, la el în sat şi copilul lui se întoarce poate acuma de la păscut vitele. Întâmplarea face ca unul mai bătrân să-l prindă de umăr pe Sany şi să-l întrebe – „Câţi ani ai, puştiule?" El, ştiindu-se cu musca pe căciulă, dădu să plece mai departe, cămaşa i se ridică, iar soldatul de pe partea cealaltă a drumului observă că copilul are pistol. Nu mai trebuie spus că totul se întâmplă fulgerător. Marele partizan fusese prins şi nici soldaţii şi nici anchetatorul, mai târziu, nu au vrut să creadă că acest pistol ruginit îl găsise şi dorea, ca orice copil la vârsta lui, să se joace cu el. Este condamnat la 20 de ani. După condamnare, el

fiind numai de 11 ani, este băgat, împreună cu alți condamnați unguri și chiar și ruși în celula de plecare. Dar pentru ca să fie ordine, toți deținuții, înainte de a fi încărcați în vagoane, au fost duși în fața unei comisii medicale, pentru a li se da viza medicală că sunt apți pentru transport. Șefa comisiei era o femeie, locotenent-major în serviciul militar sovietic, Olimpiada Sergejevna Grișchina.

Când apăru Sany înaintea comisiei, mic și plăpând, cu ochii înlăcrimați, șefa comisiei medicale, după ce află cauzele și mai ales condamnarea pe care acest copil o avea, refuză să-și dea avizul. Ofițerul N.K.V.D., responsabil cu transportul deținuților îl luă însă pe Sany și fără avizul medical. Iar doctorița sovietică își șterse două lacrimi!

Trecuseră cinci ani, Nagy Sandor avea acum 16, înălțime circa 1,65 m. De lucrat lucrase în multe părți, în majoritatea cazurilor, din cauză că era copil, avea misiunea de curier. Clima Polară a Vorkutei făcuse însă din acel copil firav unul care acum avea plămâni de oțel. Supraviețuise și celor mai negre timpuri ale anilor '47-'48 când mulți mureau ca muștele din cauza subnutriției și a tifosului. Gerurile din Vorkuta l-au călit pe acest mic maghiar.

Dar într-una din zile se anunță că lagărul va primi un nou medic șef și că acest șef va fi o femeie, în orice caz mai bun decât bețivul de până atunci. După câteva zile, toți deținuții trebuiau să treacă prin fața comisiei medicale la care participa și medicul șef. În momentul când Nagy Sandor s-a apropiat de masa comisiei el a recunoscut în medicul șef, care acum avea grad de căpitan, pe acea doctoriță care intervenise pentru el cu ani în urmă, în Ungaria, pentru a nu fi deportat. Surpriza a fost și mai mare când și ea îl recunoscu. Și de data aceasta ea nu a putut să-și rețină lacrimile.

Se mai scurse un an. Lipsa de brațe de muncă începu să se facă simțită la Vorkuta. Comisiile medicale, sub directa supraveghere a ofițerului politic N.K.V.D.-ist, însănătoșeau pe toți bolnavii și invalizii, făcându-i apți pentru munca în mină. Mulți din cei care aveau un serviciu la construcții sau la suprafață au fost încadrați în brigăzile de mineri care lucrau în subterană. Într-una din aceste brigăzi, din ordinul personal al ofițerului politic, este repartizat și Sany. El însă refuză categoric să lucreze în subteran, căci a lucra în mină este ca și cum ai fi pe front.

Ştii când te duci, dar niciodată când te reîntorci. Multele accidente care se întâmplau aproape zilnic, îl făcură să refuze onoarea ce i se dădea de a deveni miner sovietic. Cu toate ameninţările din partea ofiţerului politic, el rămase la decizia sa, argumentând, şi pe bună dreptate, că el a fost luat de când avea 11 ani, deci un copil, şi nu găseşte de cuviinţă să moară în mină. Pentru că presiunile din partea ofiţerului politic creşteau zilnic, iar brigadierul nu-l putea acoperi în fiecare zi, acesta îl sfătui să iasă barem din zona lagărului de locuit în zona de lucru a minei nr. 7.

În scurtele perioade mai călduroase, în lagăr se mai juca şi fotbal. Existau 4 echipe, „Şahteor" I-II – şi „Stroiconstor" I-II. Sany juca la „Stroicontor" I, ea fiind echipa care deţinea şi titlul de campioană în ultimii ani. Prin faptul că Sany era cunoscut pentru activitatea sa sportivă, dar mai ales pentru bunul joc tehnic desfăşurat de el, era simpatizat de toată lumea din lagăr. Având promisiunea că data viitoare când se va face mişcarea personală în brigăzi, nu va mai fi luat,ceea ce se făcea normal de două ori pe lună, Sany ieşi la lucru. La poarta lagărului ofiţerul de serviciu din acea zi, întâmplător era ofiţerul politic cu pricina. Sany, ajungând în zona minei, nu coborî cu brigada sa în mină ci rămase la suprafaţă făcând vizite în diferite secţii de lucru, pe la băieţii cunoscuţi. Ajuns în secţia fierăstraielor circulare unde se tăiau lemnele bilă pentru întăritura galeriilor, începu să discute cu nişte prieteni maghiari. Ofiţerul care îşi făcea rondul de control, aflând de la unul din informatorii săi că Sany nu a coborât în mină, veni la comandantul minei (care era un deţinut politic rus) şi-i ceru să intre cu toţii în hala de lucru. Cum intră înăuntru ofiţerul politic îşi roti privirea până-l găsi pe cel căutat. Se îndreptă spre el şi-l întrebă.

– De ce n-ai coborât în mină?

– Nici nu am să cobor vre ... odată, cetăţene ofiţer. Asta v-am mai spus-o şi v-o mai spun şi acuma.

Ofiţerul se enervă peste măsură. Nu-i convenea să fie înfruntat în public de acest deţinut. Începu să-i dea drumul la tot vocabularul adunat din ştiinţa şi cultura sovietică sub îngrijirea învăţaţilor ei Marx, Lenin şi Stalin. Sany care ascultase de la început şi până la sfârşit toată liturghia, până la urmă nu-şi mai putu stăpâni nervii. Începu să plângă şi printre sughiţuri povestea ofiţerului politic istoria şi cauzele pentru care fusese arestat. Dar ofiţerul politic nu ţinu cont şi spuse:

– Du-te în mină, de nu, îți fac acte de refuz de lucru și te bag la carceră.

Sany făcu loc muncitorilor de la circular, care tăiaseră o bilă și o stivuiau în vagoane. Circularul mergea mai departe, Sany a focut un pas, apropiindu-se de masa fierăstrăului circular. Privi fierăstrăul care se învârtea cu o turație mare, își aruncă privirea disprețuitoare, mai mult scârbită, către ofițerul politic și băgă mâna stângă la circular, lăsând ca aceasta să-i taie trei degete. Dacă până atunci plânsese, acum nici nu clipi din ochi. Apoi, întorcându-se către ofițer, zise:

– Acum lucrează dumneata, cetățene ofițer, căci pentru mine munca s-a terminat. De azi înainte sunt invalid, iar dacă nu-ți place sau nu-ți convine ceva încearcă și fă la fel.

Buricele celor trei degete se rostogoliră în rumegușul din jur, înroșit cu sângele acestui copil nevinovat și lăsându-i o veșnică amintire din lagărele sovietice.

Dar copii ca Sandor, deținuți politici, începând cu vârsta de 10 ani și cu condamnări până la 25 de ani, erau mulți de găsit prin Auschwitzurile Răsăritului. Despre problema asta presa Occidentului nu vrea să vorbească...

GENERALUL AVRAMESCU ȘI FAMILIA LUI

Să urmărim acum cazul unui ofițer, generalul român G. Avramescu, fost comandant al Crimeii în timp ce aceasta era sub administrație românească. Mai mult: este primul general inamic decorat cu două decorații de către Comandamentul armatei sovietice și guvern, pentru comportarea umană față de populația civilă și organizarea desăvârșită pe plan administrativ a peninsulei Crimeea.

Generalul Avramescu era un om foarte capabil. Natural, vedea lucrurile ca militar, dar totodată avea și o dorință imensă pentru reorganizarea acestor teritorii care fuseseră distruse prin trecerea războiului. Ajutat necontenit de soția sa, au înființat pe tot teritoriul Crimeii, de la grădinițe de copii și școli, la azile pentru bătrâni, spitale, pensii pentru bărbați și femei; și chiar pentru cei răniți cu toate că luptaseră în armata sovietică. Deci, acte de caritate așa cum nu văzuseră niciodată neam de neamul

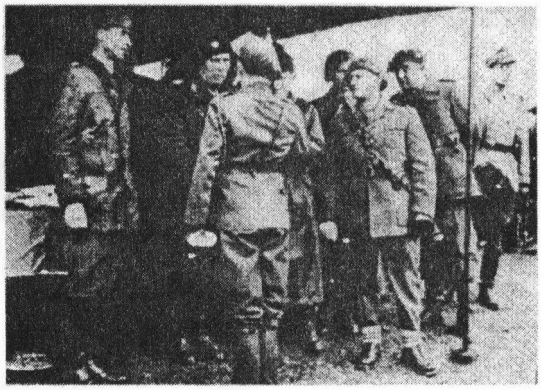

Crimeea 1942
Generalul Gheorghe Avramescu in inspecție...

lor, sovieticii.

Generalul Avramescu este şi acela care aduce o nouă speranţă în inimile tătarilor din Crimeea. Vestea comportării generalului ajunge şi la urechile Moscovei. Sunt însărcinaţi doi partizani de a preda generalului Avramescu, în calitatea sa de guvernator al Crimeii, două decoraţii. Generalul le primeşte, dar această chestiune nu se face publică; ea rămâne secretă. Totuşi Serviciile de informaţii germane prind de veste şi cer mareşalului Antonescu destituirea generalului din funcţia pe care o avea. La 23 august 1944, îl găsim pe generalul Avramescu reîncadrat direct, cu toate onorurile şi drepturile sale. Ba mai mult, i se propune să intre în guvern în calitate de ministru de Război. După mai multe consfătuiri cu prietenii săi mai intimi, refuză această propunere, plecând împreună cu trupele sale pe front în Ardeal, Ungaria, Cehoslovacia. La 3 martie 1945, în cartierul armatei conduse de generalul Avramescu sosesc câteva maşini ale trupelor sovietice, în frunte cu un general. După ce au coborât din maşină, ofiţerii ruşi în frunte cu generalul, fără a mai cere în prealabil voie de a fi primiţi în clădire (se vede treaba că ei cunoşteau planul casei amănunţit), au intrat direct în biroul generalului Avramescu.

În acel moment, în cabinetul generalului se aflau mai mulţi ofiţeri români, printre care şi translatorul pentru limba rusă,

Foto: Soci 1942
Rândul din față:
Mareşalul Ion Antonescu, feldmareşalul von Mannstein.
Rândul al doilea:
Generalul Gheorghe Avramescu.

căpitanul Glavcea Sergiu (fiul vitreg al generalului Petrovicescu, fostul ministru de Interne în guvernul legionar). În momentul când uşa se deschise şi generalul sovietic împreună cu liota sa intră, generalul Avramescu asculta rapoartele comandanților de unități, asistat de şeful său de Stat Major, generalul Dragomir. Mare i-a fost mirarea când a văzut neruşinarea ce-şi permiteau ruşii, de a intra fără să fie anunțați. Făcându-se însă că nu observă, întoarse capul către translatorul său şi-i spuse:

– Căpitane Glavcea, întreabă-l pe domnul general cu ce-i putem fi de folos.

– Am înțeles, domnule general, spuse căpitanul.

În timp ce întreba pe generalul sovietic ce doreşte, un colonel sovietic, rotund ca un butoi căruia îi plesneau doagele, se apropie de căpitan şi-l întrebă între două răspunsuri:

– Dumneata ai numele de familie Glavcea şi eşti căpitan?

– Da, răspunse acesta!

Colonelul sovietic care avea o listă în mână făcu semn în dreptul unui nume şi îi spuse cu un surâs acru.

– Tovarăşe căpitan, dumneavoastră veți merge cu noi.

Foto: Bucureşti

Generalul Gheorghe Avramescu cu tânăra lui fiică

In acest timp, un alt translator, de data aceasta din armata sovietică conducea convorbirile între ambii generali. Generalul Avramescu îşi eliberă comandanţii de unităţi, care părăsiră încăperea, rămânând împreună numai cu generalul Dragomir şi sovieticii. În acest timp cpt. Glavcea plecă însoţit de doi ofiţeri sovietici cu maşina, trecând pe lângă santinela română care le dădu onorul cuvenit. După un scurt timp, ambii generali români, însoţiţi de liota sovietică părăseau Comandamentul armatei române, fără posibilitatea de a vorbi cu ofiţerii lor, sau fără ca vreunul din ei să gândească că şeful era arestat.

Din acest moment generalul Avramescu, generalul Dragomir şi căpitanul Sergiu Glavcea se aflau arestaţi în maşini militare sovietice, în drum spre Budapesta. Fiecare din aceştia trei se afla în coloane de maşini diferite. După un popas mai prelungit la Budapesta, coloana în care se afla maşina cu căpitanul Glavcea părăseşte capitala Ungariei, care este numai dărâmături după ultimele lupte de aici. Numai la câţiva km la ieşirea din Budapesta, în direcţia Debreţinului, întâlnesc o altă coloană de maşini sovietice, dintre care multe vehicule încă mai ard. Ce se întâmplase? Câteva avioane de vânătoare germane descoperiseră coloana şi o atacaseră. Atacul neaşteptat a surprins mulţi militari în maşini, ne mai având posibilitatea să le părăsească. Morţi şi răniţi zăceau peste tot; unii din cei care

scăpaseră încercau să mai salveze ce era de salvat iar alții îngrijeau de răniți. Noua coloană care își făcea drum printre soldați și mașini, în care se afla căpitanul Glavcea, împreună cu paznicii lui sovietici trecea pe lângă un grup de mașini fumegând, în jurul cărora se învârteau ca niște bondari câțiva ofițeri sovietici, unul dintre ei fiind recunoscut de către unul din însoțitori.

– Ce s-a întâmplat, tovarășe colonel? întrebă însoțitorul.

– Ne-au atacat fasciștii! răspunse acesta recunoscându-și colegul.

– Aveți pierderi mari?

– Nu prea! Dar neplăceri, da. Aveam cu mine pe un general român, Avramescu, sau așa ceva – în pază – și în momentul când a început atacul el, fiind în fundul mașinii, n-a mai avut timp s-o părăsească, și a fost lovit mortal. Paguba nu-i mare dar să vezi spălătură, zice acesta trăgând nervos din țigară și uitându-se în fundul mașinii.

Până aici nu observase, din cauza serii care se lăsa, că în fundul mașinii, între doi ofițeri sovietici, se află un ofițer român, care se putea deosebi numai după chipiul militar.

– Cine-i ăsta? Tot din ăia?

Cel din față nu răspunse, dar clipi din ochi și-i zise șoferului să-i dea drumul.

Astfel își sfârșea generalul Avramescu cariera sa militară răpus de gloanțele foștilor aliați, în timp ce se afla în paza noilor aliați.

Căpitanul Glavcea, după câteva etape mai scurte, este dus cu avionul direct la Moscova și închis la Lubianka. Numai după luni de zile, îi veni rândul după grad și contigent, căci de la ora aceea începuseră să sosească multe personalități. Anchetatorii Lubiankăi, sub bagheta fermecată a N.K.V.D.-ului condusă cu măiestrie de Beria și Abahumov, îl luară în primire.

Anchetatorul observă din primele zile că căpitanul Glavcea nu este amestecat, sau mai bine zis, nu știe despre ce este vorba. Alibiul său avea greutate în fața învinuirilor aduse. Deci un om nevinovat este arestat, ținut luni de zile fără a fi întrebat măcar cum îl cheamă, iar acum deodată iese clar la iveală că nu este el cel căutat. Se mai putea oare ceva îndrepta? Războiul se terminase de mult. Ce-ar fi putut povesti căpitanul Glavcea? Unde a fost în tot acest timp? La vânătoare de urși albi poate, dar

cine l-ar fi crezut! O dată căzut în mâna N.K.V.D.-ului, chiar şi nevinovat, nu ţi se poate da drumul pentru că ai văzut, ai auzit mai mult sau mai puţin. Individul trebuie să fie condamnat, pentru a se avea o justificare legală. Pentru că N.K.V.D.-ul sovietic apără regimul numai prin legalitate, acte şi documente. Opt ani este sentinţa pe care o încasează nedumerit, căpitanul Glavcea! Şi ia drumul spre nord, în lagărele de la Vorkuta. Opt ani asigurat la agenţia de asigurări a N.K.V.D.-ului sovietic. Opt ani de chin în lagărele polare şi pentru ce? Aşa se face dreptate la sovietici!

În timpul anchetei, căpitanul Glavcea îşi dădu seama că se face o confuzie, dar el nu mai atrăsese atenţia anchetatorilor dându-şi clar seama că nu avea rost. Lui nu i-ar mai fi dat drumul. Dar care era această confuzie? În cadrul Comandamentului armatei generalului Avramescu, în acea perioadă se aflau doi căpitani Glavcea, doi fraţi, Bob şi Sergiu. Colonelul sovietic care-l arestase pe Sergiu ştia numai una, că este căpitan, îl cheamă Glavcea şi vorbeşte ruseşte. Este adevărat, ambii fraţi erau căpitani, vorbeau ruseşte, numai că pe unul îl chema Sergiu şi pe unul Bob.

Despre ei şi soarta lor voi reveni la timpul potrivit, dar să vedem ce s-a întâmplat mai departe.

O dată cu arestarea generalului Gheorghe Avramescu a fost arestată şi familia acestuia. Soţia a fost condamnată la 25 de ani de muncă în lagăre şi expediată într-unul din miile de lagăre ale marelui imperiu comunist.

Fiica, Felicia Avramescu-Sturza, s-a sinucis pe ziua de 6 martie 1945, adică la trei zile după arestare. Versiune oficială sovietică.

Unde este însă adevărul?

Luptele pentru Budapesta se terminaseră la 13 februarie 1945, iar germanii formaseră un nou front în regiunea lacului Balaton, de-a lungul graniţei austriece şi cu Cehoslovacia.

După cum se ştie, în perioada februarie-martie 1945, în ultima fază a războiului aviaţia germană era aproape inexistentă. Lipsa de combustibil era catastrofală. Producţia de benzină de avioane în februarie 1945 a fost de o mie de tone, cu 163.000 t mai puţin ca în februarie 1944... fără comentarii...

Dacă aviaţia germană mai activa, aceasta se întâmpla în cazuri foarte rare şi numai pentru serviciul de recunoaştere sau

atacul în linia frontului directă şi nicidecum la sute de km în spatele liniilor inamice... nu mai puteau face faţă.

Deci, atacul aviaţiei germane în sudul Budapestei, la data de 3 martie 1945, cade de la sine, iar toate cele văzute şi difuzate mai târziu de căpitanul Sergiu Glavcea au fost fabricate de sovietici pentru a duce în eroare buna lui credinţă, fiind totodată şi martorul oficial român, dacă va fi nevoie, asupra cauzei morţii generalului Avramescu.

Scena unui teatru în aer liber sub regia N.K.V.D.-ului.

Mareşalul R. Malinovski, Comandantul Suprem al Frontului 2 Ucrainean, este personal răspunzător pentru asasinarea generalului român de armată Gheorghe Avramescu, căci el este acela care a dat ordinul de arestare a acestuia şi a familiei lui. Tot el este răspunzător şi pentru asasinarea fiicei generalului, doamna Felicia Avramescu-Sturza.

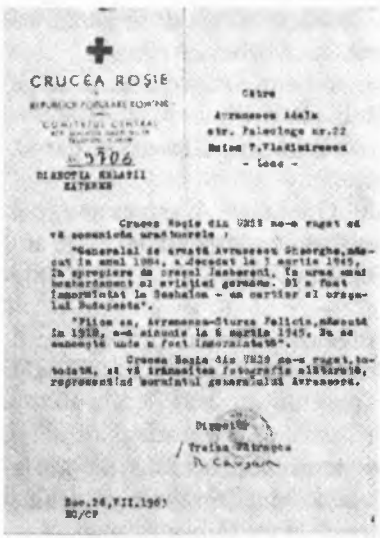

CRUCEA ROŞIE

Către

Avramescu Adela

str. Paleologu nr.22

Bucureşti

- Loco -

5706

DIRECŢIA EVACUĂRII

Document oficial dat de Crucea Roşie a Republicii Populare Române ...un document foarte rar şi de o mare valoare istorică ce nu trebuie uitată.

Dacă Crucea Roşie Sovietică cunoaşte mormântul generalului, cum de nu cunoaşte şi pe cel al fiicei lui? Sau cauzele sinuciderii? Ori N.K.V.D.-ul a maltratat-o până s-a sinucis!?

Din nefericire nimeni sau extrem de puţini pot vedea efectele ultime, consecinţa finală a logicii intime, permanente şi

consecvente, consecvent determinate, impietatea în desfăşurarea procesului impietos al intrigilor... logică sovietică.

Bătrâna doamnă Avramescu a fost eliberată din lagărele sovietice în 1956. A venit în ţară cu picioarele învelite în cârpe, din cauza umflăturilor, iar de încălţăminte, nici vorbă.

Ea nu făcuse niciodată deosebire între rase de oameni sau idei politice.

Pentru ea omul era om, considerat din cap până-n picioare, fără a-l subestima ci numai pentru a-l respecta. Nu este ea oare aceea care în Crimeea a ajutat mii de familii oropsite de origine sovietică, copii adunaţi de pe străzile oraşelor sau vagabonzi, dându-le un cămin şi o masă caldă?...

Foto: Crucea Roşie din URSS

...o movilă de pământ este mormântul unui general... astfel ştiu sovieticii să-şi onoreze camarazii de arme căzuţi la datorie, de gloanţele inamice... ori, poate a fost asasinat la ordinul Moscovei, că nu i-au pus cruce, dar nici o tablă pe care să-i scrie barem numele?, mai ştii!

După intrarea sovieticilor în Cehoslovacia în primăvara lui 1968, cunoscută sub numele de „Primăvara Pragheză", pentru a întări moralul şi a-şi câştiga partizani, conducătorii comunişti din Bucureşti readuc la viaţă naţionalismul român. Dar totul se face numai ca o etapă ajutătoare pentru politica lor interna-

țională. Toți cei care pot fi exploatați în interesul lor sunt încadrați în aceste rânduri.

Pentru meritele deosebite ale generalului Avramescu și pentru comportarea sa exemplară, cei de la București își cer scuze doamnei Avramescu care locuiește în București, str. Paleologul nr. 22, pentru greșelile comise de sovietici. Doamnei general Avramescu i se dă o pensie lunară din fondurile statului de cca 3000 lei. Ba mai mult, organele Securității încep cercetări printre foștii ofițeri și camarazi de armă ai generalului, pentru a afla cauza morții, pentru viitoarea documentare istorică. Dar nicăieri nu se menționează (se evită) că generalul era arestat de

„Legitimație"
Foto Vorkuta 3 martie 1953

„Legitimație"

Cetățeanul Glavcea Sergiu Evgenovici, născut 1913, cu locul de muncă la mina nr. 29, combinatul „Vorkutugl" (Vorkuta cărbune) în calitate de laborant – are dreptul de a trăi numai în împrejurimile orașului Vorkuta Komi – ASSR.

(scris cu cerneală)

Drepturi politice nu are, el fiind cetățean străin, român, adresa: oraș Vorkuta mina nr. 29.

...Deci și după ispășirea pedepsei reținut forțat fără o hotărâre judecătorească, cu toate că nu era cetățean sovietic... Asta da libertate – după metode înalte sovietice.

aliații lui la moartea sa!...

Totul este bine și frumos! Dar ce s-a întâmplat cu ceilalți deținuți politici, deportați în vagoanele de fier vechi spre U.R.S.S. și dintre care numai puțini s-au mai întors? În marea lor majoritate erau ofițeri și soldați care nu făcuseră altceva decât își îndepliniseră datoria de buni români. Celor care s-au reîntors la sfârșitul anului 1955 și începutul anului 1956 nu li s-a dat nici un ajutor material și nu se dă nici, cel puțin, familiilor acelora care și-au găsit moartea în Auschwitzurile Răsăritului. Dar, despre ei vom mai vorbi.

СПРАВКА

„Legitimație"

Foto: Vorkuta 20 iunie 1953

„Legitimație": Bărbulescu Valeria Ionova, născută 1919..., după eliberarea din lagăr, fără hotărâre judecătorească reținută cu domiciliul forțat în orașul Vorkuta... ce să mai zici de atâta libertate și democrație...

Printre altele aș menționa că văduvele și copiii orfani de război, ai căror soți și tați au murit pe frontul de Răsărit, până la data de 23 august 1944, în majoritate nu primesc nici un fel de pensie, alții primesc, dar ea este așa de mică și insuficientă față de ceea ce primesc văduvele și orfanii celor căzuți pe frontul de Vest, după 23 august 1944. Ce sunt de vină morții pentru locul unde au murit? Ei fuseseră trimiși acolo să-și facă datoria, de ales nu prea aveau...

Indiferent de materialul de acuzare contra generalului Avramescu, dar ținându-se seama de ceea ce făcuse el și soția sa, pentru populația Crimeii, și mai ales că fusese decorat de Kremlin, familia lui nu putea fi trasă la răspundere.

Deci declarația umanitară a lui R.A. Rudenko în procesul de la Nürnberg cade de la sine, devenind o acuzare!...

EXPERIENȚA RUSĂ

Și pentru că suntem la „experiențe", de ce n-am vorbi mai departe despre ele, mai ales despre experiența rusă. Rușii au fost totdeauna prezenți în grupuri mari, din toate clasele și colțurile marelui imperiu. După cum am spus, rușii suferă de boala gigantismului de care nu pot scăpa, dar în același timp au și giganții lor, giganți care au uimit lumea într-o măsură mai mică sau mai mare. Unul dintre acești giganți ruși, trup și suflet legat de bătrâna Rusie, a fost mareșalul Uniunii sovietice, G.K. Jukov.

Mareșalul G.K. Jukov
...o mare speranță a rușilor mari și mici...

G.K. Jukov nu a fost niciodată în lagărele de la Vorkuta, Sahalin sau Karaganda, dar oamenii lui erau prezenți peste tot. Cine erau oamenii lui și de ce se aflau în lagăre, este una din

întrebarea pe care şi-au pus-o toţi cei care lâncezeau în aceste lagăre. Este o experienţă tristă, dar adevărată! În tot timpul şederii mele în lagărele sovietice, începând cu Potsdam, Bautzen sau Vorkuta, am avut posibilitatea de a sta de vorbă cu soldaţi şi ofiţeri de diferite grade din armata sovietică, ruşi de origine. Dar nu numai soldaţii şi ofiţerii erau aceia care-l simpatizau şi îl divinizau, dar şi oamenii simpli, mai ales cei de la coarnele plugului. De ce oare? Şi pentru ce?

Foto: Vorkuta 1954

..deţinuţi-politici în mare majoritate ruşi, ca artişti-amatori pe scena lagărului nr.2 mina nr. 7, din Vorkuta.

...al doilea din stânga pe scaun, deţinutul Berkowisch (fost comisar) acum conducătorul şi coordonatorul informatorilor din lagăr pentru serviciul N.K.V.D.-ului... Fără comentariu...

Când, la sfârşitul anului 1942, mareşalul Jukov a luat comanda supremă a frontului de la Stalingrad, aşa îmi povestea colonelul Boris Andreevici Z., era de mult cunoscut în rangurile armatei sovietice. În primul rând era un rus curat, cu o origine sănătoasă, cum se obişnuieşte să se spună la comunişti. Dar, mai ales, era unul care cunoştea viaţa de soldat şi care nu o uitase, aşa cum se întâmplă de multe ori. Cu preluarea comandei trupelor de la Stalingrad, speranţele ruşilor crescuseră, ochii întregii omeniri erau îndreptaţi asupra Stalingradului, dar mai ales asupra acestui om. Aici, la Stalingrad, se putea hotărî soarta

războiului, căci dacă trupele germane cuceream Stalingradul, Moscova era pierdută. Dacă ajutoarele americane nu soseau la timp, nu se putea rezista. Dar rușilor le trebuia un idol, un idol în care ei să aibă încredere, din care să renască o nouă forță pentru a putea duce la eliberarea Rusiei.

Stalin sau cei care l-au sfătuit au știut bine ce au făcut. Un rus trebuia pus în frunte, iar nu un gruzin, armean, ucrainean sau evreu de origine, căruia să i se dea mână liberă. Și cel mai nimerit era Jukov. Totodată, Comitetul Central al Uniunii Sovietice, pentru a fi prezentat oficial în cadrul Comandamentului armatei de la Stalingard, îl delegară pe Malenkov, membru al Comitetului Central, alt rus cu trup și suflet, și bun prieten al lui Jukov.

Nu vreau să intru în amănuntele istorice ale luptelor de la Stalingrad, care sunt deja descrise de mulți istorici și de martori oculari, dar aici s-au petrecut și lucruri care, din anumite motive, voit sau nevoit, au fost date uitării. Soldații și ofițerii ruși nu uitaseră însă și de fiecare dată când vorbeau despre Stalingrad sau despre Jukov, repetau cu lux de amănunte o istorie care devenise pentru ei o legendă. O legendă pentru care ei luptaseră, muriseră, în speranța zilei de mâine. Aș vrea s-o relatez așa cum am auzit-o și cum mai târziu m-am convins personal că această legendă, dacă vrem s-o numim așa, avea un pic de adevăr.

Înainte de a începe luptele pentru apărarea așa-zisului zid de la Stalingrad, comandantul suprem, Jukov, asistat de delegatul C.C., Malenkov, deci cu aprobarea acestuia, se adresează într-un ordin de zi trupelor de luptă. După ce aduce aminte fiecărui ostaș rus că bătrâna băbuță Rusia (în toate caricaturile rusești sau internaționale, Rusia este reprezentată ca o femeie bătrână) este ocupată de trupele germane și războiul este pe viață și pe moarte, spune textual:

„Ostași, dacă vom elibera bătrâna Rusie de hoardele fasciste și vom ajunge biruitori, vă dau cuvântul meu de rus că voi face tot posibilul să vi se dea pământ". Toate acestea față de delegatul Moscovei.

Numirea lui Jukov în funcția de locțiitor al Comandantului Suprem al Armatei și preluarea frontului de la Stalingrad la 27 august 1942 este deci ziua când a început colaborarea directă între Jukov și Malenkov. Jukov, în calitate de comandant al frontului, Malenkov, în aceea de comisar politic și reprezentant al Kremlinului. Doi idealiști ruși din cap până-n picioare! Stalin

ştia ce face! Era bine sfătuit!

Eliberarea bătrânei Rusii şi promisiunea de a da pământ se întâmplă în ajunul contraofensivei sovietice de la Stalingard, în jurul zilei de 19-20 noiembrie 1942.

De astăzi înainte soldatul rus, având în frunte un Jukov şi un Malenkov, şi ei ruşi de origine, iar pe deasupra promisiunea de a dobândi pământ, ştia de ce şi pentru cine luptă.

...În timpul revoluţiei din octombrie 1917 şi în anii cât au durat luptele interne, una din lozincile cele mai răspândite în toate părţile, la mitingurile bolşevicilor era „Smert zolotoi pagonomi" ceea ce înseamnă, „moarte epoleţilor de aur". Ce erau şi cine purtau epoleţii de aur?

Toată armata ţaristă de ofiţeri şi cadeţi, precum şi iunkării, purtau epoleţi de aur. În momentul când revoluţia s-a înfăptuit şi existau două armate, armata roşie şi armata albă, o mare parte a unităţilor armatei albe erau compuse din aceşti ofiţeri, cadeţi şi iunkări, care formau trupele de elită. Aceste trupe sunt acelea care au dat cea mai mare bătaie de cap Comandamentului armatei roşii şi din cauza cărora au avut cele mai mari pierderi. Ele reprezentau, prin înfăţişarea şi disciplina lor, armată ţaristă, intelectualitatea şi bogăţia statului rus. Deci aceşti purtători ai epoleţilor de aur trebuiau distruşi. În marea lor majoritate, vinovaţi sau nevinovaţi, au fost executaţi, închişi sau deportaţi, cei care au fost prinşi. Ura în popor crescuse, fiind injectată zi de zi de politrucii sovietici. Toţi cei care purtaseră epoleţi de aur sau avuseseră rude purtători ai acestor epoleţi se lepădau şi fugeau de ei ca de groaza unei molime de ciumă. Cea mai bună dovadă a acestei prigoane a epoleţilor de aur, rămasă intenţionat sau neintenţionat drept document istoric, sunt filmele sovietice evocând revoluţia sau anumite faze revoluţionare, până-n perioada anilor 1923. Cei care au avut posibilitatea de a vedea aceste filme îşi vor aduce aminte acuma, dacă atunci nu au băgat de seamă, adevărul spuselor de mai sus. Prin prigoana epoleţilor de aur şi distrugerea lor se încerca, şi chiar s-a ajuns a se băga groaza în oameni, şi prin aceasta a se înmormânta ţarismul şi istoria de sute de ani a Rusiei.

Acum, după 25 de ani de existenţă a statului sovietic şi când trupele germane ocupaseră o mare parte din URSS, mujicul rus ca şi intelectualitatea nouă rusă nu prea mai erau entuziasmaţi de bolşevism. Mujicul rus de astăzi, ca şi iobagul rus din războiul

lui Napoleon contra Rusiei, aşteptase eliberarea. Atunci eliberatorii trebuiau să fie francezii; astăzi speranța era în germani. Dacă atunci Napoleon a greşit, aliniindu-se cu boierimea rusă şi neînțelegând sufletul simplu dar curat al iobagului rus, acum, aceeaşi mare greşeală capitală este făcută şi de conducerea Reichului german. Mujicul de astăzi însă era sătul şi de bolşevism şi de teoria comunistă, mai ales după colectivizarea făcută de Stalin în 1932. Pământ li s-a promis totdeauna, dar niciodată nu li s-a dat; de multe ori nici cei doi metri pătrați pentru o groapă, mai ales după revoluția din octombrie. Mujicul rus, ca toți oamenii săraci de pe lume, poate fi fericit când are o bucată de pământ a lui şi numai a lui. După colectivizare, țăranii mai bogați (culacii) au fost deportați sau de multe ori împuşcați, spunându-se că nu va mai fi diferență de clasă şi toată lumea va fi egală. Cu înființarea colhozurilor şi sovhozurilor, care răsăreau ca ciupercile după ploaie, apăreau cu ele şi năcialnicii (noua formă de denumire a culacilor) care de data asta erau mulți, în majoritate inculți, leneşi, codoşi şi hrăpăreți, dorind să se îmbogățească repede din munca altora. Nici lecțiile politice, citirea ziarelor sau căminele culturale n-au putut să-l facă pe rus să-şi schimbe părerea. Acesta este fenomenul pe care Occidentul nu poate să-l înțeleagă în mentalitatea rusului. Omul rus a suferit prea mult pentru a nu şti ce face; el trăieşte astăzi pentru astăzi, iar mâine vom vedea. Trei lucruri sunt principale în viața rusului, de-a mânca, de-a bea şi de-a avea o femeie, astăzi, căci mâine nu se ştie ce ordine va da năcialnicul şi unde va trebui să plece. În propria lui țară, el a devenit nomad...

Acum abia cei din conducerea Kremlinului vedeau situația reală şi marele pericol, când trupele germane se aflau în fața Leningradului, Moscovei şi a Stalingradului, când Ucraina, Țările Baltice, Rusia albă şi o parte din marea Rusie erau ocupate, iar soldatul rus în sine nu avea chef de luptă. Toate acestea se puteau vedea din marile dezastre militare care avuseseră loc. Deci trebuia făcut ceva nou, trebuia găsită o nouă formă, un nou imbold care să reîmprospăteze în mujicul rus simțul național şi dragostea de a lupta pentru țara sa.

– Un cap hâtru de evreu putea descoperi această nouă minciună şi ăsta a fost Kaganovici cu gaşca sa, unul dintre oamenii de încredere ai lui Stalin – povesti mai departe fostul colonel Boris Andreevci Z.

Şi pentru ca faptul să fie realitate, ofiţerilor armatei roşii li se schimbară uniformele şi sistemul de grade, revenind la vechile uniforme, dar mai ales la epoleţii de aur, epoleţi pentru care trebuiseră să moară zeci de mii de oameni. Unde era lozinca comunistă? Cum rămâne cu lozinca „Moarte epoleţilor de aur"? Oare se revine la sistemul ţarist? Acest teatru de prost gust a avut şi alte urmări. Dacă hapul a fost înghiţit pe nerăsuflate de mujicul rus, apoi Occidentul, cu experţii lui şi cu toată diplomaţia, l-a savurat ca pe-o trufanda foarte rară. Iar din păcate mai sunt şi astăzi unii care nu simt conţinutul acestor hapuri.

Epoleţii de aur şi promisiunea de a primi pământ şi-au făcut efectul în sufletul omului rus. De acum înainte el se simte cointeresat de eliberarea Rusiei şi în victoria finală.

O altă momeală pentru Vest, dar mai ales pentru mujicul rus, pe care Kremlinul o aruncă cu undiţa şi pe care mulţi peşti de diferite naţionalităţi şi rase se reped înfometaţi s-o înghită, sunt Ordinul Suvorov şi Kutuzov etc... etc.... afară de ordinul Sfântul Gheorghe, care nu era permis. Mulţi indivizi, din cei care aveau astfel de ordine şi medalii din primul război mondial, au fost rugaţi să le poarte, iar pe seama lor s-a făcut mare vâlvă. Niciodată însă nu s-a scris, şi cred că nu se poate face o statistică asupra adevărului, câţi au plătit cu viaţa medaliile şi decoraţiile pe care le aveau. Multe ordine şi medalii au fost luate de prin muzee pe unde se găseau, au fotografiat oamenii cu ele ca eroi, după care trebuiau să fie „donate" aceloraşi muzee drept documentaţie. Toate acestea pentru a arăta schimbarea la faţă a regimului. Dar se spune în popor: „Lupul îşi schimbă blana dar năravul ba". Şi când te gândeşti că mai sunt unii care cred în gogoşi!

Din acest moment, şi mai ales după victoria lui Jukov asupra lui von Paulus, armata sovietică are un nou erou care este idolatrizat şi peste idolul impus de Kremlin, Stalin. Pe zi ce trece el devine mai cunoscut, dar şi mai iubit de popor şi de armată. Stalin trece pe planul doi. Toate acestea vor avea urmări în viaţa lui Jukov dar mai ales a anturajului său. Majoritatea acestor oameni credincioşi a plătit scump loialitatea faţă de Jukov, sfârşind în lagărele sovietice de la Vorkuta, Norilsk, Sahalin sau Karaganda.

Treptele gloriei îl urcă pe Jukov cât mai sus posibil. Ajungând cu trupele sale până în porţile Berlinului, nu are voie să-l cucerească singur, cu toate că ar fi avut posibilitatea. Laurii

trebuiau împărțiți! Apoi este trimis și înspre Cehoslovacia unde trebuia să lichideze ultimele rămășițe ale armatei germane de sub comanda generalului Schörner, care nu acceptase capitularea amiralului Donitz.

Beria, șeful N.K.V.D.-ului și omul de încredere și execuție al lui Stalin, are necontenit grijă de a aduna materialul necesar pentru compromiterea lui Jukov. O dată cu victoria asupra Germaniei, steaua lui Jukov trebuia să pălească, dar pentru toate acestea trebuia găsit un motiv. În Occident, Jukov era cel ovaționat și nu Stalin. Și supărarea crescu atunci când experții militari ai celui de-al doilea război mondial propuseră ridicarea unui monument în onoarea celor mai buni strategi, pe o mică insulă de la intrarea în Canalul Mânecii, Alderney.

Au fost făcute două proiecte pentru executarea acestui monument, în care să fie reprezentați cei patru strategi după cum urmează: Eisenhower, Montgomery, Rommel și Jukov, și nicidecum Stalin. Sub influența și presiunea presei occidentale Jukov este făcut Comandantul suprem al trupelor de ocupație din Germania de Est. Dragostea și respectul față de comandantul lor suprem, mai ales încrederea, au arătat-o rușii tot timpul cât Jukov a fost în Germania. În tot acest timp, trupele sovietice erau cazate în cazărmi cu împrejmuire normală iar soldații umblau liberi. Dar în momentul când Jukov a fost ridicat din postul pe care-l avea, în aprilie 1946, și înlocuit de generalul de armată V.D. Sokolovski, totul s-a schimbat cu 180 de grade.

Pentru funcția pe care a primit-o după plecarea sa din Germania sunt mai multe variante. Presa timpului anunța un comunicat al Kremlinului, dat prin Agenția T.A.S.S.: „Mareșalul Jukov a fost înlocuit și i s-a dat funcția de Comandant al garnizoanei teritoriului militar Odessa". După două luni o altă știre a făcut ocolul pământului, în care se anunța că mareșalului Jukov i s-a dat o nouă misiune militară strategică în Siberia. Fiecare om cinstit din Vest sau din Est se întreba cum este oare posibil ca unui miliar ca Jukov, de 4 ori decorat ca Erou al Uniunii Sovietice, unul dintre cei patru strategi recunoscuți de lumea întreagă, acum să i se dea comanda unui teritoriu ca Odessa sau chiar Siberia!

Jukov era omul care trebuia îndepărtat, căci el era un mit adevărat al rușilor, de care Stalin începuse să aibă frică, gândindu-se că va veni ziua când Jukov va lua puterea în mână.

Cealaltă versiune e aceea în care am avut posibilitatea pentru prima dată să aud relatările adevărate din partea foştilor colaboratori militari din anturajul mareşalului Jukov, atunci când eu am fost adus de N.K.V.D.-işti la Centrala lor din Nonnenkloster, Potsdam, în vara anului 1947. Eu soseam aici la peste un an de la plecarea lui Jukov din Germania.

La Nonnenkloster, în centrala N.K.V.D.-ului, am întâlnit foarte mulţi ofiţeri care făcuseră parte din cadrele mai apropiate ale lui Jukov. Aceşti oameni fuseseră arestaţi, în marea lor majoritate, pentru că îl simpatizau în continuare pe mareşalul Jukov, dar mai ales pentru că avuseseră şi aveau încă încredere în cuvântul său. Desigur că fiecăruia i se găsise un nod în papură, pentru a fi condamnat. Era foarte interesant de văzut cum aceşti ofiţeri, care făceau parte dintr-o armată care ieşise învingătoare, acum, după nici doi ani de la victorie, erau condamnaţi ca trădători de patrie şi spioni, desigur în favoarea americanilor. Astfel de centre culturale ale N.K.V.D.-ului se aflau peste tot şi după câte am fost informat chiar şi în Austria, România, Cehoslovacia, cei care mai simpatizau încă pe Jukov, au fost arestaţi şi închişi în lagăre. De aceea, aceşti soldaţi sau ofiţeri erau porecliţi şi „jukovişti".

Centrala N.K.V.D.-ului din Potsdam era condusă de general-locotenent Zelenin. Acesta s-a lăudat în faţa multor ofiţeri superiori ruşi, care se aflau în acea perioadă arestaţi în Potsdam, că el l-a dus personal pe Jukov la Moscova, că Jukov era cineva nu ca ei. De aceea, pentru ei, nişte bieţi ofiţeri din a căror categorie se găseau cu grămada, n-avea nevoie să se obosească.

Un colonel din Statul Major al lui Jukov, şef al unei secţii de legături culturale, povestea o mică întâmplare în care Jukov fusese implicat şi care a mai adus ceva la căderea lui în dizgraţie. Pe cât este de adevărat nu ştiu, dar totuşi pare verosimilă.

Victoria aliaţilor asupra Germaniei hitleriste şi împărţirea acesteia în patru zone militare au dus la luarea de contacte şi formarea de prietenii între ofiţerii celor patru puteri. În serile libere, în diferitele cluburi militare se întâlneau ofiţerii pentru a-şi petrece, pe bun merit, câteva ceasuri.

Berlinul fiind locul principal, cu cele mai mari posibilităţi de întâlnire, ofiţerii americani, englezi, francezi frecventau cluburile sovietice sau viceversa. Între personalul feminin al armatelor şi ofiţeri s-au legat anumite prietenii; chiar şi căsătorii

au avut loc în acest timp. Dacă moda feminină de astăzi, cu marea ei posibilitate de publicitate despre purtarea minirochiilor nu-i ceva nou şi extraordinar, în acea vreme lucrurile erau altfel. Pot spune că o cronică, cu o statistică despre modă şi lungimea rochiilor, am citit-o în vara anului 1946, într-unul din ziarele americane, care apăreau în Europa. Se putea vedea un grafic cu următoarele date despre lungimea rochiilor la diferite femei care făceau parte din trupele auxiliare ale aliaţilor din Berlin: englezoaica, un deget peste genunchi, era considerată sobră; franţuzoaica, plină de viaţă dar cochetă, purta rochia două degete deasupra genunchiului. Americanca, zglobie şi nebunatică, cu patru degete mai scurtă iar rusoaica cu un lat de palmă. Deci, moda mini nu a fost adusă după război de casele de modă de la Paris sau Londra, ci a fost prezentată pentru prima dată de către fetele din cadrul armatei sovietice.

În timp ce ofiţerii aliaţi petreceau împreună şi se întâlneau mereu, nici comandanţii lor nu se lăsau mai prejos. Astăzi este cunoscut că generalul Eisenhower, mareşalul Montgomery, generalul De Gaule şi mareşalul Jukov, de multe ori se întâlneau împreună. Într-una din zile, la începutul anului 1946, generalul Eisenhower, după ce terminară o şedinţă oficială între aliaţi, întrebă pe mareşalul Jukov ce face în această seară şi dacă are vreun program. Acesta răspunse că nu. Generalul Eisenhower împreună cu mareşalul Montgomery erau invitaţi la Londra, la un bal al înaltei societăţi engleze şi-i propuseră să vină cu ei. Timpul fiind prea scurt şi neputând refuza, a căzut de acord pentru o astfel de invitaţie ispititoare, mai ales că i se spusese că în zorii zilei se vor întoarce.

Sosirea la Londra şi apariţia la balul unde lua parte toată aristocraţia engleză au făcut mare impresie asupra lui Jukov. Senzaţia a fost însă mult mai mare în cercurile englezeşti, căci de data aceasta puteau fi văzuţi împreună trei dintre cei patru strategi ai ultimului război. Jukov a fost înconjurat şi tratat cu deosebită atenţie. Fiecare era curios să cunoască personal pe acel mare comandant care întorsese soarta războiului, dintr-un anumit punct de vedere, şi realizase zdrobirea armatei germane la Stalingrad. Jukov a petrecut de minune iar în zorii zilei se afla iară la Berlin, unde nimeni nu ştia că mareşalul făcuse o escapadă până la Londra.

Dar în timp ce mareşalul se reîntorsese la Berlin, o notă de

mustrare era trimisă de către ambasadorul sovietic la Londra – Moscovei, care învinuia Ministerul Afacerilor Externe pentru marea neglijență de a nu i se fi adus la cunoștință sosirea mareşalului Jukov la Londra, chiar dacă această vizită nu era oficială. Moscova, însă, rămăsese ca trăsnită, căci ea nu știa nimica. Situația se agravă şi mai mult, când organele N.K.V.D., sub conducerea generalului-locotenent Zelenin, şeful Serviciului de informații şi contrainformații al trupelor sovietice de ocupație din Germania de Est, neştiind nimic, nu putură raporta nimic.

Beria mai turnă şi el benzină peste foc. Deci, încet, încet, sacul se umplu şi numai după câtva timp Jukov trebui să părăsească postul de Comandant al forțelor de ocupație sovietice din Germania de Est. Generalul V.D. Sokolovski îi luă locul şi prin aceasta un nou vânt începu să bată între aliați. Primele restricții apărură, cazărmile fură înconjurate cu ziduri înalte de scândură. Ofițerii sovietici încetară de a mai avea legături cu colegii lor din armatele aliate. Chiar şi frecventarea cluburilor se termină, iar majoritatea celor care avuseseră legături intime, indiferent dacă făceau parte din armată sau corpurile auxiliare, au fost expediați spre Rusia. Celor rămaşi li se interzise totul. Din acest moment a început marea perioadă a dezertărilor din armata sovietică. Începând cu soldații şi terminând cu generalii. Şi de ce oare?

Membrii unei armate victorioase dezertau pentru că le mergea prea bine? Ori văzuseră marea diferență dintre cele ce li se spusese şi realitate?...

– Când am sosit la Halle, regiunea rafinăriilor de zahăr, îmi povestea un fost căpitan din trupele sovietice care ocupaseră această regiune, fiind numit şef al Comandaturii într-o colonie de muncitori, am chemat primarul şi l-am rugat să ne ducă şi să ne arate casele muncitorilor germani din industria zahărului. Cu toate că războiul durase ani de zile, în toate casele în care am intrat era o curățenie şi o rânduială tipic germană. Totul era aranjat cu gust, dar cel mai important lucru care îmi atrase atenția fusese că fiecare locuință avea o baie, un aparat de radio, ba chiar şi o maşină de cusut. După ce am vizitat colonia, cerui primarului, prin translatorul pe care îl aveam cu noi, să ne arate acum unde locuiesc muncitorii. Paradoxal, noi nu credeam că trecuserăm prin casele muncitorilor, nu acestea erau casele despre care ni se povestise nouă la şedințele politice. Muncitorii

germani trăiau în bordeie de pământ şi în mizerie. Dar, acum pentru prima dată în viaţa mea îmi dădeam seama că am fost mințit şi orbit cu nerușinare, mai ales că primarul susținea sus şi tare că aceştia erau oamenii săraci, muncitorii din industria zahărului. Cum trăiau oare cei bogați? La noi nici cei mai avuți năcialnici nu aveau casele lor aşa aranjate în interior, ca ale acestor proletari germani. Ca să nu mai vorbesc de bietul Ivan...

Din acest moment priveam lucrurile cu alți ochi şi de fiecare dată descopeream ceva nou. Ca epilog mi-am pus întotdeauna întrebarea: dacă nivelul de trai al acestor muncitori, care ni se spunea că au avut de suferit sub regimul hitlerist, este superior celui al intelectualității noastre, atunci cum poate trăi unul care vrea să muncească într-o țară liberă, fără dictatură fascistă sau proletară?! Pe drept cuvânt trebuie să spun că majoritatea dintre ofițeri şi trupă gândeau la fel. Am văzut mulți camarazi de armată care luau, cumpărau orice lucru şi îl trimiteau acasă, spre a arăta acelora de acolo câte puțin din miracolul Vestului. Îmi aduc aminte că la unul din camarazii mei am văzut un teanc mare de fotografii care reprezentau aceste colonii (Siedlung) ale proletariatului german, interiorul caselor sau grupuri de muncitori în cadrul familiei sau la diferite manifestațiuni. În acelaşi timp nu lipseau fotografiile multor gospodării țărăneşti şi ale uneltelor cu care lucrau.

Se poate închipui de ce erau înmărmuriți aceşti oameni sovietici veniți din depărtări mari în acest Vest, cunoscut de ei prin lecțiile politice şi totuşi necunoscut. Îşi dădeau seama că au fost mințiți, că realitatea este cu totul alta, iar beția victoriei nu putuse să-i mai orbească. De aceea luau cu ei tot ce puteau găsi pentru a duce acasă şi-a arăta adevărul celor rămaşi acolo, dar mai ales aceasta fiind puntea peste care trebuia să se treacă pentru a se afla despre felul de trai şi libertatea din Vest.

Aşa gândea unul dintre miile de ofițeri ai unei armate victorioase. Marea majoritate a acestor oameni care descoperiseră civilizația n-au mai putut să înghită minciuna sovietică. Fapt pentru care îi găsim pe mulți închişi sau deportați pe marile întinderi ale Uniunii Sovietice. Pe unii din ei însă, îi găsim rămaşi în cadrul armatei şi puşi să păzească pe foştii lor camarazi. Soarta le era însă aceeaşi. Numai că primii nu se putuseră abține şi au vorbit deschis, ceilalți manifestându-şi atitudinea prin îmbrăcăminte şi comportare. De aici se putea deduce

dacă ofițerul sau soldatul în drumul lui spre Vest trecuse prin Bulgaria, Polonia, Ungaria, Iugoslavia, România, Cehoslovacia, Austria, Germania sau numai prin Țările Baltice. Trăind printre ei, am putut să-mi dau seama de marile schimbări care s-au produs intelectual și sufletește la acești oameni.

Apriga soartă a războiului le deschisese drumul spre o nouă credință, însușindu-și speranța într-un viitor mai fericit.

Sunt de crezut spusele unor ofițeri asupra indicațiilor date de Comandamentul Suprem al Armatei Sovietice în legătură cu comportarea trupelor pe teritorii străine. Marele amalgam de națiuni și diferitele caractere erau greu de ținut în frâu. Dar, mai ales, sistemul de a reda mai departe ordinele primite este unul din gravele greșeli făcute deoarece îngâmfarea și orgoliul nu puteau fi călcate în picioare chiar dacă se vedea că sistemuleste greșit.

Din întâmplare mi-a căzut în mână cartea *Amintiri și reacții*, semnată de mareșalul Uniunii Sovietice Jukov, omul despre care am auzit cel mai mult vorbindu-se frumos și bine, pe care l-am respectat totdeauna sincer și-l voi respecta.

Nu vreau să fac critică acestei cărți, dar din cele citite îmi dau bine seama că și pentru Jukov exista o cenzură. El nu a putut să scrie sau să dea drumul gândirii sale libere, deși pe el îl cheamă Jukov, iar Stalin era de mult mort!

Cunosc cartea în traducerea ei în limba română. De aceea voi începe a comenta câteva probleme dezbătute în carte și le voi compara cu convorbirea avută cu martorii oculari ai evenimentelor care fuseseră de o parte sau de alta, atunci dușmani, astăzi prieteni, legați prin aceeași soartă.

La sfârșitul anului 1953, în ziua de 21 noiembrie am fost luat din închisoarea centrală din Vorkuta unde mă aflam închis în timpul și după procesul grevei din Vorkuta (asupra transferului voi mai reveni cu amănunte) și dus în Lagărul numărul 11 de pedepsiți cu regim special. Printre deținuții pe care i-am cunoscut aici au fost și doi finlandezi, un locotenent și un maior, din Războiul fino-sovietic din 1939-1940. Din discuțiile avute cu ei precum și cu câțiva sovietici care luaseră parte la acest război, am putut să-mi dau seama de dârzenia și dragostea de patrie a finlandezilor care confirmau, ca și rușii, episodul de la Viipuri, povestit mie în celula 14 din Nonnenkloster de către Konstantin Konstantinovici.

Pentru mine este de neconceput cum Jukov poate să descrie

cu lux de amănunte războiul de la Halhân-Gol fără să pomenească nimic de finlandezi. Să nu mint de două ori! Este pomenit cuvântul „ruso-finlandez" şi asta e tot. Mie, ca un nesovietic, îmi poate fi iertată o astfel de greşeală „ruso-finlandez" şi nu „sovieto-finlandez", cum a fost în realitate. După cât se ştie la Viipuri au fost trupe din toate colţurile Uniunii Sovietice. O mare parte din ele din sudul Siberiei. Nu întâmplător Jukov laudă eroismul trupelor sovietice la Halhân-Gol, unde au ieşit victorioase, şi uită să vorbească de războiul sovieto-finlandez, unde, deşi sovieticiiau fost victorioşi, laudele nu mai ajută.

Experienţele tactice dobândite de sovietici în luptele cu japonezii şi cu finlandezii îi fac hrăpăreţi. Simt nevoia de noi teritorii. Basarabia şi Nordul Bucovinei sunt teritoriile următoare smulse cu forţa de la români. [**n.ns.** Este vorba de Tratatul de neagresiune încheiat între Germania şi U.R.S.S., cunoscut sub numele „Pactul Ribbentrop-Molotov", semnat la Moscova la 23 august 1939. Pactul conţinea o anexă secretă prin care U.R.S.S. şi Germania şi-au stabilit „sferele de interese" de la Marea Baltică la Marea Neagră, hotărându-se în acest mod fie dispariţia unor state, fie amputarea lor.

Potrivit acestui pact U.R.S.S. dă ultimatumul de la 26 iunie 1940, prin care România era somată să cedeze Uniunii Sovietice Basarabia, Bucovina de Nord şi ţinutul Herţei (51.000 km^2 şi peste trei milioane de români).

Nordul Bucovinei, străvechi teritoriu românesc nu a făcut obiectul Protocolului secret, dar a fost menţionat în ultimatumul sovietic din 26 iunie 1940. Anexarea acestui teritoriu este un caz unic în relaţiile internaţionale, deoarece deşi nu a aparţinut niciodată imperiului Rusiei şi nici Ucrainei şi nu a constituit obiect de discuţii între România şi U.R.S.S., el a fost revendicat cu titlul de despăgubire de către U.R.S.S., pentru că Basarabia a făcut parte din România în anii 1918-1940. De asemenea, ţinutul Herţa, teritoriu românesc, care nu a fost nici el menţionat în Protocolul secret şi nici în ultimatumul sovietic, a fost încorporat printr-un procedeu abuziv, exclusiv pe cale armată.

În faţa forţei brutale imperiale, guvernul român, în răspunsul său din 28 iunie 1940, a declarat că pentru a evita declanşarea războiului „se vede silit" să evacueze Basarabia şi Bucovina de Nord. De fapt, România nu a cedat aceste două

provincii, ci le-a evacuat sub amenințarea armată.]

De la începutul lunii mai 1940, Jukov este comandantul regiunii militare speciale Kiev, unde rămâne până la 31 ianuarie 1941. La 26 iunie 1940 Moscova dă un ultimatum României, prin care cere cedarea Basarabiei și a Bucovinei de Nord. La 27 iunie se întrunește la București consiliul de coroană sub președinția regelui Carol al II-lea. La sfaturile date de Berlin, se acceptă cedarea. În ziua de 29 iunie, de Sfântul Petru și Pavel, trupele sovietice intră în Basarabia și Bucovina de Nord...

O sete mare de cunoaștere a oamenilor și a felului lor de a trăi a făcut ca organele sovietice și „clar-văzătorii" din Kremlin să-și concentreze atenția asupra anumitor oameni și clase sociale spre a-i avea la îndemână, prin ei vrând să determine educația comunistă, proslăvită și dictată de dogmele marxiste. Singura posibilitate de a-i face să conviețuiască, indiferent de rasă și naționalitate, cred că sunt lagărele sovietice.

Numai aici, în aceste lagăre, oamenii de știință care se ocupă cu cercetarea mentalității, obiceiurilor, raselor, locurilor de baștină, înfrățirea cu alte naționalități sau înrudirea limbilor materne de la un capăt al altuia al lumii, puteau găsi materialul dorit. Nu cred că din întâmplare sau din neștiință, oamenii erau mutați în lagăre speciale cu climă diferită și aparte de locul lor de baștină. Sigur și „planificat" puteai găsi în fiecare lagăr reprezentanții tuturor națiunilor, din toate colțurile lumii. Aici într-adevăr se putea vedea și observa mentalitatea fiecărei naționalități. Acele naționalități care sunt trecute în diferite cărți de istorie ca popoare mergând spre dispariție, le poți găsi foarte bine prezentate aici. De la membrii unor triburi de păstori din Caucaz sau ai anumitor triburi migratoare din marea Siberie, până la membrii anumitor cete de cazaci din Kuban sau de pe Don, care nu se consideră numai cazaci ci și „un anumit fel de cazaci" după locul de baștină, legat de o veche tradiție cu obiceiuri străbune, pe care ei și aici în lagăre le păstrau și le împărtășeau cu sfințenie.

În lagărul nostru de la mina 7 se găsea un număr de oameni cu mult mai mare față de totalul lor, cunoscut oficial. Erau, de pildă, găgăuți.De fel erau din Basarabia de Sud, găgăuții. O naționalitate pe care nici cei mai mari istorici ai lumii, ca Nicolae Iorga, nu le-au putut determina locul de baștină. După unii, se trag din Anatolia; după alții, din Bulgaria, dar un lucru știut este

că limba maternă este turcă cu adaosuri din slavă, iar de religie sunt ortodocşi. Este ştiut că au fost colonizaţi, ori s-au colonizat în timpul imperiului otoman în sudul Basarabiei. Chiar şi aşezările lor, din cele mai vechi timpuri, au denumiri găgăuţe, ca şi numele de familie care se pot traduce în limba turcă. Dar, de ce oare sovieticii îi binecuvântaseră cu fericirea de a-i deplasa până în îndepărtata Siberie, în Kamciatka sau Kălima, în jurul lacului Baikal sau în lagărele de la Norilsk şi Vorkuta, unde puteau fi găsiţi în majoritatea lor. Deţinut politic sau deportat, era forma sub care-i puteai întâlni, dar nu „condamnat de drept comun". Un lucru foarte interesant era că locuitorii unei comune, Baimaklia, din Basarabia, erau reprezentaţi în lagărele din Vorkuta în proporţie de 20%. Toţi erau agricultori din tată în fiu, acum „reprofilaţi" ca mineri sovietici. Un astfel de miner găgăuţ, care lucra la prima brigadă de la mina 7, cu numele de familie Terzi Boris, ceea ce în limba română înseamnă „croitorul", l-am cunoscut mai îndeaproape şi m-am împrietenit cu el. Cum sunt totdeauna curios din fire, m-am apropiat mai mult de el, pentru a afla cât mai mult posibil despre neamul lui şi obiceiurile lor, căci mie personal îmi erau aproape necunoscuţi. Relaţiile noastre au dus până acolo încât, ţin minte, era bucuros că-şi găsise un prieten cu care putea vorbi deschis, fără a se teme, făcându-ne împreună diferite planuri fantastice pentru viitor. Aşa am aflat de viaţa prietenului meu Terzi, cu bunurile şi amărăciunile ei.

Era fiul unui ţăran gospodar din comuna Baimaklia, cum am mai spus, căsătorit şi avea doi copii. Acum condamnat la 25 de ani pentru propagandă antisovietică şi pentru că ar fi „fiu de chiabur".

– Tatăl nostru, după căsătoria cu mama, care adusese şi ea partea ei de avere, a reuşit să aibă o gospodărie de circa 5 hectare, pământ agricol, livadă, curte şi vie. A trebuit să muncească din greu pentru a ne putea creşte pe noi copiii, patru la număr, dar totdeauna buna orânduială şi spiritul comercial făceau ca toamna să ne bucurăm de roadele muncii noastre. Toată comuna noastră, o comună mică, dar înfloritoare, însă fără o direcţie politică preconcepută.

După terminarea primului război mondial, integrarea Basarabiei la România Mare, nouă, găgăuţilor, nu ne-a adus nici un avantaj. Noi eram, aici ca şi la ruşi, o minoritate care nu era băgată în seamă. Aveam însă multe răni care trebuiau vindecate,

după trecerea războiului îngrozitor şi acel du-te – vino al trupelor militare. Au trecut anii, viaţa a mers mai departe, şi totul s-a dat uitării. Munca noastră de ţărani din zi în zi se înrăutăţea; abia aveam timp de a ne mai gândi la altceva în afară de familie şi gospodăria noastră. Totuşi aşteptam cu nerăbdare câte o sărbătoare, pentru a ne întâlni cu mic şi mare la un joc la cârciuma din sat. Evenimentele războiului cel nou au făcut ca noi să simţim şi mai mult pe propria noastră piele amărăciunile epocii. Evenimentele din Uniunea Sovietică, cu construcţia statului comunist, ne lăsaseră reci şi nu aveau vreo importanţă deosebită la noi în comună, mai ales că de multe ori treceau refugiaţi care veneau din Rusia şi care cu groază povesteau despre teroarea şi deportările în masă etc., mai ales prin anii 1932-33. Este adevărat că în 1940, în ziua Sfântului Petru şi Pavel, când trupele sovietice au intrat în Basarabia, bătrânii din satul nostru, care trăiseră şi pe vremea ţarilor, dar nu cunoşteau comunismul, spuneau în gura mare cât de bine se trăieşte sub ruşi, mult mai bine decât sub români, cu toate că ei nu aveau motiv să se plângă. Trupele române aveau ordinul de a se retrage numai pe anumite drumuri, dinainte stabilite, lucru care era cunoscut de toată lumea. Totuşi Comandamentul sovietic, pentru a produce incidente între români şi sovietici şi pentru a avea motive serioase, a trimis avanposturi, cu mult înainte decât le era permis. Două tanchete sovietice, cu aceeaşi misiune, ajunseseră şi în comuna Baimaklia, aşezată la marginea drumului naţional, pe unde se scurgeau, în retragere, trupe româneşti. Sătenii primiră cu semn de întrebare vizita aceasta neaşteptată, dar, totuşi, se găsiră şi unii care îi îmbiară cu câte o gură de rachiu. După ce soldaţii traseră ceva la măsea, unul dintre comandanţi întrebă dacă sătenii nu au vreo plângere contra românilor, dacă le-au luat ceva, cum se întâmplase şi în alte comune pe unde ei trecuseră. Imboldul fusese dat. Reacţia urmă imediat. Se găsi unul care să se plângă comandantului rus că românii i-au luat căruţa şi caii, ba chiar şi o vacă din grajd. Ceea ce nu ştia însă comandantul rus era că omul respectiv nu avusese niciodată astfel de lucruri. Era un locuitor dintr-o comună învecinată, care lucra ca slugă la un om înstărit din comuna noastră.

În acest moment, când începură şi alte plângeri să fie auzite, cineva a venit şi a anunţat că pe şosea se apropie o unitate românească. Comandantul rus, care îşi stinsese destul de bine

setea cu rachiu, propuse să meargă la şoseaua naţională, iar acolo, dacă cineva îşi recunoaşte vreun lucru luat de vreun român, să şi-l ia înapoi. Propunerea comandantului rus a trecut ca un fulger din gură-n gură şi deodată tot satul demonstra ruşilor cum că ei fuseseră victima trupelor române şi li se cerea ajutor. Ruşii se arătară foarte bucuroşi şi aşa tot satul, cu mic cu mare, cu cele două tanchete sovietice ajunseră la şoseaua naţională, sovieticii postându-se în stânga şi-n dreapta cu tanchetele lor. Întâmplarea face ca unitatea să fie din Vâlcea sau Roşiori de Vede, care se retrăgea ordonat pentru a nu da posibilitate la incidente.

Marea surpriză a soldaţilor români a fost când locuitorii comunei se apropiară de o căruţă cu cai, înlăturară soldatul strigându-i în gura mare că este căruţa lor, la care comandantul sovietic din turela tanchetei făcea semn să-şi ia obiectul în hohotele de râs ale sătenilor. Ordinul dat militarilor români era strict. Nu trebuia să se răspundă la nici un act de provocare. Primul şi al doilea act împlinit a fost ceva mai greu, căci după aceea toate furgoanele cu cai le-au fost luate. Comandantul unităţii şi soţia sa au fost daţi jos din trăsură, iar un cetăţean a plecat cu trăsura. Groaza cea mare a făcut ca femeia să uite în acel moment de copilul ei nou-născut care se afla culcat într-un coş în trăsură. Nici după revenirea trupelor române şi căutări disperate, în anul 1941, copilul nu a mai putut fi găsit, nimeni nu ştia de el.

În timp ce inventarul unităţii fusese uşurat de către sătenii comunei Baimaklia, sub privirile ocrotitoare ale celor doi comandanţi de tanchete sovietice şi populaţia nu mai avea ce lua, unii începură să-i dezbrace pe soldaţi şi pe ofiţeri chiar şi de încălţăminte, recunoscând încălţămintea lor. În finalul acestui act s-a întâmplat un lucru neobişnuit, de care unii au râs la început, dându-i dreptate mai târziu, dar faptul era împlinit. Un ţigan, sergent în grad, fu şi el obligat să-şi descalce cizmele. Era unul dintre ultimii membri ai unităţii militare şi după ce se depărtă cca o sută de metri de acel loc blestemat se întoarse şi se adresă cetăţenilor:

– Măi ţăranilor, râdeţi voi că i-aţi dezbrăcat pe români şi v-aţi bătut joc de ei, dar va veni timpul când fiecare dintre voi va alerga în toate colţurile lumii pentru a găsi un căcat românesc ca să-l ţină în loc de icoană.

Nu a putut să-şi termine pledoaria căci fluierături, huiduieli

şi pietre îl obligară să fugă cât mai repede pentru a nu pierde legătura cu unitatea sa şi mai ales pentru a nu-şi pune pielea tuciurie la uscat.

Locuitorii râseră de acest incident, dar multora le era clar că ceea ce făcuseră nu era bine, şi dacă vreodată se va întoarce roata vor trebui să plătească, chiar cu dobândă.

După câteva zile, trupele sovietice erau încartiruite în casele cetăţenilor. Primele incidente de banditism şi violări începură să apară, iar rechiziţionările pentru armată nu mai lăsară nimic sătenilor. Cei ce se sustrăgeau de la rechiziţionările pentru armată erau bătuţi, intimidaţi cu deportarea în Siberia sau condamnaţi.

Ce s-a întâmplat cu acei oameni care abia aşteptau venirea ruşilor şi-i proslăviseră? Nu au trecut nici două luni de zile de când veniseră „eliberatorii", că ţăranii din Baimaklia şi din împrejurimi, mai bine-zis din întreaga Basarabie şi Bucovina au început să se gândească cu groază la viitorul lor, iar după alte două luni începură să-şi aducă aminte de prorocirea făcută de ţigan...căci Comandamentul Militar dăduse ordin ca toate lucrurile care aparţinuseră armatei române, până la cel mai mic obiect, să fie predate autorităţilor sovietice. Cei la care se vor găsi astfel de obiecte vor fi predaţi tribunalului. Frumosul vis se spulberase, ţiganul avusese dreptate. De ce oare am mai azvârlit cu pietre în el, se dojeneau unii dintre ţărani!...

Nu trecu bine un an, că trupele române, din ordinul mareşalului Antonescu, se reîntorc pe aceleaşi drumuri pe unde se făcuse retragerea. Acum fiecare tremura gândindu-se la represaliile meritate care trebuiau să urmeze. Într-adevăr câţiva oameni, care s-au dovedit c-ar fi fost instigatorii, au fost arestaţi şi condamnaţi la diferite pedepse. Dar nu au trecut nici doi ani şi printr-o amnistie dată de mareşalul Antonescu se reîntoarseră la casele lor.

Sovieticii revin însă, peste trei ani. Acum ei sunt aceia care-şi caută vinovaţii. Numai că lor nu li se luase nimic de către săteni, ci ei fuseseră aceia care luaseră, dacă mai rămăsese ceva de luat. Totuşi mulţi au trebuit să tragă consecinţele. 25 de ani, suna sentinţa tribunalelor şi cu aceasta aveai asigurată o excursie în Siberia sau la Polul Nord, fără plată. Dar câţi se vor mai întoarce? Asta nu mai ştia nimeni. Terzi Boris avea o condamnare de 25 de ani, ca trădător de patrie, dar pentru ce

fusese condamnat în realitate nu aflase niciodată. El însă nu-şi pierduse speranţa că va veni o zi în care îşi va putea vedea soţia şi cei doi copii ai săi şi va putea începe o nouă viaţă. Dar asta numai dacă minele Vorkutei sau tundra nu îşi vor cere preţul.

...Oare Jukov nu ştia nimic despre acest ultimatum, nu era informat de trecerea trupelor sovietice înspre graniţa românească prin regiunea militară a cărei comandă o avea? El tace însă şi nu spune nimic. Dar, în acelaşi timp, aminteşte de guvernul francez condus de [Edouard Daladier] şi de guvernul englez condus de [Neville] Chamberlain la Conferinţa cvadripartită de la München din 29-30 septembrie 1938, unde Anglia şi Franţa îşi dau acordul ca regiunea sudetă din Cehoslovacia să fie alipită Germaniei. Că această rezoluţie a fost luată după ce în prealabil fusese citit raportul cu propunerile făcute de observatorul englez special trimis la faţa locului, Lordul Runciman, că Parlamentul englez aprobă cu 366 contra 144 de voturi, în timp ce Parlamentul francez aprobă cu 535 contra 75 de voturi [abţineri – 3 voturi] Tratatul de la München, de toate acestea nu aminteşte nimic!

Adevărul istoric este că în august 1939 prin încheierea tratatului între Germania hitleristă şi Uniunea Sovietică, cedarea Basarabiei şi a Bucovinei de Nord de către România, la sfaturile date de Berlin, intrase în acest acord. Germania hitleristă cu Uniunea Sovietică (primul stat comunist din lume) îşi dădeau mâna împărţind lumea după bunul lor plac. Jukov nu poate spune că în calitatea şi postul de conducere pe care-l avea în acel timp nu ştia că războiul va începe pe 1 septembrie 1939, că sovieticii intrau şi ei în război contra Poloniei, însuşindu-şi partea leului încă de la tratative.

Cu intrarea Angliei şi Franţei în război contra Germaniei, este de neînţeles faptul că aceste două state n-au declarat război şi contra Uniunii Sovietice, cu toate că aceasta atacase în acelaşi timp Polonia, pentru care ele intraseră în război. Despre adevărata faţă a Uniunii Sovietice şi intenţiile ei, precum şi ale Angliei şi Franţei, Jukov mă ajută, dând în vileag două stenograme secrete. E vorba de şedinţele misiunilor militare ale U.R.S.S., Angliei şi Franţei din 15 şi 17 august 1939, în care se văd clar intenţiile de „pace" atât de mult propagate de Moscova, Londra şi Paris.

Stenograma şedinţei Misiunilor Militare ale U.R.S.S., Angliei şi Franţei din 15 august 1939

Şedinţa a început la orele 10 şi 07'.
S-a încheiat la orele 13 şi 20'.

...Comandantul de armată B.M. Sapoşnikov: În şedinţele trecute ale misiunilor militare am ascultat planul desfăşurării armatei franceze în vest. Conform solicitării Misiunilor Militare ale Angliei şi Franţei şi din însărcinarea Misiunii Militare a U.R.S.S., voi expune planul desfăşurării forţelor armate ale U.R.S.S., la graniţele de vest ale acesteia.

...Împotriva agresiunii în Europa, Armata Roşie desfăşoară în partea europeană a U.R.S.S. şi trimite pe front:

120 de divizii de infanterie, 16 divizii de cavalerie, 5.000 de piese de artilerie grele (tunuri şi obuziere), 9.000-10.000 de tancuri, între 5.000 şi 5.500 de avioane de luptă (fără aviaţia auxiliară), adică bombardiere şi avioane de vânătoare.

În aceste efective nu sunt incluse unităţile militare ale raioanelor fortificate, unităţile apărării antiaeriene, unităţile apărării litoralului, unităţile de rezervă care instruiesc completările şi unităţile de spate.

Fără să prezint amănunţit problemele organizării Armatei Roşii, voi spune pe scurt că o divizie de infanterie este compusă din 3 regimente de puşcaşi şi două regimente de artilerie. Efectivele de război ale unei divizii sunt de 19.000 de oameni.

Corpul de armată este compus din trei divizii şi are două regimente de artilerie de corp. (Amiralul Drax se interesează, vorbind cu generalul Neywood, dacă vreunul dintre ofiţeri ia note din comunicarea comandantului de armată B.M. Sapoşnikov şi primeşte un răspuns afirmativ.)

Armatele sunt compuse dintr-un număr variabil de corpuri – între 5 şi 8 corpuri – şi dispun de mari unităţi proprii de artilerie, aviaţie şi tancuri.

Unităţile din raioanele fortificate sunt gata de luptă într-un răstimp de 4 până la 6 ore de la darea alarmei.

U.R.S.S. are raioane fortificate de-a lungul întregii graniţe de vest, de la Oceanul Îngheţat până la Marea Neagră.

Concentrarea armatei se desfăşoară într-un interval de 8 până la 20 de zile. Reţeaua de căi ferate permite nu numai

concentrarea armatelor la graniță în termenele indicate, ci și manevra de forțe de-a lungul frontului. Avem de-a lungul graniței de vest 3-5 linii de rocadă pe o adâncime de 300 de kilometri.

În prezent dispunem de un număr suficient de locomotive mari, puternice, și de vagoane mari de marfă, cu o capacitate dublă față de cele precedente. Trenurile noastre transportă o greutate de două ori mai mare decât în trecut. S-a mărit și viteza lor de circulație.

Avem un transport auto cu posibilități apreciabile și șosele de rocadă care permit concentrarea mijloacelor de transport auto de-a lungul frontului...

...Voi expune acum trei variante probabile, aprobate de Misiunea Militară a U.R.S.S., ale acțiunilor comune ale forțelor armate ale Angliei, Franței și U.R.S.S. în caz de agresiune în Europa.

Prima variantă este aceea în care blocul agresorilor va ataca Anglia și Franța. În acest caz U.R.S.S. acționează cu forțe reprezentând 70% din acele forțe armate pe care Anglia și Franța le vor îndrepta nemijlocit împotriva agresorului principal – Germania. Voi da lămuriri. De pildă, dacă Franța și Anglia ar îndrepta nemijlocit împotriva Germaniei 90 de divizii de infanterie, atunci U.R.S.S. ar trimite 63 de divizii de infanterie, 6 divizii de cavalerie și numărul corespunzător de piese de artilerie, tancuri, avioane, în total circa 2 milioane de oameni...

...Flota nordică a U.R.S.S. desfășoară operații de cruciere în fața țărmurilor Finlandei și Norvegiei, în afara apelor teritoriale, împreună cu escadra anglo-franceză... Flota baltică a U.R.S.S. poate, de asemenea, să desfășoare operații de cruciere, să acționeze cu submarinele și să mineze apele teritoriale ale Prusiei Orientale și Pomeraniei. Submarinele flotei baltice a U.R.S.S. vor împiedica aducerea de materii prime industriale pentru agresorul principal din Suedia.

(Pe măsură ce comandantul de armată, B.M. Sapoșnikov, expune planul de acțiune, amiralul Drax și generalul Heywood trec situația pe crochiuri.)

A doua variantă a acțiunilor militare este cea în care agresiunea va fi îndreptată împotriva Poloniei și României...

Participarea U.R.S.S. la război poate fi (realizată) numai în cazul în care Franța și Anglia se vor înțelege cu Polonia și, în

măsura posibilităților, cu Lituania, precum și cu România cu privire la trecerea trupelor noastre pe la Vilnius, prin Galiția și România.

În acest caz U.R.S.S. acționează cu 100% din forțele armate pe care Anglia și Franța le vor îndrepta nemijlocit împotriva Germaniei. De pildă, dacă Anglia și Franța vor trimite împotriva Germaniei 90 de divizii de infanterie, atunci U.R.S.S. va acționa cu 90 de divizii de infanterie și 12 divizii de cavalerie, cu artileria, aviația și tancurile corespunzătoare.

Misiunile flotelor maritime ale Angliei și Franței rămân tot cele indicate în prima variantă...

...În sud, flota U.R.S.S. din Marea Neagră închide Delta Dunării pentru a interzice pătrunderea prin ea a submarinelor agresorului și a altor forțe maritime posibile, precum și Bosforul pentru a interzice pătrunderea în Marea Neagră a escadrelor de suprafață ale inamicului și a submarinelor sale.

Varianta a treia. Această variantă prevede cazul în care agresorul principal, folosind teritoriul Finlandei, Estoniei și Letoniei, își va îndrepta agresiunea împotriva U.R.S.S. În acest caz Franța și Anglia trebuie să intre imediat în război împotriva agresorului sau a blocului agresorilor.

Polonia, legată prin tratate de Anglia și Franța, trebuie neapărat să acționeze împotriva Germaniei și să lase, conform unei înțelegeri a guvernelor Angliei și Franței cu guvernul Poloniei, trupele noastre să treacă prin coridorul de la Vilnius și prin Galiția.

Mai sus s-a arătat că U.R.S.S. va desfășura 120 de divizii de infanterie, 16 divizii de cavalerie, 5.000 de tunuri grele, între 9.000 și 10.000 de tancuri, între 5.000 și 5.500 de avioane. Franța și Anglia trebuie în acest caz să acționeze cu forțe egale cu 70% din forțele indicate mai sus ale U.R.S.S. și să înceapă imediat acțiuni active împotriva agresorului principal.

Acțiunile flotei maritime militare anglo-franceze trebuie să se desfășoare așa cum se indică în varianta întâi...

Stenograma şedinţei Misiunilor Militare ale U.R.S.S., Angliei şi Franţei din 17 august 1939

Şedinţa a început la orele 10 şi 07'.
S-a încheiat la orele 13 şi 43'.

Mareşalul K.E. Voroşilov (preşedintele şedinţei): Declar deschisă şedinţa Misiunilor Militare.

În şedinţa de astăzi să ni se prezinte date privitoare la forţele aeriene ale Uniunii Sovietice. Dacă nu sunt obiecţii, îmi permit să dau cuvântul şefului Forţelor Aeriene Militare ale Armatei Roşii Muncitoreşti-Ţărăneşti, comandantul de armată de rangul doi Loktionov.

Comandantul de armată A.D. Loktionov: Şeful Marelui Stat Major al Armatei Roşii, comandantul de armată de rangul întâi Şapoşnikov a arătat, în raportul pe care l-a prezentat, că pe teatrul european Armata Roşie va desfăşura 5.000-5.500 de avioane de luptă. Acest număr reprezintă aviaţia din prima linie, în afară de rezerve.

Din cifra indicată, aviaţia modernă reprezintă 80% dispunând de următoarele viteze: avioanele de vânătoare – de la 465 la 575 km/oră şi mai mult, avioanele de bombardament – de la 460 la 550 km/oră. Raza de acţiune a aviaţiei de bombardament este între 1.800 şi 4.000 de kilometri. Încărcătura de bombe – de la 600 kilograme la avioanele de tip vechi, până la 2.500 kilograme...

...Raportul dintre aviaţia de bombardament, de vânătoare şi cea a trupelor este următorul: cea de bombardament – 55%, cea de vânătoare – 40% şi cea a trupelor – 5%.

Uzinele de aviaţie ale Uniunii Sovietice lucrează în prezent într-un schimb, cu excepţia câtorva care lucrează în două schimburi, şi fabrică pentru necesităţile existente în medie 900-950 de avioane de luptă pe lună, în afară de cele civile şi de şcoală.

În legătură cu extinderea agresiunii în Europa şi în Orient industria noastră aviatică a luat măsurile necesare pentru lărgirea producţiei până la volumul necesar acoperirii necesităţilor de război...

...Unităţile de bază ale aviaţiei pot fi gata de luptă în caz de

alarmă într-un interval de 1-4 ore. Unitățile de serviciu sunt în permanență gata de luptă.

În perioada inițială a războiului acțiunile forțelor aeriene se vor desfășura în conformitate cu planurile elaborate de Marele Stat Major. Principiul general de acțiune al forțelor aeriene este determinat de cerința concentrării eforturilor tuturor mijloacelor atât a celor terestre, cât și a celor aeriene, pe direcția loviturii principale. În consecință aviația va duce acțiuni în strânsă cooperare cu trupele terestre pe câmpul de luptă și în adâncimea operației care se desfășoară.

Țintele aviației de bombardament vor fi forța vie a inamicului și o serie de obiective militare importante ale acestuia. În afară de aceasta, aviația de bombardament va primi misiuni pentru a acționa și împotriva unor obiective militare aflate la o adâncime mai mare în spatele frontului inamic. Aviația sovietică nu își propune bombardarea populației civile.

Aviația de vânătoare are ca misiune, pe lângă apărarea unor obiective militare importante, a căilor ferate și șoselelor, acoperirea concentrărilor de trupe terestre și de aviație, protecția orașelor mari în strânsă cooperare cu celelalte mijloace ale apărării antiaeriene – artileria antiaeriană și altele – lupta împotriva aviației inamicului și asigurarea acțiunilor aviației de bombardament și de asalt pe câmpul de luptă în strânsă cooperare cu acestea...

Mareșalul K.E. Voroșilov: Are cuvântul mareșalul Burnett.

Mareșalul Burnett: Aș dori să exprim în numele misiunilor franceză și engleză mulțumiri generalului Loktionov pentru expunerea precisă a comunicării sale. Asupra mea au produs o puternică impresie energia și spiritul organizatoric cu care Uniunea Sovietică a reușit să obțină asemenea rezultate eminente în crearea aviației sale...

(Reprodus din revista *Mejdunarodnaia Jizn*, nr. 3, 1959.)

Întrebarea este, U.R.S.S. era sinceră față de Anglia și Franța, fiind în același timp sinceră în încheierea tratativelor cu Germania hitleristă? Un singur lucru este sigur, în ambele cazuri ea își păstrează partea leului. Mai târziu buzunarul și după aceea obrazul! Mai departe Jukov se plânge de atitudinea aliaților după război, dar, uită că ei, sovieticii, le erau exemplu în comportare și atitudine.

La procesul de la Nürnberg, U.R.S.S. trebuia să apară ca inculpată în dezlănțuirea războiului contra Poloniei! Iar dacă U.R.S.S.-ul, Anglia și Franța au avut o înțelegere secretă, care nu a fost dată publicității, atunci Anglia și Franța sunt, de asemenea, complice și vinovate pentru moartea a milioane de oameni nevinovați, morți în cel de-al doilea război mondial.

În timpul șederii mele în lagărele sovietice, printre numeroasele naționalități reprezentate erau și polonezii. De la membrii Ambasadei Poloneze de la Moscova din 1939, care nu acceptaseră să conlucreze cu sovieticii ca membri ai forțelor poloneze ale guvernelor de la Londra și Lvov, la prizonierii luați în 1939 și partizanii care luptaseră contra trupelor germane, iar mai târziu contra trupelor sovietice, toate clasele sociale erau reprezentate.

Dintre personalitățile marcante a făcut parte și fostul atașat militar polonez la Moscova în 1939, contele Racipadewski, pe care l-am întâlnit în 1950 la Moscova, în Krasnâi Pres, cu o condamnare de 20 de ani, desigur pentru spionaj. În 1955 în Lagărul nr. 1 din Potma a stat și groful Mihalski, diplomat polonez. Ambii refuzaseră să conlucreze cu sovieticii sub orice formă.

Toți aceşti oameni, indiferent dacă erau tineri sau bătrâni, țărani, muncitori sau intelectuali, formau o unitate națională, erau în primul rând polonezi.

Începând cu septembrie 1944, dar mai ales după război, presa internațională a dezbătut și mai dezbate încă o problemă care a fost și este interpretată de fiecare după cum îi trebuie: „Răscoala din Varşovia".

O dată cu ocuparea unui mal al Vistulei și crearea unui cap de pod în Varșovia de către trupele sovietice și trupele Armatei I Poloneze care luptau de partea sovieticilor, Comandamentul partizanilor polonezi, sub conducerea lui Tadeus Bor-Komarowski, eliberează Varșovia de sub ocupația germană.

Cum s-a întâmplat? Întrucât frontul sovietic se apropia cu mare viteză de malurile Vistulei, iar în fața Varşoviei sovieticii făcuseră un cap de pod, comandantul insurgenților, Bor-Komarowski, care pregătise până-n cele mai mici detalii o răscoală pentru a nu da posibilitate trupelor germane să distrugă orașul prin luptele care s-ar fi dezlănțuit între germani și

sovietici, găsește momentul prielnic pentru dezlănțuirea revoltei. Văzând nervozitatea din cadrul trupelor germane care se retrăgeau în fața ofensivei sovietice, speranța și creșterea convingerii de eliberare a fiecărui polonez, a dat ordin ca toți polonezii, de la mic la mare, tânăr sau bătrân, fată sau femeie, să pună mâna pe arme, să ajute la eliberarea Varșoviei și la alungarea trupelor de ocupație. Mulți istorici au descris această insurecție cu mare lux de amănunte, unii pro, alții contra. Întrebarea rămâne însă ce ar fi făcut aflându-se în aceeași situație insurgenți sovietici, francezi, englezi, americani etc. etc. De asemenea, ce ar fi făcut sau cum ar fi acționat comandamentele armatei sovietice, engleze, franceze, americane etc. etc.

Într-o după amiază de septembrie, toți locuitorii Varșoviei ca unul, s-au ridicat contra ocupanților germani, luptând fiecare cu ce avea la alungarea acestora și eliberarea Varșoviei. Lupta a fost inegală, dar hotărâtă. În timp ce trupele germane aveau un armament modern, locuitorii Varșoviei au luptat cu tot ce aveau la îndemână. De la sticle de benzină, pietre, lemne, până la armele procurate sau capturate de la trupele germane. Cu ei însă era orașul, noaptea care i-a ajutat a început insurecția, dar și marea panică care s-a dezlănțuit, crezându-se că sovieticii au intrat în Varșovia cu toate forțele posibile.

În panica lor și neștiind de unde vine dușmanul, trupele germane au părăsit Varșovia sub ploaia de foc care cădea din orice fereastră sau colț de stradă. Desigur războiul are erorile sale și fiecare ins luptă pentru patria sa, indiferent de mijloacele pe care le întrebuințează, numai inamicul să fie înfrânt. Trupele germane au avut pierderi foarte mari în oameni și materiale, mai ales unitățile care erau dislocate pe tot teritoriul orașului Varșovia, încartiruite în casele civile răzlețe. Foptul că au fost surprinse în panică și dezmembrate, plus marea ură a polonezilor față de germani, au dus la masacrul care s-a întâmplat. Dacă trupele germane nu ar fi fost dislocate în întreg orașul, ci dacă ar fi fost în cazărmi sau în locuri speciale, insurgenții nu ar fi avut rezultatul pe care l-au avut, iar trupele germane nu ar fi avut prea mari pierderi.

Cu acest moment istoric populația Varșoviei, după o luptă pe viață și pe moarte, aștepta intrarea trupelor sovietice cărora le curățase terenul și le scutise, prin propriile sale jertfe, de pierderi

însemnate. Totodată se demonstra lumii întregi că poporul polonez luptă pentru libertatea sa şi nu aşteaptă ca să fie eliberat prin jertfele altora. Dar zadarnic a fost informat Comandamentul trupelor sovietice de eliberarea Varşoviei! Sovieticii n-au luat nici o măsură. Aşteptau să vadă cum vor evolua evenimentele. Dar ce-i determina la această expectativă?

Intervenţia imediată a trupelor sovietice, pentru a ocupa un oraş deja eliberat de către propriii locuitori şi despre care lumea întreagă deja aflase, nu era pe placul lui Stalin şi nici al comandanţilor trupelor din faţa Varşoviei. Coroana de lauri a învingătorului trebuia pusă pe fruntea unui sovietic şi în nici un caz pe fruntea lui Bor-Komarowski care era polonez.

Viipuri este un caz similar în strategia armatei sovietice! După părăsirea Varşoviei de către trupele germane, Comandamentul german a aşteptat evoluţia şi-şi pregătea contramăsurile. Desigur că ei şi-au dat seama care este tactica sovietică, informaţi fiind că insurgenţii şi trupele de partizani din Polonia, în marea lor majoritate sunt finanţaţi de Londra şi mult mai puţin de Moscova. Văzând însă că sovieticii nu au de gând să intre în Varşovia, Comandamentul german dă ordin, după aproape 72 de ore, să se reintre în Varşovia părăsită în panică. Trupele germane atacă cu toate forţele şi orice rezistenţă este fără milă îngenuncheată. Acum se plăteau polițele, fiecare pentru fiecare, ceea ce a dus la un masacru cumplit sub privirile armatei sovietice, care nici nu s-a gândit barem să intervină. Nici directa intervenţie şi cerere de ajutor a primului-ministru al Guvernului Polonez de la Londra, Mikolajczyk, către Stalin, nu aduc vreo schimbare. Din contră, şi-a retras şi capul de pod pe care-l avea pe celălalt mal al Vistulei.

Abia la 17 ianuarie 1945, după patru luni, trupele sovietice ocupă Varşovia. De data asta puteau arăta lumii întregi cine este adevăratul eliberator al Varşoviei! În cartea de aur a istoriei se putea scrie această mare victorie asupra trupelor germane. Dar fiecare literă din aceste rânduri este îmbibată în sângele zecilor de mii de polonezi căzuţi jertfă inutilă pentru orgoliul şi megalomania sovietică. Cele arătate mai sus au fost descrise de unul din oamenii de legătură ai lui Bor-Komarowski, trimis în cadrul Comandamentului sovietic pentru a cere ajutor. Fusese paraşutat şi detaşat pe lângă Comandamentul partizanilor din Polonia de către Comandamentul Forţelor Armate Poloneze ale

Guvernului de la Londra. Pentru această operație a fost condamnat la 20 de ani muncă forțată, sub acuzația de spionaj în favoarea englezilor, articolul 58-6-1 după legea sovietică. În perioada 1953-1955 el a fost în Vorkuta, Lagărul 11, 9/10, iar la Potma în Lagărul nr. 11 din Iavas.

Întrucât insurecția nu fusese câtuși de puțin condusă sau coordonată de Comandamentul sovietic, vina trebuie să cadă asupra insurgenților și a locuitorilor Varșoviei, dar mai ales asupra morților care nu mai au cum să se apere.

Niciodată polonezii nu vor uita acest lucru. La timpul potrivit istoria o va arăta și rușii vor plăti polița ajunsă la scadență.

Cu un an înainte de moartea ministrului Apărării al României, L. Sălăjan (1965), cu ocazia zilei de 23 August, ziua „eliberării de sub jugul fascist", Comandamentul Suprem al Armatelor Sovietice trimite o comisie militară sovietică să ia parte la marea demonstrație din București. Din partea Comandamentului Suprem al Armatei Sovietice se înmânează ministrului L. Sălăjan, ca o mare cinste, drapelul unității sovietice care a „eliberat" Bucureștiul.

Ministerul Apărării și Comandantul Forțelor Armate refuză categoric acest cadou trimis de Moscova, argumentând:

– Bucureștiul a fost eliberat pe ziua de 23 August. Primul soldat sovietic care a intrat în București a fost în ziua de 29 august.

În semn de protest comisia militară părăsește Bucureștiul reîntorcându-se la Moscova.

Bucureștiul dorea să-și arate independența față de Moscova? sau juca teatru?

MARTIE 1953

Martie 1953. Posturile de radio sovietice anunță că Stalin este grav bolnav, iar în ziua de 6 martie se anunță oficial moartea lui. Cauzele morții, cum a murit, îi las pe alții să vorbească. Dar dispariția lui dă o nouă speranță generală. Un nou vânt trebuia

să bată; adierile sale se simțeau deja. Noua conducere sovietică este preluată de Malenkov, același Malenkov care în noiembrie 1942, în ajunul contraofensivei sovietice de la Stalingrad, sta nezdruncinat lângă Jukov, când acesta spunea: „Vă dau cuvântul meu de rus că voi face tot posibilul să vi se dea pământ". În astfel de momente, strânsele relații cu vechea prietenie nu se uită, mai ales că acum trebuiau multe schimbate și cum e vorba proverbului! „Tot începutul este greu". Oare se va putea ține Jukov de cuvântul dat la Stalingrad? Mai ales acum când este numit Ministrul Apărării al U.R.S.S., când toată suflarea rusească răsuflă ușurată de moartea satrapului, când milioane de oameni din lagărele sovietice așteaptă schimbarea căci cuțitul le-a ajuns de mult la os. Jukoviștii sunt convinși că în curând va veni ceasul când idolul lor își va ține cuvântul dat.

Armata, sub comanda noului ei șef, se reorganizează. În același timp însă, și organele N.K.V.D.-ului, împreună cu toate secțiile auxiliare, sunt puse sub comanda unei singure personalități, a Ministrului de Interne, Beria. Același Beria care fusese mâna dreaptă a lui Stalin; același om care, până-n 1946 sau mai bine zis până-n 1953 săpase groapa lui Jukov. Soarta face ca acești doi dușmani de moarte pentru fața lumii să devină responsabilii celor două forțe materiale ale Uniunii Sovietice. Beria, adunând într-un singur mănunchi toate serviciile vechiului C.K. are toată forța de dominare a statului sovietic în mâna sa, dar în spate și ura de nedescris a celei mai mari părți a poporului. Jukov are întreaga armată. Prin el renaște tradiția și speranța unei vieți mai bune, căci toată lumea știe că el își va ține cuvântul dat.

Situația internă este foarte gravă, frânele troicii sovietice sunt împărțite, dezmembrate, iar poporul suferă.

În ultimele zile ale lui Stalin, mii de ucraineni din lagărele cu regim special din Norilsk, la nord de Cercul Polar în Siberia, fac una din cele mai mari răscoale din istoria statului sovietic. Tot ce este sau aparține de N.K.V.D. sau M.V.D. este distrus, cadrele la rândul lor sunt linșate. Numai moartea lui Stalin acoperă răsunetul mondial pe care ar fi trebuit să-l aibă această răscoală, plătită cu sânge vinovat și nevinovat de ambele părți.

Din zvonurile care circulau și de la persoane care din întâmplare scăpaseră din acest măcel îngrozitor, s-a aflat că mii de ucraineni au fost omorâți, dar și ei la rândul lor au distrus mii

de N.K.V.D.-işti cu familii cu tot. A fost omorât tot ce a fost reangajat în cadrul serviciului N.K.V.D., adică toate lipitorile care trăiau de pe spinarea deţinuţilor. Amănuntele îmi sunt prea puţin cunoscute, dar ştiu că mai sunt mulţi martori oculari care nu vor tăcea.

„Colhoznicul şi sovhoznicul" sovietic ajunseseră de mult la sapă de lemn. Deci, şi aici se pregătea o răscoală care trebuia să izbucnească din moment în moment. Trebuia găsit numai un nou Pugaciov care să-i conducă şi lanţul răscoalelor nu s-ar fi terminat aici. Sub o astfel de situaţie şi cu zestrea lăsată de Stalin, guvernul Malenkov, cunoscând situaţia internă, dă un decret prin care se reduc 60% din impozitele colhoznicilor şi sovhoznicilor. În acelaşi timp se şterg toate datoriile către stat. Prin această măsură răscoala internă a ţăranului sovietic, înflăcărată de mizerie, este stinsă cu apa speranţei de mâine.

Dar milioanelor de deţinuţi politici, prizonieri de război, deportaţi şi de drept comun, ce li se va da? Ce speranţe vor avea?

DEZBRACĂ-TE, TOVARĂŞE ŞEF

În baza amnistiei din 30 martie 1953 în favoarea deţinuţilor de drept comun, o parte din ei sunt eliberaţi în primele ore ale zilei de 31martie.

Nu mică a fost mirarea organelor de stat, când, numai după câteva ore de la eliberarea primului deţinut de drept comun, s-au anunţat şi primele furturi, spargeri şi violuri. Toate firele cercetărilor duceau spre cei abia eliberaţi prin milostivenia tătucilor din Kremlin care-i credeau de mult reeducaţi.

Peste 70% din cei eliberaţi în cursul primelor două zile fuseseră deja arestaţi în cursul zilei de 31 martie şi 1 aprilie. Aduşi în faţa unui tribunal fulger, după un interogatoriu scurt, primeau din nou pedeapsa, iar după câteva ore intrau în acelaşi lagăr din care abia fuseseră eliberaţi de curând.

Politicilor nu li se putea da drumul. Ei erau prea periculoşi pentru opinia publică dar mai ales pentru statul sovietic, pe când cei din lagărele de drept comun erau consideraţi, după

aprecierea lor, ca reeducați. Un bun prieten, român de origine, care locuia în oraș și își căpătase libertatea numai cu o lună în urmă prin ispășirea pedepsei, îmi povestea un caz întâmplat chiar pe strada unde locuia, în noaptea de 31 martie pe la orele 21.

Orașul Vorkuta era în mare fierbere de construcții, clădiri și străzi cu o sistematizare planificată, mai ales acum când exploatarea cărbunelui și importanța economică a Vorkutei începuseră să dea tonul în economia sovietică.

Străzile întunecate, prost luminate, mai bine spus aproape deloc, erau mereu evitate de cetățenii orașului din cauza apariției mai multor bande de blătnoi, mai ales acum când erau eliberați atâția din lagăre.

Un procuror moscovit care venise special în Vorkuta pentru sortarea dosarelor celor căzuți în amnistiere, după o zi de lucru destul de obositoare, făcu o mică plimbare pe ulițele Vorkutei.

De la o poștă se putea cunoaște că cetățeanul îmbrăcat atât de bine este un „Greenhorn" în Vorkuta, după cum se comporta, după îmbrăcăminte, dar mai ales după afundarea pe ulițele întunecate cu atâta încredere. O persoană îmbrăcată într-o șubă nouă, albă, cu pâslari albi curați și căciulă de astrahan, pe care nu era negru de praf de cărbune, nu putea fi un vorkutan.

Plimbarea, la rândul ei, putea fi plăcută, romantică, dar foarte periculoasă pentru unul care nu cunoștea atmosfera din Vorkuta.

Ajungând pe ulița Trudăvaia, o uliță laterală, neluminată bine, tovarășul procuror întâlni trei cetățeni care veneau din direcția opusă. După ce-l salutară tovărășește, unul i se adresă întrebându-l:

– Tovarășe năcialnic, nu poți să ne spui cât e ceasul?

– Ba da! Cu plăcere: și deschizându-și șuba scoase ceasul din buzunar care era legat cu un lanț și spuse: este ora 21.

– Mulțumim, tovarășe năcialnic, noi vă mulțumim, dar încă un lucru! Și apropiindu-se de el mai mult, unul îi șopti.

– Până la ora 21, lucrurile astea erau ale tale, tovarășe năcialnic, de acum încolo astea sunt ale noastre. Hai, dezbracă-te repede până nu mă supăr!

– Dar eu sunt procuror din Moscova. Nu vă dați seama ce faceți?

– A, uite la el! Mai este și procuror, și pe deasupra o mai

şi spune, scârba! Hai, nu te-ai dezbrăcat încă?

În câteva minute tovarăşul s-a dezbrăcat cu ajutorul „tovărăşesc" al tovarăşilor, rămânând numai în cămaşă, izmene şi ciorapi, pe care din fericire îi avea. Afară era zăpadă mare, dar mai ales un ger destul de înţepător pentru regiunea polară.

După ce cei trei delincvenţi dispărură în interiorul nopţii cu bogata pradă, tovarăşul procuror, pentru a ieşi din încurcătură bătu la uşa unei case. Pentru prima dată intra într-o casă unde locuiau împreună mai multe familii de foşti deţinuţi politici de diferite naţionalităţi. Într-o cameră de 3x4 m locuiau trei familii; în alte părţi erau şi mai înghesuiţi. Pentru început i s-a dat ceva de îmbrăcat provizoriu, iar până ce unul s-a dus să anunţe organele de resort, el a putut să stea de vorbă, de la om la om, cu aceşti oameni liberi, însă foşti deţinuţi politici, care îşi făcuseră pedeapsa şi datoria către statul sovietic cu vârf şi îndesat.

Înainte de a pleca a spus că-i pare rău că se fac aceste mari diferenţe între foştii deţinuţi politici şi cei de drept comun, dar mai ales că ultimii erau eliberaţi ca reeducaţi. A mai promis că va face şi un raport detaliat superiorilor săi, despre realitatea din Vorkuta. Dacă s-a ţinut de cuvânt sau nu, nu ştiu. Un singur lucru este sigur, că de atunci înainte el a privit cu alţi ochi lumea!

– Drum bun, tov. Procuror, i-au urat cei ce-l ospătaseră! Drum bun şi nu uitaţi să povestiţi şefului suprem al N.K.V.D.-ului adevărul despre Vorkuta.

Nu era de mirare, căci cel care condusese acest serviciu în timpul lui Stalin era şi acuma şef şi-l chema tot Beria. Acest om, cu îndelungata sa experienţă, zâmbeşte amabil colegului său de minister, dar în fond îi pregăteşte ultimul drum al Golgotei.

ARESTAREA LUI BERIA ŞI A ACOLIŢILOR LUI

26 IUNIE 1953. Zorile aduc o nouă speranţă în inimile deţinuţilor. Beria este arestat şi toată lumea se miră. Fiecare vrea să ştie şi să cunoască împrejurările în care s-au produs arestările, căci o dată cu Beria sunt arestaţi în masă mii de ofiţeri de

N.K.V.D. Nu trebuia să aşteptăm însă mult. În zilele următoare Agenţia T.A.S.S., prin declaraţiile sale oficiale, ne dă anumite răspunsuri. În curând ne sosesc şi primele transporturi din Germania. Tineri germani, elevi, studenţi şi muncitori, care luaseră parte la răscoala din 17 iunie 1953 din Berlin, şi care fusese înecată în sânge, chiar de trupele N.K.V.D.-ului sub conducerea lui Beria. Oare este acelaşi Beria, cel care numai după nouă zile este arestat ca trădător de patrie? De ce, şi ce a făcut Beria pentru a fi arestat?

O dată cu transportul rebelilor din Berlin, începură să sosească şi primii rebeli din Moscova. Diferenţa era că primii erau nişte copii sau oameni tineri cărora abia le mijise mustaţa, iar ceilalţi erau cu toţii membri vechi ai serviciului N.K.V.D., în posturi mai mici sau mai mari, toţi botezaţi cu apa Moscovei. Interesant este faptul că cercetările nu mai durau acum minimum 6 luni, ci numai câteva zile. În plus mărirea capacităţii de lucru, îndeplinirea sarcinilor de serviciu dovedeau marile eforturi care se făceau din partea N.K.V.D.-ului, pentru a fi raportate la următoarea Plenară a Comitetului Central al Uniunii Sovietice.

În Vest s-au scris multe despre cazul Beria şi despre situaţia internă în Uniunea Sovietică, înainte şi după arestarea acestuia. Chiar persoane oficiale au scris despre aceasta. Eu însă am să redau totul, aşa cum mi-a fost mie povestit de persoane direct inculpate în acest caz, care, cu numai câteva săptămâni în urmă avuseseră posturi înalte de năcialnici la care n-ai fi putut ajunge nici cu mila lui Dumnezeu. Astăzi erau nişte târâturi, condamnaţi la 25 de ani ca trădători de patrie, mâncând aceeaşi bucată de pâine şi aceeaşi ciorbă ca şi mine. Voi reda mai jos declaraţiile făcute de doi ofiţeri din cadrul Ministerului de Interne, arestaţi în ziua de 26 iunie 1953, condamnaţi la 25 de ani, în baza articolului 58-I-A, ca trădători de patrie, şi sosiţi în Lagărul nr. 7, în jurul zilei de 10 şi 15 iulie 1953.

– În zorii zilei de 26 iunie 1953, mă îndreptam spre serviciul pe care-l aveam în cadrul Ministerului de Interne, Secţia Specială, îmbrăcat în uniforma trupelor N.K.V.D. La un colţ de stradă văzui o maşină militară de tip GAZ, copie după maşinile americane de acelaşi gen, acoperită cu prelată. Lângă maşină, mai mulţi soldaţi şi un ofiţer din cadrul forţelor armate fumau, discutând împreună. Toţi soldaţii aveau automate. La

apropierea mea, ei se împărțiră pe ambele părți ale trotuarului, prin aceasta fiind obligat de a trece printre ei. Unul se apropie de mine rugându-mă să-i dau un foc pentru a-și aprinde țigara făcută din mahorcă în hârtie de ziar. În momentul când am scos chibritul din buzunarul pantalonilor, am simțit țeava unui automat care mă apăsa în coaste, iar un altul îmi smulgea pistolul pe care îl purtam în teacă. Apoi ofițerul se apropie și îmi spuse râzând:

– Fără a vă opune, urcați-vă imediat în camion. Acesta este ordinul.

– Vrând să cer explicații, am simțit și a doua țeavă în coaste, de data aceasta ceva mai brutal. Urcându-mă în camion, am fost forțat să mă culc cu fața în jos, mâinile fiindu-mi între timp prinse la spate cu cătușe de tip american. Mi-am dat seama în acel moment că nu sunt singurul arestat în camion. După mine mai sunt aduși încă 3 sau 4 ofițeri, toți de N.K.V.D. Am fost duși la închisoarea militară Le Fortovskaia. Noi, culcați cu fața în jos, iar soldații, fără a schimba o vorbă, stăteau cu automatele îndreptate spre noi. Aveau aceeași metodă de transport ca și N.K.V.D.-ul. După o cercetare de câteva zile, am fost condus înaintea unui tribunal militar care m-a condamnat pentru trădare de patrie, pregătire de răscoală contra statului. Toate astea erau capul de acuzare contra mea și a celorlalți care fuseseră arestați în aceeași perioadă cu mine. Toate încercările noastre de a ne apăra au fost inutile. Dar ce se întâmplase în fond?

O dată cu moartea lui Stalin, dacă forța lui Beria s-ar fi pierdut, cădea tot regimul de teroare și forța statului sovietic de pe soclul fundamental pe care scria G.P.U., iar mai târziu N.K.V.D. Dacă acest serviciu s-ar fi destrămat, tot imperiul sclavagist sovietic s-ar fi năruit. Deci, un război civil intern ar fi fost inevitabil. Nu este de mirare de ce Malenkov, desigur la sfaturile lui Jukov, a aprobat intrarea în guvern, în calitate de ministru de Interne, a lui Beria. Dar, mai ales, este foarte importantă acceptarea propunerii acestuia de-a unifica toate serviciile din cadrul Securității statului, într-un singur serviciu, sub o singură comandă. Erau două jocuri periculoase care se manifestau în același timp. Fiecare aștepta să-i cadă lui Jolly-Jokerul în joc pentru a acționa și-a pune mâna definitiv pe întreaga putere. Beria, pentru a menține mai departe dictatura

N.K.V.D.-ului după vechiul sistem şi a realiza încadrarea tuturor statelor socialiste direct ca Republici Unionale în cadrul U.R.S.S.-ului, Malenkov-Jukov, la rândul lor, pentru a salva ce se putea salva în faţa războiului civil ce se contura la orizont. Pe plan extern, moderându-şi politica faţă de Vest, lucru posibil numai atât timp cât capacitatea de luptă a forţelor armate sovietice ar fi fost cel puţin egală cu a Vestului.

Beria îşi dădea clar seama că Jukov nu l-a iertat şi nu-l va ierta niciodată pentru perioada în care a trebuit să sufere între anii 1946-53; iar Malenkov îl va ajuta. Setea de putere îl făcu să acţioneze. Ziua „X" este stabilită pentru 26 iunie, zi în care Malenkov trebuia să se afle într-o vizită oficială sau neoficială în Bulgaria, la Sofia.

În toată această perioadă Jukov nu rămase inactiv. Adunând în jurul lui numai oameni de încredere, organiză apoi un serviciu de informaţii personal. Prin acest serviciu află planul detaliat al acţiunii Beria, dar mai ales ziua fixată. Ducând în eroare Serviciul de informaţii N.K.V.D. prin efectuarea de manevre militare, aduse în împrejurimile Moscovei mari unităţi credincioase, toate motorizate şi destul de bine camuflate. Mai mult, în aceste zile organiză – „de ochii lumii" ca să-i zicem aşa – un şir de întâlniri secrete ale Serviciului de informaţii şi contrainformaţii, bătând apa în piuă şi ducând în eroare vigilenţa lui Beria. După un plan bine stabilit, în zilele următoare o sumedenie de maşini militare, acoperite cu prelate, au împânzit Moscova, maşini care în zorii zilei de 26 iunie se aflau la punctul dinainte stabilit în apropierea clădirilor în care locuiau ofiţerii din cadrul N.K.V.D.-ului. Aceştia sunt arestaţi fără nici o justificare şi băgaţi în camioane, fiind duşi acolo unde nu se aşteptau. La o parte din ei li s-a dat drumul după trierea ce-a avut loc, dar în aceste zile lozinca era următoarea: „Tot ce are epoleţi albaştri sau şapcă albastră sunt schijele lui Beria", ca şi în timpul revoluţiei, „Moarte epoleţilor de aur". Iar unii mai susţin că istoria nu se repetă...

Beria este arestat cu tot anturajul său. Spre mirarea tuturora este condamnat la moarte şi executat, iar execuţia este transmisă prin radio în după-amiaza zilei de 24 decembrie 1953, orele 16. Unii susţin teoria că Beria a fost executat imediat sau în scurt timp după arestarea lui. În U.R.S.S. totu-i posibil.

Pentru a calma spiritele încălzite guvernul sovietic face o greşeală capitală, diplomatică şi politică, după părerea mea, transmiţând prin presă şi radio distrugerea lui Beria. Trebuind să găsească însă un ţap ispăşitor pentru toate nelegiuirile efectuate, Beria şi cu oamenii săi sunt declaraţi vinovaţi pentru milioanele de oameni care au fost arestaţi, închişi sau deportaţi în întreaga Uniune Sovietică. Mai mult, presa şi radioul transmit zilnic comentarii şi declaraţii, prin care se dezvăluie intenţiile complotului Beria, atrăgând atenţia întregii populaţii a Uniunii Sovietice să nu aibă încredere în directivele lansate de Beria şi „schijele" sale. Prin aceasta se înţelege de la sine toţi N.K.V.D.-iştii. Deci vinovaţi pentru soarta celor 42.000.000 de deţinuţi politici, prizonieri de război, deportaţi şi criminali de drept comun, care sunt deţinuţi şi exploataţi în secolul al XX-lea, ca sclavi moderni, erau N.K.V.D.-iştii, Beria şi compania sa. Oare se găsise ţapul ispăşitor pentru toate nenorocirile sau se ridicaseră morţii din mormânt cerând judecată? Greşeala, pe care guvernul sovietic nu o calculase făcând aceste declaraţii, era că nu s-a gândit la reacţia în lanţ care va urma din partea acestor nenorociţi cărora acum încercau să le plângă de milă.

În doctrina comunistă sovietică se spune că orice cetăţean are dreptul de a spune liber şi neconstrâns toate durerile sale. Mai mult, fiecare are un reprezentant, pe care şi l-a ales prin vot liber, în forurile superioare de stat, ajungând până în Comitetul Central. Deci, clar şi logic, nu se poate lua o hotărâre individuală fără de consimţământul întregului Comitet Central. Din punct de vedere logic, nu numai Beria este cel vinovat pentru crimele săvârşite asupra omului în Uniunea Sovietică, ci întregul său Comitet Central şi întreg acest Comitet Central trebuie să răspundă, începând cu Lenin şi terminând cu Brejnev.

La Nürnberg, guvernul german a fost condamnat de un tribunal internaţional, printre altele şi pentru crimele săvârşite în lagărele germane. Iar dacă în 1946, la tribunalul de la Nürnberg, s-a dat o pedeapsă exemplară pentru Germania, când se va da şi una pentru crimele săvârşite în lagărele sovietice? În toate declaraţiile făcute în presă şi la radio în privinţa contingentelor de oameni şi a naţionalităţii lor, niciodată nu s-a pomenit că în lagărele sovietice sau în centrele de deportări forţate se află şi cetăţeni străini, adică nesovietici. Cum şi când ajunseseră aceşti oameni în lagărele sovietice, mulţi din ei fiind închişi încă

înaintea începerii primului război mondial. Astăzi se vorbește că Vestul știa exact de existența lagărelor sovietice, ba chiar și de toți cetățenii străini internați, dar nu dezvăluiau nimic. Iar dacă au fost dezvăluite vreodată s-a vorbit în așa fel încât nu a ajuns mai niciodată la urechile oamenilor liberi. Există documente prin care se poate dovedi că în timp ce la Nürnberg guvernul german era acuzat de deportări și înfierat drept criminal, guvernul moscovit deporta din toate țările pe care le ocupase, fără a ține cont că ei învinuiau pe învinși de ceea ce ei, la rândul lor, făceau înmiit. Mulți din acești condamnați, după deportare, au fost eliberați ca prizonieri de război. De ce oare se încerca a se camufla propria crimă printr-o denumire legală, față de acești oameni?

Se cunosc cazuri, pe care le aduc și le voi mai aduce la timpul potrivit la cunoștință opiniei publice, prin care se dovedește că autoritățile sovietice au falsificat, rusificând numele la o mare parte din oameni, care, deși nu cunoșteau limba rusă, erau făcuți din oficiu cetățeni sovietici și puși să semneze și să recunoască acest lucru. Dacă după ani de zile se făcea vreo contestație, i se arăta actul doveditor în care el singur cerea să fie tratat ca cetățean sovietic. Oare aceasta nu este o crimă contra umanității și a drepturilor omului?

MINISTRUL ENGLEZ DĂ UN INTERVIU

În Vest s-au făcut o grămadă de cercuri internaționale pentru drepturile omului, care și-au luat drept scop ca aceste drepturi să fie respectate. Organizația Amnesty International, Cercul Juriștilor Internaționali și alte organizații trâmbițează în lumea întreagă despre „erorile" care se întâmplă în Grecia, Spania, Portugalia, Coreea de Sud sau în alte părți ale lumii, dar deloc despre cele ce se întâmplă în lagărele sovietice, ca și în toate țările din blocul socialist. Dacă totuși se intervine cumva, atunci se face numai o notă scrisă și aceasta pentru a nu supăra cumva prea mult Kremlinul. Același lucru se întâmplă și în presa sovietică. Se scrie despre tot ce se petrece în alte părți, dar niciodată ce se întâmplă la ei. Și pentru ca un lucru să nu fie

uitat, gândurile se reîmprospătează revenind mereu cu aceleași articole, în majoritatea lor retușate, despre ororile din lagărele naziste.

În vara anului 1952, un eveniment destul de minor în viața generală și-ntr-o țară liberă, dar destul de mare și important pentru viața unui om sovietic sau a celor din lagăre a fost și a rămas pentru mulți o enigmă: publicarea unui interviu complet, al ministrului Afacerilor Externe al Angliei, Harold Morrison, pe prima pagină a ziarelor *Pravda* și *Izvestia*. Nu trebuie uitat însă că Stalin mai trăia, iar „era" lui tiranică nu se terminase. Dar ce conținea acest interviu de-a făcut atâta vâlvă?

Redactorul-șef al ziarului *Izvestia* sau *Pravda* rugă pe ministrul Afacerilor Externe să-i acorde un interviu. Ministrul refuză pe considerentul că în Uniunea Sovietică toate interviurile, declarațiile sau discuțiile oamenilor politici sunt redate numai așa cum îi convine cenzurii sovietice, care este totdeauna la cheremul partidului comunist. Redactorul-șef promite însă că dacă ministrul îi va acorda acest interviu, el va apare complet fără nici o modificare, și, mai mult, pe prima pagină a ziarului. Ministrul căzu de acord și interviul apăru. Așa că, într-una din zile, la gazeta de perete a lagărului de lângă club, deținuții erau adunați grămadă, citind și dezbătând ce era scris acolo. Fiecare își punea întrebarea câți ani vor primi redactorul și cei de la cenzură care au aprobat publicarea interviului. De câte ori 25 de ani va fi obligat să dea judecătorul, pentru fiecare cuvânt care nu corespunde sistemului. Dar ce conținea acest interviu? Conținutul nu-l mai pot reda în întregime, dar cei care vor dori să-l citească complet îl vor găsi cu siguranță în colecțiile ziarelor. Eu voi reda numai câteva puncte de care-mi aduc aminte.

Întrebarea redactorului: Care este, după părerea Dvs., libertatea cetățeanului în Uniunea Sovietică?

Răspunsul ministrului: La noi în Anglia, când în zorii zilei cineva sună la ușă, gospodina se duce în grabă și bucuroasă să deschidă, pentru că știe că i-au sosit chiflele calde, laptele sau poșta, pe când în Uniunea Sovietică, cetățeanul tremură căci la orele acestea matinale nu pot să fie altcineva decât organele N.K.V.D.-ului.

Întrebare: Ce puteți spune despre critică?

Răspuns: La noi fiecare om poate să critice pe oricine, chiar

şi din guvern, fără urmări, pe când la Dvs, un singur cuvânt care nu este pe placul autorităţilor, chiar dacă este bazat pe fapte, şi cel ce l-a spus va fi închis. Şi interviul continua în acelaşi mod.

Acest episod se întâmpla în Lagărul minei nr. 7, ofiţer politic era locotenentul-major N.K.V.D. Prohurov. Văzând lumea adunată în faţa gazetei de perete, se apropie şi întrebă ce noutate este de s-a adunat atâta lume. Un mucalit, şi din aceştia găseai cu droaia, îi răspunse făcând cu ochiul:

– Pungaşii ăştia de capitalişti mai spun şi ei câteodată adevărul. Citiţi, vă rog, şi vă veţi convinge.

După ce citi articolul, Prohurov voi să plece, dar un altul din grămadă îl întrebă: – Ei, năcialnic, ce spui şi de asta? Începe să se întoarcă roata?

– Sunteţi prea proşti să înţelegeţi astfel de lucruri, răspunse Prohurov şi plecă.

După o oră toate ziarele din lagăr dispăruseră. Din această zi nici un ziar nu putea fi afişat fără să fi fost citit în prealabil şi aprobat pentru afişare de ofiţerul politic. În concluzie, stat în stat şi superstat, ceea ce ar însemna cenzură peste cenzură şi iară cenzură.

Evoluţia evenimentelor politice interne în toată Uniunea Sovietică se schimba de la o zi la alta începând cu moartea lui Stalin: răscoala din Berlin, arestarea şi executarea lui Beria, prima grevă politică din Vorkuta, schimbări în conducerea ministerelor în Kremlin, răsturnarea lui Malenkov, dizgraţia lui Bulganin, puterea supremă dată lui Hruşciov.

„ERA“ HRUŞCIOV

„Era“ Hruşciov îşi face apariţia. Ministrul Apărării rămâne Jukov.

Poporul rus a pierdut unul din idolii săi, pe Malenkov, dar Hruşciov i-a câştigat simpatia prin dezvăluirea crimelor lui Stalin, a terorii şi a dictaturii acestuia. Toţi aveau speranţă într-o nouă viaţă demnă de un om, mai ales că era o ţară victorioasă. Toţi sperau că, încetul cu încetul, va veni timpul când Jukov îşi va împlini cuvântul dat. Dar iată că a venit şi ziua când şi el este

înlăturat, fără ca cineva să știe de ce. Cu câteva zile înainte mareșalul Jukov, în calitate de ministru al Apărării, se află într-o vizită oficială în Albania, la Tirana. Pe drum, la întoarcere, face un popas la Belgrad, în Iugoslavia, unde, printre alte personalități invitate la banchetul dat în onoarea sa de către ministrul Apărării al Iugoslaviei, se află și membrii corpurilor diplomatice acreditate la Belgrad. În cadrul Corpului Diplomatic Englez se află și câțiva ofițeri superiori care îl cunoșteau pe Jukov încă din perioada când acesta era Comandantul Suprem al Trupelor Sovietice de Ocupație din Germania. Revederea a fost foarte călduroasă. Dar gurile rele spun că Jukov s-ar fi întreținut cu unii dintre ei prea intim, mai ales într-un loc necunoscut. Totodată mareșalul a dat un interviu, care a fost reprodus și în ziarele din România. Ziaristul englez l-a întrebat printre altele dacă își va menține cuvântul dat față de soldați înaintea ofensivei de la Stalingrad. Jukov răspunse:

– În măsura posibilităților, totdeauna mi-am ținut cuvântul dat, și mi-l voi ține.

Multă lume a citit acest interviu, dar, foarte puțini sunt aceia care știu ce a însemnat această întrebare și răspunsul ei. Așa se scrie istoria!

Pe drumul de la Belgrad la Moscova, zburând deasupra teritoriului românesc, ministrul Forțelor Armate ale Uniunii Sovietice, mareșalul Jukov, transmite de pe bordul avionului o telegramă de salut ministrului Forțelor Armate ale României, L. Sălăjan, neștiind că, după scurt timp, în momentul trecerii avionului pe teritoriul sovietic, radio Moscova anunța deja destituirea lui. Această telegramă a fost ultima sa notă oficială.

Astfel dispare din viața politică și militară un om care a crezut în ceva. În același timp mulți au plătit foarte scump loialitatea și încrederea față de el.

Așteptarea zilnică în schimbarea vieții, și asta de ani de zile, a dus la faptul că o mare parte dintre oameni își pierduseră speranța de a mai apuca ziua în care să se poată reîntoarce în sânul familiilor lor. Crima politică de stat era peste tot, crima individuală în orice loc. Știai că trăiești, dar nu știai cât. Vedeai ce e azi, dar mâine? Politrucii erau totdeauna mulțumiți când oamenii munceau din greu fără a șovăi. Din când în când câte o crimă odioasă își făcea apariția pentru a înfricoșa și a îngrozi pe cei care nu erau obișnuiți cu astfel de obiceiuri. Politrucii mai

erau interesați, după teoria marxistă a luptei de clasă, ca aici la ei, în țara marxismului, în țara sclavagismului modern, să fie înfrânt naționalismul și chemarea patriei. Nu este deci de mirare dacă politrucii râdeau și se bucurau când grupuri întregi de diferite naționalități se războiau între ele. De multe ori, aceste incidente erau pregătite amănunțit în Centralele N.K.V.D.-ului, pentru a găsi nod în papura unuia sau altuia de care se fereau. Prin serviciul lor de informații, pe care-l aveau întins ca o plasă de păianjen, trimiteau și primeau toate informațiile de care aveau nevoie. Și îi interesa orișice. De multe ori și-au băgat oamenii în grupurile care încercau să se organizeze. La momentul potrivit grupul întreg era servit pe tavă și te mirai de unde cunoșteau ei toate lucrurile până în cele mai mici amănunte.

Cum timpul trecea, fiecare deținut știa că libertatea sa era legată de soarta unui război care trebuia să se dezlănțuie între cei doi mari jandarmi ai omenirii. Război care, mai devreme sau mai târziu, este inevitabil. Desigur că cei care cunoșteau potențialul militar și economic al Uniunii Sovietice nu credeau că americanii vor aștepta ca fiara să-și lecuiască rănile, să se întărească cerșind mâncare și întăriturí.

Deci, fiecare spera într-un război, războiul întruchipând libertatea! Se știa bine că singurul care putea să-i îngenuncheze era americanul. Dar el niciodată nu-și va jertfi propria sa armată pentru interesele unor nenorociți din lagăre, deși în majoritatea lor, tot pentru americani erau închiși. Am să explic de ce: dacă organele N.K.V.D.-ului nu-ți puteau găsi vreo vină, că ai luptat contra Uniunii Sovietice, că ai făcut crime contra umanității, atunci trebuia să ți se găsească un punct slab, prin care se putea dovedi că, barem o dată ți-ai desfăcut inima, slăvind pe americani sau spunând că dacă nu ar fi fost armamentul american, Uniunea Sovietică nu ar fi câștigat războiul. Toate acestea erau suficiente pentru a ți se face un cap de acuzare ca „spion american", iar tribunalul să te poată asigura cu o condamnare de 25 de ani. Atunci ce mai aveai de pierdut?

PROFESORUL STARNIKOV

O altă mare capacitate intelectuală rusă aflată în lagărele din Vorkuta era şi profesorul universitar Starnikov, pe care îl găsim prin anii 1947-48 în Lagărul nr. 8 ca şef al laboratorului de chimie din această mină. Era de peste 10 ani deţinut şi nu avea nici o speranţă să-şi ispăşească vreodată sentinţa. Era un mare idealist rus, cu o educaţie primită încă din timpul ţarului; dar şi un socialist convins prin idealul său. Vorbise prea mult liber, N.K.V.D.-ului nu i-a convenit şi n-a durat mult până i-au găsit şi lui nod în papură.

Înainte de arestare făcuse o călătorie în toate ţările Occidentului, ca specialist şi savant ce era în problemele cărbunelui. Această călătorie a făcut-o împreună cu fiica sa, în timp ce soţia a fost nevoită să rămână la Moscova. De nenumărate ori, la Londra, Paris şi New York i s-a propus să rămână, având situaţia materială asigurată. Refuză orice compromis, cu toate că nu era de acord cu sistemul de conducere sovietic. Dar el era rus şi îşi iubea Rusia, aşa cum numai un rus ştie să-şi iubească patria.

Consecinţele nu mai au rost să fie povestite, dar exploatarea de către N.K.V.D.-işti până la ultima suflare a capacităţii sale intelectuale nu a fost uitată.

Ca urmare a fluxului divers şi continuu de condamnaţi spre construcţia bazelor strategice din nord, în lagărele din Vorkuta găseai tot felul de oameni.

CHINEZII

După naţionalitate, de exemplu, partea leului o deţineau ucrainenii, cei mai mulţi foşti partizani, învinuiţi sau suspectaţi de dublu rol. Urmau balticii, ruşii, germanii, polonezii, românii – basarabeni, bucovineni şi din Transnistria, sau foşti prizonieri condamnaţi pentru foarte diverse motive. Am găsit şi finlandezi, ţinuţi încă din timpul Războiului fino-sovietic şi care nu mai fuseseră repatriaţi. Am cunoscut chiar şi chinezi, dintre care unii erau personalităţi care avuseseră legături foarte apropiate cu

cercurile conducătoare ale partidului şi guvernului comunist al lui Mao-Tzedun sau Ciu En Lai. Îmi aduc aminte de şeful laboratorului minei nr. 7 de la Vorkuta, un chinez, fost redactor şef al cotidianului de limbă chineză din Moscova, arestat din 1936 de N.K.V.D. şi condamnat la 15 ani pentru activitate antisovietică, pentru simplul motiv că era omul lui Mao Tzedun şi al Partidului Comunist Chinez. Culme a ironiei, acestui chinez din anturajul imediat al lui Mao Tzedun, pentru a i se pierde urma de cei care l-ar fi căutat, oficialitatea sovietică îi schimbă numele în... Piotr Victorovici Nemţov. Acum, terminându-şi pedeapsa, fusese eliberat, dar ţinut ca om liber cu domiciliul obligatoriu în preajma lagărului. Lucra ca şef de laborator, meserie în care se reprofilase. Nu avea voie să meargă decât până în oraşul Vorkuta, unde trebuia să se prezinte imediat autorităţilor poliţiei pentru viză. Nu pot şti tratamentul la care a fost supus, dar din informaţiile căpătate de la alţi trei deţinuţi care lucrau sub şefia lui, un lituanian, un ucrainean şi un român, care îl cunoşteau mai din aproape şi personal, aflasem că avea groază de N.K.V.D.

Se mai aflau în amalgamul Vorkutei destul de mulţi chinezi, fiecare cu povestea şi condamnarea lui. În general erau împărţiţi în două grupe, fiecare cu China lui, oricât de departe erau ele acum. Unii erau cu Mao, alţii cu Cian Kai-Şi. Pentru că numele lor era destul de greu de reţinut, deţinuţii i-au poreclit mai simplu: toţi cei ai lui Mao se numeau „Vasia", iar ai lui Cian Kai-Şi, „Saşa", folosindu-se două diminutive ruseşti foarte curente.

Un singur lucru comun aveau toţi aceşti chinezi: toţi se plângeau de tratamentul aspru al sovieticilor, care îi reţineau pe loc chiar şi după terminarea pedepsei. În general erau harnici, puţin pretenţioşi şi foarte strângători, lucru pentru care erau ţinta tuturor blătnoilor ruşi şi a femeilor de moravuri uşoare. Perfect conştienţi că nu aveau căutare decât dacă li se putea fura sau cere ceva, ei înşişi o mărturiseau cu multă amărăciune şi resemnare orientală.

– Denghi iest, Vanea... Vanea!!! Şi schiţau o mângâiere. Denghi niet, iabone chitai!

După care simulau o lovitură cu piciorul, care exprima toată scârba şi lepădarea profitorilor şi amărăciunea lor.

De altfel prin toate lagărele prin care am trecut şi voi mai

trece, voi mai întâlni mereu alți „Vanea" și „Saşa", întotdeauna și peste tot profesând exact aceleași meserii în cadrul celor trei instituții de bază ale oricărui lagăr: la baie, bucătărie și spălătorie.

VIVE LA FRANCE!

Dar mai interesanți decât chinezii, germanii, băştinaşii sau oricare alte naționalități, care construiau baza strategică viitoare, gândită de Beria și Stalin, erau francezii, prin diversitatea cauzelor și modului în care ajunseseră aici, la Cercul Polar.

Despre unii dintre ei am dat câteva amănunte. Voi reveni cu acest prilej asupra celor mai reprezentativi și voi completa profilul acestui grup extrem de eterogen ca mentalitate, origine și preocupări.

Pentru că tot suntem la problema francezilor, un cuvânt și despre cazul colonelului Jean Kostikov, la care domnii comuniști socialiști, democrați, republicani, gaulişti sau cum se mai numesc diferitele partide franceze, nu ar avea prea multe de adăugat.

Colonelul Jean Kostikov, ofițer activ al armatei franceze din 1917, fusese un tânăr sublocotenent al armatei țariste ruse care, făcând parte din corpul expediționar rusesc, luptase alături de Franța împotriva Germaniei. Prin Revoluția din octombrie trupele țariste din Franța sunt dezlegate de a mai lupta pe front și se pot reîntoarce, cei care doresc, în patrie. Cei care însă vor, pot să rămână mai departe în Franța, să lupte pentru Franța până la victoria finală. Cei rămași, pentru aportul lor la victoria Franței, au fost naturalizați francezi. Unul dintre aceştia este și Jean Kostikov.

După terminarea primului război mondial el face parte din trupele „Legiunii Străine", după care trece la trupele coloniale franceze și-și face datoria ca orice francez devotat Franței, până la victoria finală a celui de-al doilea război mondial. Decorat de nenumărate ori, pentru vitejie și devotament, Jean Kostikov, în calitate de ofițer de Stat Major, ajunge la gradul de colonel, iar pentru meritele sale deosebite și încrederea arătată Franței, i se

dă postul de şef al Misiunii Militare Franceze în Hannover (zona engleză de ocupaţie a Germaniei, după 1945). El vorbea la perfecţie franceza, engleza, rusa şi germana.

La sfârşitul anului 1945, trebuind să ia parte la o consfătuire a şefilor de Misiuni Militare Franco-Anglo-Americane, undeva în regiunea oraşului Kassel (zona americană), cu o oră înainte de a părăsi Misiunea Franceză, primeşte un telefon prin care este rugat de şeful Misiunii Militare Americane din Hannover să facă călătoria împreună. Numai după 30 de minute de la această invitaţie o maşină militară americană opreşte în faţa Misiunii Militare Franceze şi un ofiţer american se prezintă colonelului Kostikov, invitându-l să plece împreună dar făcând un mic ocol pentru a-l lua pe şeful Misiunii Militare Americane. Adjutantul colonelului Kostikov va pleca cu maşina Misiunii Franceze pe drumul cel mai scurt. În maşina americană închisă se mai aflau încă doi ofiţeri americani, între care ia loc. Maşina părăseşte Hannover dar în loc să se îndrepte spre sud, ea se îndreaptă spre direcţia est. Antrenaţi în discuţii, Kostikov nu observă ce se petrece, decât atunci când se apropie de linia de demarcaţie a zonelor de ocupaţie. Dar acum era prea târziu! Se afla în mâna unor falşi americani. Mai ales rămase înmărmurit când „prietenii americani" începură să-i vorbească pe ruseşte şi, o dată cu trecerea în zona sovietică, îl declarară trădător. Abia atunci îşi dădu seama unde se afla.

Un tribunal militar sovietic îl condamnă la 10 ani închisoare, fiind internat în Lagărul din Sachsenhausen, de lângă Berlin, pentru trădarea patriei sovietice, al cărui supus nu fusese niciodată.

Despre existenţa Lagărului din Sachsenhausen se vorbeşte numai în perioada până-n 1945, în timpul celui de al treilea Reich, dar nu şi despre perioada când a fost sub administraţia sovietică. Sau, despre asta, nu e voie să vorbim?!

În martie 1950 Kostikov împreună cu alţi zece francezi, ofiţeri şi civili din administraţia franceză din Germania precum şi alte câteva sute de deţinuţi sunt îmbarcaţi într-un transport şi duşi în regiunea polară, la Vorkuta. În prealabil, au trecut prin lagărele de tranzit din Brest, Moscova, Vologda. Până în anul 1952-53 Jean Kostikov s-a aflat în Lagărul nr. 2 mina nr. 7, din Vorkuta, unde lucra ca năvalnic (responsabil cu curăţenia în

baracă), din cauză că era invalid la o mână, o rană primită în timpul războiului pentru apărarea Franței. De aici Kostikov a fost trimis în Karaganda (Siberia de Sud) unde, după cum am auzit, a murit.

Nu știm ce a făcut guvernul francez în legătură cu situația acestui brav ofițer al armatei sale. În orice caz, armata franceză, pe linia formalismului legal și riguros l-a declarat dezertor. Acest act apare ca o greșeală extraordinară, căci cea mai elementară investigație ar fi dus la concluzia că colonelul Kostikov a rămas francez, și toate manifestările sale, în timpul detenției sovietice, au fost în acord cu legile de onoare ale ofițerimii franceze. Dacă guvernul francez, din rațiuni de politică măruntă, nu a știut să onoreze devotamentul lui Kostikov, armata franceză nu se putea opri la rigorile unui formalism legal, desconsiderând demnitatea și conștiința pe care a purtat-o de-a lungul anilor Jean Kostikov.

Educația și dragostea lui pentru Franța și tot ce este francez, cu toate promisiunile sovietice, nu au putut să-l facă să renege Franța, țară și popor pe care le-a iubit cu trup și suflet. Dar, va veni o zi când cei de pe malurile Senei își vor aduce aminte că în lagărele sovietice au murit mulți devotați Franței și poporului francez. Răpiți și distruși de sistemul sovietic. Pe unde a trecut Kostikov, din Sachsenhausen la Vorkuta, veți găsi scris pe multe ziduri ale acestor închisori trei cuvinte „Vive la France".

Adică, semnul distinctiv și nemuritor al naționalismului său, care l-a călăuzit prin imensitățile pustiului sufletesc al Rusiei comuniste.

Împreună cu Raymond Soyllat, originar din Paris, care lucrase la reprezentanța Crucii Roșii Franceze din zona sovietică, și care fusese răpit de către N.K.V.D.-ul din Berlin și condamnat pentru „spionaj american", ne aflam într-una din zile la deszăpezirea căii ferate pe traseul nord al lagărului nostru, la „muncă voluntară".

Cât despre Soyllat, el va lua parte la greva generală din 1953, fără însă a fi implicat în procesul care ni se va deschide, ca reprezentant al francezilor. În 1955 îl voi regăsi în lagărul din Iavas, într-un mare grup de americani, belgieni și olandezi, cu care va fi dus la Moscova. Foarte vag mi-a ajuns ceva mai târziu știrea, că ar fi fost trimis în Franța. Deși n-a dat nici un semn de

viață, în adâncurile mele port convingerea că nici unul nu l-a uitat pe Ferry, „nebunul", și nici zilele acelea când cocoșul galic – despre care vom mai vorbi – era pictat prin toate colțurile construcțiilor înalte, de deținuții politici și deportații din zona minei nr. 7.

În sfârșit, în ziua când fusesem duși la deszăpezirea căii ferate, mai era cu noi și mult amintitul beatles din Saint-Lazare, armeanul Armand Maloumian, care după ce în 1947 se repatriase împreună cu tatăl său în țara străbunilor, fusese arestat și condamnat la 25 de ani pentru trădarea patriei și spionaj american. Acum, aproape că nici nu-i mai venea să creadă că, undeva pe lume, un om ar putea avea un radio, o mașină, un avion personal – și mai ales că ar putea să plece unde-i trăsnește prin minte... Fumurile Parisului și toate nebuniile vieții îi apăreau aici aidoma jocurilor fantastice ale coloritului pal desfășurat în franjuri diafane ale Aurorei Boreale.

În ciuda restricțiilor oficiale, santinelele și pușcăriașii din Lagărul nr. 2, lagărul nostru, trimiși la deszăpezit, am fraternizat cu Lagărele 12, 14, 16, cu care am făcut joncțiunea deszăpezirii.

Avizi de noutăți, oamenii și-au spus între ei vrute și nevrute. Fiind cu Soyllat, Maloumian și Kostikov, ne-am interesat firește dacă sunt și francezi. Și i-am descoperit. Era un grup întreg, grupul lui Jacques Duclos. Adevărată surpriză! Numai sovietele pot realiza o astfel de performanță de necrezut. Globul întreg participa la punerea bazelor strategice ale viitoarei confruntări militare.

Despre Jacques Duclos știam extrem de puțin. Tot ce am auzit atunci mi s-a părut extrem de nebulos și nu știu nici azi ce să cred. Clar, din ce spuneau vorbind toți deodată, am înțeles că toți colaboraseră împreună cu Jacques Duclos la o anumită acțiune pentru care, fiind urmăriți de S.U.A. și Franța s-au refugiat în zona sovietică, iar de acolo la Moscova, unde au fost primiți cu multă pompă de oficialități. Ce făcuseră în Franța nu am înțeles niciodată. Dar din câte au povestit, adevăr sau fantezie, m-am lămurit că se străduiau să ne explice cum de au ajuns din oamenii Moscovei la Paris, pușcăriașii și constructorii amărâți de la Cercul Polar.

Primiți și găzduiți domnește, au fost purtați cu mijloace și întâmpinări oficiale peste tot. Au vizitat Moscova, Crimeea, Caucazul, Kazahstanul. Li s-au arătat fabricile și uzinele

Uralului şi colhozurile milionare. Apoi ţăranii şi muncitorii cunoscători ai problemelor economice, politice şi sociale. Francezii au fost întâmpinaţi cu multă căldură. Au discutat chiar şi subiecte de literatură, artă şi ştiinţă cu oameni avizaţi şi curtenitori, ceea ce, după mărturisirea lor, gâdila puternic amorul propriu galico-latin.

Dar, oricât ar fi fost ei de comunişti, în primul rând rămăseseră francezi şi după atâtea şi atâtea primiri oficiale şi banchete, unde întotdeauna erau cu însoţitori şi însoţitoare, se cam săturaseră de atenţia lor sufocantă. Voiau să mai fie şi fără de program oficial, să hoinărească după pofta inimii, ca pe cheiurile Senei sau pe şoselele Franţei. Curiozitatea franceză se stârnise în ei cu atât mai mult, cu cât remarcaseră din goana trenului, automobilului sau avionului că nu toate colhozurile şi aşezările arătau la fel cu cele prezentate oficial. Adeseori au propus să coboare şi să viziteze şi alte locuri şi lucruri decât ceea ce fusese indicat în program. Li se promitea că vor merge cu primul prilej, dar prilejul nu se mai ivea niciodată. Încet, încet, au început să intre la bănuială şi cum s-au ambiţionat să nu se lase duşi de nas, s-au înţeles să plece pe ascuns, fără însoţitori, despre care se convinseseră că erau agenţi ai Serviciului de contrainformaţii sovietic. De câte ori încercau să părăsească clădirea hotelelor luxoase, în care erau găzduiţi, înainte de a ajunge în staţia de autobuz sau metrou, ca din întâmplare le apăreau în cale vechii lor ghizi. Iar ei, simulând acelaşi joc, se prefăceau bucuroşi de regăsire, pentru că altfel s-ar fi rătăcit.

Într-una din zile, în care li se dăduseră banii cu care erau subvenţionaţi periodic, au izbutit să plece în mare taină spre una din fermele pe care o ochiseră mai de mult. Din cei 57 câţi făceau parte din grup, doar 30 au încercat această escapadă. Izbutind însă să se strecoare nevăzuţi, au ajuns cu trenul până la localitatea aleasă, unde s-au recomandat, cum era şi firesc, ca delegaţia franceză. Au fost primiţi cu bucurie, dar gazdele au telefonat imediat raionului şi centralei lor din Moscova, cerând explicaţii pentru care motiv n-au fost anunţaţi să se pregătească pentru primirea delegaţiei străine.

Toată lumea s-a lămurit, dar faptul era consumat! S-au lămurit şi francezii cam cum stau lucrurile cu colhozurile milionare şi viaţa socialistă liberă. Opreliştile şi tot ce le oferise

o simplă vizită inopinată, şi mai ales urmările ei, i-au edificat pe deplin asupra farsei generale care se juca aici. Aşa cum le scrisese, la rândul lor, Panait Istrati şi André Gide, dar nu-i crezuse nimeni.

– Mirosisem deja sistemul şi ne adaptasem rapid în modul cel mai perfect! Teatru ştiam să jucăm şi noi – povestea foarte mucalit unul din ei.

Dar spre surprinderea lor nici n-au mai ajuns în grup la Moscova. Rând pe rând, unul câte unul, au fost culeşi din tren şi coborâţi la diverse staţii. Ultimii au fost luaţi într-o staţie de suburbie moscovită. Aşa încât în gara mare a capitalei, trenul a ajuns fără ei. Lor li se rezervase o altă bucurie pe care n-ar fi putut-o afla de la recepţiile oficiale sau din *L'Humanité*. Au făcut, în sfârşit, cunoştinţă cu vestitele dube cu ferestre false şi cu nume de diverse firme şi produse: Pâine, Peşte, Carne, despre care auziseră, dar nu credeau încă.

Pe scurt, cariera lor de oaspeţi ai Moscovei a fost curmată datorită dorinţei lor de a şti. Şi Moscova nu vrea nasuri străine în ciorba şi bucătăria ei! Au fost anchetaţi unul câte unul, apoi judecaţi şi condamnaţi in corpore, conform articolului 58, alineatul 6, punctul 1, la 25 de ani lagăr de muncă sub învinuirea de spionaj. Apoi s-a vorbit despre Montmartre, Champs Elysées, Bois de Boulogne, Bul. Saint Michel, pe care le-au părăsit orbiţi de propaganda sovietică.

– Ştiţi, le-am curmat eu amintirile, despre bistrourile pariziene, poate că fără experienţa asta aţi fi rămas toată viaţa nişte mortăciuni oarecare, ca atâtea alte mortăciuni din Paris sau aiurea. Cercul Polar vă va face lumină în minte şi o să fiţi vii, cu curaj şi folositori celor pe care aţi voit să-i legaţi la ieslele la care aţi fost legaţi voi de propagandă.

Tot răul uneori este spre bine.

Mai era Lagărul special din Oranki, lângă Gorki, unde se aflau circa 2.000 de ofiţeri germani de Stat Major, circa 800 ofiţeri români, câteva zeci de diplomaţi germani, o parte cu familiile lor. Dar mai important era un mic grup de circa 40-50 de spanioli comunişti, care nu mai credeau ce citeau, ci numai ce vedeau. Din această cauză, acum erau izolaţi în acest lagăr şi aşteptau rezultatul anchetelor întreprinse de M.V.D. şi N.K.V.D. Cu toţii erau foşti activişti de partid din Războiul civil din Spania. Oare Dolores Ibarruri ştia de ei? Nu ştiu! Ştiu numai că

nu putea să-i ajute, nici cu fapta şi nici măcar cu sfatul. Aşa cum nici Wilhelm Pieck n-a putut să-şi ajute ginerele arestat de sovietici. Poate au fost condamnaţi mai târziu şi ei, la 25 de ani pentru spionaj în favoarea aceloraşi imperialişti americani, ca şi tovarăşii lor de partid, francezii.

Unde i-a dus soarta? Oare meritã să-ţi jertfeşti viaţa pentru o idee în care eşti bun numai când asculţi orbeşte, iar când deschizi ochii şi protestezi, văzând realitatea, eşti distrus?

PATER JEAN NICOLAS

Seara, abia sosit în lagăr, am stat de vorbă cu pater Jean din Odessa, cum îi ziceau unii, sau Nicolas după alţii, fost reprezentant al Franţei în Odessa şi trimis special în U.R.S.S. cu sarcini pe care nu mi le-a spus niciodată. I-am redat tot ce înţelesesem din întâlnirea cu francezii lui Jacques Duclos. Dar nici prietenul pater nu mi-a dat lămuriri. De altfel nici despre el nu ştiam mare lucru, deşi ardeam de curiozitate să aflu cum un delegat cu sarcini oficiale poate fi arestat aşa de uşor şi purtat la reconstrucţia unei ţări cu care n-are nimic comun. Ciudate relaţii diplomatice în secolul ăsta al nostru! Bizară oală a lui Stalin, – orânduirea asta nouă!

Totuşi ceva, ceva, tot mirosisem eu şi despre pater Jean Nicolas, condamnat pentru spionaj francez, în legătură cu biserica, ba chiar cu Vaticanul.

Pater Jean a fost arestat pe 29 aprilie 1945. Deci războiul nu se terminase. Mureau învingătorii şi învinşii pe fronturile de luptă din Germania, iar aliaţii se spionau deja între ei. Pater Jean a fost arestat în Odessa. Dar ce căuta el în Odessa? Nu ştiu şi nici nu m-a interesat, de aceea nici nu am întrebat vreodată. Cercetarea lui a fost făcută desigur în Moscova; ba chiar s-a găsit un loc liber pentru un aliat în Lubianka, faimoasa închisoare cu un renume atât de trist. Greu lucru în acel timp de a avea onoarea să fii cercetat în Lubianka! Era ocupată până la refuz; noi oaspeţi soseau mereu din toate colţurile imperiului, dar mai ales din ţările ocupate, unde se împărţea cu dărnicie binecuvântarea Moscovei.

Este judecat şi condamnat de tribunalul „Troicii" sau O.S. la 8 ani pentru spionaj, în baza articolului 58-6-1. Asta pentru că el era francez, iar Franța era aliata sovietelor. De ce i-au dat numai 8 ani? De ce nu l-au condamnat la moarte, căci pedeapsa maximă era de 25 de ani? Numai şi numai pentru că nu au avut dovezi, altfel nu se ruşinau ei...

Halul în care se afla, după mizeria, bătaia şi lipsa hranei, era de plâns. Cred că nici nu s-a gândit că va supraviețui celor 8 ani primiți. Nu a fost nici primul, dar nici ultimul caz de acelaşi gen, pe care l-am cunoscut. Aşa slăbit cum era nu a decăzut moraliceşte şi totdeauna şi-a păstrat mândria de reprezentant al galilor în îndepărtatul nord, la Vorkuta, unde l-au trimis pentru a cunoaşte şi a vedea şi ceea ce nu dorea. Lagărul nr. 2 mina nr. 7 era noua adresă a preotului francez, dar despre schimbarea domiciliului şi urmările sale era oare informat Parisul???

Despre astfel de lucruri nu se vorbeşte! Dar cu siguranță că Parisul aflase ceva de situația reală care era în Odessa, în Ucraina, ba chiar în întreaga Uniune Sovietică. Nu de la pater Jean pe care-l arestaseră ca spion francez, ci de la ruşii care aveau posturi înalte, în centrala N.K.V.D.-ului în ulița Bebel din Odessa, cum a fost cazul fostului colonel de N.K.V.D., Dimitri Nikolaievici, originar din părțile Kaluga. Considerat trădător de patrie şi spion francez, 25 de ani îi era sentința. Dar pentru ce?

În vara anului 1946 primise misiunea de a lua contact cu însărcinatul francez din Odessa care cumpăra grâu din Ucraina pentru Franța. În aceeaşi epocă, în Ucraina se murea de foame. Totuşi guvernul sovietic a forțat colhoznicii să strângă bob cu bob şi a trimis pentru viitorul guvern Leon Blum vapoare întregi cu grâu la Marsilia. Bătălia politică trebuia câştigată chiar dacă mureau de foame ucrainenii, ştiindu-se că americanii nu vor da ajutor unei Franțe comunizate. Stalin a speculat şi, în schimbul asigurărilor de reuşită a unui guvern Leon Blum, a făgăduit şi respectat trimiterea grâului, exact în preziua alegerilor. Trăgându-se toate sforile în culise, Leon Blum a ieşit învingător, dar fără asigurarea transportului de grâu sovietic s-ar fi clătinat în voia vânturilor. Dar Stalin, în speranța ruperii unei noi verigi din lanțul vrăjmaşilor capitalişti, contând apoi pe voința lui crescută, pe biruitoarea teorie leninistă şi pe prestanța revoluționarismului francez, a asigurat mai departe Franța de grâul Ucrainei, închizând ochii. Numai că, la două săptămâni, Leon Blum şi-a încheiat

definitiv cariera politică.

Desigur grâul era vândut contra bani şi nu de pomană. Dar preţul, 50 kg de grâu, numai bob cu bob în sac de mătase costa mai puţin decât un kg de pâine la negru, pe piaţa din Odessa!!! Desigur că hamalii care descărcau grâul în Marsilia nu puteau să nu admire calitatea şi ambalajul grâului, care sosea din ţara marelui Stalin, tatăl clasei muncitoare, dar, în acelaşi timp nu cunoşteau sacrificiile impuse poporului de către aceşti grandomani.

Dimitri Nicolaievici era rus, comunist convins, chiar un leninist înfocat. Dar acuma, când vedea cu ochii lui moartea poporului ucrainean, care luptase cot la cot cu ruşii pentru eliberarea ţării, iar grâul se vindea unei ţări capitaliste, care nici nu plătea preţul pe care îl merita, s-a revoltat în el conştiinţa lui de om. S-a plâns superiorilor. Ba mai mult, a făcut un raport la Moscova, scriind adevărul, fiind convins de reuşită. Dar finalul a fost declararea lui ca spion francez şi trădător de patrie!

În 1954 lucra în calitate de contabil de lagăr în mina 9/10 din Vorkuta.

Mari şi minunate sunt căile tale, Doamne, prin hăţişurile acestea ale vieţii sovietice!...

Iată, vorbind doar de pater Jean sau de frère Jean, cea legătură poate fi între acest preot cult, născut şi trăit în Franţa şi Clubul Tineretului Comunist de la Cercul Polar? A trebuit să apară nevoia franceză de grâu, un Leon Blum şi planurile de hegemonie proletară ale gruzinului Iosif Vissarionovici ca, printr-o complexitate tăinuită de circumstanţe, preotul Jean, aplecat pe o coală de hârtie, să proiecteze o clădire, construită în întregime de deţinuţi şi deportaţi, dar pe care gazetele sovietice o vor prezenta lumii ca o realizare a muncii comsomoliştilor de la nord de Cercul Polar, executată în orele lor libere prin muncă voluntară.

Construcţia se afla în centrul coloniei ridicate în jurul Lagărului nr. 2 din zona minei nr. 7 şi s-a zidit prin sudoarea a mii de oameni din toate părţile lumii, privaţi de libertate sub cele mai neaşteptate pretexte. Acest mic palat al culturii, zidit de oameni muşcaţi de gerul Nordului şi duhnind a grăsime râncedă de focă sau de morsă, cu care-şi ungeau mâinile şi faţa, dacă aveau, păstrează poate şi astăzi câteva urme care vor mărturisi vremurilor despre cei care au fost atunci acolo şi au construit, dar pe care presa sovietică i-a tăgăduit.

Vorkuta, 18 aprilie 1953

„Arhitectul francez din Vorkuta"

Pater Jean Nicolas, cetățean francez, la eliberarea sa, după ispășirea pedepsei din Lagărul nr. 2, în oraşul Vorkuta pe data de 18 aprilie 1953

Poate s-o fi comunicat şi numele arhitecților, dar cei principali şi neoficiali au fost francezul pater Jean Nicolas, ajutat de germanul Ludwig Wolke, originar din regiunea Lübekului, de studentul leton Ian Butşiniş care urmase doi ani la Şcoala de Belearte din Riga, precum şi de estonianul Berzupe.

Planul exterior a fost executat, sută la sută, după cel oficial. Intrarea clubului este susținută de către 4 coloane de câte 9 m înălțime, ca şi intrarea unui templu grec. Deasupra portalului de intrare o ornamentație de foi de acantă care se încolăcesc cu şerpi, în partea din față, precum şi lateral, geamurile de la biblioteci şi sălile de jocuri.

Şeful şantierului era inginerul Alexandru Alecsandrovitch, evreu de origine, foarte inteligent şi înțelept, care la rândul lui avusese şi el o condamnare de 5 ani în lagăr. După ce s-a înțeles cu pater Jean asupra modificării întregului plan de ornamentare, el îi dădu mână liberă de a executa, după imaginația sa, toate modelele. Răspunderea față de arhitect sau mai bine zis față de autorul proiectului şi-o lua asupra sa. Principalul era ca totul să iasă bine, frumos şi ceva nemaivăzut prin părțile acelea, şi acest

lucru s-a realizat. Lucrarea întregii construcții a fost executată de deținuții politici din Lagărul nr. 2 mina nr. 7 din grupul „Stroicontor".

Interiorul sălii de spectacole, care avea o capacitate aproape de 400 de locuri, avea plafonul după proiect, ca și arcadele lojelor și cadrul scenei, ornamentate cu garnitură săracă. Toate acestea au fost refăcute și modelate prin îmbogățirea cu ornamentații executate de acești sclavi moderni.

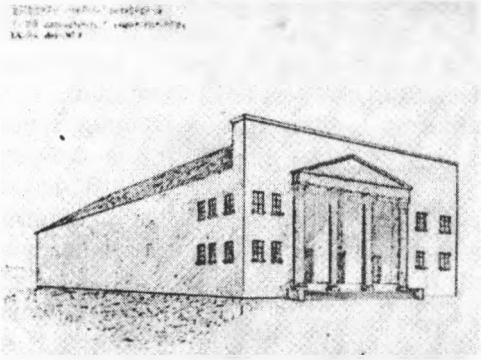

Planșe-desen
de pater Jean Nicolas

Dacă sovieticii s-ar fi uitat bine sau dacă se vor uita astăzi la basoreliefurile din jurul scenei, din interiorul sălii precum și din toate sălile alăturate care aparțin așa-zisei Case de cultură, ar constata că ornamentarea cuprinde în ansamblul ei chipuri și măști care se găsesc îndeosebi la Catedrala Notre Dame de Paris sau la alte catedrale din Franța, iar din loc în loc, aruncat câte un cocoș galic. Este opera preotului Jean Nicolas, iar la candelabrul principal din sala cea mare, au avut libertatea de manifestare și ceilalți colaboratori. Deasupra candelabrului se poate distinge clar, cu puțină imaginație, crucea de aur germană. Au făcut comsomoliștii asta? Asta n-a fost decât o mică posibilitate a proiectanților și constructorilor de a se răzbuna pentru ingratitudinea și tratamentul sovietic. Firește că sunt și motive sovietice și locale, în care celelalte au fost cu ingeniozitate disimulate.

Fericirea acestor deținuți este că au realizat un lucru frumos, care le-a făcut mare plăcere. Au putut în țara sovietelor, unde totul este planificat și rânduit oficial, ei, sărmanii prizonieri, să ajungă la o biruință finală.

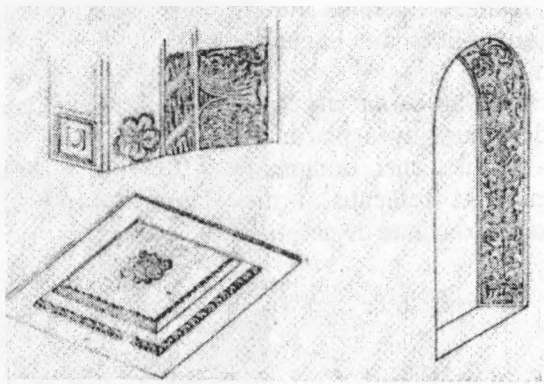

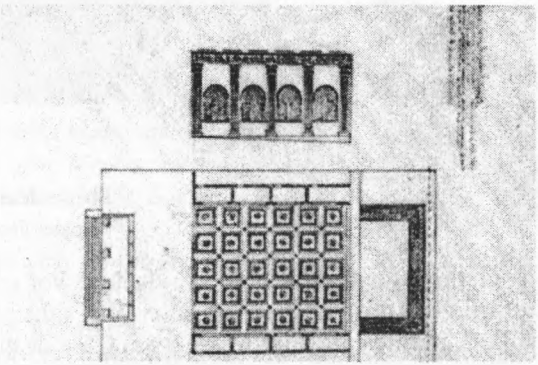

...aceste planşe-desene au fost puse la dispoziţia autorului de către pater Jean Nicolas, după lucrările efectuate la construcţia clădirii „Dom Cultura" (Casa Culturală) din colonia „Octiabrski" mina nr. 7, din Vorkuta, drept recunoştinţă şi în amintirea tuturor acelora care şi-au lăsat viaţa în infernul Vorkutei...

...astfel de artă nu creşte în toate zilele pe gunoiul sovietic...

La inaugurarea construcţiei au fost prezente oficialităţile şi presa de la centru, ba chiar şi din Moscova. Au participat şi 300 de muncitori deţinuţi din „Stroicontor", precum şi oameni liberi din oraş şi împrejurimi. Era ziua de 5 august 1950. Secţia organizatorică a K.V.C.-ului din Lagărul 2 a dat un concert de varietăţi. Nu au lipsit raporturile, nici marile discursuri, iar delegatul Moscovei, un colonel, ar fi zis printre altele: „Ar trebui să se caute departe, prin toate colţurile Uniunii Sovietice pentru a se mai găsi o sală de spectacole aşa de frumoasă". Trei

prizonieri care luaseră parte activă la realizarea acestui complex „Dom Cultura" au primit de la oficiali felicitări şi complimente, desigur cu strângeri de mână, care vor figura şi pentru mai târziu în dosarele lor. La propunerea unuia dintre oficiali s-a redactat un memoriu către Centrala Gulagului din Moscova, pentru a se face o reducere de un an de captivitate unora dintre deţinuţii cu merite deosebite la această construcţie. Este de la sine înţeles că nu a sosit nici un răspuns.

Un reporter oficial al revistei *Ogoniok* a luat diferite vederi şi interviuri, pe care le-a publicat în această revistă, foarte răspândită în Uniunea Sovietică şi chiar peste graniţă. Am să încerc, după posibilităţi, un mic rezumat al acestui articol apărut.

„În Extremul Nord, la Vorkuta, posiolog (colonia) Octiabrski tineri voluntari ai organizaţiei Comsomol, împinşi de elanul lor patriotic şi devotaţi idealurilor lui Lenin, au ridicat prin mâinile lor proprii, în această margine a ţării un nou centru cultural, de o frumuseţe uimitoare. Lucrul lor merită să fie dat de pildă tuturor comsomoliştilor din patria noastră sovietică, numai ca să se extindă, mulţumită lor şi muncii lor, mersul biruitor al comunismului sub îndrumarea genială a tovarăşului Stalin"...!!!

Revolta în sânul deţinuţilor a fost foarte mare după apariţia acestui articol şi a altora în ziare şi reviste locale sau regionale, pentru mincinoasa îndrăzneală şi pentru defăimarea adevărului. În afară de câţiva electricieni, oameni liberi din oraş, în mare majoritate şi ei foşti deţinuţi, nici o cărămidă, nici un cui, nici o lopată de pământ sau de beton nu a fost ridicată decât de mâinile acestor sclavi. Niciodată un singur comsomolist n-a pus piciorul în şantierul „Dom Cultura", care era înconjurat cu sârmă ghimpată şi cu turle de observaţie pentru santinele.

Ei, ateiştii, ei care neagă religia şi susţin că este otrava poporului, au apelat la un reprezentant al Sfântului Scaun, un om al artelor, căci de el aveau nevoie. Preot şi arhitect, cunoscător al frumosului şi al operelor milenare occidentale, i se găsise un nod în papură, pentru a fi arestat şi condamnat.

Pater Jean Nicolas a fost deci persoana potrivită care să le construiască în Îndepărtatul Nord „Dom Cultura", templul sovietic făurit de mâna robilor. Un francez ce cunoştea istoria Franţei şi construcţiile făurite de arhitecţii francezi, pentru regii Franţei. De ce oare atunci n-ar putea acest francez, făcut rob sovietic, să construiască, bineînţeles fără plată, şi pentru ţarii moscoviţi?

Toate astea, pentru a dovedi oamenilor şi lumii întregi marele

progres cultural şi tehnic săvârşit de ei. Şi când te gândeşti că toţi trebuiau să creadă. Mulţimea trebuia prostită, opinia publică mondială trebuia să citească şi să admire ingenioasa propagandă sovietică! Altfel cum ar mai putea fi crezuţi! Dacă ei nu mint în tot ce fac, atunci totul se duce de râpă.

Echipa de artişti amatori din Lagărul nr. 2 este martoră oculară a acestei inaugurări sau a aşa-zisei sărbătoriri pusă în cârca comsomolismului nord-polar. Îmi vine să râd când mă gândesc cine erau aceşti comsomolişti cu care se făcea atâta propagandă: un preot francez, condamnat pentru spionaj; un german, condamnat pentru spionaj; un leton şi un estonian condamnaţi ca trădători de patrie; plus cele câteva sute de suflete sclave, care aveau aceleaşi condamnări. Iar inaugurarea artistică, făcută de Fritz Cloos, german originar din România, actualmente în Germania Federală. El a cântat pe scena clubului „comsomolist" de la nord de Cercul Polar câteva arii din opere germane şi câteva cântece populare ruseşti, ca:

Desit Let, muja niet,
I Marina rodit sina,
Ciudesna, ciudesna... etc... etc...

Pater Jean Nicolas a fost eliberat după ispăşirea pedepsei, pe ziua de 18 aprilie 1953, din Lagărul nr. 2. Astăzi locuieşte retras în Franţa lui iubită, cu minunata mângâiere sufletească că a avut posibilitate ca el să lase generaţiilor viitoare din Nordul Polar un monument istoric, o parte din civilizaţia franceză, tocmai acolo unde civilizaţia lipseşte cu desăvârşire.

ŞOBOLANII ÎN ATAC

O altă poveste pe capul nostru! Nu era de-ajuns viscolul care mai întâi ne îngropa cu zăpadă, ca apoi să ne cocoşeze în timp ce încercam să înlăturăm zăpada pentru a ne face viaţa posibilă...De frigul şi mizeria generală nu numai omul se tânguie...Dar dacă greierul din fabulă găsea ceva la furnică, furnica trebuia să ciupească şi ea de unde simţurile o îndreptau. Numai că la noi n-au venit furnicile, ci şobolanii. Ne-au năpădit şi toate încercările de a-i extermina se arătau neputincioase faţă de numărul care, în loc să scadă, creştea. Ne pusese pe gânduri,

atât pe cei însărcinați cu administrația și paza noastră cât și pe condamnați. Iar plante fermecate se găsesc doar în povești... O parte din așezările noastre din tundra asta înghețată erau mai sus de pământ, prinse în piloni bătuți adânc, mai ales magaziile, depozitele și bucătăria. Sub ele era așternut un strat gros de zgură, iar la margini șanțuri și rigole de scurgere pentru vremea dezghețului și a apelor reziduale.

În toamna anului 1951 au început să dispară alimentele pe care bucătarul șef le primea pentru rația zilnică. S-au făcut cercetări, au fost bănuieli, s-au împărțit pedepse, s-a procedat la schimbări dar fără rezultat.

Grâul zdrobit, tărâțele, ovăzul, hrișca, tot ce era grăunțe, la câteva ore după ce le cântărise și încuiase în prezența ofițerului politic nu mai corespundeau predării și primirii. Hoțul a fost însă descoperit abia după ce o echipă de „bucătari" și administratori plătiseră oalele sparte cu multe zile de carceră. Erau șobolanii!

Șeful bucătar rus din această perioadă, căruia, pentru că făcuse parte cândva dintr-un grup de spionaj al cărui conducător era un baron german, i se spunea „Baronul", povestea că așa ceva nu pomenise, nici cât fusese deținut, nici de când a rămas să trăiască aici cu domiciliul forțat. Acum pusese curse, pusese otravă, încercase inovații peste inovații, dar șobolanii se înmulțeau mai repede decât putea el și noi toți la un loc să-i exterminăm.

Într-o bună zi, un deținut bătrân s-a prezentat în fața „Baronului" și s-a lăudat că el va face să nu mai fie nici un șobolan pentru multă vreme. Dar, pentru asta, el cerea plată. S-a făcut tocmeala și s-a încheiat târgul.

– Nu vreau decât mâncare de trei ori pe zi, pe săturate, și să mi se dea materiale.

– Câteva curse de șobolani (din care existau deja).

– 10 butoaie de tablă goale cu un singur fund dar cu ceva de acoperit – ar fi bine să fie de sticlă ca să se vadă înăuntru.

Ceva slănină râncedă din pachetele balticilor, care aveau reputația de mare zgârciți, depuse în magazia lagărului sau a poștei, de unde erau siguri că nu se poate fura.

„Baronul" a bătut palma și a făgăduit că i se va da totul, inclusiv cele trei mese pe zi, câtă vreme va mai fi el bucătar șef, iar bătrânul ocnaș s-a apucat de treabă. Mai întâi și-a pus cursele să prindă exemplarele vii, de care avea nevoie pentru vrăjitoria lui. În mai puțin de un sfert de oră, cele zece capcane pe care le

primise erau cu prada în ele. În fiecare butoi a dat drumul la câte cinci şobolani, apoi i-a acoperit cu placa de sticlă. A repetat operaţia până când în fiecare dintre cele 10 butoaie erau câte 5 pensionari acoperiţi cu capacul de sticlă, prin care priveam pe rând şi noi şi câţiva din personalul de pază al lagărului. Bătrânul ne stârnise curiozitatea, dar ne oferea şi un spectacol. Şobolanii circulau în şir indian de jur împrejurul butoiului.

– Nu vă grăbiţi şi o să vedeţi ce rezultate dă născocirea asta, ne spunea imperturbabil bătrânul, când vedea zâmbetele şi neîncrederea noastră în vrăjitoria lui.

Zile întregi şi-au continuat şobolanii plimbarea în acest cerc al nebuniei şi înfometării. Au trecut vreo cinci sau şase zile. Erau obosiţi şi torturaţi de foame. Plimbarea căpătase un ritm lent. La un moment dat patru din cei cinci s-au strâns în mijlocul butoiului cap la cap, iar al cincilea, cel mai slab, se învârtea în jur. Cei patru parcă tăinuiau ceva... Conspirau! Al cincilea a încercat să intre şi el în conclav, dar a fost muşcat şi alungat. De câteva ori s-a repetat scena, dar nici o dată n-a fost acceptat. Conspiraţia continua. Se mustăcea, se şuşotea parcă în continuare. Dezgustătoare scenă s-a petrecut fulgerător. Cei patru mari s-au repezit şi l-au spintecat pe al cincilea, apoi şi-au continuat ospăţul până n-a mai rămas nimic. În toate butoaiele, exact aceeaşi scenă. Comportamentul egal. Şi procesul s-a continuat. Iar plimbări... iar conclavuri. La centru, numărul celor mari a rămas de trei, apoi doi... zile în şir a durat spectacolul şi discuţiile pe marginea lui... Înfometaţii Cercului Polar au asistat la un spectacol mai mare decât corida, decât luptele de cocoşi pintenaţi cu cuţite sau între buldogi...

În sfârşit, a rămas în fiecare butoi cel mai tare, iar acesta a fost reţinut până a fost adus într-o stare de disperare...

Între timp, vrăjitorul fără flaut i-a cerut bucătarului şef să ia măsuri, să se astupe pe dinafară cu scânduri dese toată supraînălţarea bucătăriilor şi magaziilor şi din patru în patru metri, să lase câte o uşiţă pentru ventilaţie şi pentru încă ceva ce-i trebuia lui.

– În sfârşit, a sosit spectacolul cel mare, ne-a zis bătrânul. Acum trebuie să mă ajutaţi. Bateţi în butoaie, urlaţi, faceţi scandal mare. Luaţi butoaiele şi vă duceţi cu ele în dreptul ferestrelor, le deschideţi şi daţi drumul sub magazie înfometaţilor din butoaie. Apoi închideţi şi faceţi linişte... O să auziţi şi n-o să credeţi ce o să se petreacă. Pregătiţi-vă bețe, ciomege, cazmale, tot ce puteţi şi

fiți gata când o năvăli hoarda, după ce, la porunca mea, veți deschide ferestrele de ventilație. Până atunci însă, vor opera cei zece șobolani vrăjiți de mine. Și ținești minte că asta-i cea mai sigură rețetă de scăpat de șobolani. Rețetă sovietică!!!

Instrucțiunile au fost respectate întocmai și cei zece înfometați au fost sloboziți sub magazii, apoi totul a fost închis. La început au urmat câteva minute de liniște. Noi ne țineam respirația. Dar brusc, cei zece înnebuniți de foame, de carcera butoiului, de luptele la care participaseră și scăpaseră cu viață, iar la urmă de zarva și zdrăngăneala noastră, găsindu-și semenii, s-au aruncat asupra lor. Apoi a început o goană nebunească pe sub golurile magaziilor. Tropote ca de cavalcadă și chițăituri puternice. Sub magazii începuse o luptă generală, în care fiecare îl mușca și se repezea la celălalt în întunericul în care se dădea o bătălie înverșunată.

– Gata! a strigat bătrânul după vreo 10-15 minute. Dați drumul la capace, pregătiți-vă ghioagele și loviți în plin. Înșirați-vă începând de la deschidere până departe. Loviți și hăituiți și n-o să mai aveți șobolani. Să vedeți acum ce galop! Deschideți!

Prin ventilațiile deschise brusc au țâșnit în valuri nebunești mii de șobolani îngroziți, în care deținuții loveau, fără să ochească, numai în plin. Ieșeau val după val străbăteau în goană și salturi disperate curtea lagărului, treceau prin sârma ghimpată, peste bordeiele soldaților de gardă, pe lângă construcțiile oamenilor liberi și-au pornit-o pe întinsul câmpurilor!...

– Uite așa-i, nene, și cu oamenii! mi-a zis moș Verdeș, un moșnegel simpatic, român basarabean, care din 1936 și până acum colindase aproape toate lagărele sovietice din Siberia, iar acum fusese trimis și-n lagărele de reconstrucție, pentru viitoarele baze strategice. Văzuse multe bătrânul meu prieten, moș Verdeș, pătimise cât pentru șapte vieți, dar își păstrase pe lângă amărăciune și mult humor. Dar despre el am mai povestit.

– Exact ca oamenii, flăcăule! Ca toți oamenii pe care i-ai întâlnit. Întotdeauna cel mai tare! Ai văzut cu ochii tăi cum s-au petrecut lucrurile în butoaie! Al dracului pișicher moșul ăsta cu șobolanii! Ca și omul, șobolanul înfometat s-a repezit la cel mai slab. Și dac-au fost patru mai tari, s-au azvârlit cu toții deodată pe el. Asta se vede că-i legea. Șobolanul înfometat și înnebunit de disperare nu mai este un șobolan oarecare, iar omul nu mai este om. Este un șobolan sălbăticit. Ai văzut cum s-au luptat ultimii doi; – cât s-au pândit și s-au urmărit până a îndrăznit cel

care se simțea că-i mai tare și s-a hotărât să atace? Iar când li s-a dat drumul sub magazie, ce-au fost în stare să facă cei zece? Câtă groază, ce panică, ce iad, Doamne! Iar când le-ați dat drumul, parc-au văzut dracii care se băgaseră în porcii despre care vorbește Evanghelistul Matei, c-au luat-o la goană și s-au aruncat în mare!...

Apoi bătrânul meu prieten moș Verdeș și-a făcut cruce, a scuipat într-o parte și-a plecat bombănind de unul singur, înciudat poate pe viața lui, risipită toată, toată prin lagăre...

Dar vorbind despre bătrânul Verdeș, mi-am amintit că de la el am aflat că pater Jean sau le frère Jean, unul din arhitecții clubului despre care am vorbit, care a fost eliberat pe la începutul anului 1953, dar va mai rămâne cu domiciliu obligatoriu tot la Vorkuta încă un an, între alte limbi vorbea și limba mea, adică româna, și că în vremea când fusese cu anumite sarcini în România, făcuse parte din colegiul preoților de la Blaj, ca profesor de franceză.

Tot de la moș Verdeș am mai aflat mai târziu că pater Jean își cumpărase un geamantan întreg de lucruri de îmbrăcăminte de pe piața din Vorkuta, tot lucruri de tip polar și de uz imediat și intim. Întrebat de N.K.V.D.-iștii care se sesizaseră de cumpărăturile lui, iezuitul francez le-a răspuns foarte grav că le-a cumpărat special pentru a le arăta nepricopsiților de muncitori francezi ce lucruri fine se poartă pe aici și cât de ieftine și practice sunt!

Și pentru a încheia povestea acestui misionar francez, mai adaug faptul că primea diferite colete poștale chiar din U.R.S.S., de la Harkov și Odessa, pe care întotdeauna le împărțea cu deținuții. Nu se destăinuia niciodată nimănui, dar în zilele lui de slăbiciune, întotdeauna vorbea despre „Oastea Domnului"...

Cam la un an după scena cu șobolanii și cu moș Verdeș, am aflat cu totul pe neașteptate că fratele Jean, deși francez de origine, a plecat cu avionul în direcția Vatican. Exact cum se va întâmpla și cu pater Pietro Leoni mai târziu. Și tot la fel a fost lovit și el de tăcere!... Noi sperasem că undeva și cândva va avea loc „explozia cumpărăturilor", și că va începe să scrie istoria acelora fără de istorie!... De pildă, istoria „Grupului maghiar cu șoselele" pe care fratele Jean, pater Leoni și Rönecke și Fritz Closs l-a cunoscut la Vorkuta, dacă nu sub numele amintit de mine, atunci sub acela de „Grupul tinerilor maghiari", un grup cu totul aparte și care nu avea nici un fel de

amestec cu prizonierii militari sau jandarmii unguri, implicați în crime împotriva umanității ori alte chestiuni legate de război. Era vorba de peste 140 de tineri maghiari, ridicați din țara lor și semănați prin vastitatea strategică a bazelor industriale sovietice. Ce păcate grele descoperise N.K.V.D.-ul sovietic care să justifice arestarea și deportarea unui astfel de grup?

GRUPUL TINERILOR MAGHIARI

Prin anul 1947-1948, deci târziu după semnarea păcii, un consorțiu american propusese statului maghiar un plan de reconstrucție a tuturor drumurilor și șoselelor maghiare. Consorțiul respectiv stipulase că plata acestor lucrări se va face în timp de 15 ani de la începerea lucrărilor, că lucrările se vor termina în 3 ani și, în sfârșit, că toate utilajele și mașinile unelte aduse vor rămâne în proprietatea Ungariei. Între alte clauze de care-mi mai amintesc era și aceea care se referea la dobânda pentru capitalul investit, în schimbul căruia trustul cerea garanția că timp de 15 ani, adică până la lichidare, pe toate șoselele din Ungaria se va consuma numai benzină produsă de rafinăriile americane.

Guvernul vremii se împărțise în două grupuri, dar ultimul cuvânt a fost al consilierilor sovietici, care s-au opus în mod categoric acestor tranzacții cu S.U.A.

Toți care simțeau încă o strângere de inimă pentru soarta țării și poporului maghiar, toți cei care cântăriseră cu dragoste și interes nevoile real-obiective, nu puteau să nu-și dea seama de imensul avantaj al ofertei trustului american. Ungaria, țară înfrântă și distrusă zguduitor de război, săracă deocamdată, și fără de nici o posibilitate să-și refacă arterele vieții sale economice, podurile și șoselele, avea tot interesul să-și vindece aceste lipsuri. Și nimeni n-ar fi putut face o ofertă mai avantajoasă. Cât despre stat, dator vândut și înfrânt, el n-ar fi putut nici măcar iniția lucrări de astfel de proporții. Toate cadrele noului stat maghiar, funcționarii mari și mici, inclusiv o parte din aparatul politic și de securitate, juriști, învățători și preoți, toți susțineau proiectul oferit. Era unica șansă a țării să-și construiască șosele moderne, care să învioreze tranzitul spre

Răsărit şi Balcani, asigurându-i astfel un loc important în cadrul negocierilor europene.

„Cei 15 ani vor trece repede, dar şoselele şi utilajele vor rămâne", susţinea partida celor mai buni dintre unguri.

Ca urmare, la aflarea respingerii proiectului, s-au stabilit proteste şi demonstraţii, pentru a forţa Parlamentul să revină asupra deciziilor consilierilor sovietici, care n-aveau dreptul să hotărască în chestiuni vitale pentru economia şi viaţa Ungariei. Presupunându-se că sovieticii vor interveni şi vor împiedica orice fel de manifestare, organizatorii au luat măsuri să-şi extindă activitatea pe întreg teritoriul ţării, nu numai în Budapesta, unde ar putea fi repede reduşi la tăcere. Pentru cazul unei încercări de intervenţie armată a sovieticilor, se luaseră măsuri să se întrerupă prin orice mijloc şi circulaţia pe căile ferate, mai ales spre România şi U.R.S.S. Şi pentru a nu se putea face reparaţiile respective prea repede, au sustras din magaziile căilor ferate maghiare – M.A.V. – toate materialele de primă urgenţă, cum ar fi macazurile cu limbile lor de oţel special călit, şi le-au depozitat în locuri sigure.

Dar ca întotdeauna şi în acest caz a intervenit o trădare, care i-a dat N.K.V.D.-ului posibilitatea să-i aresteze unul după altul după listă. În această perioadă, ofiţerii din promoţiile tinere, majoritatea din 1945, făcuseră rost de arme, iar cei din miliţie, care descoperiseră depozitele germane secrete, n-au predat sovieticilor decât o parte neînsemnată. Aveau stocuri impresionante de armament pe care-l ţineau ascuns în diferite locuri, la dispoziţia acţiunii de apărare, dacă ar fi fost cumva cazul.

Pentru că trădătorul, întâmplător, n-a ştiut şi de existenţa acestor stocuri speciale şi de multe alte amănunte, n-a putut trăda tot. Astfel, în Ungaria, aceste arme au rămas în continuare ascunse pentru alte împrejurări, care după cum ştim au venit. O ştiu şi sovieticii şi-a simţit-o şi domnul Kadar!

În ciuda trădării, N.K.V.D.-ul n-a putut aresta decât aproximativ 140 de tineri între 20-25 de ani, şi descoperi decât o foarte neînsemnată parte din armament. Cei arestaţi n-au fost însă anchetaţi în Ungaria, ci au fost transportaţi cu camioane sovietice militare, mai întâi la Viena, apoi la Moscova. Pe parcurs, datorită tembelismului însoţitorilor, arestaţii s-au putut pune de acord în vederea uniformităţii declaraţiilor şi să transmită pe unde trebuia veştile cheie. În acelaşi transport spre

Viena s-a aflat şi preotul catolic Dr. Harangozo.

Am petrecut mult timp în Lagărul 2 de pe lângă mina 7, printre ungurii deportaţi în U.R.S.S. Acum le cunoşteam bine limba, iar ei mă preţuiau şi aveau încredere în mine. Luam parte la discuţiile lor şi le cunoşteam toate intenţiile lor de viitor. Fiecare dintre ei era obligat să înveţe pe dinafară numele şi adresa ofiţerilor de securitate care-i arestaseră şi maltrataseră, precum şi ale rudelor acestora, numele tuturor denunţătorilor şi martorilor care n-au fost prezenţi la proces, dar aveau declaraţii date şi puse la dosarul din Moscova.

Deşi slăbiţi şi decimaţi de tratamentul inuman şi boli, aveau un moral extrem de ridicat, precum şi convingerea că vor ajunge acasă, unde ştiau că au depozite de arme. Răzbunarea le stătea înfiptă în gât ca un os de peşte şi jurau că nu vor uita când va veni ziua!...

N-aş putea preciza cât din Revoluţia din octombrie 1956 – adică după un an de la plecarea lor din U.R.S.S. – a fost rodul jurămintelor pe care le auzisem cu urechile mele în lagărul nr. 2, dar din presă şi din „Cartea Albă" a guvernului maghiar, am înţeles că o parte din cei care s-au înapoiat din U.R.S.S. şi-au împlinit jurământul faţă de cei morţi în tundra îngheţată de la Cercul Polar...

FERRY BACSI

În general, în lagăre ca şi în propria lor ţară, pentru a-şi menţine supremaţia, N.K.V.D.-iştii au făcut exact acelaşi lucru pentru care învinuiseră Anglia, Franţa, Statele Unite, c-au făcut cu coloniile. Au asmuţit pe unii contra altora, prin provocatori plătiţi. Dar vremea cuminţise şi înţelepţise pe oameni! Farsa şi manevrele sovietice erau plată banală pentru oamenii deveniţi extrem de susceptibili şi prudenţi. Ştiu cazuri, din Lagărul 7.074, când cei mai înverşunaţi unguri, care tunau şi fulgerau împotriva sovieticilor şi metodelor lor, pentru a evita această scindare, conştient şi cu adâncă deliberare s-au înscris alături de cei mai ticăloşi în unitatea paramilitară ungară, oblăduită de guvernul sovietic.

– „Nu trebuie să ne scindăm, mi-a declarat un amic ungur, când l-am judecat pentru adeziunea pe care o semnase. Nu

trebuie să vadă ei, care şi cum suntem. Să mă creadă ei şi curvă, pentru că m-am amestecat cu curvele lor, numai să nu ştie că-s altfel şi ce anume sunt gata să fac"!

Au încercat să-i aţâţe pe ucrainenii subcarpatici şi pe români împotriva ungurilor şi invers, dar n-au izbutit. Ba mai mult, îmi amintesc cu respect de violenta ieşire a grupului compact de maghiari, împotriva conducerii Lagărului 2 din Vorkuta, pentru că un român fusese maltratat de unul dintre politrucii de serviciu.

Nu pot uita, mai ales, că mult timp am avut resentimente până şi faţă de limba maghiară, actul de supremă curtoazie a grupului de ofiţeri maghiari, care, într-o zi de 24 ianuarie, în zori, când toată lumea dormea, un cor şi-o biată orchestră înjghebată, au dat în surdină un concert serenadă de muzică românească, în care şi-au trezit în chip surprinzător duşmanul cu care se urau de veacuri.

Când şi unde le-au învăţat şi repetat în densitatea asta drăcească de oameni, fără să fi fost auziţi, şi să realizeze surpriza?

Este într-o astfel de manifestare ceva care înnobilează pe

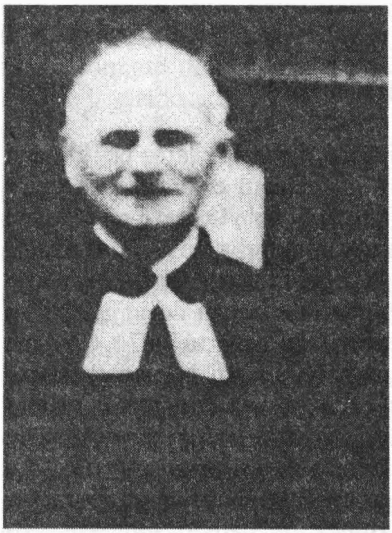

Preotul evanghelic Bőrőcz Sandor, un om, un bun maghiar şi un martir al credinţei pentru aproapele său...

om, şi-l copleşeşte! Lagărul 7.074 din podişul Valdai şi Lagărul nr. 2 din Vorkuta au istorie aparte în viaţa multora.

De asemenea, puţini pot uita pe acel Josef Galambos, preot maghiar de la Vorkuta, catolic, sau pe preotul evanghelic Böröcz Sandor, care ştiuseră să elimine neînţelegerile de cult şi-şi convinseseră semenii de nenorocire să evite orice fel de incidente gratuite, pentru lucruri care scapă cântarului terestru. Aceşti preoţi au organizat cu răbdare şi persistenţă o adevărată asistenţă socială în rândurile conaţionalităţilor lor, înfometaţi şi ei. La fiecare 10 zile, fiecare deţinut şi prizonier maghiar, din cele 14 grame pe care le avea ca raţie zilnică, dădea câte două linguriţe de zahăr, care mergeau la bolnavii indicaţi de medicii noştri pentru supraalimentare.

Anii de lipsuri şi de împilare sovietică înnebuniseră pe unii. Îi sălbăticiseră la fel cum se sălbăticiseră şobolanii în butoaiele vrăjitorului mai înainte amintit. Dar au fost şi exemplare care s-au înălţat deasupra lipsurilor şi au înţeles tâlcul simplu al jocului de-a viaţa. Împotriva acestora, jocul infam şi sofisticat al sovieticilor rămânea fără de urmări sau se prăbuşea. În jocul acesta, câştiga cu adevărat, doar cel care ştia să piardă. Iar noi învăţasem acest secret. Ne-a silit N.K.V.D.-ul să pricepem, în sfârşit, lucrurile simple...

Nu pot să sfârşesc episodul acesta închinat grupului de maghiari, oneşti şi plini de curtoazie, din lagărul de la Vorkuta, şi Lagărul 7.074, fără să-l amintesc pe Ferry Baci, pe numele lui adevărat Barasics Ferenc, de la care mi s-a tras şi mie porecla de Ferry. Om în vârstă de 60 de ani, numai cu un testicul, iar în gură cu doi dinţi, unul sus şi altul jos, dar care avea în el o atât de mare disponibilitate tinerească, încât însufleţea totul în jurul lui. Juca fotbal, arunca greutăţi, sărea de jos pe-o masă fără să pună mâna, făcea pariuri pe orice performanţă şi câştiga întotdeauna. Tot ce câştiga: ţigări, mahorcă, o bucată de slănină, zahăr sau pâine, ducea imediat la bolnavii din spital.

La cei 60 de ani ai lui, era în stare de orice efort şi de orice fel de şotie, numai pentru a împrăştia în jurul lui buna dispoziţie. Din conformaţia trupului şi-a musculaturii, chiar şi la vârsta care o avea, se mai putea vedea că fusese campion de lupte libere al Ungariei.

Nu suporta să i se zică bătrân, şi se îndârjea rău pentru asta. Eu am fost un fel de slăbiciune pentru el şi tot timpul m-a avut într-un fel de foarte strânsă supraveghere. Niciodată n-am putut

afla însă ce căuta omul ăsta aşa de jovial, la Cercul Polar, şi nici pentru ce.

Într-o zi a fost luat din Vorkuta, dar peste câtva timp l-am reîntâlnit la Iavas, de unde îmi amintesc unul din ultimele lui rămăşaguri. Un vlăjgan de blătnoi, ieşind din bucătăria lagărului şi ciocnindu-se întâmplător de el, i-a strigat:

– Hei bătrânule, ai chiorât, nu mai vezi?

– Bătrân eu? Cât eşti de zdravăn, te pun jos cât ai zice peşte!

– Nu zău! a făcut blătnoiul.

– Rămăşag, a spus Ferry Baci.

– Pe ce?

– Pe dezbrăcate! Pe tot ce ai pe tine, contra tot ce am eu!

Şi s-au prins în braţe, s-au strâns unul într-altul şi, peste câteva clipe, vlăjganul zăcea întins la pământ.

Ferry Baci câştigase şi nu l-a iertat pe borfaş. I-a luat hainele şi l-a lăsat gol cum îl făcuse mama!...

Tocmai aici, la ultima noastră întâlnire de la Iavas, Ferry Baci, într-o împrejurare în care nu ştiu cum venise vorba despre Vorkuta şi despre povestea stârpirii şobolanilor, mi-a spus câteva cuvinte din trecutul şefului bucătar, „Baronul", pe care le aflase de la „Vlasovistul" înrolat ca şi el în armata generalului Vlasov, care se ridicase împotriva sovietelor alături de trupele germane. „Baronul" lucrase în cadrul serviciului german de informaţii condus de Hans Heinrich Gerhardt, baron von Bittenfeld. De aici i se trăgea şi pedeapsa pe care şi-o ispăşea, la Cercul Polar, şi porecla...

APARE MARTORUL

...Pentru că tot suntem la Iavas, nu-i lipsit de interes pentru istorie să anticipăm că tot aici a apărut, adus de undeva dintr-un alt lagăr de la Cercul Polar, unul din translatorii de limba rusă al lui von Ribbentropp, din timpul tratativelor şi Pactului de neagresiune sovieto-german, din august 1939, dr. Erich Sommer, german din Baltica, repatriat din Riga şi închis în Lagărul din Abis. Omul acesta fusese căutat şi cerut în mod expres, pentru a depune mărturie în procesul de la Nürnberg, dar nimeni nu ştiuse de unde să-l ia. La întrebările puse

reprezentantului sovietelor, Agenția de presă T.A.S.S. dezmințise categoric existența acestui translator în lagărele din U.R.S.S.

De ce-au mințit, când el se afla pe atunci undeva prin jurul Arhanghelskului? De ce nu l-au dus la „procesul dreptății"? Știa prea multe?

Aici în Lagărul nr. 11 din Iavas, acest translator începuse să vorbească despre împărțirea Europei pusă atunci la cale. Între altele, reține împărțirea României între Germania și U.R.S.S. Sigur, Bucovina de Nord, Basarabia cu gurile Dunării și tot litoralul Mării Negre reveneau sovieticilor. L-au ascuns oare atâta timp, cu atâta grijă, pentru că nu le convenea demascarea!

Ofițerii sovietici veniți din aceleași lagăre ne povesteau că în lagărul din Arhanghelsk fusese deportat și Rokosovski, înainte de a fi făcut mareșal, și de începerea războiului cu Germania...

În sfârșit, a mai apărut aici, venit din Lagărul 29, un căpitan aviator, pare-mi-se Richter, care zburase din Berlin la Madrid cu arhiva secretă, valuta, brevete secrete și alte valori, în ultimele zile dinaintea prăbușirii Germaniei. La ultimul drum spărgându-se o ladă, și văzându-i conținutul și-a dat seama de valoarea transporturilor care i se încredințaseră.

Ne povestea că la înapoiere, când evolua deasupra aerodromului de la Lichtenfeld, cerând permisiunea de aterizaj, deși i s-a dat liber, antiaeriana a tras în el și l-a doborât. El avea convingerea că-l doborâseră rușii, care l-au făcut prizonier și l-au dus la Moscova, apoi prin diferite lagăre din nord. I s-a spus însă că fusese doborât chiar de germani, care cunoscându-i secretele încărcăturilor, au socotit că e mult mai sănătos să-i închidă gura, altfel ar fi putut da mărturii despre chestiuni asupra cărora trebuia să se păstreze tăcere.

BULGARII

...O nouă știre pentru cei avizați și cei neavizați ne sosește tocmai din lagărele din Krasnoiarski Krai – Siberia.

În Lagărul nr. 7 din Kraslag, lucra ca medic și radiolog în stațiunea TBC dr. Sigmund Mannheim, de origine cehă. De

peste 16 ani își petrecea viața și încerca să supraviețuiască în lagărele sovietice. După ocuparea Cehoslovaciei de către trupele germane, el s-a refugiat în Polonia în așa-zisa Ucrainã Vestică. O dată cu începerea războiului și ocuparea Poloniei de către Hitler și Stalin, el este arestat de N.K.V.D. ca străin și condamnat de către aceștia pentru spionaj în favoarea imperialiștilor. Acuzația nu era greu de conceput, deoarece doctorul S. Mannheim își făcuse studiile în țările occidentale.

Ne aflam în anul 1955; străinii sperau într-o repatriere a lor, deci și el în calitate de cehoslovac avea aceleași speranțe, căci va veni și ziua când va fi praznic pe ulița sa... Trăia cu speranța cu care supraviețuise celor mai grei ani în istoria lagărelor sovietice...

Un alt străin aflat în lagăr în aceeași perioadă este bulgarul Popov, unul din troica bulgarilor acuzați în procesul din Leipzig 1933 pentru incendierea Reichstagului. O dată cu Popov, mai fusese acuzat și Taniev și Gheorghi Mihailovici Dimitrov, viitorul secretar general al Partidului Comunist Bulgar după 1945. Ultimul moare, după un tratament suspect făcut de sovietici într-o clinică specială din Crimeea. Așa spuneau gurile rele, cum cineva nu mai ține drumul indicat, cum trebuie tratat în Crimeea. Mulți oameni politici, devotați Moscovei, și-au dat duhul după un astfel de tratament. Asta-i treaba lor, să-i lăsăm să se descurce singuri, ei s-au legat la cap. Mâine poate se va schimba locul sanatoriului.

Taniev își urmează drumul pe care nu-l cunosc sau nu l-am auzit.

Popov, care avea darul contrazicerii, este arestat la una din obișnuitele epurări-politice. Metodă impusă de Stalin și executată cu multă atenție de N.K.V.D. Învinuit de reacțiune, este condamnat de tribunalul O.S. (Troica), a cărui condamnare se poate prelungi automat, fără proces.

În primăvara anului 1955, Popov este transferat cu regim special în nordul Siberiei. Înainte de plecare este consultat medical de către dr. Skoblo, originar din Leningrad și el un fost deținut-politic peste 9 ani și de curând eliberat cu domiciliu forțat. Consultarea fusese ordonată de N.K.V.D., expres pentru a avea atestarea sănătății lui în dosar. Spălarea pe mâini!

De soarta lor nu am mai auzit nimic.

Poate că aceste câteva amănunte însemnate aici, în treacăt,

legate de altele ştiute numai de cei avizaţi, vor da cândva o perspectivă mai clară haosului voit sau întâmplător al evenimentelor din anii aceia!...

GENERALUL MATEICI

Printre miile de deţinuţi care populau lagărele sovietice de la un cap la altul al marelui imperiu, erau prezenţi şi generalii.

Pentru orice eventualitate, în primii ani după război sovieticii nu au făcut diferenţe prea mari şi i-au băgat pe toţi în aceleaşi lagăre, dându-le de mâncare de la acelaşi cazan de ciorbă. Dacă în Bautzen întâlnisem un batalion întreg de soldaţi germani, fără de ofiţeri, căci guvernul Majestăţii Sale a Marii Britanii avea nevoie de aceşti ofiţeri, care se plimbau liberi prin Vest, aici, în lagărele sovietice erau cu toţii egali. S-au făcut şi diferenţe, dar numai cu aceia care cu neruşinare şi-au vândut conştiinţa de om şi probabil de ofiţer, pentru un blid de ciorbă sau caşă, ca să nu-i mai amintesc.

Dar cum s-au comportat o parte din aceşti generali şi cum erau ei respectaţi aici, în lagăre, de foştii lor subordonaţi?

...Generalul ustaşilor din Iugoslavia, Mateici a fost arestat în România şi, în anul 1947, este cercetat de către organele N.K.V.D.-ului la Constanţa, în închisoare turcească, sub pseudonimul de Matei. Sovieticii nu-l predară lui Tito, ci îl condamnară ca pe un inamic care luptase alături de trupele germane în Iugoslavia, contra lui Tito şi aliaţilor acestuia. I s-a mai adăugat şi articolul pentru spionaj în favoarea englezilor şi americanilor, pentru ca acuzarea să-i fie completă. Ca fier vechi încărcat în vagoane, este trecută frontiera între România şi U.R.S.S. împreună cu grupuri mari de români în aceeaşi situaţie. Novaia Zemlea era baza şi lagărul unde generalul Mateici a trebuit să-şi ispăşească pedeapsa.

Dacă N.K.V.D.-iştii din Constanţa nu au fost în stare să-l îngenuncheze pe acest general dârz şi foarte mândru, sovieticii au crezut că în clima aspră polară îl vor face să se înmoaie şi să ceară iertare. Nici lagărele de reeducare de pe Novaia Zemlia şi nici miile de blătnoi, adunaţi special pe această insulă nordică,

nu-l făcură să se abată de la comportarea sa demnă. Este unul dintre puținele cazuri în care un deținut condamnat nu admitea sau nu răspundea la întrebări nici unui soldat sau ofițer sovietic, indiferent de poziția sa în ierarhia administrativă a lagărelor sau a închisorilor, fără de-a lua o poziție militară respectabilă față de el.

– Eu sunt generalul Mateici, iar ca dumneavoastră am avut zeci și sute de subordonați. Numai respectându-mi gradul vă veți respecta pe dumneavoastră înșivă, spunea el.

Cu asta își încheia orice discuție începută cu năcialnicii.

În 1955 îl întâlnim în lagărele de tranzit din Bâcova iar mai târziu în Potma, în Lagărul nr. 18.

Abia acum, în 1955, ruşii găseau de cuviință ca generalul Mateici să fie predat autorităților iugoslave, cu toate că Tito își pierduse de mult simpatia Kremlinului și îl puteai găsi peste tot în ziare, reviste și pancarde, caricaturizat cu barda în mână plină de sânge, drept „Călăul poporului iugoslav". Cred că nici un general sovietic sau străin nu a dat atâta bătaie de cap sovieticilor (mai ales că vorbea curent limba rusă) și cred că sovieticii au fost mulțumiți când au scăpat de el. Ce s-a întâmplat cu generalul Mateici nu am mai aflat, poate sovieticii l-au scos la pensie?

Avea multe cunoștințe asupra atrocităților de răzbunare a partizanilor comuniști ai lui Tito asupra populației de baștină de origine germană și ungară. Putea să povestească zile întregi, dând nume și date de localități și persoane de parcă ar fi fost o enciclopedie.

Pentru că acest material ar ieși din rama acestei cronici *Fără pașaport prin U.R.S.S.*, voi reveni cu o altă ocazie și la timpul potrivit.

GENERALUL TRAIAN STĂNESCU

Bubuitul tunurilor și fierbințeala luptelor încă nu se sfârșise pe frontul de la Stalingrad, când în cartierul Statului său Major intră generalul Traian Stănescu și se adresă ofițerilor români.

– Domnilor, trupele germane sunt înfrânte, retragerea ne

este tăiată pe zeci de km, jertfele ar fi inutile.

Acestea sunt cuvintele pe care artistul sovietic le spune, jucând rolul generalului în filmul sovietic *Bătălia de la Stalingrad.*

Într-adevăr generalul se predă împreună cu trupele sale, salvându-le de la o moarte sigură şi inutilă. A fost prizonier în zeci de lagăre, i-au fost propuse zeci şi sute de oferte de-a colabora cu sovieticii în lagăr şi pe viitor, dar întotdeauna a refuzat categoric.

– „Sunt prea bătrân şi bolnav şi nu are nici un rost, domnilor", spunea mereu, acelora care-i propuneau. Nu a lucrat fiziceşte în lagăr din cauza vârstei înaintate, dar nici nu a decăzut sau şi-a pierdut moralul ca alţii. Respecta, ca să fie respectat şi nimeni, nici măcar blătnoii nu l-au deranjat vreodată. În 1955 soseşte în Lagărul nr. 11 din Iavas, regiunea Potma. A fost primit în cercul românilor ca un adevărat erou ce era.

S-a simţit foarte bine în colonia românilor şi-i plăcea mult să povestească din viaţa celor întâlniţi în lagăre. Îl interesau actualitatea şi viitorul acestor oameni, dar despre el nu vorbea prea mult. Aşa liniştit şi simpatic cum era, devenise totuşi morocănos şi întotdeauna bănuitor, deoarece aşa îl învăţase soarta. În zecile sau chiar sutele de percheziţii prin care trecuse, generalul îşi bătuse joc de N.K.V.D.-işti, sub toate formele posibile. Dar de ce spun asta?

Generalul Traian Stănescu avea multe lucruri personale pe care dorea să le ducă cu orice preţ acasă. De exemplu, un briceag, primit cadou de la fiica sa, înainte de a pleca pe front, câteva nimicuri, brelocuri, amulete, verigheta şi ceasul său, care, dacă ar fi fost găsite, ar fi fost confiscate imediat în numele poporului sovietic. Dar pe toate le trecu cu bine prin toate percheziţiile şi era mândru de asta.

În lagărul din Iavas, generalul Traian Stănescu îmi ţinuse banii pe care îi aveam primiţi din partea rezistenţei din Vorkuta. Tot el este acela care mi-a trecut peste graniţă cartea în limba rusă *Codrii*, de care aveam mare nevoie pentru că erau descrise în ea fals evenimentele vremii şi ale românilor din Basarabia şi Bucovina. Autorul cărţii încerca să ducă în eroare pe cititor, învinuind şi acuzând persoane oficiale, defăimându-le şi înjosindu-le, cum ar fi cazul preotului Vasile Ţepordei.

În drum spre țară transportul nostru, de circa 416 persoane, dintre care 8 femei, ajungând într-o stație înainte de Bălți, unde se afla o carieră de piatră, la care lucrau o mulțime de muncitori, dintr-un vagon a început pe neașteptate să răsune *Deșteaptă-te române*, la care s-au alăturat și ceilalți, iar muncitorii de la cariera de piatră unde se oprise trenul își scoaseră respectuos pălăriile și căciulile!

Ce moment măreț să vezi oameni de același neam, respectând, cu atâta dragoste și entuziasm, un cântec, un cântec care leagă un popor din care a fost făurită națiunea română, chiar și generalului îi dăduseră lacrimile văzând atâta fraternitate.

Toate serviciile pe care mi le-a făcut generalul au fost după sărbătorirea Sfintelor Paști în anul 1955, lucru care-l impresionase foarte mult!

A fost eliberat și a trăit în București, în speranța că va veni ziua când din pensia lui îi va putea cumpăra fiicei sale, care era studentă, o bicicletă. Da, o bicicletă nu mai mult.

Autoritățile din București nu-i recunosc gradul de general ca fost comandant al unui grup de armată la Stalingrad. Acum îi dăduseră livret de militar neistruit. Frumos, domnilor experți!

Întâlnindu-l pe bulevard, l-am întrebat cum se împacă cu viața, mi-a răspuns: „Toate ar fi bune, dar nu mi-am putut îndeplini dorința arzătoare încă din Rusia, de a-i cumpăra fiicei mele o bicicletă, că nu am pensie! Acum am făcut un memoriu și sper că mi se va recunoaște vechimea și gradul, dar ceea ce au vrut ei de la mine n-au reușit". Despre ce era vorba nu mi-a spus, dar se înțelege!

După un timp, am aflat că a fost pus în drepturi legale, dar nu a primit nici o despăgubire pentru anii detenției sale în lagărele sovietice, așa cum era cazul.

În aceeași situație ca și generalul Stănescu se afla majoritatea dintre ofițeri. Dar cine să le apere drepturile, căci dacă făceau vreo cerere, imediat erau chemați la cercetări, acum de subordonații N.K.V.D.-ului, securiștii care-i amenințau cu un nou proces, la care omul se lipsea de bunăvoie. Asta-i viața!

Asemănător este și cazul generalului Dragomir, șeful de Stat Major al generalului Avramescu, în luptele din Cehoslovacia din primăvara anului 1945. El fusese arestat pe ziua de 3 martie 1945, cercetat la Moscova în Lubianka și alte închisori și condamnat la 8 ani; după ispășirea pedepsei, în

1953, i s-a dat domiciliu forțat în Karaganda, unde a lucrat ca felcer veterinar la un sovhoz. La sfârșitul anului 1959, am auzit că a fost repatriat în România, după detențiunea celor 8 ani de lagăr și alți ani de deportare.

Oare a fost pus în drepturile sale?

GENERALUL BECKER

Un alt caz similar este acela al generalului german Becker. Toate încercările sovieticilor, de a-l face să îngenuncheze înaintea lor și să se umilească, nu le-au reușit. A fost reprezentantul demn al armatei germane, un exemplu al virtuții și corectitudinii.

În scurta perioadă în care a fost în Lagărul nr. 2 mina nr. 7, a fost poate singurul om din intelectualitatea lagărului, care a rămas și a mers pe același drum drept, fără de ocolișuri ca și la sosirea sa aici. Nu a lucrat și cred că nici forțat nu ar fi fost în stare rușii de a-l determina să lucreze. El respecta pe oricine, dar la rândul său era respectat de toată lumea, mai ales de soldații și ofițerii lagărului. Era plăcut să-l vezi cum își făcea plimbările în fiecare zi după apelul de dimineață, prin incinta lagărului cu mâinile la spate, fără a da importanță anotimpului sau intemperiilor. Un singur incident pe care l-a avut cu locotenent-colonelul, locțiitorul comandantului de lagăr și prietenul dr. Kirilova (Kabila), l-a scos pentru câteva momente din liniștea pe care o împrăștia și altora. Locotenent-colonelul avea obiceiul de-a intra prin barăcile deținuților pentru a controla curățenia și ordinea și, cu un fir de sârmă sau de pai, controla toate găurile sau crăpăturile ivite în pereții barăcilor, pe care le înțepa cu sârma și le mirosea, astfel constatând dacă în aceste orificii se aflau ploșnițe. Într-o dimineață locotenent-colonelul fiind într-o astfel de inspecție, chiar în baraca 37, nu a putut admite ca un deținut, numai în cămașă și izmene să treacă pe lângă el ieșind afară să-și facă nevoile, care nici nu se oprise și nici nu-l salutase. La reîntoarcerea acestuia în baracă, el chemă pe deținut în fața sa și îi făcu un scandal enorm, amenințându-l cu o pedeapsă exemplară în „Burul" lagărului. Generalul Becker,

căci el era deținutul, prin intermediul unui german care vorbea curent limba rusă, i-a transmis domnului locotenent-colonel că ar fi mai bine să-și desfășoare mai departe activitatea sa, căutând crăpăturile și înțepându-le cu sârma, mirosindu-le spre a descoperi dacă sunt ploșnițe sau nu, căci aceasta este cea mai bună ocupație pentru un locotenent-colonel sovietic. „Dacă vreun ofițer care mi-a fost mie subordonat ar fi făcut ceea ce faceți dumneavoastră, pentru a salva onoarea și demnitatea armatei germane, l-aș fi executat pe loc și pentru ca dumneavoastră să știți cu cine ați vorbit, aflați că sunt generalul german Becker, iar subordonați ca dumneata am avut o mulțime.

După câteva luni de la acest incident generalul Becker a fost trimis la Moscova pentru unele cercetări, însoțit fiind de doi ofițeri sovietici, special veniți din Moscova.

La părăsirea lagărului erau prezenți toți ofițerii administrativi ai lagărului în frunte cu comandantul lagărului, maiorul Malik. Comandantul lagărului și-a cerut scuze și spera că generalul Becker nu va face nici o plângere referitor la tratamentul pe care l-a avut în acest lagăr, și, întinzându-i mâna, și-au luat rămas bun, o dată cu el toți ceilalți ofițeri de față. Unei singure persoane a refuzat să-i dea mâna generalul Becker, acesta era locotenent-colonelul care căuta ploșnițe.

CONSULUL GENERAL HAMBUCH

Nu numai generalii dar și diplomații au fost prezenți prin lagăre. Consulul general al Ungariei în Leipzig, Hambuch, are o istorie aparte în viața sa.

În timp ce trupele sovietice înaintau pe toate fronturile în Germania, refugiații de naționalitate ungară aflați în regiunea Leipzigului au găsit de cuviință ca o parte din avutul lor, în aur și bijuterii, s-o depună spre asigurare în clădirea Consulatului Ungar din Leipzig, de frica trupelor sovietice.

Fiecare depunător a primit o adeverință asupra lucrurilor depuse.

N.K.V.D.-ul sovietic nu a dormit, a prins mișcarea și după ce Leipzigul a fost ocupat, N.K.V.D.-iștii au făcut o percheziție

„à la russe" şi Consulatului Ungar şi tot ce-au găsit au luat cu ei, confiscându-le în numele legii.

Consulul general ungar, Hambuch, a fost arestat şi internat, pentru orice eventualitate, în Lagărul nr. 2 special Buchenwald, la început ca politic.

Buchenwald a fost un lagăr de concentrare german şi după război s-a scris foarte mult despre el şi crimele săvârşite acolo sub regimul Reichului. Nimeni însă nu a scris sau dacă s-a scris este prea puţin, de acest lagăr de exterminare după metodele noi, sovietice, importate din Moscova.

Internaţii politici primeau din când în când câte un ziar, pentru a-l citi. Spre mirarea domnului Hambuch, într-un ziar se găsea un articol despre frauda făcută de el în dauna compatrioţilor săi, furându-le averile încredinţate şi fugind în Vest. În timp ce el era închis în Buchenwald, scriau despre el că a fugit în Vest deoarece furase avutul compatrioţilor săi. Asta era prea de tot. A scris un memoriu guvernatorului sovietic în această problemă şi a protestat ca un diplomat ce era pe cale oficială, şi a primit răspuns: „25 de ani condamnare pentru spionaj în favoarea germanilor şi americanilor, pentru colaborare cu imperialiştii".

Este deportat în U.R.S.S., ca să fie sigur, pe cale diplomatică să poată să se iniţieze asupra adevărului. Îl găsesc în perioada anilor '50-'53 în Lagărul nr. 8 din Vorkuta.

Asta-i să fii diplomat cinstit?!! Şi să cazi pe mâna pungaşilor de la care trebuie să înveţi diplomaţie.

TATUAJUL ŞI SOLDATUL DE GARDĂ

...Cândva citisem într-o carte a unui profesor francez că tatuajul este modul de manifestare al omului cu o cultură şi civilizaţie foarte puţin dezvoltată. N-am dat atenţie înainte, dar aici, în lagăre, şi mai ales la Vorkuta, era o adevărată epidemie. Germanii şi ceilalţi străini erau mai puţin înclinaţi spre astfel de podoabe. Se tatuau îndeosebi blătnoii, adică borfaşii. Se tatuau, de asemenea, şi soldaţii din gardă şi o majoritate importantă de ofiţeri sovietici dovedeau un gust similar. O inimă însângerată

din care mai ieşeau şi flăcări uneori, steaua cu cinci colţuri, iniţiale, un nume de fată, o corabie cu pânze erau tatuajele cele mai căutate. Am văzut însă şi altele, decorative şi imense, acoperind tot spatele sau faţa. Vulturi uriaşi cu aripile întinse, şerpi încolăciţi sfârşind cu capul în buric, capete buclate de femei, sirene sau numele primei iubite, apăreau şi ele destul de des.

Dar cel mai ieşit din comun tatuaj pe care l-am întâlnit în această parte a lumii l-am văzut la unul din cei mai mari criminali. Omorâse mulţi oameni, printre care chiar ofiţeri N.K.V.D. şi ostaşi de pază şi repetase crimele în diverse lagăre. De fiecare dată scăpase cu alţi 25 de ani în plus, aşa încât ar fi trebuit să aibă câteva vieţi pentru a şi le putea ispăşi.

„Are şi el un secret şi de asta nu-l împuşcă! Are pe piept, aşezate alături, chipul lui Lenin şi pe al lui Stalin."

Pentru asta l-am urmărit la baie. Era adevărat! Capetele erau executate cu o tehnică uimitoare, iar asemănarea era uluitoare. Aşadar, gorila asta trebuia lăsată să-şi facă toanele! Poate că i-or conserva cândva pielea şi-or păstra-o ca document, pentru începutul erei!...

Mi-a venit în minte plutonierul Şăpcuţă, deşi sunt tocmai în Vorkuta: Şăpcuţă, apoi Tarleski comisarul şi Saşa sau cam aşa ceva, flăcăul colonelului Grişciuk, care, mobilizat pe loc, făcea pe şoferul. Toţi trei erau taurii comunali ai aşezării. Mi i-a adus aminte un deţinut nou sosit în Vorkuta, de undeva de prin preriile Siberiei. Fusese soldat de gardă la un lagăr de femei şi călcase şi el în strâchini, păcătuise şi plătise cu 20 de ani călcarea opreliştei puse fructului oprit.

– Eram transferat la un lagăr cu şatra. Adică un lagăr cu corturi care se muta de colo-colo, o dată cu lucrul, povestea fostul ostaş. Însoţeam 150 de femei, în majoritate ucrainene, care trebuiau să cosească fâneaţa, s-o strângă şi s-o facă clăi. Pentru că era vara ploioasă, trebuia cosit repede şi se fixase o normă foarte mare, o normă zdrobitoare chiar pentru un bărbat!

Într-o zi femeile au refuzat să se mai scoale să meargă la coasă, şi când plutonierul responsabil cu garda a încercat să afle motivul, femeile i-au răspuns de la obraz:

– „Să ni se dea bărbaţi!"

Plutonierul, ştiind că va plăti oalele sparte pentru nerespectarea contractului cu sovhozurile respective, era într-o

situație foarte încurcată.

A găsit o soluție destul de ingenioasă, interzisă în orice caz, dar care putea fi totuși întoarsă în așa fel încât lucrurile să poată rămâne încurcate și interpretabile. A apelat, invocând starea vremii și graba lucrului, la un lagăr din vecinătate, să-i dea cu plată, prin contract, 50 de condamnați voinici pentru un termen oarecare.

Poate să pară anecdotă, dar cei 50 de bărbați, după câteva zile au început să nu mai iasă la lucru; dar norma pe efectiv era totuși depășită de femei... Pentru că nu vrem să căutăm chiar toate cazurile apariției trântorilor din stup și să zgândărim ultimele intimități, lăsăm bucuroși să cadă cortina. Sfârșesc doar acest episod cu exclamațiile povestitorului nostru:

– Și să fi văzut ce brazde late și întinse trăgeau femeile... Și ce spor la lucru!... Fără ceartă, fără invidie, fără scandaluri...

Și desigur tot pentru asta trăia așa de bine și Șăpcuță, care pleca să se culce la umbră, printre mesteceni!... Fără remușcări sau gânduri ascunse! Jocul vieții! Animalului îi este sete, bea, îi este foame, paște iarbă și gata! Fără metafizică, fără dialectică! Așadar, trăiască viața! „La Pol Nord sau Sud", „la tropice sau ecuator", eu voi cânta și voi fi mereu fericit, dacă voi fi alături de Lalageaua mea! Cânta libertinul Horațiu acum 2.000 de ani.

Libertin era și Beria, dar el nu-și desfăta Lalageaua cu versuri și dezmierdări ca libidinosul Horațiu. Avea aici la Vorkuta o deținută, o femeie frumoasă... Se spunea că fusese artistă de cinema și că pe bărbatul ei, colonel de aviație, Beria îl tot trimitea în misiuni de durată și la distanțe, pentru a-și putea îngădui libertatea nestingherită de a-i ține companie nevesti-sii pe care o plăcea. Dar ea nu și-a înțeles curtezanul și l-a înfruntat. Nu i-a îngăduit nici mângâierile, nici prezența. Iar marele stăpân Beria a procedat aproape ca Tarleţki. Nu i-a mânjit gardul cu păcură și nici nu i-a furat ștampila, dar a găsit o pricină oarecare de arestare. Câte ironii și bancuri nu se spun în lumea actorilor! Dar și câți delatori nu sunt între ei! A condamnat-o și a trimis-o la Vorkuta, fără nici o explicație. Ajunsă la Cercul Polar, pentru lumea ei artista dispăruse subit, fără nici o urmă. Nici soțul nu putuse afla nimic.

Aici era folosită la curățitul zăpezii pe aeroportul regional, care lega Cercul Polar de capitală. Ajunsese să fie șefă de brigadă. Și pentru că primejdia evadării din zona aceasta de

periferie era socotită ca inexistentă, în general femeile se bucurau de o supraveghere puțin vigilentă. Așa s-a făcut că fosta artistă, într-una din zile a putut să intre în vorbă cu pilotul unui avion pe care-l recunoscuse ca fiind unul dintre prietenii soțului ei. I-a povestit cu sufletul la gură tot ce i se întâmplase și l-a rugat să-i comunice soțului. La câtva timp, soțul a manevrat de așa natură lucrurile c-a sosit la Vorkuta ca pilot al avionului poștă, chiar el și fără să știe nimeni – santinele erau înșirate în posturi fixe, înconjurând doar o zonă – și-a răpit nevasta, care refuzase căldura așternutului atotputernicului Beria. A fost o evadare bombă și pe cât se pare reușită. Noi n-am mai aflat nimic. Dar gărzile și-au primit pedeapsa și s-a înăsprit paza, după cunoscutul principiu al șurubului...

RĂSCOALA DIN KARAGANDA – 1954

1 9 5 4. Din Karaganda ne-a sosit o veste povestită de martori oculari. Se pare că aceeași atmosferă plutește în toate lagărele. Încep răzvrătirile. De atâția lupi, au început, în sfârșit, să miște și oile! Două lagăre – unul de femei iar celălalt de bărbați, despărțite între ele doar de trei rânduri de sârme și un zid de pământ și fără posibilitate de legătură între ele – au intrat simultan în grevă... Ca notă particulară, majoritatea covârșitoare erau ucraineni și ucrainence. În așteptarea unei comisii pentru anchetă, greviștii au desfăcut sârmele și-au pactizat. Dar pentru a nu da administrației și procuraturii N.K.V.D.-ului posibilitatea să le acuze de prostituție, fiecare femeie și-a ales un bărbat și invers, numai după ce popii – care erau berechet – i-au cununat cu mărturie publică și cântări sub cerul liber al lui Dumnezeu.

Peste câteva zile lagărele au fost încercuite cu tancuri și trupe de securitate, iar politrucii au transmis dispoziția comandamentului, care interzice convietuirea între pușcăriași. Nimeni nu s-a supus dispoziției, iar tancurile T. 34 au intrat pe porțile principale, provocând panică și moarte.

Interesant, și chiar foarte interesant, este faptul că aici în Kingir, conducerea principală a grevei și-a asumat-o un fost

ofițer sovietic, comandantul unui regiment de tancuri care în 1945 intrase victorios în Berlin. După alți 5 ani fiind colonel al Trupelor de Ocupație Sovietice din Germania de Răsărit, având toate onorurile posibile, este arestat (în 1950) și condamnat la 25 de ani în baza paragrafului 58 aliniat 1.A. (trădător de patrie) pentru că a fi vrut să dezerteze cu regimentul său de tancuri spre Vest. Acest om, fost colonel, rus de origine, se numea Kuznetzov. Primise și cunoștea toată educația sovietică, orbit de propaganda Kremlinului. Abia acum vedea purul adevăr. Luptase pentru eliberarea patriei sale, iar astăzi în lagărul din Kingir el, fostul colonel și fostul cuceritor al Berlinului, își asuma răspunderea, reluând conducerea răscoalei din Kingir. Ca bun militar și strateg este ales și recunoscut de deținuții politici drept conducătorul și reprezentantul lor. Este posibil că la început mulți nu l-au dorit, din cauza urii mari contra regimului sovietic. Dar toate astea erau numai contrareacțiile care se impuseseră de la intrarea victorioasă în Berlin până la sclavul modern din Kingir.

Dar Kremlinul fusese deja înfrânt moralicește în greva de la Vorkuta, trimițându-și acolo ca reprezentanți nume sonore pe plan intern și chiar internațional, cum au fost șeful comisiei, generalul de armată Maslenikov (locțiitor al ministrului de Interne U.R.S.S., membru supleant al Comitetului Central al Partidului Comunist al Uniunii Sovietice și reprezentant al Partidului și Sovietului Suprem, sau R.A. Rudenko, în calitate de reprezentant al guvernului. Nu trebuie uitat că acesta fusese și acuzatorul sovietic în procesul internațional de la Nürnberg. Ei aveau împuternicire oficială semnată de președintele Sovietului suprem al Uniunii Sovietice, K.E. Voroșilov.

De data aceasta sunt trimiși doi generali de categoria a doua, fără nume sonore, dar care pot pune în aplicare, la fața locului, contramăsurile pe care le găsesc de cuviință. General Dolgisch și general Bytsckov sunt uneltele și răspunzătorii principali, împreună cu toată conducerea din Kremlin, pentru moartea a peste 500 de oameni, dintre care 200 de femei, și a sutelor de răniți. Este un bilanț tragic în nemiloasa „operație strategică" executată sub lozinca „Luptăm pentru pace", de către Bytsckov și Dolgisch, sub comanda lui Bulganin și Hrușciov, cu care mulți politicieni din Vest și-au strâns frățește mâna.

Au fost perechi – ne povesteau ucranienii și asiaticii veniți

din Karaganda – care s-au lăsat să fie călcate de tancuri decât să se despartă. Cifrele spuse de ei sunt destul de mari.

Aş prefera însă să le stabilească Nürnbergul!...

Dacă pentru regiunea Vorkuta au fost aduse două divizii de trupe noi N.K.V.D., în Kingir, pentru un singur lagăr, este adusă numai o divizie înarmată până-n dinți, susținută de tancuri tip T-34 şi avioane de luptă.

În astfel de împrejurări strategice, Kremlinul nu face uz de trupe locale (poate nu are încredere în ele) ci le aduce din depărtări mari. Dacă soldatul sovietic primeşte ca raţie vodca numai la marile sărbători şi atunci numai câte 50 g, în astfel de momente raţia li se da zilnic, mărită de câteva ori. Urmările se văd!

CONCURENȚĂ AGENȚIILOR DE PRESĂ

Parcă am fi o agenție de presă! Cu fiecare deținut alte şi alte ştiri de care luam act. Le discutam cu toții, le măcinam în taină şi ne cream o anumită dispoziție personală, care se propaga rapid în ambianța de care este atât de greu să ne rupem. Un continuu flux şi reflux, încordări şi depresiuni, indignări şi mici satisfacții...Uneori chiar mai mari. Dar câte nu intervin în orbecăiala asta generală, fără de perspectivă! Glume bune, glume de prost gust, câte o secvență ieşită din comun – cum a fost corida şobolanilor – sau discuții în grupuri foarte restrânse, de obicei în doi-trei, discutând la nivel înalt.

Cam asta era viața noastră a celor care ne aflam acum în punctele strategice alese de Beria şi Stalin, pentru viitoarele baze materiale ale viitorului conflict ruso-american. Toți ştiu asta. Ne obligă să gândim oficialitatea sovietică care înjura necontenit, pomenind doar pe americani... Pe americanii la care fac mare apel şi împrumuturi, ba chiar înțelegeri de neamestec în lucruri de interes mondial. Trăim din plin atmosfera asta de tatonare... Parc-ar fi doi dulăi care se întâlnesc pe drum, se opresc, mârâie, se miros întâi nas în nas, apoi reciproc la coadă... Se vor linge oare în continuare sau se vor încăiera?...

Şi-n atmosfera asta, în care ceva stă să răbufnească, ne vin

mereu veşti, pentru că în continuare soseşte marfă proaspătă, cum altădată luneca freduşul negru din Africa în continentul lumii noi...De undeva, din Crimeea, soseşte o starşină (plutonier-major) cu o condamnare de 25 de ani. Nici n-a sosit bine şi-am şi aflat că fusese însoţitorul mareşalului von Paulus la vânătorile la care acesta participa alături de generali şi personalităţi sovietice. El îi încărca puşca de schimb. Ştia, între altele, că von Paulus scria prelegeri de specialitate pentru cursurile Academiei Militare, pe care le discuta în prealabil cu câţiva dintre generalii care-l vizitau în Crimeea sau cu care mergea la vânătoare... Iată, nu-i asta o ştire interesantă?

Dar dacă von Paulus merge la vânătoare în Crimeea, cu un rob învingător care-i încarcă armele, bine nutrit şi adăpostit în vilele de pe litoral cu vegetaţie mediteraneană, alături de proletarii cu fireturi şi epoleţi ţarişti, la Vorkuta vin transporturi cu distrofici, cu oameni descărnaţi de foame, de frig şi de mizerie, cărora acelaşi von Paulus le fusese zeu şi comandant!

Îşi poate închipui cineva cum poate arăta un distrofic, un descărnat? E înfiorător! Te dezgustă osatura schiloadă sau strâmbă pe care atârnă, fleşcăită, o piele galbenă, pătată cu vânătul morţii.

Dar un spectacol mai întristător mi-a fost dat să trăiesc la venirea unui transport de femei distrofice, în lagărul de tranzit vecin. Să vezi o femeie distrofică?! Femeia pe care ar fi trebuit s-o mângâi, să-i simţi pielea catifelată!

Bărbaţi distrofici văzusem la Bauzen, la Sachsenhausen sub sovietici, când am fost supus la cercetări şi anchete. Mărturisesc că nu era nici o deosebire între ei şi fotografiile propagandei sovietice cu Auschwitzul german.

– Vino să vezi şi să nu-ţi mai trebuiască mângâiere de amantă toată viaţa ta, m-a invitat într-o zi Raymond Soyllat şi franco-polonezul Paul Illiatzel, care erau fochişti la sobele băii.

– De unde-or fi venind, Doamne, aceste femei descărnate, vinete şi buboase, şi la ce regim au fost ţinute de le atârnă pieile? Hainele de pe ele curg, iar în mersul care-ar fi trebuit să mai păstreze un rest de cochetărie, nu mai vezi decât o târşâială de babă şleampătă! mă miram privind prin crăpătura pe care o pregătiseră prietenii mei aduşi din Montmartre!

În faţa mea era o femeie care normal ar fi trebuit să aibă, după înălţime şi osatură, vreo 75-80 de kg. Dar dacă mai

rămăsese la 40 kg era mult. Pielea burții căzută, zbârcită îi acoperea josul ca un șorț. Cât despre piept, două zdrențe de vele fără bătaie de vânt.

Soyllat îmi spuse că erau înfometate. Pentru o simplă bucată de pâine, câteva dintre ele, în halul în care se aflau, își propuseseră deja grațiile câtorva blătnoi.

Însă până la ieșirea lor din baie, toți deținuții străini și-au rupt de la gură, au strâns tot ce s-a putut strânge și le-a înmânat pe ascuns ofranda înțelegerii umane. Jocul vieții are aspecte și aspecte, iar între ele nu încap amestecuri. Josnicia poate deveni sublimă, după cum sublimul se poate prăbuși în josnicie. Jocul vieții de acum avea un aspect anume, cu regulile lui precise. Și cine-ar fi putut râde, când era vremea de plâns?!

Vorkuta 1954

„Proletarii din toate țările s-au întâlnit la Vorkuta"

...deținuți-politici, în lagărul de pedepsiți cu regim special Holodilnik, căsuța poștală Vorkuta 175/6 – august 1954. De la s.-d: autorul, un fost partizan ucrainean, un fost partizan estonian și Serghei Seadec german-rus din Berlin.

Cui îi servea absurditatea jocului acestuia? De neînțeles, cumplit de neînțeles rostul acestui transport de oseminte la Cercul Polar, când nu mai peste două zile jalnicul convoi a pornit-o cu un alt tren înapoi!...

O experiență de reeducare după modelele înaintate ale lui Makarenko! Trist dar adevărat. Adevărul adevărat, că aici omenirii i se joacă cea mai sinistră farsă...

ÎNTÂLNIREA DE LA HOLODILNIK

Aşadar, aici, în Lagărul Holodilnik din Vorkuta, l-am întâlnit pe Untersturmführerul Paul Siebert, care acționase din ordinul N.K.V.D.-ului şi în alte împrejurări. Am sărit peste persoana lui şi peste mulți ani de evenimente grave, dar cronica va reveni exact de unde şi-a părăsit firul.

De data aceasta – din izvoare pe care nu i le-am cerut să mi le explice – am fost informat de Günther Titz, era vara anului 1954 (asupra căruia voi reveni cu explicații) care dormea chiar lângă Siebert, şi de doi soldați sovietici din paza lagărului, originari din Basarabia, care asistaseră la convorbirea lui Siebert cu un comisar politic, venit special de la Centrala din oraş a N.K.V.D.-ului, că Siebert primise dispoziție să creeze împrejurări favorabile pentru a mă putea asasina. Dar despre punerea la cale a asasinării mele de către un deținut, unealtă a N.K.V.D.-ului, a fost informată şi comunitatea ucraineană din lagăr. Aceasta, solidară cu atitudinea mea de frondă, luase hotărârea să constituie, în secret, o gardă personală care să vegheze asupra mea, şi să-l suprime pe Siebert înainte de a-şi îndeplini sarcina oficială.

Aflând de hotărârea lor, am mulțumit ucrainenilor şi i-am rugat să-mi lase mie cinstea răfuielii cu Untersturmführerul Siebert, după codul pe care Zamolxis l-a lăsat geto-dacilor din Carpați. Laş însă, ca şi stăpânii care-l momiseră, Siebert într-o ultimă manevră, în loc să se achite de sarcina pentru care mâncase lăturile N.K.V.D.-ului, a fugit şi s-a adăpostit în închisoarea Comandaturii. A doua zi, cu o escortă puternică, a fost scos din Lagărul Holodilnik şi expediat, după cum am aflat, la cererea lui, la Podma. Din fericire poate pentru amândoi, nu ne-am mai întâlnit niciodată, dar am avut veşti despre el.

Într-unul din ultimele exemplare din octombrie 1955 ale ziarului *Neues Deutschland* din R.D.G., pe care în ultimul timp

le primeam în lagăr, am constatat că tovarăşul Untersturmführerul Siebert, proaspăt întors din U.R.S.S., dădea un interviu. Marele maestru şi patriot german Siebert îşi dădăcea naţia cu învăţăturile pe care le acumulase în slujba N.K.V.D.-ului.

Trepăduşului de reporter îi facem pe această cale recomandarea să mai treacă încă o dată pe la acest mare diriguitor al germanilor din răsărit şi în noul interviu îi sugerăm

Aus: NEUES DEUTSCHLAND - 10. Jg. - Nr. 247
von 21.10.1955, Seite 2.

Articol din ziarul *Neues Deutschland* nr. 247, din 21 oct. 1955, pagina 2-a.

...declaraţiile unor foşti şi viitori colaboratori ai N.K.V.D.-ului... Paul Siebert dă declaraţii patriotice, el, mâna ucigaşă a N.K.V.D.-ului.

şi alte întrebări:

– Ce informaţii furniza N.K.V.D.-ului despre ai săi?

– Câte misiuni de diversionist şi provocator i-au fost încredinţate?

– Câte documente a semnat şi care se află în safeul de la Moscova?

– Ce misiune specială are pentru viitorul poporului german?

Eşti încă tânăr Siebert, şi, după cum vezi, deşi departe, am aflat multe despre tine şi poate că într-o zi o să ne şi întâlnim! Gradul tău de Untersturmführer, dar mai ales cicatricea de pe obraz nu ţi-o pot uita! Dacă nu cumva din modă ţi-ai făcut-o singur, folosind cu prudenţă briciul în timp ce te uitai în oglindă, ţi-o jur, pentru că cicatricea presupune onoare, am să te ajut să-ţi speli ruşinea. A ta şi-a naţiunii germane... Dacă este nevoie şi cu cuţitele, ca la Vorkuta.

INTERMEZZO BALTIC

Mozaic istoric şi filozofic într-un scurt intermezzo baltic.

Anticiparea sfârşitului unei povestiri legate de un netrebnic m-a obligat să părăsesc pentru puţină vreme Vorkuta. Dar iată că mă întorc şi voi repoposi îndelung. Referitor la numele unui medic evreu, originar din Vilnius-Lituania, voi mai face un scurt intermezzo baltic cu raite prin literatură şi istorie.

Este vorba de doctorul în medicină Rubinstein care, în 1939, a fugit la Moscova de frica unei eventuale intervenţii a armatelor germane, a cerut guvernului sovietic, în numele poporului, încadrarea Lituaniei în frontierele marii prietene şi salvatoare a popoarelor înrobite...

Printre mulţi alţi nefericiţi întâlniţi la Vorkuta, îmi atrăsese atenţia un curăţitor de closete. Era, după cum am aflat, medicul Rubinstein din Vilnius, care cândva, cu alţi 5 delegaţi din Kaunas, tratase cu guvernul sovietic alipirea Lituaniei. Acum Rubinstein îşi ispăşea o pedeapsă de 25 de ani muncă silnică, după ce fusese judecat ca trădător al patriei socialiste.

Fireşte că m-am împrietenit cu el şi i-am aflat întreaga poveste, confirmată de altfel şi de alţi compatrioţi şi cetăţeni baltici, care îl cunoscuseră în vremurile lui de glorie.

Medicul Rubinstein se născuse şi trăise în Lituania, aşa încât era foarte avizat asupra istoriei şi problemelor ţinuturilor baltice. Studiile şi le făcuse în Elveţia unde îşi însuşise tot ce-i putuse pune la îndemână Europa Occidentală. Acum, mai ales după 1953, când se încercase sau se înscenase o primă tentativă de asasinare asupra lui Iosif Vissarionovici Stalin, trăsnetele lui Beria căzuseră şi asupra lui Rubinstein, chiar în închisoare fiind. Din ordine superioare, cum justifica locţiitorul politic Prohurov, toţi evreii, indiferent de profesia lor, nu puteau face decât cea mai neagră muncă din cadrul muncilor de jos: curăţirea closetelor. Şi asta a fost şi soarta lui Rubinstein.

Dar să-l lăsăm pe Rubinstein să ne povestească:

– Vezi, aici, în mormântul ăsta rusesc de la paralela 68, facem casă bună, oricât de fascişti aţi fi fost voi şi oricât de

internaționaliști am fi fost noi!... Vezi tu ce frăția dracului fac oamenii în pământul morții?!

Am ajuns niște resturi de care nu se mai interesează nimeni, deocamdată. Dar va veni o vreme, când pentru interese sau descoperirea unui simplu nod în papură, ne vor dezgropa din uitare și vom fi pricină pentru alte ciocniri. Atunci își vor aduce aminte că a fost cândva o Lituanie, o Estonie, o Letonie: cu 65.200 km^2 și 3.500.000 locuitori, prima cu 45.100 km^2 și 1.288.000 locuitori a doua cu 63.700 km^2 și 2.773.000 locuitori a treia, pe cât mai reținu eu datele statistice. Își vor aduce aminte atunci că Polonia a atacat lacom și prostește Cehoslovacia, care era în ghearele leului și că la rândul ei Polonia cotropită pe jumătate de voi, fasciștii, a fost năpădită repede, după o prealabilă și ticăloasă înțelegere cu Hitler, de „Paşnica Eliberatoare a Omenirii". Își vor aduce aminte atunci că Lvovul, centrul comercial și cultural puternic al Poloniei catolice, n-a fost niciodată rusesc, că Bucovina de Nord și Basarabia României au cetăți de pază clădite din timpuri străvechi cu creneluri și turnuri de pază orientate către Moscova lui Rurik, spre ținuturile de unde veneau hoardele lui Timur-Lenk. Că, în sfârșit Ucraina are o poveste a ei, și că niciodată n-a făcut casă bună cu Rusia. Așa cum toate popoarele care zac în această imensă închisoare a lumii s-au ferit întotdeauna de viclenia Moscovei. Până atunci, din Crimeea până la Novaia Zemlia și din Baltică până la Sahalinul blestemat din Pacific, despre care scrie Cehov și Ossendovski, lumea asta va trăi în scrâșnirea dinților, în foamete și-n domnia bunului plac al poliției sovietice. Așa cum simți astăzi chiar tu pe pielea ta proprie.

Aceste trei țări, înșiruite pe litoralul baltic, au istoria lor. Rămășițe ale unor vechi triburi paşnice și ospitaliere au suportat vitregia multor încălcări și au trăit tot timpul cu nădejdea libertății. Istoria acestor țări e darnică cu încălcările... Isprăvile Cavalerilor Teutoni și ale Cnejilor Moscoviți sunt vii în amintirea locuitorilor acestor meleaguri...

Dar să-ți povestesc din cartea unui mare savant lituanian W. St. Vidumâs, intitulată *Lituania în trecut și prezent*, în care oricine vrea – deși cam veche – poate studia istoria Țărilor Baltice și în special a Lituaniei și poate afla lucruri interesante. Ciudat este, mi-a subliniat dr. Rubinstein, că în această carte, Vidumâs, deși descrie caracterul normand al lituanienilor și în

general al balticilor, susține că ei nu poartă în vine sânge normand, ci că sunt de neam fino-turc venit din adâncurile Asiei. Din mândrie națională și din ură față de ruși și de polonezi nu numai Vidumâs, dar orice baltic refuză să admită că poartă sânge slav, deși realitatea demonstrează că ei arată mai mult a slavi decât a fino-turci. Din pricină că normandizarea s-a extins și în Rusia, pentru a nega orice comunitate cu slavii, lituanienii își neagă în ciuda realității puternicul lor amestec de sânge cu normanzii.

– Vezi tu, măi băiete, câtă aversiune au balticii față de ruși?... Cum crezi c-ar putea face ei casă bună sub acoperiș moscovit, mi-a subliniat Rubinstein.

În sinea mea m-am întrebat însă – dar n-aveam nici un interes s-o fac cu glas tare – de ce, dacă acest jidov cult știa atâtea lucruri, se dusese la Moscova să fericească pe lituanieni cu protecția sovietică!

– Își neagă și strămoșii, numai pentru că acești strămoși, în special pătura cultă, s-au slavizat... așa cum scrie și Liubova Dostoievski în cartea *Viața tatălui meu*, publicată la Paris în anul 1926.

Aimée sau Liubova Dostoievski concludea că: prin inteligență, bunătate, sentimentele adânc umane și prin conștiința sa, tatăl său, Fiodor Dostoievski, nu este un rus adevărat. Ba nu este deloc. El este un lituanian autentic prin origine și spirit.

Citind biografia tatălui meu, scria ea, mă mir cum biografii îl prezintă numai ca rus, ba uneori chiar ca cel mai rus dintre ruși, când după tată era de origine pur lituaniană, iar după mamă, ucrainean. Lituanienii, continuă ea (îmi povestea Rubinstein) prezintă același amestec de slavi și de populație fino-turcă ca și rușii. Cu toate acestea este o mare deosebire între aceste două popoare. Rusia a fost foarte mult timp sub jugul tătarilor și a fost puternic mongolizată. Zgârie nițel pojghița civilizată a rusului și dai imediat peste tătar sau mongol.

Lituania, ca și restul Țărilor Baltice, a fost la rândul ei foarte influențată de urmașii vikingilor, care prin Niemen și Nipru făceau comerț cu grecii și cu Levantul. În Lituania normanzii își organizau depozite uriașe de mărfuri pe care le transformau în cetăți, apoi în orașe înfloritoare. Unele din ele mai există și astăzi: Polozk, care era guvernat de prințul

normand Rovgolod.

Aceşti normanzi, aşezaţi pe malul Balticei, stabiliseră atâta ordine în aceste Principate finice, încât slavii care îi invidiau, slavii strămoşi ai ucrainenilor şi ruşilor de astăzi, şi-au adus şi ei, în oraşele lor de capitală, câte un prinţ normand care să-i gospodărească. În felul acesta – ca să scurtez povestea – ruşii l-au adus pe Rurik, fratele mai mic al unui prinţ din Lituania, şi i-au oferit coroana de Mare Duce de Kiev. Sub numele de Mari Duci, apoi de Ţari, descendenţii lui Rurik s-au succedat până în secolul XVII. Moartea ultimului descendent a dus la mari tulburări şi anarhie, până la alegerea lui Mihail Romanov, tot de origine lituaniană, adică slav puternic normandizat. În ce priveşte pe ultimul Romanov, Nicolae al II-lea, se pare că era mai puţin îndreptăţit la tron decât cunoscutul anarhist Piotr Kropatkin, care descindea tot din Rurik, printr-o linie mai directă.

Uneori istoricii nu vorbesc de normanzi, ci de varegi, care ar fi jucat un rol însemnat în viaţa şi dezvoltarea Lituaniei şi Ucrainei, apoi a Rusiei. Dar aceşti varegi erau chiar normanzii, numai că „vareg" era doar o poreclă, care de fapt însemna în slavona veche „duşman", „inamic", în actuala rusă „vrag".

Ori tocmai normanzii erau varegii, adică duşmanii, cu care se luptau vechii slavi.

De altfel tot de la o poreclă slavă li se trage şi germanilor numele de nemţi, care vine de la vechiul cuvânt slavon „nemzi", care înseamnă mut. Porecla le fusese dată pentru că germanii, necunoscându-le limba, nu puteau răspunde decât prin semne.

Dar să lăsăm filozofia... Rezultatul încrucişării normando-lituaniene a împrumutat populaţiei un caracter şi o dârzenie deosebită, care a culminat cu înfrângerea tătarilor, ruşilor, ucrainenilor, polonezilor şi a Cavalerilor Teutoni. În cel de-al 14-lea secol, Lituania era un Mare Ducat care încorpora toată Ucraina şi o mare parte din Rusia. Aşa se desprinde din documentele adevărate ale vremii. Ba mai mult, la curtea Marelui Ducat de Lituania se refugiau toţi ruşii care nu acceptau despotismul sângerosului Ivan cel Groaznic.

Dacă de pildă în anul 1392, în fruntea Ducatului Lituaniei se afla prinţul de origine normandă, Vitold, aceasta înseamnă că încă la această vreme normandizarea teritoriilor baltice era deja puternică.

Dar la rândul lor, Ucraina şi Rusia au devenit şi ele mai

puternice. Organizate tot de normanzi, care s-au pierdut în oceanul slav, s-au desprins de Ducatul Lituanian şi şi-au redobândit independenţa. Lituania, devenind tot mai slabă, n-a mai putut rezista în faţa inamicului ei de moarte, Cavalerii Teutoni,care i-au impus instituţiile şi magistraturile spiritualităţii lor de tip medieval, inclusiv religia lor catolică. Dar protestantismul nu aducea nimic cu misticismul lituanian, care rămânea o dovadă a amestecului cu sânge slav. Şi ca urmare, protestantismul lui Luther n-a putut fi înţeles în esenţa lui şi n-a prins rădăcini în Lituania. În schimb finlandezii şi estonienii, care sunt fino-turci fără de amestec slav, au adoptat luteranismul cu entuziasm. De asemenea, şi letonii, care ca rasă sunt înrudiţi cu lituanienii, şi a căror ţară a fost până în 1918 provincie rusească, au adoptat protestantismul. Dimpotrivă, când polonezii au reuşit să smulgă teutonilor Lituania, localnicii s-au reîntors imediat la ortodoxismul strămoşilor sau au aderat la catolicismul propagat de călugării iezuiţi, lucru imediat speculat de Polonia, care pentru a-i apropia, le-a făcut şcoli şi institute latineşti. Mai ales pentru nobilime. Apoi, dându-le ranguri, i-a cuprins în şleahtă.

Datorită structurii lor normande şi vecinătăţii cu centrele de cultură create de catolicism în Polonia şi Austria, lituanienii în primul rând; apoi ucrainenii, erau mult mai civilizaţi şi culţi decât ruşii. De altfel, polonezii, lituanienii şi ucrainenii în toate manifestările lor râdeau şi batjocoreau incultura şi barbaria rusă. Dar după ocuparea Lituaniei de către Rusia, intelectualitatea lituaniană, aşa cum făceau strămoşii lor, normanzii, a emigrat în masă, încotro a văzut cu ochii.

Pierzându-şi toţi intelectualii, emigraţi şi stabiliţi prin marile oraşe ale lumii, dar mai ales în Rusia, Polonia şi Ucraina, populaţia rămasă la ţară a sfârşit prin a deveni o societate rustică, de ţărani şi mici burghezi, care-şi amintesc doar foarte vag de gloria şi puterea Marelui Ducat de Lituania, şi aproape nici nu mai pot înţelege cauzele acestei dezlănări. Se pare că astăzi, ca şi Vidumâs, şi-au uitat originea şi cultura normandă, se mândresc cu originea lor fino-ugro-turcă, dar neagă cu îndărătnicie şi mândrie orice înrudire cu slavii, şi în special cu ruşii, faţă de care, – ca şi polonezii, ucrainenii, românii şi georgienii, – abordează un suveran dispreţ. Nu mai ştiu, şi nici nu le place să ştie că fino-ugro-turcii sunt la fel de bine şi strămoşi ai ruşilor, polonezilor, ucrainenilor ca şi ai lor, prin

încrucişarea cu slavii. În decursul vremii, intelectualitatea emigrată, ruptă de seva regeneratoare a poporului pe care l-a părăsit cu vitregie, s-a înmormântat în cadrul colosului rus... aşa cum s-au pierdut în cele patru vânturi ale lumii cutezătorii varegi, normanzii care au colindat şi colonizat cu spiritul şi carnea lor lumea. Lituania, ca şi celelalte două mici surori, par deocamdată pierdute, sub oblăduirea Moscovei.

Dar să trecem de la istoricul Vidumâs, la Aimée Dostoievski, a continuat Rubinstein. Toate documentele invocate de fiică atestă că Dostoievskii erau de neamul lor catolici fervenţi.

Din gura tatălui său, ca şi din a fratelui acestuia, Aimée a auzit adesea vorbele bunicului, care le explicase originea familiei.

„Noi, Dostoievskii suntem lituanieni, nu suntem polonezi, Lituania este o cu totul altă ţară decât Polonia".

Şi totuşi Dostoievski ca orice renegat, aşa cum au făcut toţi intelectualii din toate vremurile şi naţiile care şi-au părăsit şi renegat originea, arată o neîncredere şi un dispreţ adânc faţă de tot ce nu este rus. Deşi ştie că este lituanian după tată şi ucrainean după mamă, în gândurile, sentimentele, literatura şi politica sa panslavistă, nu dă nici o atenţie Lituaniei sau Ucrainei. El se declară rus, vrea să rămână rus şi crede cu convingere că este cel mai rus dintre ruşi, cel mai slav dintre slavi.

După convingerile lui politice, virtuţile spiritului european nu-s decât o otravă pentru Orient şi duc Rusia pravoslavnică la corupţii şi prăbuşire. El crede cu tărie de mistic, că numai ortodoxia rusă şi bizantină va putea salva Europa. Pentru ruşi – afirmă Dostoievski – religia şi în speţă ortodoxia este esenţială. În ciuda exceselor de o violenţă barbară, în rus, slav mongolizat, trăieşte în adâncuri un suflet de creştin. Până şi nihiliştii sau anarhiştii romanelor sale rămâneau profund religioşi şi mistici haotici, ca şi ţăranul pe care urmăreau să-l transforme. Ordinea europeană şi naţionalismul occidental, în Rusia nu-s decât o anarhie sângeroasă şi neruşinată.

Dacă totuşi Dostoievski este şi rămâne un realist, realismul lui nu este de natură slavă, pentru că ruşii nu-s realişti, nici chiar când sunt atei şi revoluţionari. Rămân mai departe mistici şi visători în tot ceea ce întreprind, în toate gigantismele lor. În loc să studieze viaţa, se prind în visări chiar când acţionează, iar dacă se revoltă şi încearcă să fie realişti, cad imediat în cinism

şi erotism mongol, pentru că plumbii strămoşeşti, legaţi de picioare, le atârnă prea greu. Aşa fiind, realismul lui Dostoievski nu poate fi slav ci, în ciuda renegărilor sale, este – prin intermediul lituanian – de origine normandă, pentru că numai cutezătorii normanzi ştiau să privească viaţa în faţă şi nu se temeau s-o arate aşa cum este...

– Citeşte-l bine pe Dostoievski, citeşte toată literatura rusească, urmăreşte-l pe Vidumâs, pe Cehov, pe Puşkin, pe Tolstoi, studiază toată activitatea narodnicilor, toată politica ţarilor, a anarhiştilor şi a conducătorilor de astăzi şi ai să vezi că spiritul meu lucid de semit nu se înşală. De altfel tot ce ţi-am spus e rodul lecturilor şi nu-mi aparţine decât în măsura în care ţi le-am înşirat aici, pentru a-mi umple vremea mai plăcut între două curăţituri de umblătoare împuţită... Iar tu, băiat tânăr, bagă-le la cap, şi nu-l uita pe amărâtul de Rubinstein şi Golgota lui.

Dostoievski, aşa cum sunt astăzi lituanienii, estonienii, letonienii, polonezii, românii, georgienii şi toţi nenorociţii câţi ne aflăm pe cuprinsul ăsta necuprins, a fost un izolat moral şi spiritual, azvârlit în amalgamul ăsta de slavi şi de mongoli care desfigurează şi îmbălează tot pe ce pun mâna şi schilodesc, pe măsura lor haotică, orice idee şi concept...

– Dar să nu uităm doctore, Dostoievski era nihilist, pentru care în 1849 a fost condamnat la moarte, apoi graţiat şi trimis 10 ani cu domiciliul forţat în Siberia. Poate n-ai mai vrut să comentezi şi acest mic eveniment din viaţa lui.

– Nu, nu puştiule, intenţionat am făcut acest lucru, dar toată lumea cunoaşte această pată, pentru care este ridicat în slăvi, azi, de sovietici. Dacă Dostoievski trăia în epoca noastră, îmi era de mult tovarăş de lucru, ca intelectual.

– Şi ca să nu uiţi pe ce lume te afli, îţi mai adaug, ca să ştii, că Dostoievski nu-i singurul caz. Nu vorbesc despre noi, despre viermii ăştia mici... Aproape toţi marii scriitori, daţi de acest pământ, fiind de origine străină, s-au simţit prost şi stingheriţi în Rusia.

Puşkin era de origine străină. Bunicul lui fusese rob abisinian, dăruit de la Istanbul ţarilor. Dar la sărbătorirea lui, nimeni nu i-a amintit originea. Poetul Lermontov descindea dintr-un scoţian, Lermont, adus de nu ştiu ce pricină şi vânturi în Rusia. Poetul Yukovski este fiul unui turc, Nekrasov este fiu de polonez, Dostoievski, cum am spus, jumătate lituanian,

jumătate ucrainean. Lituania şi normanzii, după tată, i-au format caracterul şi civilizaţia spiritului, iar Ucraina mamei i-a trezit poezia şi cântecul din inima strămoşilor, adică scânteia care a aprins vreascurile strânse de normanzii din pădurile Nordului şi pribegiile de peste mările duşmănoase. Ca orice bun normand şi lituanian, Dostoievski s-a apropiat în acelaşi fel şi de marele senior, de ţar, şi de cerşetori şi dezmoşteniţi. În sufletul lui, ca şi în sufletul lituanienilor, pe care îi avem în infernul ăsta sub ochii noştri, clasa sau casta nu înseamnă deosebire între oameni. Şi tocmai de aceea se afirmă conştiinţa sa înaltă şi categorică despre „demnitatea umană", concepţie pur normandă şi lituaniană, aşa cum de altfel afirmă şi Vidumâs, ale cărui concepţii le cunosc bine.

Poetul Alexei Tolstoi este ucrainean, Lev Tolstoi este descendent al unor colonişti germani. Numai Turgheniev şi Goncearov sunt ruşi. S-ar putea până la urmă conclude, aşa cum face şi Aimée Dostoievski, că Rusia n-a fost niciodată capabilă, ca ea singură, să nască talente, ci cel mult să le aprindă. Povara de vreascuri trebuie să fie pregătită de alte popoare, mai civilizate, mai bătrâne.

Viaţa ruşilor n-a fost decât o luptă şi un amestec continuu cu societatea şi gândirea mongolă, care i-a îmbrăţişat şi i-a sufocat.

Puşkin se indigna: „Dracu a vrut să mă nasc în Rusia!"

Iar Lermontov exclama: „Asta-i o ţară murdară de sclavi şi de stăpâni!"

În ce priveşte pe onestul şi patriarhul colonist german de la Iasnaia Poliana, devenit conte, Lev Tolstoi dezamăgit scria:

„Gândesc să mă expatriez, să fug de acest ocean de laşitate odioasă, de lene neruşinată, care ameninţă din toate părţile să înghită insula de viaţă cinstită şi laborioasă pe care mi-am creat-o".

– Iară trebuie să te întrerup, doctore. Pentru că ai pomenit pe toţi sau majoritatea dintre scriitorii şi poeţii de origine străină, nu crezi că ar fi cazul să-l pomeneşti şi pe Antioh Cantemir? El este unul dintre iniţiatorii clasicismului în literatura rusă. A trăit între 1708-1744 şi era fiul lui Dimitrie Cantemir, domnul Moldovei, care şi el are partea lui în istoria universală, sau nu-i aşa?

– Iartă-mă, dar intenţionat nu l-am menţionat, căci el era de origine moldovenească, iar azi moldovenii sunt văzuţi de sovietici ca o naţie aparte faţă de români. Ştiu că eşti născut în această

țară, și-ți iubești, ca orice om, locurile natale, amintirile, și nu am vrut să-ți ating coarda ta sensibilă, ci vreau să rămânem prieteni.

– Ca și mine, trăiești în aceleași condiții! Și pe tine te-au vânturat de-ajuns prin pustietatea asta sufletească și materială, își continuă dr. Rubinstein prelegerile pe care mi le ținea zilnic. Ești tânăr, dar ai o experiență pe care mie nu mi-au dat-o universitățile și orașele Vestului. Te-ai întâlnit cu oameni de toate națiile și condițiile și sunt sigur c-ai văzut și înțeles singur multe din cele ce-ai auzit de la mine.

Ți-ai dat seama cât de mult urăsc și disprețuiesc sângele mongol, incultura și barbaria rușilor. Toate națiile acestea închise în țarcul sovietic, lituanienii, letonienii, polonezii, ucrainenii, tot restul balticilor, georgienii din Caucaz, armenii, evreii și voi toți, care-ați fost târâți aici, mai civilizați decât rușii, toți aceștia au avut în trecut și mai au și acum o influență uriașă asupra intelectualității ruse, care și acum, ca întotdeauna,se simte atrasă de Europa. Din păcate însă această societate rusă, hipnotizată de Europa, nu poate înțelege și spiritul realist al Europei.

Și iată că tragedia s-a întâmplat. Un pumn de visători, dublat pe de altă parte de escroci și ambițioși, care voind să domnească și să-și impună fanteziile economico-politice, gravate pe utopii europene, au adus în vagon plumbuit teoriile moderne ale unei orânduiri așa-zise fără de exploatare, ale statului care trebuie să dispară, dar care pentru a putea dispare, trebuie mai întâi să se întărească, devenind dictatură!...

S-a întâmplat cu noii conducători, care au scurtat capetele țarilor, aceeași deviație psihică, specific rusească, care a sfârșit întotdeauna în gigantisme și deformări halucinante. În locul participației mistice, de care este impregnată mentalitatea rușilor, le-a fost dată dialectica lui Hegel și materialismul lui Feuerbach, care îngemănate dau o concepție care-i ajută să se cufunde mai nebulos și mai haotic în neantul lui „Nicivo" (nimic) și „Budit lucișe" (va fi mai bine). De data aceasta, în mod științific, bazați pe ultimele date ale celor mai speciale științe, – se poate demonstra că de fapt săgeata elenului Zenon, deși zburând din arc, sta pe loc; că drumul spre mai bine duce de fapt prin mai rău, prin tragedie sau moarte; că ideea, ideea platonică și conceptul lui Socrate, atât de furios combătute de materialism, pot deveni forțe de neînfrânt, lucru pe care-l știa și cel mai neavizat dintre idealiști. Dar prin această adăugire

dialectică, armă de temut a progresiştilor, n-au făcut decât să-şi introducă Calul Troian în cetatea materialistă şi să-şi marcheze în mod practic inconsistenţa de sistem filozofic. Pentru că practica – conform propriilor teorii – este piatra de încercare şi criteriul adevărurilor afirmate de teoretizările sistemelor. Şi în această perspectivă, e greu de conceput existenţa unui al doilea principiu-idee, oricât de largi şi de populare sau proletare ar fi masele, de vreme ce toate teoriile se axează pe unicitatea şi primordialitatea materiei, care, pe treapta ei ultimă de dezvoltare, devine conştientă de sine, – fără a fi tentaţi să punem la îndoială adevărul sau onestitatea teoriei.

– În toată teoria asta, măi băiete, clocoteşte nemulţumirea lui Marx, dar pe dimensiunile lui. Poate pe ale mele şi ale întregii spiritualităţi pe care truditul Ahasverus o poartă de veacuri peste paralelele şi meridianele pământului. Dar ea n-are nimic comun cu nemulţumirea haimanalei din stepă şi taigaua rusească şi nici cu deviaţii psihici, care, abia ieşiţi de sub cei 300 de ani de jug mongolo-tătăresc, înşală omenirea, fluturând noţiuni noi despre libertate, numai pentru a o înlănţui şi mai strâns şi mai josnic decât au făcut-o barbarii ultimului mileniu.

Uită-te în jurul tău! Aici, în jurul nostru, vezi doar oameni cărora aceşti haotici – sub masca ştiinţei, ei care-s bezmetici ca noaptea – le-a luat Dumnezeul, care le era singura lumină şi speranţă şi le-a dat prăpastia asta de chinuri şi deznădejde în care împrejurările ne-au aruncat şi pe noi!

– Uită-te numai la mine şi oricât mi-ai fi fost tu de duşman, ai putea admite ca tocmai aici, unde nu sunt medici şi atâta nevoie, să mă risipească oricât aş fi de vinovat şi criminal, ţinându-mă să le curăţ umblătoarea! Îţi dai tu seama, câtă risipă de energie şi de valori umane câştigate cu ani lungi şi grei de studiu şi muncă provoacă tembelismul politic şi filozofic al conducătorilor, de pe toate treptele şi nivelele acestui nou regim de viaţă ştiinţific dezorganizat? Sunt convins că Hitler, cu toată demenţa lui, demenţă în care eu deşi evreu nu cred, n-a folosit specialiştii din lagăre şi închisori, oricâte porniri ar fi avut împotriva lor, să cureţe closete...

Am fost un mare prost! Abia acum înţeleg perspicacitatea lui Dostoievski şi puterea lui profetică.

Europa, şi eu o dată cu ea, am crezut de la diverşi emigranţi, orbi şi ei, că mujicul rus, aşa cum afirmă şi Aimée Dostoievski,

visa o „republică democrată". Dar astăzi, când în locul țarismului s-a ridicat noul regim, pe care-l simțim toți deopotrivă, și eu și tu și Europa, înțelegem cât ne-am înșelat! Dar mai mult decât ce trăim noi acum, rămân cu convingerea că bolșevismul colosului rus va rezerva omenirii încă multe coșmaruri și surprize neplăcute.

– Văd că vrei să-i desființezi, prin atâtea citate și documente câte îmi înșiri, doctore! La dracu, că asta nu se poate! Sunt sute de milioane de slavi și nu-i poți nega. Am tot auzit vorbindu-se atât de sufletul slav, de incoerențele lui, încât mă faci să cred că-s alte drăcii decât oameni!

La urma urmei, cu ce-s mai altfel neamurile celtice, germanice, semiții, mongolii? Misticism, slavă Domnului! Vrei mai mult decât la habotnicismul semit? Iar despre certuri și răzvrătiri, vrei mai mult decât la galii lui Vercingetorix sau contemporanii lui De Gaule?

Ce sunt slavii în fond? Ce-s mongolii? Ce-s normanzii? Ce-s triburile iliro-trace? Dumneata, doctore, care-ai suferit de pe urma rasismului lui Rosenberg, faci discriminări rasiale?

– Văd c-ai început să crești, puștiule, și mă bucur! Ai început să nu mă mai lași să monologhez și-mi pui probleme de încuietoare, din care nici nu știu cum o să ies.

N-aș putea să dau certificate de naștere popoarelor și mă îndoiesc dac-ar putea-o face toți Tucidizii, Tit-Livii și Momsenii istoriei adunați la un loc. Cu atât mai puțin se pot da note la purtare seminției fiecăruia și încrucișărilor lor! Eu doar constat niște moduri de-a fi. Mă neliniștesc pe marginea lor și mă întreb de ce-o fi așa de rău când cu risipa de minte și înțelepciune câtă și-o trâmbițează toate popoarele și conducătorii din toate vremurile și locurile, am fi putut crăpa de bine?

Ca Hamlet, caut și încerc să văd ce și de ce este putred mărul din Danemarca!

Cât despre rasism, să mă ia dracul dar cum aș putea spune că nu-s, când din legea mea, din legea lui Moise, pe care-o împărtășesc și-o respect, știu că eu fac parte din neamul ales! Dar, din păcate, nu ne place când îi mai intră și altuia ideea asta, de a se socoti ales, și ne aplică nouă ce-am fi vrut noi să-i aplicăm lui. S-ar părea că și prin treaba asta ar cam fi ceva putred!...

Puterea să fie oare bună doar când o am eu? Și nimic să nu

mai fie adevărat, drept, frumos şi bun, dacă ele sunt împărţite prin intervenţia altuia?

Vezi tu, Hamlet tot lucruri de astea mari voia, dar el era un bicisnic neputincios, cu reţineri şi îndoieli care-l paralizau. Un motor prea mic pentru o sarcină mare! Toată filozofarea lui nu-i decât văicăreala slăbănogului. Strugurii lui încep să i se pară acri pentru că-s mult prea sus...

La fel şi cu popoarele. Sunt fel de fel de Hamleţi printre ele. Nu le înăbuş eu, *Tablele* lui Moise sau *Mein Kampf*-ul lui Hitler!

Neputinţa zace în ele. În unele. În altele, tăria. Fiecare după cum şi-a gospodărit talentul din *Biblie* şi cum a servit o anumită chemare. Un exemplu pregnant ar fi, să zicem, ţiganii. De când i-a făcut mă-sa toţi sunt cu lăuta în mână. Şi cântă până crapă de bătrâni. Nici o altă seminţie n-are atâţia care să mânuiască arcuşul şi cobza. Dar împotriva legii probabilităţii, din toată istoria muzicii, nu desprindem nici o figură de ţigan de talia lui Beethoven, Mozart, Chopin, Ceaikovski, Mendelsohn sau Rubinstein.

Ba mai mult, muzica încăpută pe mâna şi mintea ţigănească devine lălâie, barbarisită şi merge până la lipsă de gust şi obscenitate.

Ar fi un lucru destul de interesant şi instructiv dacă cineva s-ar apuca să facă o cercetare concretizată într-un studiu calitativ şi procentual, pe domenii de activitate teoretică şi profesională, din care să se poată vedea raportul diverselor rase, seminţii şi popoare de pe coaja asta de nucă care ne poartă prin haos.

Ar fi destul de îndrăzneţ, dar mai că m-aş încumeta chiar acum, între două curăţătorii de umblătoare, să-ţi înşirui, numai din ce am acum în cap, cam cum s-ar înscrie, într-un astfel de studiu, popoarele.

Chiar dacă ar fi să încep prin a face observaţiile critice, bazat numai pe câteva proverbe, sunt convins că n-aş greşi. Sunt unele moduri de a gândi, de-a acţiona sau de a se comporta atât de specifice, încât nu pot fi generate decât de un anumit popor şi de condiţiile ansamblului său de viaţă. Gândeşte-te la egipteni, la toţi semiţii, la români, la greci, la turci, germani, englezi, americani şi vei găsi comori de sintetizări specifice unuia şi numai unuia dintre ele. Exact aşa ca timbrul vocii fiecărui individ sau instrument în parte.

Eşti tânăr, îţi las ideea şi dacă n-o să-ţi rămână oasele pe aici, să-ţi aduci aminte. Încearcă să faci cel puţin atât, şi-o să fie

interesant, fără ca neapărat să fii şi rasist. Aici se pot găsi temeiuri de rasism numai dacă-şi vâră nasul oamenii politici. Ceea ce înseamnă altceva! La fel de altceva şi de îndepărtat în perspectiva omului de bună-credinţă, ca atomul lui Leucip şi Democrit, de viziunea lui în secolul al XX-lea, sau fuziunea nucleului faţă de bomba de la Hiroşima, fără de rachetele lui Hitler şi Pentagonul american.

Şi numai ca să-ţi dau un exemplu.

Cine-ar fi putut formula şi pe cine l-ar prinde mai bine – chiar dacă l-ai auzit pentru prima dată în latineşte – decât este prins neamul lui Israel în: „Unde-i bine, acolo-i şi patria"!

Dar aristocraticul „Dumnezeu s-ajute pe bogat, că săracul poate cerşi", putea să renască în altă parte decât în Anglia lorzilor scăpătaţi? Şi-apoi cine decât turcii şi atmosfera laşă, penală şi arbitrară a Fanarului ar fi putut născoci „Nu fura un berbec c-or să te spânzure, dar fură o turmă întreagă de oi şi-o să se discute cu tine". Dar: „Ivan n-a avut porc şi nu trebuie să aibă"! Unde s-ar mai fi putut naşte şi formula asta? Sau: „Mâine va fi mai bine! Va fi praznic pe uliţa noastră"! sau „Nicevo!", adică nimic. Nici bine, nici rău. Indiferenţă, nepăsare faţă de tot ce este, ce-a fost sau ce s-ar mai putea întâmpla.

– Ce faci? întreabă un rus.

– Nicevo! răspunde celălalt.

Sau faţă de o dezamăgire: „Nicevo"! „Zavtra budet"... Mâine va fi mai bine... sau, este vreme!

„Nicevo" este o fatalitate, o soartă tiranică, dar în acelaşi timp, suprema fericire. Dincolo de bine şi de rău, împăcarea cu nimicul, cu haosul sau cu totul. Este poezia sclavului, fără de voinţă în faţa forţelor oarbe ale firii, sau dimpotrivă, foarte conştiente ale unor ambiţioşi. Ivan a găsit o soluţie, nu-s simple vorbe. În „nicevo" şi „Mâine va fi mai bine" sau „va fi praznic pe uliţa noastră", este salvarea lui Ivan din groaznicele lipsuri şi condiţiile mizere de trai, oferite de stăpânii din negura timpului şi de oficialităţile care s-au succedat până la „democratizarea" de astăzi. Este vorba de o mentalitate, de o concepţie, care nu s-ar fi putut închega nici în Anglia, nici în Egipt şi nici în lumea mongolilor, ci numai aici.

Secole grele de trudă şi zădărnicie, stăpâni mişei şi desfrânaţi au formulat în sufletul mujicului, mereu batjocorit şi împilat, tradiţii puternice şi convingerea inutilităţii oricărui efort. Mai devreme sau mai târziu, soarta se împlineşte, pentru

că omul, adică Ivan, n-o poate influența, orice ar face. Urmare, – „nicevo".

Aspirațiile lui Ivan sunt vagi și nedeslușite! Nimic definit. El nu vrea nimic! Tragic este că nu mai are nici cine să-l ajute. Sub cerul mare al bunului Dumnezeu se află singur și mereu în marea singurătate a stepei. Împins de singurătate și deznădejde, înșelat și hăituit de oficialități, se sălbăticește și ajunge la crimă. Viața îi ajunge o sarcină blestemată, pe care încearcă s-o uite într-o beție cruntă, care-l duce la animalizare.

Eroii lui Dostoievski, ai lui Cehov, ai lui Maxim Gorki, de aici sunt prinși, vii ca viața, copleșitori în destrăbălarea și măreția lor sublimă.

Rusul viu, văzut de noi, aici, în pușcărie ca și-n libertate, murdar și sălbatic, este în același timp un copil cu inimă de aur, vesel, tandru, capabil de orice sacrificiu sau ticăloșie. Schimbător ca vremea, de la o condiție la alta. Coboară direct din paginile lui Dostoievski și din secolele împilărilor. Muncește în iureșuri, ca-n paginile lui Gorki, fără să-l intereseze câștigul. Uneori, doar pentru o căldare de vodcă în plus, face muncă de câine, dar pe capricii, când trândav, când vijelios și urlând mai tare decât vânturile stepei, vuiturile Volgăi. Profund mistic și visător, trăind mai mult în cer decât pe pământ – cum îl prezintă Aimée Dostoievski – el nu se poate lipsi de ajutorul divin. Când îl apucă damblaua trebuințelor lui sufletești și morale lasă tot și pleacă spre pretutindeni și nicăieri, ca un câine de la stăpânul cel rău.

În nici un caz, conducătorul lui nu poate fi un președinte de republică, ci un ales divin, un uns cu aureolă. Iar dacă nu-i unsul Domnului și n-are aureolă, atunci i-o confecționează el. Așa cum s-a întâmplat cu conducătorii lor din zilele noastre, lucru care confirmă toate afirmațiile fiicei lui Dostoievski.

– Nu vreau să desființez pe nimeni, așa cum mă învinuiai. Și nici nu vreau să micșorez neamul numeros al slavilor și nici pe rușii ăștia, care curg în toate părțile ca o ameobă mucilaginoasă. Dar din tot ce ți-am spus vreau să înțelegi că neamul ăsta n-a putut să-și creeze conducătorii de care a avut nevoie. Totul în ei a rămas doar ca virtualitate. Conducătorii lor au fost de rea-credință, abuzivi și gata de perspectiva aceea a înglodării până la venalitate, în interesele lor mici, iar în cele mai dese cazuri, total străini de sufletul și preocupările mujicului.

– Știi tu, măi pruncule, ce-i aia așteptare? Știi tu ce-i aia

să-ţi lipsească definitiv ceva râvnit cu ardoare şi să aştepţi, să aştepţi, să aştepţi dar să nu ţi se împlinească niciodată?

Ai zice: Dar asta nu-i nimic! Poate o simplă dezamăgire, o indignare, o înjurătură scârbită! Dar se mai poate ca scrâşneala asta amară să lase urme şi sensibilizări, cu predispoziţii şi la urmaşii care vor transmite din generaţie în generaţie toate îndoielile şi dezlănările care ţi-au măcinat sufletul şi irosit forţele. Iar gogoloiul mic de zăpadă afânată a secolului devine, peste generaţii, avalanşă...

Ciuntit astăzi într-o parte, crestat mâine într-alta, şi zi de zi nedreptăţit şi umilit de ingratitudinea celor de lângă el şi de pedepsele aspre ale mai marilor, bietului Ivan i-a dispărut până şi concretul aşteptărilor neîmplinite. Aşteptarea unei împliniri lipsită de obiect, asta-i mai rămăsese mujicului! O continuă tânjeală după ceva vag, haotic! Poate dragostea, poate dreptatea, poate libertatea, poate un amestec din toate la un loc, plus altele, mai fără contur, care să-i umple golurile existenţei.

Aşa a ajuns rusul să fie un tip tragic, mâncat în adâncurile lui de o veşnică nemulţumire, mânat şi otrăvit de boala melancoliei, a dorurilor vagi neîmplinite timp de secole.

Dar toate refulările şi sublimările, toată setea asta după fericirea împlinirii l-au dus la violenţa izbucnirilor, concretizate în destrăbălarea beţiilor, în răzbunări sângeroase sau brutalităţi gratuite şi fără de nici o altă logică decât aceea a restabilirii unui echilibru pe calea unor euforii artificiale şi nefireşti. Era singura cale prin care mujicul răspundea abuzurilor şi silniciei lor, la care de secole era supus.

Am auzit adeseori pe ruşi spunându-mi, bătându-se cu mâna peste gură: „Doamne, Doamne! Niciodată să nu spui că nu vei ajunge cerşetor sau ocnaş"!

Adică, o înţelepciune care reprezintă sintetizarea tuturor stărilor de euforie a mujicilor: ocna sau vagabondajul cu acte falsificate prin taigaua nesfârşită pentru a scăpa de furia autorităţilor şi asprimea legilor.

Sistemul permanent abuziv, egoist şi arbitrar al guvernării ruseşti a transformat în criminali sângeroşi până şi cele mai nevinovate suflete. Mujicul ajunsese să creadă, în mod naiv, că stăpânul era îndreptăţit să-şi trateze robii de pe moşie ca pe nişte vite, fără ca ei să aibă dreptul să se revolte. Dar asta nu-i împiedica să-şi ucidă boierul ca pe un câine, când îi cădea bine

la îndemână, în întunericul nopții. Astfel de crime se întâmplau destul de des și nu erau socotite o rușine.

Într-o împrejurare rămasă nedescoperită și tatăl lui Dostoievski, boier bețiv și violent, care-și maltrata țăranii de pe moșie, a fost găsit ucis și aruncat undeva la marginea drumului, sub trăsura în care călătorea. L-au bocit și tânguit cu toții. Poate se cam și bănuia cine ar fi fost făptașul, dar de aflat, nu l-a aflat nimeni. Asta ca o paranteză!

Așadar, la abuzuri s-a răspuns cu răzbunare: răzbunarea a adus pribegia, hoția, crime și, în sfârșit, ocna. Și dacă din când în când izbutea evadarea sau răzvrătirea în masă, urma însemnarea cu fierul roșu, tăierea nasului și insula Sahalin, adică ocna pe viață cu regim de exterminare.

Literatura vremii relatează cu lux de amănunte și documente toate atrocitățile. Tot ce-ți spun nu-s născocirile mele...

În decursul vremurilor – după cum reiese mai ales din anchetele lui Cehov și scrierile chimistului polonez Ossendovski – formulele s-au schimbat, dar sistemul de guvernare a rămas același: ilegalitate, abuz și violență. Rusul, indiferent de ce-a fost, nu poate distinge – pe orice treaptă ar ajunge – decât între slabii pe care-i oprima, și puternicii de care se teme. Asta a fot maniera în care autoritățile ruse, din toate timpurile, și-au tratat supușii și mai marii: oprimarea și monstruoase măsuri de represiune față de turma Ivanilor neputincioși și lingușeală și sărutări de mână, acolo unde nu putea să muște. De veacuri, și-au însușit acest sistem de la Genghis-Han și urmașii lui, care timp de 300 de ani au împilat popoarele aflate pe aceste ținuturi.

Martorii vremilor actuale, martori oculari ca Ossendovski, fost ministru în Guvernul Provizoriu Revoluționar și o vreme președinte al Comitetului Revoluționar din Siberia, ne destăinuia:

„Autoritățile civile și militare au pregătit cu propriile lor mâini imensul dezastru, iar pedeapsa care-a avut loc sub forma revoluției a fost binemeritată pentru cercurile guvernamentale. Din nefericire, pedeapsa asta a căzut mai greu pe națiunea întreagă, nevinovată de crimele guvernului.

Revoluția s-a născut în mediu intelectual, în cercuri restrânse, dar ea a fost provocată de poliția secretă, de armata sever instruită și de constrângerile ordonate de guvernul țarului. Orice protest, orice încercare de a se cere legalitate, dreptate,

libertate omenească, era rezolvată cu zdrobirea. Orice împotrivire față de penalitatea exceselor și incapacitatea oficialităților avea ca urmare punerea la zid, Fortăreața Petru și Pavel sau Siberia. Cauzele împotrivirii și protestele nu interesau pe nimeni. Conducerea doar oprima. Poliția secretă avea spioni peste tot care, afișând cele mai liberale idei, puteau să pătrundă în cele mai secrete celule ale revoluționarilor. Ba preluau chiar conducerea grupărilor revoluționare și provocau însuflețiri și ciocniri sângeroase, dând apă la moară guvernului. Cei care nu erau uciși în timpul demonstrațiilor, erau în orice caz deconspirați și arestați de Ohrana țaristă și exilați sau înmormântați în ocne. Bande întregi de descreierați, fără nimic sfânt și care făceau pe revoluționarii, au stat în slujba poliției țariste. Dar după căderea țarismului au făcut aceleași lucruri în slujba C.K.-ei și N.K.V.D.-ului. În epoca aceea sinistră a distrugerii, de la un capăt la altul al colosului rus, sate întregi au fost devastate, cu ajutorul și consimțământul tacit al noilor țari, proaspăt improvizați.

În aceeași capitală, numai cu numele schimbat din Petersburg în Leningrad, în timpul teroarei din 1917-1918, trupele roșii trăgeau în mulțime, cu singura diferență, că în timpul fostului țar, asta se întâmpla din timp în timp, pe când acum, sub roșii, se petrecea zilnic.

Cât privește atitudinea față de micile Țări Baltice, acolo se spânzura și se împușca pentru că se protesta împotriva abuzurilor rusești. La cererile de autonomie, s-a răspuns cu teroare. Tot ce era ceva mai luminat se deporta în Siberia pe capete. Același lucru s-a petrecut în Caucaz, în Ucraina, în Mongolia.

Aceasta a fost politica de totdeauna a rusului tare, a rusului conducător de destine, abuz și masacru.

În 1899, generalul Gribski, guvernatorul Amurului a înecat 3.000 de suflete de chinezi, împinși de soldații săi cu baionetele de armă. Cum să mai socot că i-ar putea iubi chinezii vreodată? Dar polonezii care au cunoscut îndeaproape sălbăticia rusească și masacrele lor?

Toate dramele și represiunile înfiorătoare, care s-au consumat prin ținuturile astea din vremea când au trecut hoardele lui Bati-Han [Batu-han tătar] și Cubilai și până în zilele noastre, din păcate n-au istorie. Din Baltica și până pe țărmul Pacificului, hoardelor de pe timpuri le-au urmat funcționarii, ocnașii și coloniștii ruși, care au fost și sunt la fel de temuți:

„Noii uzurpatori ai libertăților și dreptăților".

Toate guvernele ruseşti au folosit întotdeauna rivalitățile şi ura dintre triburi, pentru a-şi atinge dominația. Peste tot pe unde pătrundeau pe pământuri străine, ocnaşii şi colonistii, leneşii şi beţivii, dădeau târcoale turmelor şi pământurilor, furau caii, violau femeile. Plângerile băştinaşilor rămâneau fără curs. Autoritățile mergeau mână-n mână cu foştii ocnaşi, iar băştinaşii puneau mâna pe arme. Urmau represiunile, iar cadavrele rămâneau în stepă să le usuce soarele şi vântul. Valuri de sânge şi lacrimi. Ca şi Genghis-Han, țarii vechi ca şi țarii cei noi au masacrat tot ce li se opunea.

După revoluție, tătarii au fugit spre sud, să scape de teroarea sovietică, traversând frontiera mongolă, iar „eliberatorii" au incendiat totul.

Timp de secole, ruşii şi-au întins şi şi-au extins puterea. Au concesionat terenuri şi întemeiat citadele, până la frontiera Coreei, regat decadent în care se înfruptau prin oamenii guvernului şi spionii mascați în negustori, ruşi, japonezi şi chinezi.

Prin Bezobrazov, omul țarului, s-a făcut primul pas spre anexarea Coreei, aşa cum s-a întâmplat şi cu concesiunea căii ferate din Manciuria, cu toată provincia Heilungkiang şi o parte din Fengtien şi Kirin.

Actualele ciocniri chino-sovietice au temeiuri foarte, foarte vechi, în care proiectele imperialiste ale lui Bezobrazov şi concesiile de care am amintit nu sunt deloc străine, dacă mai adăugăm că țarul, direct implicat în negustoria respectivă, i-a dat concesionarului sprijinul său sub formă de armată însoțitoare. Între altele, Bezobrazov era şi marele maestru de vânătoare al țarului Nicolae al II-lea.

În vederea aceloraşi țeluri, folosind tulburările, inconştiența şi puțina densitate a locuitorilor, deşi stepa rusească şi ucraineană erau şi ele slab populate, guvernul rus a colonizat cu cazaci regiunea de pe Amur şi Ussuri. Aceşti cazaci şi poliția oficială erau duşmanii nr. 1 ai băştinaşilor. Tot în Extremul Orient au fost trimişi, ca exilați, toți condamnații şi toți revoltații împotriva politicii absolutiste a guvernului țarist, dintre care unii, mai ales georgienii şi cazacii, constituiți în bande armate, atacau convoaiele de subzistență oficioasă, stațiile de poştă, călătorii, iar la nevoie chiar triburile paşnice. Tot aici era zona de predilecție a tuturor ocnaşilor evadați, care erau gata oricând

la răzbunare şi vărsări de sânge.

De la un capăt la altul al ei, Rusia a fost întotdeauna, dar mai ales cea din preajma războaielor şi după revoluţii, un amestec straniu şi vulgar de oameni care nu ştiau ce vor, de halucinaţi, de zănatici revoluţionari, de funcţionari şi ofiţeri veroşi. În numele Sfintei Rusii, se făceau cele mai monstruoase afaceri şi intrigi, începând de la ţar şi curtea lui, până la cel mai nevrednic ispravnic de gubernie. Banii publici intrau în buzunarele particulare. Trenuri întregi de mărfuri dispăreau misterios, neajungând niciodată la destinaţie. Aşa cum de altfel vezi cu ochii ce se întâmplă şi astăzi în noul stat, zis fără exploatare. Nimic, nimic schimbat! Aceiaşi ruşi care mor de grija altora. De grija Americii, a Franţei, a statelor înapoiate! Şi care n-au după ce bea apă! Cum zic eu, zic milioane de Ivani, dar nu Kremlinul sau detaşamentele de năcialnici şi politruci care au magazine personale şi salarii speciale! Paradoxal este însă că ei, ei care vorbesc nu-s Ivanii, ci Statul Major, detaşamentul de avangardă al partidului!

În fond, să ştii că mă lasă rece toată mizeria asta a lor, dar mă scurmă până în măduva oaselor şi mi se face greaţă, când îi văd făcând pe lupii moralişti. Ei, apărătorii drepturilor popoarelor! Ei vorbesc despre crimele americanilor, de exploatarea capitalistă, despre crimele lui Hitler! După ce fel de morală or fi făcând asta? Ei bine, ipocrizia asta mă ucide! Dac-ar nega cel puţin orice fel de morală şi şi-ar vedea de crimele şi banditismele lor oficiale, totul ar fi în regulă! Dar crede-mă că acţiuni mai josnice şi perfide ca ale conducătorilor sovietici, n-am întâlnit în toată istoria lumii.

Ce poţi spera de la astfel de conducători? Cu ce este mai bun Beria sau Stalin sau oricare dintre actualii zei ai Rusiei, decât generalul Gribski, Bezobrazov sau generalul conte Stackelberg?

Ţara şi comandirii de acum construiesc aceleaşi sate fantomă din carton pictat, cu fanfare şi ţărani jucând pe drumurile pe care trece Stalin sau comisiile cu invitaţii, cum făcea Potemkin pentru Ecaterina. Iar în ce-l priveşte pe Stackelberg, nu făcea deloc mai altfel decât orice potentat sovietic. Cu ce era mai condamnabil Stackelberg, dacă trenul în care se deplasa spre Port Arthur avea două vagoane în plus numai pentru nevastă-sa? Unul numai cu lăptărie personală, iar al doilea cu un acoperiş special, care, când era prea cald, era în

permanență udat de o grupă de soldați, pentru a-i menține o temperatură și o umiditate agreabilă nevestii. Cu ce era mai rea domnia bunului plac și a capriciilor conducătorilor de dinainte, față de samavolnicia lui Beria de acum?

Ce au adus noii țari? Închisorile pe care le-ai văzut? Înfometarea generală? Desființarea națiunilor în numele libertății naționale la autodeterminare, așa cum doar scriu? Unde-s lituanienii din Lituania, românii din Basarabia și Bucovina de Nord, tătarii din Crimeea, cazacii de pe Don, georgienii din Caucaz? Unde-s germanii din Prusia orientală și polonezii din tot teritoriul polonez pe care și l-au însușit? Unde-s populațiile din Extremul Orient, dar komii și neneții de la Cercul Polar?

Au curaj sovieticii să primească o comisie O.N.U., condusă de noi, nu de ei?

Ce se putea spera de la foștii conducători?

Ce se poate spera de la actualii deținători ai puterii?

Numai cu astfel de conducători, ce-am putea aștepta de la omenire?

Petersburgul a fost cândva inima intrigilor, a certurilor, a exceselor de putere și a rapoartelor false care aduceau avansări și decorații. Astăzi i-a luat locul Moscova. Alți oameni, dar cu aceleași procedee. Doar ceva mai rafinate cu ajutorul sofisticăriei dialectice. Ca la scamatorii de bâlci, acum se poate explica și inexplicabilul. Tot ceea ce nu-i, este; iar ceea ce este, stringentul de concret, nu-i! Dacă se scumpește cumva cartea, asta este în avantajul populației, pentru că reprezintă o îmbunătățire a prețurilor și deci a bunului trai! Iar dacă cumva dispare tot din măcelării, este pentru că, conform statisticilor, consumul de carne, în urma recomandărilor medicale, s-a micșorat. În mod științific, savanții au demonstrat că un consum prea mare de carne afectează sănătatea publică. Ori omul, cel mai prețios capital al unei țări, trebuie educat să se conserve și să contribuie la ridicarea mediei de viață...

Același tip de guvernare și acum, ca și înainte de revoluție, acaparează teritorii străine. Ca și atunci, rușii nici acum nu crapă de bună organizare și nici de supraproducție, dar se întind, se întind mereu să fericească și pe alții cu haosul de la ei. Ca nebunul din poveste, căruia i s-a dat să numere o baniță de boabe de mei, el mai cere o a doua, pentru ca numărând un bob din prima, să tragă concomitent un altul din cea de-a doua pentru a-l ține minte pe cel din prima. Și uite așa s-a apucat să fericească

tot globul!

Încă visează la Cheile Bosforului, visează la Mediterană, la Suez, la hegemonia mondială. Deocamdată şi-au pus bine mâinile în gâtul Ţărilor Baltice, în gâtul Poloniei, Ungariei, Bulgariei, Germaniei răsăritene, României, Cehoslovaciei... Şi cine ştie ce gânduri şi pofte le vor mai veni? Gurile Dunării le stau de mult în gât... Măcar de-ar face ceva cu întinderile astea! Dar aşa cum le administrează nu-şi scot nici mâncarea. Ei care, totuşi, pe vremea ţarilor erau grânarul lumii, astăzi importă grâu. Ei care sunt numai râuri, lacuri şi mări, importă peşte conservat din S.U.A. Şi-au fost pescari neam de neamul lor!

Ai văzut ce se află în magazie? Lapte condensat şi praf american, ouă americane în praf, chibrituri americane, carne conservată în grăsimi din America, vapoarele din Arhanghelsk gem de cherestea din America... Dar ce nu-i american? Dar ai auzit cu urechile tale cât îi înjură pe americani... Ai văzut cu ochii tăi, ba chiar tu însuţi eşti aici ca spion american...

I-ai auzit ce spun la „conferinţe" despre criminalii de americani şi de viaţa infectă şi nesigură de sub exploatarea capitalistă... I-ai auzit deplângând soarta întregii omeniri... Cât despre ei, te-ai uitat la toate lozincile de pe pereţi şi te-ai edificat, desigur, că în curând îi vor ajunge şi depăşi în productivitate pe americani... Ei, care nici opinci de tei n-au în număr suficient să-şi încalţe întreaga populaţie! Ei, care mănâncă carne de cămilă împuţită, tăiată de luni de zile! Ei, care dau populaţiei doar capete de peşte sărat şi tărâţe fierte în grăsimi de focă! Ei, pe ai căror copii i-am auzit lăudând-se că au şi fabrici de făcut lămâi!

Pentru a cui glorie egoistă toată minciuna şi dezastrul acesta social? Pentru care scopuri aşa de înalte în partea asta a lumii există atâta foamete şi moarte? Ţarul nu mai este!

Marele imperiu ţarist a încorporat de-a lungul secolelor ţări şi popoare prin viclenie şi forţă, iar actualii conducători sovietici menţin şi extind, cu ajutorul diplomaţiei şi, inconştient, al puterilor din Vest, moştenirea lor, deşi iniţial tunau şi fulgerau împotriva acestei împilări. Mimând ipocrit şi laş, au continuat despuierea iniţiată de veacuri. Politica lor de astăzi a restârnit ura popoarelor de pretutindeni. Mielul cel blând s-a dovedit a nu fi decât un lup deghizat, iar doctrina epocii de aur, o farsă sinistră. Cea mai sinistră farsă pe care neamul nostru a jucat-o lumii.

Eu ştiu că în negustoria neamului nostru este multă dibăcie.

Ştiu că suntem capabili să creăm necesităţi oamenilor, care-s folositoare uneori doar comerţului sau interesului nostru şi mai deloc altora. Ba câteodată mărfurile noastre, dacă nu-s dezlânate sau dăunătoare, cum ar fi literatura lui Feuchtwanger, Upton Sinclair sau Uri Benador, sunt indiferente. Mai ştiu, de asemenea, că intrând în prăvălia unui simplu ovrei să-ţi cumperi hârtie igienică – pentru că pur şi simplu s-ar putea întâmpla ca pe moment să nu aibă, te va convinge totuşi şi nu vei ieşi de la el fără să cumperi ceva. Dacă nu vei găsi hârtie igienică, îţi va demonstra convingător să iei cel puţin glaspapir, că-i tot aşa de fin şi sănătos.

Am văzut, zic, multe! Dar aşa un glaspapir ca cel vândut omenirii de către Marx, mai rar! Al dracului ovrei!... Iar eu cap prost, m-am trezit prea târziu şi plătesc alături de voi tributul. N-am fost om de afaceri. Am fost numai medic. Am crezut că fac totuşi o afacere, fugind de Hitler; dar am dat de dracu, şi eu şi lituanienii! O afacere de ovrei păgubos! Ceva ce trebuie povestit şi la morţi.

Soarta mea cea proastă m-a mânat încoace, în tragedia asta fără sfârşit. Simpatia mea faţă de lituanienii, cu care trăisem, mi-a adus arestarea şi duşmănia sovieticilor. Rusia nu s-a schimbat deloc. Este acelaşi imens rezervor de murdărie, despre care vorbea chimistul Ossendovski, în care Europa şi Asia au aruncat cele mai rele elemente ale altor rase, ascunzându-le sub un strat subţire de lustruială de civilizaţie, încondeiat cu romanticele culori ale minciunilor dialectice.

Au stârnit ura în Manciuria, în China, în Polonia, la noi, în Lituania, la voi, chiar la ei acasă şi peste tot pe unde şi-au arătat adevărata faţă. Reţeaua poliţiei lor nu lasă să pătrundă nici o ştire din lume. Singurul rai pământean este doar aici. Restul omenirii geme sub povara lipsurilor, a exploatării şi inculturii! Presa şi radioul cântă înţelepciunea şi bunăstarea sovietică. Ultimul mujic trebuie să fie convins că în lipsurile lui şi renunţările la care este obligat stă salvarea lumii. Revoluţiile de pe întreg globul, toate mişcările naţionale, indiferent de unde, trebuie să fie ajutate pentru că este singura posibilitate de distrugere a capitalismului.

„Şi cine dacă nu noi, prima ţară din lume care s-a eliberat de exploatarea omului de către om, ar putea să-i ajute?“, zice Jdanov, marele doctrinar actual. Ei, matadorii lumii! Apărătorii

libertăților popoarelor, ai umanismului! Ce lesne se lasă Ivanii convinși de vorbele goale, stereotipe, care urlă necontenit din megafoanele instalate pretutindeni! Și acum în lipsa asta amarnică, rusul se aprinde la fel de brusc! Scânteiază în el speranța, se umflă de gigantismul la care este poftit să participe; dar la prima poticneală se dezumflă ca orice băşică. Brusc şi violent ca un fulger care risipește în van milioanele de volți! Lumina lui orbitoare va lăsa imensitatea nopții mai neagră, mai buimacă!

Exact ca sub țarism! Aceeași adunătură descrisă de Maxim Gorki şi aceleași fluvii de sânge şi distrugere, caracteristice temperamentului rus. Aceleași trupe de masacru, dar sub altă egidă, ca şi în 1849, în Țările Baltice sau în 1918-1919 în Polonia, Prusia Orientală şi Galiția, la care au participat şi ofițerii şi nobilimea rusă, nu numai simpla Ivănime. Atavismul asiatic, rămăşiță a luptelor fără de cruțare dintre triburile normande ale trecutului, își spune în continuare cuvântul, ca în atrocitățile săvârşite de ei între ei, între albi şi roşii în timpul revoluției. Mareea sângeroasă în care, după cum mărturisește martorul ocular, Ossendovski, ruşii rivalizau în sălbăticie cu ei înşişi.

Propaganda susținută atunci, ca şi acum, între analfabeții, disperații şi năpăstuiții vieții, n-a făcut decât să întrețină instinctele criminale şi distructive, prin care au distrus şi distrug energiile creatoare.

Cine să-i mai creadă?

Prin închisorile în care ai trecut, sunt sigur că ai văzut, ca şi mine, cum guvernul actual – guvern sovietic, slavă Domnului! – se aliază cu criminalii şi codoşii pentru a-şi satisface jocul, aşa cum făcea cel țarist pe vremuri! Amar de capul lor! Asta numesc ei politică? Păducheala asta a vieții de pe-o betelie de izmană! Încearcă să creeze tulburări cu oameni plătiți pentru a putea trece la represalii atunci când au interes să scape de incomozi! La fel făceau şi țarii cu guvernul lor. Simplă schimbare de stăpâni, dar cu păstrarea aceluiaşi fundal. Într-adevăr a fost prea costisitoare pentru proştii care s-au bătut şi au murit. Rusia a pierdut oameni şi averi, s-a dat poate şi câteva secole înapoi! Sovieticii n-au învățat nimic din istorie şi de la Romanovi, decât să le continue negativele. Au uitat de mult ce este sentimentul libertății individuale, al dreptății sociale şi al răspunderii față de bunul public, pentru care au răzvrătit lumea.

Setea atavică după putere, după glorie, a umbrit destul de

repede mintea setoşilor de libertate, dreptate, egalitate, frumos, bine şi adevărat. Dar ce este mai trist, nu e faptul că pentru asta au murit oamenii, ci că au ucis pentru multe secole încrederea şi speranţa omenirii întregi în posibilitatea îmbunătăţirii, a aspectului moral al comunităţii umane, a convieţuirii pe pământ. Şi când zic asta, mă gândesc la „oamenii – oameni", nu la „oamenii – maimuţă". Aceştia poate au şi uitat c-au spart nuca cu piatra pe care au lepădat-o din labă o clipă mai înainte...

În incursiunile şi mulţimea de nume şi citate din istorie, filozofie şi literatură, în care doctorul Rubinstein se încâlcise pentru a-mi demonstra continuitatea pecinginilor trecutului asupra prezentului sovietic, mi-l făcea şi mai înţeles în tot ceea ce întreprinsese în 1939; dar ce era mai important, reuşise să-mi strecoare veninul pesimismului în privinţa soartei mai bune a omenirii. Netrebnicia din lume, numai minciună, minciună şi interese. Afaceri, afaceri şi clică. Constatăm că omenirea, de când îi lumea şi cât va fi ea, asudă să-şi ţină în palate, să dea pistoale, maşini de alergat, uniforme şi glorie împilatorilor ei: răi, mai răi sau excesiv de răi, de la o ţară la alta sau de la un trap la altul. Niciodată înţelegători la necazurile prostimii, pentru care pretind că-şi sacrifică odihna, ci alergând mereu dintr-un consiliu într-altul şi conspirând. Ciudată treabă! Enigmatică şi fantastică! Totul se reduce la un extraordinar consum de fantezie şi sudoare, numai pentru a chinui şi-a îngrădi altora drepturile pe care le declari totuşi sfinte şi te ridici să le aperi!

Sub ochii nedumeriţi ai Europei, astăzi – chiar după scoaterea din Mausoleu a satrapului central, jandarmii Moscovei încă mai ţin în mână coada aceleiaşi cratiţe staliniste. Blamând opinia publică mondială, ultimul crocodil stalinist, Walter Ulbricht, a fost capabil să înalţe în Berlin „Zidul ruşinii". Disprețuind libertăţile elementare ale individului şi popoarelor, sub îngăduinţa Vestului, a impus cel mai impopular punct de vedere, pe care haita moscovită şi l-a însuşit imediat: ocuparea Cehoslovaciei în 1968, sub masca eliberării. Crocodilii stau totuşi gata la pândă! Şi din rândul lor nu lipseşte Ungaria, care şi-a uitat nenorocirea de sub Nagy Imre şi nu lipseşte nici Polonia, care secole de-a rândul a plătit cu sânge dorinţa de-a nu mai simţi pe gât dragostea frăţească a Moscovei. Să-i amintim doar anul 1863 şi cei 10.000 de ofiţeri ucişi în pădurea şi mlaştinile de la Katin, după ce Stalin a împărţit frăţeşte Polonia

cu Hitler. Gomulka ar trebui să nu uite! Iar proaspeții șefi de guvernare ai statelor socialiste frățești, să citească cu ochi mari istoria isprăvilor de dinaintea lor...

Moscova încă n-a uitat de strălucirea Bizanțului, iar dacă glorioasa Romă nu mai este, atunci prea bine s-ar putea ca „toate drumurile să ducă la Moscova". Ce vis frumos!...

Visul de totdeauna al țarilor și intelectualității ruse, reluat sub masca internaționalismului proletar, în convingerea că, prin introducerea instituțiilor moderne ale sovieticilor, s-ar face din Sfânta Rusie „hegemonul" lumii. Impotriva acestor păreri s-a ridicat întotdeauna Dostoievski, care înțelesese că rusul nu are decât cultura bizantină, curmată și aceea, în dezvoltarea ei, prin căderea Bizanțului, în 1453.

În secolul al XIX-lea și începutul celui de-al XX-lea, Rusia trăia, exact cum afirma Dostoievski, în ansamblul aceloraşi idei mistice și naive ale secolului al XV-lea, pe care le împrumutase de la Bizanț, fără să le mai dea nici un fel de dezvoltare.

Era evident că introducerea raționalismului vest-european, într-un mediu atât de nepregătit, nu putea să ducă decât la dezorientare și anarhie. Pe ce fundal s-ar fi putut grefa instituțiile și teoriile Vestului? Toată literatura lui Dostoievski – și mai ales *Raskolnikov* și *Demonii* – dovedesc luciditatea și clarviziunea sa. Este singurul care a înțeles că mujicii nu vor putea uita cruzimea nobililor și că se vor îndoi de orice noutate adusă de narodnici.

„Instituțiile europene ale veacului al XIX-lea nu convin poporului rus, scria el. Înfrățirea în nenorocire mi-a schimbat ideile. Trăiesc convingerea că noutățile Vestului vor arunca țara într-o prăpastie, transformând-o într-o republică a brutalității și ignoranței. Așa cum s-a întâmplat și cu Occidentul, care a fost scos din negura Evului Mediu, de refugiații bizantini, la fel și în Rusia trebuia dezvoltată cultura bizantină care prinsese rădăcini prin secolul al XV-lea"...

Regimul de injustiție legală a provocat în Rusia un dezgust față de muncă, față de viață, față de orice activitate. Despuiat de orice libertate și exclus din viața firească, rusul a adunat deformări peste deformări, indiferent că-i mujic sau intelectual. Întrebarea este, cine suferă mai mult? Omul neinstruit sau intelectualul? Primul e degenerat; al doilea prezintă simptome primejdioase care tind să-i mineze structura spirituală...

În unicul număr al publicației *Jurnalul unui scriitor*, din ianuarie 1881, adresându-se intelectualității ruse, același Dostoievski scria: „Vă socotiți europeni, dar n-aveți nici un pic de cultură! Pretindeți că civilizați poporul cu utopiile voastre europene, dar el e cu mult mai civilizat decât voi, prin Christos, în fața căruia s-a închinat și care l-a salvat din ghearele deznădejdii.

Nu disprețuiți poporul ! Uitați că a fost cândva sclavul vostru! Respectați-i ideile, iubiți ce iubește și el, admirați ceea ce admiră! Dacă vă încăpățânați să-i disprețuiți credințele și să-i injectați cu forța instituțiile europene, pe care nu le poate pricepe, și pe care nu le va adopta niciodată, va veni vremea când vă va nega, se va întoarce de la voi și-și va căuta alți conducători... Vreți un parlament european, în care să votați legi fără să cereți avizul poporului, dar nu veți putea conduce Rusia, pentru că n-o înțelegeți...

Să se ducă poporul să-și facă cunoscută voința. Iar voi ascultați vorbele umile ale deputaților, încercați să le înțelegeți și dați o formă juridică vorbelor lor simple...

...Dar dacă vă veți izola de popor în flecăreală europeană, vă veți afla în obscuritate, ciocnindu-vă unul de altul. Și în loc să luminați Rusia, vă veți trezi doar cu cucuie în cap.

Europa vă urăște și vă detestă. Europenii știu că poporul rus va rămâne mereu altfel. Nu cu Europa trebuie să lucrăm, ci cu Asia, pentru că noi, rușii, suntem tot atât de asiatici pe cât vrem să fim europeni. Eroarea politicii noastre este că ne-am silit că convingem Europa că suntem europeni, dar nu ne-am atras decât ura și disprețul lor.

Viitorul nostru este în Asia! În Europa nu suntem decât tătari, în Asia vom fi civilizați. În Europa nu vom fi decât intruși, în Asia însă vom fi stăpâni. Vom avea conștiința misiunii noastre civilizatoare, care ne va împrumuta demnitatea de care avem nevoie astăzi când suntem doar o caricatură a Europei!

Asia așteaptă. Civilizația pe care i-o oferă Anglia este prea înaltă și n-o poate adopta. Mai ales că face acest lucru cu dispreț. Și nimic nu poate răni mai adânc un oriental decât disprețul, pentru că nicăieri pe lume nu este mai dezvoltat sentimentul demnității ca în Orient!"...

Firește că acest testament politic, pe care Dostoievski l-a lăsat spre învățătură, n-a putut și încă nu poate să fie înțeles de îndărătnicia unei conduceri, mereu hipnotizate de Europa, chiar

şi acum când s-a înarmat cu ultima achiziţie din arsenalul raţionalismului european: dialectica materialistă.

Ţinând seamă de realităţi, aşa cum ne sunt ele prezentate de diferiţii mari călători şi cercetători ai vremurilor, concluziile lui Dostoievski erau totuşi prea îngăduitoare. Ruşii prea îşi arătaseră colţii şi-n Asia, unde erau la fel de disprețuiți şi de rău priviţi.

Siberia, ţara aceasta cu ţinuturi minunate, bogate şi atrăgătoare, cu sprijinul guvernelor ţariste, a reuşit să devină nelocuibilă pentru oameni normali. Bande de aventurieri şi criminali, mână-n mână cu negustorii concesionari şi funcţionarii guvernului, prin viclenia lor fără de scrupule şi prin alcool, au izbutit să anihileze străduinţele pionierilor. În loc de a crea bunuri din nimic, au răspândit printre băştinaşi agitaţia nesănătoasă şi fără de nici o moralitate a metropolei care-i trimisese.

Slaba cultură rusă, amestecată cu cele mai rele elemente ale Extremului Orient, şi-a spus şi aici cuvântul, extinzând intrigile Moscovei, beţia alcoolului şi sângele lui până-n Pacific şi strâmtoarea lui Behring.

Profesorul Stanislas Zaleski, în cursul călătoriilor lui de studii, îşi nota în carnetul său personal: „O cultură veritabilă, înţeleaptă şi umană ar face din aceste ţinuturi cu munţi, lacuri, râuri, păduri şi câmpii, o sursă de adevărată fericire pentru omenire!“

Bande organizate de negustori, aventurieri şi criminali, gata de brigandaj, pradă şi crime, au împânzit întreaga Asie, ridicând pe băştinaşi împotriva tuturor albilor.

O singură deviză îi împingea până în cele mai neospitaliere locuri: „Noi trebuie să luăm tot ceea ce împrejurarea ne scoate în cale“. Fără de scrupule, negustorii ruşi fură, înşală, îmbată, ucid şi distrug. Aşa cum au făcut spaniolii lui Cortez în Mexic, anglo-saxonii în Farwest, sau cum scria cehul Jan Weltzel, în *La vie des Esquimaux*, despre toţi prospectorii albi ai Cercului Polar... Cu singura deosebire că „tragedia siberiană“ este acoperită de tăcere. N-a avut istoric. De partea asta a pământului nu s-a prea interesat nimeni, iar protestele lui Dostoievski, Cehov, Zaleski, Weltzel sau Ossendovski, la vremea respectivă, n-aveau de cine să fie luate în seamă. Istorie nu există! Nu numai oficialitatea moscovită, dar nici măcar negustorii şi prospectorii roşii nu i-au socotit pe indigenii siberieni, oameni. Cine a aflat

şi ştie de pildă ceva despre orasonii muncitori şi liniştiţi care trăiesc din vânatul zibelinei? Ce-a mai rămas din ei?

Aceleaşi crime pentru blănuri, pentru chihlimbar şi rădăcinile miraculoase de ginseng, ca şi pentru aurul din Alasca sau ieşirile la mare din Baltică, Panama, Suez, Dardanele sau Gibraltar. Dar pe muteşte! Cu alcoolul şi cu cuţitul pe la spate. Procedeul acesta criminal a fost cauza dispariţiei a triburi întregi din Siberia, Mongolia, Kamciatka, Peninsula Ciucilor. Unde-s golzii, jacuţii, asiaticii din Ainosii, păroşii din Sahalin? Ce ne pot spune ruşii ţarilor sau ai sovietelor despre aceste dispariţii din istorie? Ce ne pot spune despre „Drang nach Osten-ul" lor şi despre această lugubră poveste genocidă? Ce ne pot spune negustorii şi prospectorii moscoviţi? Ce amănunte ne-ar putea da istoricii locali despre kirghizii din vestita stepă pe care guvernele moscovite i-au alungat de pe terenurile de păşunat, dându-le coloniştilor ucraineni, care aveau atât de mult pământ la ei acasă, încât după o zi întreagă de călătorie de abia dădeai de o aşezare omenească! Ici şi colo călătorii vremurilor îşi notează în caietele de drum violentele dispute dintre indigeni şi emigranţii uzurpatori. Dar despre această psihologie rusească şi sovietică, de politică agresivă de colonizare, istoriile şi istoricii tac, deşi închisorile şi minele Asiei gemeau de pildă de kirghizi trimişi de tribunalele guberniilor, sub învinuirea de răzvrătire împotriva ordinii publice.

Pe tot întinsul, triburile şi neamurile băştinaşe îşi apărau stepa şi turmele lor cu armele în mâini şi niciodată n-au putut înţelege, cum nu pot pricepe astăzi cehii, de ce sunt închişi şi privaţi de elementarele drepturi la viaţa pe care, totuşi, aceleaşi guverne ţariste sau sovietice le propovăduiesc în cărţi. Urmarea acestor tensiuni continue, cunoscute şi susţinute pe sub mână de toate guvernele moscovite, a fost o viaţă amorală, plină de ură şi cruzimi reciproce. Oamenii veniţi din Vest au trezit în sufletele asiaticilor tot ceea ce abia amorţise în secole după trecerea lui Genghis-han. Dar nimeni nu are voie să critice guvernul şi autorităţile centrale sau să spună ceva despre aceste atrocităţi. Poliţia stăpânirii veghează şi înăbuşă tot. Iar istoricii, aşezându-şi mantaua pe umărul dinspre care bate vântul, scriu pe calapodul de comandă şi-şi rumegă în liniştc distracţiile şi gloria. Pe când din Baltica până la Pacific, în ţara dimineţilor calde, Coreea, şi din Crimeea la Novaia Zemlia, oamenii şi popoarele, purtaţi

între baionete, sunt duşi să muncească în cele mai nesănătoase locuri, asigurând crearea a noi centre industriale, strategice, pentru eventualităţile de care se tem, dar pe care sovieticii le creează totuşi, în taină, foarte conştienţi. Dar în speranţa inconştientă că nu spre prăbuşirea lor...

Dar partea cea mai gravă a lucrurilor este atmosfera dezolantă şi nebunească, în care oficialitatea din toate vremurile îşi exercită prerogativele. Deoarece, majoritatea trimişilor şi reprezentanţilor oficiali era formată din oameni măcinaţi sufleteşte, sterpi de voinţă, incapabili de acţiune şi înţelegere. Pe undeva, pe la periferiile întinderilor acaparate cu anasâna, eşuau toţi acei care intrau în opoziţie cu cel care deţinea puterea centrală sau cu cei care, constituiţi în bande, ştiau să-i şoptească la ureche interesele şi ranchiunile personale, travestite în haina înaltelor raţiuni de stat. Aşa cum, chiar în zilele noastre s-a întâmplat cu aproape toţi ofiţerii şi armata întreagă din Vest, aşa cum s-a întâmplat cu bătrânul Molotov; aşa cum s-a întâmplat cu jovialul turist Hruşciov, şi aşa cum alţi excluşi vor urma, la aceeaşi periferie a vieţii, actualele zeităţi. Chiar dacă va fi nevoie să fie scoşi şi din... Mausoleu!

Vorkuta 1954

„Proletarii din toate ţările s-au întâlnit la Vorkuta"... ca oameni liberi după ce şi-au ispăşit pedeapsa, primesc cu bucurie domiciliul forţat, fără o hotărâre judecătorească... pentru că aşa doreşte „Partidul"... fac o plimbare prin oraş? De la s.-d: o estoniană, un rus, un român, o letoniană, toţi proletari fără ură de rasă...

Aşadar, majoritatea trimişilor oficiali au fost şi sunt oamenii intraţi în dizgraţie. Adică, într-un fel sau altul, nişte căzături! Rebuturi sufleteşti, care o dată cu pierderea strălucirii şi puterii biciului ce-l purtau la cizmă, alte resurse, proprii, interne, nu mai găseau... Dintotdeauna, imensitatea slavă şi-a fericit administraţia cu astfel de dezlânaţi psihici care, fiecare în mica lui satrapie şi la diverse nivele, acţiona şi interpreta dispoziţiile centrale, după capricii de moment, personale, de familie sau altele... Viermina asta, expediată din viaţa luminoasă şi lustruită a cancanurilor centrale, fie pentru furturi şi delapidări obşteşti, fie pentru abuzuri, beţie, uciderи necomandate în mod expres sau diferenţe ideologice, în orice caz o umanitate îndoielnică din punct de vedere moral, constituie fondul pe care se joacă tragedia de pe aceste întinsuri. Ca nişte caracatiţe, aceşti paraziţi sociali, proveniţi din toate epavele naţionalităţilor – în general oameni fără de nici o moralitate, fără demnitate, traficanţi – şi-au întins tentaculele şi „veghează" asupra marasmului general.

Fără de alte disponibilităţi, fără de sensibilităţi artistice, dedaţi atâtor degradări izvorâte din senzualitate şi neputinţă, aceşti negustori de suflete, incapabili de efort susţinut şi muncă constructivă, oscilând între indiferenţă totală şi banditism sângeros, practică tot ce poate fi mai josnic şi degradant pentru demnitatea umană şi socială...

La jumătatea secolului – XX – plutonierul de N.K.V.D. – poreclit Şăpcuţă, în plină Rusie europeană, speculându-şi situaţia privilegiată de aproape unic bărbat valid şi tânăr, îşi lăuda în faţa noastră, a prizonierilor, dibăcia în a specula femeile târgului în care se afla lagărul, pentru a le împărtăşi doar o noapte în aşternutul în care de mult – din cauza războiului – nu mai avuseseră un bărbat.

– Care-i mai frumoasă, care-i mai tânără şi care dă mai mult, se lăuda el, scoţând din turbinca lui enormă un pui rumenit şi un clondir cu vodcă. Şi pentru a ne convinge că-i chiar aşa treaba asta ne-o demonstra zilnic.

– Asta-i numai un aconto! Şi dacă până-n seară mi se dă în altă parte mai mult, scurtez şi eu noaptea în părţi mai lungi sau mai mici, după poftă şi cereri. Uneori mă las mai greu. Cum m-aş putea ajunge altfel cu 350 de ruble, când ştiţi că pâinea neagră e 10 ruble kg!...

Apoi căsca de somn, dădea porunci ostaşilor de pază, şi se

înfunda după mesteceni să-şi refacă nivelul irosit...

În plin secol – XX – am ascultat lăudăroşenia şi abilitatea unui alt – năcialnic – şef, care, exact ca pe vremea lui Jan Weltzel sau Dostoievski, pe o simplă stacană de vodcă, lua de la băştinaşi blănuri de zibelină, de vulpi albastre şi alte raritäţi...

În plin secol – XX – şi în plin război, colonelul comandant şi-a mobilizat fiul pe loc, făcându-l şofer şi taur obştesc, în concurenţă cu Şăpcuţă...

În plin secol sovietic, comisarul Tarleţki mânjeşte cu păcură, semnul străvechi al curviei şi dezonoarei, poarta şi gardul locuinţei colegei sale de meserie, Gârbaciova, pentru că nu-i răspunsese la avansurile lui flăcăieşti. Iar mai târziu, la prima ocazie, pentru a-şi răzbuna respingerea, îi fură ştampila documentaţiei secrete. Omul cel nou al veacului, Tarleţki-politrucul, se comporta în moralitatea dragostei libere ca străbunii săi mujici, pretinzând castitate şi feciorie... Deşi, oficial, în faţa altora, tuna şi fulgera împotriva superstiţiilor şi prejudecăţilor, aducând ca argument cărţile zeului zeilor lui, Iosif Vissarionovici Stalin, ultima şi cea mai de sus treaptă a dezvoltării concepţiei materialist dialectice.

TATĂL CELOR TREI FII

În baraca nr. 1 din Lagărul nr. 7, locul de năvalnic al lui moş Verdeş, căci acesta îi fusese serviciul în ultimul timp, este preluat de un letonian originar de lângă graniţa cu Estonia. Fusese bun prieten cu Alfons Berzins, fostul câştigător al medaliei de aur din 1939, la Oslo, la Campionatele Mondiale de Patinaj Viteză şi cu estonianul Tarant, istoricul şi conducătorul Muzeului Popular din Talin. Cu o condamnare de 25 de ani, îşi avea povestea lui ca orişicare altul din acest infern.

– Din tată în fiu sunt letonian de origine şi pentru prima dată în familia noastră sunt singurul care mi-am permis, fără încuviinţarea părinţilor, să mă căsătoresc cu o estoniană, mai ales că satul meu de baştină este aproape de graniţă. Din căsătoria noastră fericită am avut trei băieţi. Dar acuma cred că nu mai am nici unul şi asta este cea mai mare durere a mea. Prin

poziția noastră geografică, din timpuri străvechi, toți au tras de noi, fiecare încotro a vrut. Cel mai mare dintre băieți a fost încorporat de armata roșie, îndată ce s-a făcut alipirea Țărilor Baltice la Uniunea Sovietică. După câte am auzit a căzut undeva pe front, prin anul 1943. Al doilea a fost voluntar în trupele germane de S.S. și am aflat că a căzut în luptele din Kurlandia. Acasă rămăsesem numai eu cu cel mic, care era dintr-un altoi mai aparte. Nimic nu-l putea entuziasma! Nici propaganda sovietică și nici cea germană nu găsiră vreun mijloc de a-l atrage în mrejele lor, ci numai un grup de tineri naționaliști letonieni care erau organizați într-o grupare secretă. Aceștia au găsit mijlocul de a-l entuziasma într-adevăr și a-l face să intre în organizația lor. Această grupare luptase cu toate mijloacele contra sovieticilor, a germanilor și iar a sovieticilor, pentru o Letonie liberă și independentă, fiecare jertfindu-și chiar viața dacă i se cerea. Avea vreo 14 ani când fratele lui mai mare a fost înrolat în armata roșie și spre mirarea mea el este acela care îi propune fratelui să dezerteze. Acesta nu știu din ce considerente, crezând poate că l-a prins pe Dumnezeu de un picior, sau de frică, refuză și îl sfătuiește să-și bage mințile în cap. Dar el râde și îi spune că va regreta mult pasul făcut și neascultarea sfatului dat de un frate mai mic. De câte ori se aducea vorba de el, cel mic găsea un motiv pentru a se sustrage discuției sau se făcea că nu bagă de seamă. Când trupele germane ocupară Țările Baltice, cel mijlociu este unul dintre primii care se înrolează ca voluntar, entuziasmat dea face parte din trupele S.S. Nu după mult timp este rănit, decorat și înaintat în grad. Dar mai ales este foarte fericit de hotărârea pe care a luat-o.

Ca tată și mamă, noi am respectat fericirea lor, dar în sinea noastră ne făceam griji despre viitorul copiilor noștri. Nu i-am arătat însă niciodată pe față, nici barem cu o expresie sau vreun cuvânt, adevărata noastră durere. Singurul care mereu avea ceva de spus era cel mic, și pe cel mijlociu îl dădăcea de fiecare dată când venea, încercând să-l convingă să dezerteze și să se înroleze în grupul de partizani. Totul se făcea și se spunea râzând și glumind. În fond însă era destul de serios, până când cel mijlociu, într-o zi, i-a spus-o răspicat să termine cu glumele acestea, că-l va denunța dacă va fi nevoie și va fi închis sau trimis la muncă forțată în Germania.

Din această zi, dragostea frățească dintre cei doi fii s-a răcit

complet; mai mult, evitau de-a se întâlni pe cât era posibil. Ca tată sufeream mult văzând cum copiii mei nu se înțeleg și unul câte unul i-am scăpat din frâiele de conducere a vieții. Mă mângâiam în sinea mea și eram împăcat că din când în când pe ultimii doi îi aveam împreună lângă mine, mai ales că de cel mare nu știam nimic.

Cel mai mult însă suferea mama lor. Dar ea își destăinuia suferințele în fiecare seară în fața icoanei, după ce toată lumea de mult se culcase. În tot acest timp zvonurile aduceau veşti că ici sau colo trupele germane.și mai târziu cele sovietice erau atacate de grupuri de partizani și nu întâmplător am observat că totdeauna când se întâmplau astfel de lucruri, fiul meu cel mic

Vorkuta 1954

„Orchestra Baltică!"

...pe scena clubului cultural al Lagărului nr. 2 mina nr. 7, din Vorkuta.

De la s.-d. primul acordeonist germanul Fritz Meisel, al 4-lea dirijorul orchestrei germane Rolf Weber, restul, toți, fii ai Țărilor Baltice... ce caută ei oare la Vorkuta?

nu se aflase acasă.

Războiul se terminase și o nouă perioadă grea se abătuse asupra capului nostru. Era perioada în care N.K.V.D.-iști sovietici adunau pe toți cei care colaboraseră, mai mult sau mai puțin cu germanii sau copiii lor jucaseră vreun rol. Și de mine se agățară pentru fiul cel mijlociu dar mă scăpase soarta că cel mare fusese înrolat în armata roșie și avusese o funcție conducătoare în unitate sa. Același lucru care mă scăpase și de deportarea mea în Germania pe bază că fiul meu cel mare era în

armata roşie, fusese intrarea ca voluntar în S.S. a celui mijlociu. Cel mic se lăsa mai rar văzut pe acasă, mai ales când începuseră marile deportări în iarna anului 1945 şi primăvara anului 1946. În vara anului 1946, vecinii îmi aduseră vestea că unul dintre transporturile cu „trădătorii de patrie" a fost eliberat de partizani şi că fiul meu cel mic a luat parte la această acţiune; ba mai mult chiar, el ar fi unul dintre conducătorii acestui grup.

Ştirea îmi este confirmată numai după câteva zile de către organele N.K.V.D., care mă cercetează pe faţă şi pe dos, din cap până-n picioare, să spun tot ce ştiu şi unde este fiul meu mai mic. După câteva zile mi s-a dat drumul. Din timp în timp eram chemat la cercetări şi apoi iară eliberat. Între timp fiul meu, aflând de situaţia mea disperată, îmi dădu de ştire să mă întâlnesc cu el. După prima întrevedere aflai amănunţit ceea ce niciodată n-aş fi crezut din partea lui, adevărata misiune sfântă pe care şi-o asumase, pentru libertatea Letoniei. Această misiune sfântă începuse pe vremea când era încă copil la şcoală, cu împărţirea de manifeste sau lipirea de afişe şi se terminase cu lovituri armate contra transporturilor sovietice. Sfaturile lui şi îmbărbătările îmi dădură mai mult curaj, dar niciodată nu l-am întrebat şi nu am ştiut unde îşi are ascunzişul. Loviturile partizanilor contra sovieticilor se înteţiseră din zi în zi iar fiul meu deveni mai cunoscut şi popular, căci multă groază băgase în sovietici în Letonia, Estonia, ba chiar şi pe teritoriul sovietic.

După o lovitură mai mare organele N.K.V.D.-ului găsiră de cuviinţă să se răfuiască cu mine, mai ales că numai cu câteva luni în urmă îmi pierdusem soţia, care murise după o boală îndelungată, dar mai ales de dorul copiilor.

De trei luni mă aflam zi şi noapte în cercetări şi de fiecare dată bătut şi maltratat sub toate formele posibile – ne spune el mai departe – şi într-adevăr ajunsesem să nu mai ştiu dacă sunt eu sau nu. Aceleaşi întrebări puse de ei, aceleaşi răspunsuri date tot de ei, îmi erau impregnate zi şi noapte ca până la urmă să nu mai ştiu nici eu ce am spus bine sau nu. Într-o zi sunt adus în faţa unui ofiţer superior, care râzând îmi spuse că spre norocul meu, este adevărat tot ce am declarat până în prezent, că ei au cercetat totul amănunţit şi că numai în câteva zile mi se va da drumul, după ce, în prealabil, voi da o declaraţie, acea declaraţie faimoasă a N.K.V.D.-iştilor, că „n-ai văzut, nu ştii şi nu ţi s-a întâmplat nimic", iar dacă după aceea spui vreun cuvânt poţi să fii con-

damnat cu învinuirea dezvăluirii „secretelor de stat". La reîntoarcere în celulă, nu am mai fost dus de unde plecasem, ci într-una unde aveam un pat cu cearşafuri, de fumat pe masă şi mâncare la discreţie; nu-mi venea să-mi cred ochilor că totul s-a schimbat peste noapte.

Dar numai după două zile sunt iar rechemat în faţa aceluiaşi N.K.V.D.-ist care, după un timp mai îndelungat de discuţii, îmi aduce la cunoştinţă că organele superioare au văzut prin sinceritatea mea un patriot sovietic desăvârşit şi că, cu siguranţă, voi fi gata totdeauna de-a ajuta organele N.K.V.D.-ului în combaterea şi în lupta lor contra duşmanilor poporului. Mintea mi se întorcea pe dos şi în fracţiuni de secundă trebuia să dau un răspuns hotărâtor pentru destinul şi viitorul meu. Avantaj şi dezavantaj! Dacă aprobam, cu siguranţă că mă vor obliga, mai devreme sau mai târziu, să îmi trădez fiul şi neamul, dar singura posibilitate de a scăpa de aici era să accept. Iar dacă voi scăpa, luasem hotărârea în mine imediat, mă voi ataşa grupului de partizani pentru a lupta umăr la umăr cu ultimul meu fiu. Refuzul ar fi dus la bănuieli faţă de sinceritate mea, neeliberarea mea şi găsirea unui punct nevralgic (şi din astea erau multe) de a fi condamnat, iar în cel mai rău caz deportat în Siberia. Accept deci de a conlucra cu organele N.K.V.D.-ului şi de-a executa toate misiunile care îmi vor fi date. Totul este pus pe hârtie. Mai mult, mi se dă chiar o legitimaţie şi o copie după angajamentul luat. Din acest moment mă puteam mişca cu mai multă libertate în incinta centrului de cercetări. Dar ce mă surprinse mai mult, e că am fost dus de câteva ori să asist la cercetări pentru a mă iniţia, după cum mi se spusese.

Într-una din zile îmi este adus la cunoştinţă că mă voi reîntoarce acasă şi că până în cea mai apropiată localitate voi fi dus cu o maşină a N.K.V.D.-ului care merge în aceeaşi direcţie. Mi se restituie toate lucrurile personale, precum şi o scrisoare de recomandare de către şeful N.K.V.D.-ului raional. Înarmat cu toate lucrurile şi cu o poveste pentru prieteni şi vecini, pentru timpul care lipsisem, m-am urcat în maşina care trebuia să mă ducă spre casă, după ce în prealabil îmi luasem rămas bun de la N.K.V.D.-istul simpatic care înghiţise gogoaşa şi dăduse crezare patriotismului, devotamentului meu pentru Uniunea Sovietică şi cauza comunistă.

La urcarea în maşină, unul dintre ofiţeri mă întrebă dacă am vreo armă asupra mea, la care eu am răspuns, foarte mirat, că nu.

Atunci el mi-a explicat că drumul nostru trece printr-o pădure unde de mai multe ori vehicolele armatei au fost atacate de partizani. De aceea era bine dacă aveam o armă şi pentru că timpul nu mai permitea să-mi procur una, el îmi dădu un pistol, nu de tot, dar cel puţin până ajungem la destinaţie. Pe drum am

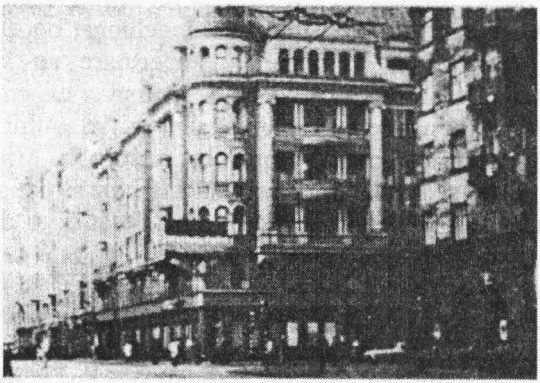

Clădirea centrală a N.K.V.D.-ului din Riga, strada Lenin nr. 61... clădire cu tradiţie veche şi metode noi avansate...

mâncat şi băut cât am vrut.

Ne apropiarăm de o pădure prin care trebuia să trecem. Ni se atrase atenţia să fim vigilenţi atâta timp cât trecem prin pădurea aceasta. Toţi îşi pregătiseră armele la îndemână pentru orice eventualitate; la fel şi eu, pentru a nu da nimic de bănuit. După ce trecusem aproape jumătate din drumul prin pădurea cu pricina, o ploaie de gloanţe se abătu asupra noastră. Cu toţii, până la unul, sărirăm afară din maşină şi căutarăm adăpost în şanţul drumului. În stânga mea văd primul dintre ai noştri care se ridică în picioare ridicând braţele, după care cade mort. Următorul este în dreapta. Haosul şi ecoul gloanţelor este aşa de mare încât răsună toată pădurea. Am pistolul în mână dar nu ştiu unde să trag, mai ales că nu văd pe nimeni. Mă gândesc că pentru orice eventualitate, acum judecând ca om, să dau vreunuia dintre cei căzuţi, care este poate numai rănit, un prim-ajutor. În şoaptă îi spun despre intenţia mea căpitanului de N.K.V.D. care îmi dăduse pistolul la plecare. Îmi aprobă intenţia şi spuse că şi el mă va ajuta.

El era înarmat cu un automat. După ce am făcut amândoi două salturi şi eram lângă cel rănit, şi voiam să întorc rănitul cu

fața în sus, o lovitură groaznică mă lovi în cap și mi-am pierdut cunoștința. După câtva timp m-am trezit. Eram legat de mâini și de picioare într-un bordei de pământ, culcat pe niște frunze uscate de pădure, iar la lumina unui opaiț care fumega agățat într-un perete, puteam desluși figura paznicului meu. U bărbat voinic cu o barbă mare care stătea pe o buturugă, având pe genunchi un automat, iar în gură o țigară făcută din hârtie de ziar. Era partizan, și eu eram salvat mai repede decât mă așteptasem. De aceea mă adresai paznicului meu.

– „Unde sunt? Ce s-a întâmplat cu mine și cine sunteți voi?"

Interlocutorul meu, după ce mă privi îndelung și trase două fumuri din țigara sa de mahorcă, îmi spuse pe un ton liniștit:

– „Cam multe vrei să știi bătrâne, dar să-ți satisfac dorința înainte de a te împușca. În primul rând că te afli aici cu mine în inima pădurii, câine spurcat de N.K.V.D.-ist ce ești. Ești singurul care-ai scăpat cu viață; pe toți ceilalți i-am împușcat ca pe iepuri. Iar noi suntem oameni care luptăm pentru eliberarea Letoniei, pentru independența națională. Și să-ți mai spun un lucru, nu mă mai sâcâi cu întrebările că altfel îți rup gura ca să nu mai poți vorbi".

– „Iartă-mă prietene, dar să știi că și eu sunt leton și pe deasupra nu sunt N.K.V.D.-ist, ci un deținut, iar fiul meu luptă în rândurile partizanilor. De aceea, te rog, anunță pe comandantul vostru că aș dori să-i vorbesc."

După ce ascultă cele spuse, îmi zise, așa, într-o doară:

– „Dacă e așa, bine, am să-i dau de veste. Dar ferească-te Demonul dacă m-ai mințit. Eu îți iau sufletul și-l dau la câini."

Și sculându-se alene părăsi bordeiul. L-am auzit cum vorbea cu cineva în șoaptă, după care se reîntoarse așezându-se pe locul lui fără a mai scoate vreun cuvânt. După un timp, care mi s-a părut o veșnicie, doi bărbați înarmați, cu o înfățișare fioroasă, intrară în bordei și îmi spuseră dacă într-adevăr doream să vorbesc cu comandantul și dacă era adevărat că fiul meu este acela al cărui nume și fapte erau foarte cunoscute în rândurile partizanilor. Mi se taie legăturile de la mâini și de la picioare și sunt scos afară din bordei. Într-adevăr, văd că mă aflu în plină pădure, într-un fel de lagăr, dar nu puteam desluși bine căci era noapte. Mi s-a dat o găleată de apă ca să mă spăl pe mâini dar mai ales pe față, care era plină de sânge și cred că arătam

îngrozitor. După aceea am fost dus într-un alt bordei mai mare, în fața Comandirului grupului de partizani. Acesta, ca și toți ceilalți care-l înconjurau, erau cu toții înarmați, îmbrăcați în diferite feluri de haine militare și civile, și toți purtau barbă. După ce am stat jos, mi-am spus toată povestea vieții mele de la început până la sfârșit. Desigur, nu intenționat, ci din cauza emoțiilor am uitat să spun despre legitimația și actele N.K.V.D.-ului pe care le aveam la mine, iar când mi-am dat seama m-am gândit că asta o voi spune numai fiului meu. Ei acceptară povestea mea întrebându-mă când și unde, și care sunt semnele de înțelegere cu fiul meu pentru întâlniri. Totul este notat într-un proces-verbal. Interesant este faptul că atunci nu mi-am dat seama și numai după ani de zile de reflectare am realizat că toate procedeele de a mi se pune întrebări și a le așterne pe hârtie erau N.K.V.D.-iste. După terminarea declarațiilor date, unul dintre asistenți propuse șefului să mi se facă și o percheziție „à la russe" pentru orice eventualitate, căci „mai știi de unde sare iepurele", spuse acesta. Cu siguranță că-n acel moment am pălit la față, căci unul dintre ei îmi spuse râzând.

– „Ce-i, moșule? Îți este cumva rău?"

Rău nu-mi era mie, dar mă știam cu musca pe căciulă și acum ieșea totul la iveală. Pe scurt, când legitimația și actul de colaborator au ieșit la iveală, o hărmălaie de nedescris, cu ocăruri și blesteme se abătu asupra mea, ca și un uragan de pumni. Eu, pentru orice eventualitate îmi ziceam în sinea mea „Tatăl nostru" că, dacă mor, să mor creștin.

După ce se liniști furtuna, totul a reînceput, alte întrebări, altă bătaie, iar finișul era așternut pe hârtie. Cu toate încercările mele de a-mi demonstra nevinovăția, nu mai eram crezut. Singura șansă îmi rămânea întâlnirea cu fiul meu, cu care ocazie destăinuindu-i și modul de înștiințare „în caz numai excepțional", pe care ei îmi promiseră că îl vor aplica imediat.

De mult se terminaseră întrebările, când deodată pădurea a început să vuiască de șuierul gloanțelor. Un partizan îngrozit intră căzând pe treptele care duceau în bordei, strigând în gura mare că pădurea este plină de N.K.V.D.-iști, iar lagărul este complet înconjurat. În timp ce eu eram legat de mâini și de picioare, ceilalți năvăliseră afară ca să intre în toiul luptei, care se apropia din ce în ce. Comenzile și strigătele victorioase în limba rusă, ajunseră, după aprecierea mea, aproape de bordeiul

în care mă aflam. La un moment dat un ofițer de N.K.V.D. cu un automat în mână dă năvală în bordei. Spre surpriza mea el era tocmai ofițerul de N.K.V.D. care căzuse în luptă lângă mine, la primul atac în pădure și pe care eu dorisem să-l ajut. În acel moment, când am vrut să spun ceva, un obiect tare m-a lovit în moalele capului și am căzut în nesimțire. În clipa când mă prăvăleam, cu o ultimă sforțare mai deschisei încă o dată ochii și spre surprinderea mea văzui cum N.K.V.D.-istul intrat și partizanul bărbos care mă păzise își dădeau mâna râzând, arătând spre mine. Dar ceața îmi împăienjeni ochii; totul se sfârșise.

Când m-am trezit, eram legat fedeleș ca un balot, culcat într-un camion, iar în jurul meu stăteau N.K.V.D.-iștii și partizanii, morții și viii pe care eu îi văzusem, făcând mare haz pe seama teatrului jucat, al cărui erou principal eram eu.

Declarațiile proprii scurtară timpul cercetărilor. Fusesem condamnat la 25 de ani. Astăzi, aici, la Vorkuta, pentru prima dată, mi-am povestit povestea vieții mele de la A la Z.

– Dar ce s-a întâmplat cu fiul dumitale cel mic? îl întrebă unul.

– Da, de sfârșitul lui nu am mai povestit, poate intenționat, vrând să evit durerea. Dar dacă-i bal, bal să fie! spune un proverb. El a murit ca un erou pentru libertatea Letoniei, și n-a căzut în cursa întinsă de N.K.V.D.-iști pentru că și-a dat seama că lipsa mea îndelungată de acasă și semnul de întâlnire ultraurgent miroseau de la o poștă a N.K.V.D. Metnis, compatriotul meu care este de față și care a fost până-n ultima clipă cu fiul meu, este singurul om care-mi mai aduce câte-o mângâiere pentru bătrânețile mele, povestindu-mi din când în când din viața fiului meu cel mic, pe care l-am iubit mult și nu l-am putut înțelege atunci, ci acum, aici, în acest lagăr blestemat al Nordului din Vorkuta.

Dr. GERHARDT RÖNECKE

În plin secol sovietic, îmi povestește ing. Rönecke Gerhardt, locuind actualmente în Schwarzwald, despre isprăvile Biroului de Brevete și ale Institutului de Standardizare și Inven-

ții din Moscova, isprăvi care se aseamănă cu cele ale gangsterilor din Chicago și se înscriu în atmosfera de imobilitate și banditism străvechi.

Era anul de grație 1945. Răsăritul devenit o mare putere, crescută în sera lui Churchill și Roosevelt – conform tainicelor înțelegeri din Bahamas, Teheran și Ialta – își culege prada, așa cum în decursul istoriei, în înțelegere cu alți Churchili, Rooseveltți, Führeri, Kaiseri, Sultani, Mandarini sau Micadori, mai culesese și alte prăzi ca Polonia, România, Ucraina, Țările Baltice, Mongolia, Kirghizia, Manciuria, Coreea etc.

Fiind infirm la un picior, în urma unui accident, dr. ing. Rönecke a rămas în timpul ocupației sovietice la laboratorul lui din Dresden, cu convingerea deplină că, inform cum era și fără de complicații politice în activitatea lui de om hărăzit cercetărilor tehnice, nu va avea nimic de împărțit cu victorioșii. Exclusese orice temere de ingerințe și maltratări. Cât despre o eventuală deportare, nici nu-i trăsnise în gând.

Într-adevăr, inițial, sovieticii l-au lăsat să-și vadă de preocupările sale de laborator, dar, după o scurtă perioadă, a primit vizita mai multor personalități și-a fost luat la întrebări.

– „Ia tojă inginer", – i-a răspuns unul dintre vizitatori într-o bună zi – și l-a invitat să colaboreze, în sensul ca rezultatele preocupărilor sale de laborator să fie predate și înscrise la Institutul de Standardizare și Invenții din Moscova, de unde va primi cuvenitele drepturi bănești de inventator. Altfel, i s-a adăugat ca un fel de sabie a lui Damocles, n-ar mai avea cum să-și păstreze dreptul de a avea un laborator personal de cercetări. Aceasta cu atât mai mult cu cât Serviciul de Informații Sovietic și N.K.V.D.-ul aflaseră că Rönecke era un inventator cu destulă reputație, că lucrase în cadrul sistemului de rachete și mai ales că de numele lui erau legate destul de multe invenții, brevetate de oficiul german. Era, pe scurt vorbind, pentru setea de mare putere a noilor parveniți, un om foarte util: aur curat, 24 carate!

– Și pentru că nu aveam de ales, împreună cu colaboratorii și asistenții mei, ne-am văzut în continuare de lucru, încredințând biroului sovietic respectiv rezultatele cercetărilor noastre. Dar la șase-șapte din cele zece cereri de invenții depuse oficiul de invenții sovietic ne-a comunicat în scris că propunerile noastre erau deja arhicunoscute și realizate de tehnica sovietică și deci nu puteau constitui subiecte de brevete,

întrucât elementul de noutate şi de progres faţă de nivelul tehnicii sovietice – şi deci mondiale – era lovit de nulitate. Aşadar, într-un mod extrem de rafinat şi cu subtilă prestidigitaţie eram escrocaţi în mod oficial. Credeau ei! Josnic şi grosolan, gândeam noi!...

Îmi bâzâia în cap un gând nou şi lucram la realizarea lui. Era vorba de un aparat de dimensiuni foarte reduse, foarte uşor de camuflat şi de folosit, care s-ar fi putut aşeza ca din întâmplare pe o şosea, o cale ferată sau pe orice traseu aerian, putând înregistra orice transport de uraniu, material foarte la modă.

Foarte încântaţi de primele rezultate pe care le-au demonstrat experienţele făcute, sovieticii mă presau să perfecţionez aparatul şi documentaţia, în vederea brevetării şi executării lui în serie. Şi poate l-ar fi avut, dacă tocmai în aceste zile fertile de căutare şi punere la punct, nu mi-ar fi sosit o nouă respingere de brevet, care invoca vechea placă de argumente: idee deja cunoscută şi perimată pentru tehnica sovietică...

Mama lor de borfaşi!... Câte speranţe îmi pusesem şi eu şi asistenţii... Şi atunci am făcut ceea ce de fapt ar fi trebuit să fac de mult. Am intrat în legătură cu alţi rechini, dar care în jungla lor negustorească, spre deosebire de jungla satrapiei politico-poliţieneşti, mai lasă un colţişor omeniei şi omului.

Totul perfectat şi târgul încheiat, prin contractele semnate, ne puneam la adăpost de grijile zilnice şi pe mine şi pe asistenţi. Aparatul a fost predat împuterniciţilor din Vest şi urma ca noi să ne îndreptăm spre Eisenstadt, de unde cu maşina trebuia să trecem frontiera. Dar tergiversarea soţiei care, ca orice femeie, în ciuda asigurărilor, nu se putea împăca cu gândul despărţirii de troacele şi boarfele gospodăriei, ne-a costat tot ce-a urmat: experienţa asta tristă fără de paşaport şi fără brevet, plină însă de ineditul şi progresul pe care sovieticii nu-l găsiseră... în invenţiile mele!

Chiar în noaptea în care, în sfârşit, hotărâsem plecarea cu trenul spre Eisenstadt, pe la ora 2 noaptea – numai cu trei ore înainte de a ne pierde urma – mi-a bătut N.K.V.D.-ul la poartă. Soţia, vinovatul principal, s-a salvat fugind prin grădină la nişte cunoscuţi, iar eu, împreună cu asistenţii şi colaboratorii mei, pentru că n-am mai avut de unde să dăm aparatul care ne era cu insistenţă cerut, am fost arestaţi. Dac-am fi pregătit măcar un simulacru de aparat, pentru orice eventualitate! Dar de unde să

iei totuşi atâta ingeniozitate de la un simplu inventator! S-ar părea că, întotdeauna, aripile *Albatrosului* lui Baudelaire au fost un impediment pentru treburi prea terestre!

Aşadar, pentru că la somaţia „Davai aparat!" n-am avut ce da, am fost arestat, judecat ca trădător şi spion american şi condamnat la 25 de ani de muncă silnică, atât eu cât şi colaboratorii şi asistenţii din laboratorul meu. Mă întreb însă, ca şi atunci, dacă arestarea mea a fost o simplă coincidenţă, vânzarea cuiva sau rezultatul unei filări a N.K.V.D.-ului!

– Apoi odiseea mea, ca şi a voastră, a fost lungă şi grea, umilitoare uneori, dar mereu cu satisfacţia vie de a avea sub microscopul propriu rezultatele nefaste ale prostiei şi incapacităţii stârnite de şarlatanismul politic, chiar când simulau idei sublime, furate de peste tot, dar neajustate la dimensiunea furilor...

L-am cunoscut pe Rönecke în trenul care mă ducea la Vorkuta. Dar nu-mi mai amintesc exact, când anume, dacă era înainte sau după trecerea lui prin Moscova.

Importantă este personalitatea acestui inginer şi relatările sale, care confirmau tot trecutul de proteste împotriva unei administraţii venale şi a unei mentalităţi care, de la Genghis-Han până astăzi sufocă zarea cu o duhoare care animalizează sau ucide tot ce încearcă să i se opună.

– Există undeva în Moscova, ne spune cu un alt prilej Rönecke, nu departe de Kremlin, o clădire cu mai multe etaje, în care – în cadrul unui institut special, al cărui nume exact nu l-am putut afla – câteva mii de traducători din toate limbile lucrează la tălmăcirea în limba rusă a tuturor publicaţiilor străine, din toate domeniile de activitate omenească. Aici se află sursa de informaţii asupra nivelului şi pulsului tehnic şi spiritual al globului şi oficina de copiere, copiere sadea – nu de inspiraţie şi promovare – a tot ce se gândeşte pe lume. Numai că servilitatea copierii costa mai scump decât noutăţile Vestului, iar cantitatea rebuturilor ar fi dus la faliment rapid orice trust american. Dar cine are inimă să înţeleagă viaţa falimentară a sutelor de milioane de Ivani subnutriţi, care trăiesc sub lozinca de fier a întrecerii cu America?

Statul multimiliardar, jandarm deţinător al tuturor resurselor, îşi putea îngădui, la adăpostul monopolului şi al cortinei de fier în care s-a închis, orice elucubraţie. Tractorul putea fi vândut cu numai 5 ruble, dar kg de pâine cu 10, zahărul

cu 15 iar litrul de vodcă, slăbiciunea generală şi cu ponderea cea mai mare din buget, cu 50. Cine ar îndrăzni să ceară socoteală? Cine-i smintitul care-ar crâcni, când ştie că-l aşteaptă închisorile şi minele Nordului? Dar mai ales că, până acolo, ar avea de-a face cu C.K.-işti şi N.K.V.D.-ul? Oricum, aşa e liber şi mai poate ciupi ceva, de ici de colo, că peste tot e vraişte şi dezinteres în „sistemul ciupitativ".

Ivanii au fost destul de înţelepţi să priceapă bine cum stau lucrurile şi-au lansat de mult lozinca, care s-a extins acum în toate ţările socialiste:

„Ei se prefac că ne plătesc, iar noi ne prefacem că muncim"!

Şi astfel ambii termeni fiind egali, ecuaţia rămâne valabilă şi viaţa dăinuie. Vai de felul ei de dăinuire! Dar, cum, necum, dăinuie!

– Aici, în cadrul acestui institut special, la unul din etaje există un „lagăr" la fel de special, izolat de celelalte, în care lucrează câteva sute de ingineri şi specialişti din toate domeniile, şi din toate naţionalităţile lumii, ajunşi aici prin selectarea deportaţilor, prizonierilor şi deţinuţilor din imensitatea sovietică. Şi în acest lagăr, n-aş putea spune de ce şi cum, m-am trezit dus şi eu, şi-a continuat ing. Rönecke odiseea.

Deşi fusesem condamnat la 25 de ani muncă silnică, într-o bună zi am fost chemat la N.K.V.D. să semnez un contract de muncă pe 5 ani cu statul sovietic, care între alte clauze prevedea şi eliberarea prin anularea pedepsei, dacă îmi respectam obligaţiile şi asiguram succesul lucrărilor încredinţate.

Am semnat şi am fost adus aici, unde am întâlnit alte sute de „trădători de patrie" şi „spioni americani" ca şi mine. Majoritatea lor traşi pe sfoară de Oficiul de Standarde şi Invenţii moscovit prin aceleaşi metode.

Din relatările lui Rönecke, din viaţa dusă-n acest lagăr special, plasat în inima Moscovei, lângă Kremlin, reţin povestea unui televizor în culori, adus din America de Vâşinski, (care în acea vreme era reprezentantul permanent al U.R.S.S. la O.N.U.), pentru care se oferise specialiştilor sovietici un premiu de 10.000 de ruble dacă vor izbuti să-l realizeze ca produs. Pentru că toate încercările eşuaseră, premiul s-a mărit la 50.000, apoi la 100.000 de ruble. Şi când, în sfârşit, oferta s-a extins şi asupra deţinuţilor, cărora li s-a propus iniţial doar o reducere de pedeapsă, apoi

punerea în libertate indiferent de natura şi gravitatea pedepsei, Rönecke, din ambiţie – pentru a-şi demonstra capacitatea – şi-a oferit şi el participarea la această competiţie.

Foarte modest şi ruşinat, ne-a mărturisit însă că i-a fost imposibil să stabilească – cu toate analizele şi măsurătorile pe care le ceruse specialiştilor pe care-i avea la îndemână, – natura complexului de materiale folosite şi s-a declarat incapabil să copieze realizarea tehnică de peste Atlantic, cu care sovieticii se luau la întrecere. Se lăudau ei!

Atât de la Rönecke, cât şi de la un alt deţinut care fusese prin acest lagăr special, un anume Philippe Dejagher, chimist belgian, fost reprezentant al Crucii Roşii Belgiene în zona sovietică, am aflat că în anul 1951, majoritatea dintre deţinuţii folosiţi ca specialişti, sătui de promisiuni şi mai ales înfricoşaţi de declanşarea unui război pe care moscoviţii îl socoteau iminent – datorită extremei încordări internaţionale, – au refuzat să mai lucreze, preferând o experienţă la Cercul Polar şi pedepsele N.K.V.D.-ului, unei bombe atomice a cărei eventuală aruncare transpirase din lumea liberă a Moscovei până la deţinuţi. În toată Uniunea Sovietică se trăia isterica bucurie şi temere a războiului pustiitor, dar aducător de libertate...

Printre altele se vorbea că aici, în acest lagăr, şi cunoscutul constructor de avioane Andrei Nicolaievici Tupolev a fost pentru un timp pensionar, asta aşa ca să-şi dea seama de adevărul sovietic.

Tot cu acest prilej al refuzului de lucru veniseră aici, la Vorkuta, alţi doi ingineri de origine germană, al căror nume îmi scapă. Fuseseră în trupele germane de geniu. Printre altele ne-au povestit că făcuseră parte dintr-un grup de specialişti care lucrase la un proiect pentru subtraversarea Golfului Obi, în continuarea Căii Ferate care pleca din Vorkuta spre Norilsk şi Kamciatka, trecând pe la Nord de Cercul Polar. În ce priveşte traversarea golfului se propuseseră trei variante: prin tunel, pod fix şi feribot.

Din staţia Cium, mai la sud de Vorkuta, calea ferată se desparte şi îndreptându-se către nord-nord-est, ajunge, după ce trece Uralul, în oraşul Salechard în Golful Obi. Această parte a căii ferate a fost construită de renumitul Lagăr 408, care a făcut răscoala sângeroasă din anul 1948.

De aici, în marea ei majoritate la nord de Cercul Polar, şi

până în Kamciatka se construia calea ferată Transsiberiană de Nord, numai de deținuții politici, fără a fi menționată pe undeva. Legăturile cu vechea linie Transsiberiană-Moscova-Omsk-Tomsk-Vladivostok, trebuia făcută pe malul marilor râuri siberiene, la rândul lor şi ele din nou legate de altele. Toată taigaua siberiană trebuia să devină o plasă de căi ferate, de aceea s-au înființat o mulțime de lagăre noi pe malul marilor râuri. Planul prevedea şi localizarea de centre industriale pentru viitoarele confruntări. Mâna de lucru o aveau, iar dacă va fi nevoie țările socialiste la început, iar mai târziu Europa până la Lisabona, puteau şi ele livra mâna de lucru „voluntară" ca pentru un udarnic de-al lui Lenin.

Din păcate, multe alte amănunte interesante despre persoana acestor doi ingineri n-am avut vreme să le mai aflu, deoarece, doar la câteva zile după ce sosiseră în Lagărul 7 din Vorkuta, au fost pe neașteptate poftiți la N.K.V.D. Nu i-am mai întâlnit niciodată. Asupra unor astfel de apariții şi dispariții misterioase nouă, uneori chiar administrația N.K.V.D.-ului local facilita circulația ştirilor. Înnodate crâmpei cu crâmpei, te ajută să reconstitui haosul din jur şi să trăiești venalitatea şi tembelismul general, fără să te degradezi.

De altfel, chiar însemnările de față, mozaic de fapte, de gânduri şi evenimente, cu salturi uriaşe de secole în timp, de la Timur şi Rurik la Hruşciov şi Brejnev şi înapoi pe mii de kilometri în spațiu, de la Baltica la Sahalin, din Ialta şi Caucaz la Novaia Zemlia şi din străfundurile sângerosului Boris Godunov şi până la angelica apariție a lui Alioşa Karamazov sau naivitatea suprasofisticată a prințului Mâşkin, nu îşi propune altceva decât să reflecte haoticul, din care să poată rezulta conturul tumultuosului protestatar de veacuri Ivan cel fără de istorie, Ivan înfometatul cu lingura la ciubotă, sau când n-are fericirea unor încălțări, cu lingura legată de curmeiul cu care-şi strânge pe mijloc, rubaşca.

Logica acestor lucruri?! Nici una! În ce logică ar putea fi prinsă prezența altor două apariții de la care am aflat, în 1951, că erau supraviețuitori ai deținuților care lucraseră la construcția căii ferate spre Vorkuta şi că nu mai ştiau nimic de miile pe care-i cunoscuseră pe-atunci. Ei doi se întâlniseră întâmplător aici, la Cercul Polar, unde li se fixase, după eliberare, domiciliul forțat. După ce logică?

CA LA VOLGA-DON

În ce logică ar putea să intre Hanzig Gh., născut în 1921, deținutul adus aici de la Canalul Volga-Don, canal executat cu deținuți și deportați, și nu de comsomoliștii pe care-i prezintă filmul, la care Hanzig privește alături de mine și înjură cu greață.

– Măcar dacă regizorul ar fi avut atâta bun-simț să micșoreze ritmul în care comsomoliștii, în haine strălucitor de noi, lucrează ca prinși de draci, poate nerușinarea filmului lor ar fi fost trecută cu vederea. Realismul lor socialist nu poate pricepe că ritmul viu al secvenței filmate nu are nimic din istoveala de bou, pe care de fapt o impunea scobirea pământului cu târnăcopul și cazmaua. Neglijând lucruri elementare, s-au discreditat singuri și pe ei, și ideea de muncă. Vor deveni ridicoli în fața celor pe care de fapt ar vrea să-i convingă de seriozitatea înfăptuirilor lor. Slugile astea, în zelul de a place stăpânilor și a-și asigura viața fără de lipsuri și de trândăveală plăcută, au totuși marele merit că dezvăluie indirect ochilor abili, racile și putregaiuri care pot scăpa și celei mai severe cenzuri. Iar stăpânul cu astfel slugi nu poate fi un stăpân bun. Ce păcat că Bergson, studiind originea râsului, n-a avut o experiență a lagărelor și realizărilor sovietice! Ar fi descoperit și alte fațade ale ridicolului pe care-l speculează... actorul și autorul de comedii, iar volumul i-ar fi fost mai inteligent și mai impresionant ca număr de pagini!

Despre viața acestui Hanzig n-am putut afla mai nimic, dar din considerațiile lui, pornite întotdeauna între înjurături și grosolănii, puteai înțelege că-i un om care se frecase de multe, că-i plin de bun simț și doldora de cunoștințe. Pe dinafară socotit, nu dădeai însă pe el nici un ban găurit.

– Munceau ca niște bivoli de povară! Dislocau metri cubi de pământ zilnic și noaptea cădeau zdrobiți de foame și oboseală! Ațâțați de iluzia „condiționalului" – adică a acordării a 3 zile pentru fiecare zi de muncă cu normă depășită – pe care agitatorii politici și codoșii lor o vânturau zilnic, deținuții se încordau mai tare pe coada cazmalei și a târnăcopului lor și concurau inconștient la propria lor piere.

În vederea construirii unui obiectiv de mare importanță,

oficialitatea îşi mobiliza marea sa oştire de agitatori şi codoşi, din toate straturile. Uneori chiar ofiţeri superiori de N.K.V.D., sub masca de simplu deţinut; alteori, simpli deţinuţi educaţi după metoda marelui pedagog Macarenko, pe care-i plimba din închisoare în închisoare, pentru a crea o atmosferă halucinantă şi a stârni setea de libertate a închisului. Urma o serie de înscrieri voluntare – firește – a oamenilor deja cumpăraţi şi care trebuiau să facă jocul oficialităţilor şi să creeze frenezia dezlănţuită de libertate şi de lăcomia câştigului: trei zile pentru una! Pâine albă! Zahăr şi slănină! Două feluri de mâncare la prânz! Scrisori acasă! Dreptul la un pachet de 5 kg pe lună! Cinci până la zece ţigări pe zi! Fenomenal tutun! Un drept la vorbitor cu cineva din familie! Şi dacă erai şi exemplar în purtare ţi se promitea drept la întâlnire cu nevasta timp de 24 de ore, cu scutire de muncă şi-n odaie oficială! (în care nenorocitul nu ştia că este spionat prin zecile de găuri camuflate, de ochii libidinoşi ai gardienilor, care aveau, după consumarea faptelor, toată grija să relateze în lagărul sau închisoarea respectivă toate intimităţile bâlbâite ale scheletului ajuns la 40 de kg, în întâlnirea zadarnică cu nevasta)... etc.... etc...

Iar drept culme, suprema făgăduinţă a guvernului: eliberarea necondiţionată a fiecărui deţinut, în clipa dării în funcţiune a obiectivului la care lucrase, dacă bineînţeles toată lucrarea căpătase nota bună a locţiitorului politic şi deţinutul depăşise norma locului său de muncă!

Minţile se aprindeau, discuţiile erau interminabile, nopţile închisorilor deveneau prilej de prelungite insomnii şi visuri fantastice...

Iar după ce avântul spre „Ţara de aur" a făgăduinţei se sfârşea, începea trimiterea cu sila, trimiterea din oficiu.

Făcând o paranteză, cam în acelaşi stil şi-au format Walter Ulbricht, Ana Paucker şi rând pe rând toţi aventurierii politici ai celorlalte naţiuni, diviziile de voluntari. Foame, visuri de mărire!... Tuturor li se făgăduiseră ministere, deputăţii şi decanate de facultăţi, – iar acolo unde acestea nu fuseseră operante, s-a adăugat înspăimântarea şi teroarea fizică. Aşa s-au format şi aşa sună istoria adevărată a formării în U.R.S.S. a diviziilor: „Freies Deutschland", „Freies Österreich", „Garibaldi", „Polska", „Magyarorszag", Horia Cloşca şi Crişan", „Tudor Vladimirescu" etc.

Dar să ne întoarcem din haosul în care ne pierdem cu Sheherezada celor 1001 de nopți și, făcând un pas înapoi să revenim la haosul prezentat de Hanzig, ca după aceea, încet-încet să înnodăm într-un întreg toate câte le-am lăsat începute în acest haotic intermezzo baltic. Să încheiem, în sfârșit, cu dr. Rubinstein și să poposim definitiv în Vorkuta pe care o părăsisem pentru a-l urmări pe netrebnicul care – din ordinul N.K.V.D.-ului – voise să mă suprime.

– Dar, concludea Hanzig, în practică lucrurile se împlineau altfel.

Supraviețuitorii acestei nebunii colective, în afara recalcitranților care erau deplasați în lagărele de pedeapsă cu regim special de aspru și-n zonele cele mai aride, n-ajungeau niciodată să aibă fericirea să participe la darea în funcțiune a obiectivului. I se lua deținutului până și satisfacția de-a putea acuza guvernul și pe reprezentanții săi de minciună, pentru că la foarte puțină vreme, uneori mai puțin de-o lună, înainte de-a intra în exploatare obiectivul, supraviețuitorii erau transferați – sub motivul refacerii sau desființării lagărului, la alte obiective. În locul lor aduceau forțe proaspete, care concomitent cu finisarea și probele de punere în mișcare, erau instruite și în vederea exploatării. Se prindeau în felul acesta cât mai multe muște printr-o singură izbitură de palmă. Și dacă, totuși, beneficia cumva vreunul dintre deținuți, acesta trebuia să fi fost mâna dreaptă și favorită a vreunui politruc foarte influent și-n slujba căruia va rămâne, ca om liber, dar cu domiciliul forțat...

Nu peste mult timp, din viața mea a dispărut și Hanzig! O! câte întâlniri și despărțiri mi-a hărăzit soarta! Câți oameni de ispravă și câte secături au tot apărut și dispărut în necunoscut, consumându-și destinul hărăzit de capriciile polițiste, alături de al meu! Fiecare îmi aducea experiența și concluziile lui, îmbogățindu-mă; și-i greu să-i pot uita, chiar dacă unii dintre ei s-au săvârșit în liniștea Domnului, sub ierburile pământului.

Cine mai poate ști ce s-a petrecut cu celălalt lângă care am înjurat netrebnicia sau cu care am împărțit câte o bucurie izvorâtă din cine știe ce șotie sau renghi jucat vreunui codoș oarecare sau vreunui oficial cu uniformă și stea! Iar dintre cei care au izbutit s-ajungă în lumea liberă, stau și mă întreb ce-au făcut cu libertatea recâștigată și cu experiența lor?

Am auzit de aici, de departe, pe unde mă aflu acum, – că ing. Rönecke, în 1958-1960, fusese șeful unei expediții vest-

germane prin San Salvador, dar n-am auzit că şi-ar fi făcut publice lucrurile pe care le cunoscuse în întunericul din care a izbutit totuşi să scape. Şi nu-l pot pricepe! A uitat oare aşa de repede ce datorie avea de împlinit? Ce taină i-a închis şi lui gura şi i-a oprit mâna să scrie? Ce taină i-a înghețat, de asemenea, buzele şi conştiința bunului pater Leoni, care deşi îndrăznise să torpileze cu autoritatea lui o acțiune a N.K.V.D.-ului... a ajuns totuşi la Roma?!

Bunule şi înțeleptule Rönecke, la Vorkuta ai văzut moartea cu ochii. Erai grav bolnav de plămâni şi nu te-ai dat în lături de la primejdii. Şi acum, om liber, taci! Tu ne-ai ajutat la Cercul Polar să construim un aparat de recepție şi emisie de radio, cu care ne pusesem în legătură cu Vestul. De-acolo vorbeai, acum taci!... De ce? Când înşelați de titlul tău de doctor, ai fost trimis de autoritățile lagărului la spitalul TBC-Sangorodok de lângă Vorkuta, şi folosit ca medic radiolog, nu te-ai sfiit să provoci pete pe filmele radiografiilor şi să derutezi pe interniştii sovietici în pronunțarea diagnosticului, ori de câte ori trebuia să salvezi pe cineva. În special pe ucrainenii care trebuiau să plece cu anumite misiuni spre alte lagăre, să transmită ştirea pentru pregătirea grevei, care se plămădea în Lagărul nr. 2. Şi acum?!

Prietene Rönecke, ai dat ajutorul tău tuturor răniților din timpul conflictului de la mina 29, i-ai tratat mai bine decât ar fi făcut un medic de meserie, pentru că tu puneai şi suflet! Tu erai centrala la care se strângeau toate medicamentele pe care le puteai agonisi cu cele mai ingenioase şi clandestine mijloace. Ție ți s-a acordat totala încredere să dispui de ele aşa cum socoteai că trebuie şi cum îți dă poruncă conştiința! Şi nimeni n-a zis despre tine decât bine. Ai fost măreț în vremuri când foarte multe minți şi conştiințe păliseră!

Şi acum că taci, nu înțeleg! Nu te pricep deloc şi pace! Trag însă nădejde să ne vedem şi să-mi explici, dacă nu cumva forțele care ți-au închis gura ție, lui pater Leoni, Sansone Stelio, maiorului Pirelli şi altora, nu mi-o vor închide poate şi mie! Dar uite, zău, pe asta n-o cred! Nebunul de Ferry va rămâne acelaşi nebun pe care l-ați cunoscut. Voi umbla şi-n lumea ta, dacă va fi trebuință, cu acelaşi cuțit strâns între dinți, pe care l-am purtat cândva printre ocnaşii şi brutele din minele Vorkutei.

NOI, CEI CARE N-AM ASCULTAT

Dar tot nu mă întorc la firul pierdut! Mi-a răsărit în minte o altă figură: dr. Josif Sauer, născut 1907, respectabilul reprezentant al şvabilor din Banatul României, după 1944. L-am întâlnit tot aici, în Uniunea Sovietică, ca deportat şi condamnat la 25 de ani, pentru că fusese reprezentantul minorităţilor germane din Banat. Cumințenia acestui om, deşi privită de foarte mulţi cu nedumerire şi taxată drept laşitate, m-a obligat să reflectez mult:

– „Noi, – cei care n-am ascultat de deviza propagandei lui Goebbels: „Toţi germanii în Germania", atunci când Germania era prima vioară în Europa şi când ne surâdeau laurii, n-am făcut-o pentru că eram legaţi de sute de ani de pământul acesta, pentru care strămoşii, alături de toate naţionalităţile conlocuitoare, au luptat, au sângerat şi au murit. Ne leagă trecutul, ne leagă morţii, ne leagă rudeniile care s-au stabilit, ne leagă tradiţiile înfiripate... Şi pentru că ne leagă acest pământ care ne asigură bunăstarea prezentă şi viitoare, noi trebuie să înţelegem vremea noastră şi să ne apărăm pământul în spiritul vremii. Altfel ne pierdem şi pe noi şi ne pierdem şi pământul.

Socotind după actualul echilibru de forţe, acum ruşii vor rămâne încă multă vreme aici. Nu exista pentru mine nici o îndoială că-şi vor impune şi aici modul lor de viaţă, pe care, din studiile mele personale, îl cunosc. Tocmai pentru că tot timpul declară că ei nu vor impune comunismul cu baioneta, sunt convins că vor face tot ceea ce neagă. Deci singura soluţie care se impune este să li se ia sovieticilor înainte!

Şi spre uimirea oamenilor din Banat, dr. Sauer a propus colectivizarea pământurilor şi întovărăşirile săteşti în obşte care imitau străvechea devălmăşie sau zadruga slavă!

– Din păcate nu m-a ascultat nimeni. Eu, om la 50 de ani, am ajuns aici la Cerul Polar, după care m-au înjurat, vorbit de rău, ori m-au socotit ca iuda trădător toată suflarea şvăbească din Banat. Dar vorbele mele s-au împlinit... Pământul nu putea rămâne al nostru decât în comunitatea la care ne obligau vremurile. Opoziţia a dus la lichidarea şvabilor din Banat şi răspândirea lor în lungul şi latul Bărăganului, a stepei dobrogene sau prin puşcării, iar casele şi pământurile lor mănoase, date pe mâna celor mai neisprăviţi ţigani.

Era firesc să fie aşa, pentru că aşa au făcut ruşii de când sunt ei, peste tot pe unde au trecut. Din Baltica până în Pacific, nimic n-au lăsat nedislocat, aşa cum n-au lăsat nici hoardele străvechilor migraţiuni mongole. Folosind mâinile şi minţile locale, cu voie sau fără voie, ca pretutindeni, punctul de vedere al învingătorului nu poate să nu fie împlinit.

Nu ştiu dacă voi mai apuca sau nu, mi-a mai adăugat dr. Sauer – dar în ciuda faptului că Germania este o ţară învinsă şi umilită şi în ciuda faptului că nici germanii din Germania propriu-zisă, căzută sub administraţia sovietică, n-a avut o soartă mai bună, dar eu nu m-aş mai întoarce în locurile care mi-au fost dragi!

Mă simt străin acum şi cu drepturi mai puţine decât un sclav din antichitate.

Şi-ţi mai fac o profeţie! Va veni o vreme când toţi deportaţii din U.R.S.S., Bărăgan şi Dobrogea vor cere să plece într-o Germanie care, tocmai pentru că nu mai este prima vioară politică a Europei va izbuti să-i atragă pe toţi cei care nu răspunseseră lozincii lui Goebbels. Iar eu le-aş recomanda, dac-aş mai fi pe atunci, s-o facă fără de nici o rezervă. O fac cu aceeaşi cinste, cu care le-am prescris, la venirea ruşilor, ca singurul remediu, colectivizarea. O spun din convingerea că nu cred să mai existe nimeni care-ar dori să retrăiască umilinţele anilor 1945-1946-1947, deportările şi siluirile despre care ai văzut şi auzit aici, în Vorkuta, atâtea şi atâtea.

Eu unul sunt sătul, măi băiete, de umanismul socialist şi prefer bestialitatea capitalisto-burgheză. Iadului şi destrămării de sub zodia rechinilor imperialişti nu le pot opune un iad mai perfid şi o imoralitate mai dezgustătoare, şi detestat, decât paradisul pe care ni-l prezintă, ochilor noştri de europeni, viu şi în mărime naturală, aceşti sovietici care se laudă cu orânduirea lor socială superioară! Orânduire superioară în care – culme a paradoxului – zdrenţuiţii, înfometaţii lipiţi pământului şi puşcăriaşii gemând sub jugul tiraniei N.K.V.D.-ului, sunt purtaţi de cadrele poliţiste, în ciuda voinţei lor, la manifestaţii şi defilări scandând isteric „Slavă lui Stalin", „Libertate lui Manolis Glezos", „Drepturi la muncă greviştilor din Detroit", „Moarte trădătorului Iosip Broz Tito", „Jos laba de pe Taiwan", „Libertate şi drepturi de autodeterminare popoarelor lumii", popoare care, efectiv şi real, au o viaţă cu mult mai bună decât

a lor, iar în unele cazuri libertăți cu care nu știu ce să facă...

– Ce zici, tinere? Popoarele care au ajuns atât de lașe și îndobitocite, încât se lasă fără crâcneală prinse de grumaz de colții lupului și duse ca oile pe propriile lor picioare și bătute cu corzile la spate, nu-și merită tiranii? Iar tiranii, care nu pricep că viața presupune spontaneitatea alegerii și nu șabloane fixe, nu-și merită falimentul spre care, inutilele și moartele lor decrete îi vor duce în mod garantat și sigur?

Să mori de grija altora, când condițiile tale de viață sunt sub nivelul vitelor legate de iesle, este într-adevăr o performanță pe care Vestul nu va putea-o atinge niciodată și-n care sovieticii rămân desăvârșiți și imbatabili scamatori. Au în dialectică cel mai prețios sprijin al uciderii adevărului, Potemkin și Ecaterina, cu satele lor pictate pe carton, iar Ivan cel Groaznic și toți Romanovii cu Rasputinii lor rămân niște pârliți obscuri sforari ai biciului din Răsărit...

Să mă ierți, tinere, dar pentru a-ți prezenta cât mai concret și plastic imaginea și convingerile mele intime despre partea asta a lumii, trebuie să apelez la vulgaritățile specifice literaturii și artelor realisto-naturaliste. Trebuie să-ți spun pe șleau un lucru pe care sunt dator să-l repet tuturor pe care-i voi întâlni de-a lungul restului de viață, indiferent dacă vor crede sau nu.

Am fost în infernul lui Dante și nu mi-am pierdut speranța! Am trăit toate scârnăvelile și ticăloșiile posibile, toate lipsurile și umilințele imaginabile, urmărite și aplicate în mod deliberat de oficialitatea de vârf, până la ultimul năcialnic, mai mare doar peste câinii lupi folosiți de pază!... După principiul șurubului lui Arhimede, se asigură jos paralizarea oricărei voințe de împotrivire a milioanelor de Ivani care, cu ochi înspăimântați, defilează în ritmul fanfarei și strigă lozinca pe care politrucul i-o spune cu-n ceas mai devreme de-a trece prin fața tribunei îmbrăcată în roșu. Toate astea, zic, le-am trăit și eu și tu, pe propria piele. Sunt atât de necrezut că și atunci când le trăiești sunt greu de socotit posibile. Le refuză și imaginația, pentru că viața însăși le respinge. Viața firească, a oamenilor normali, nu a paranoicilor. Dar cu atât mai mult nu pot fi crezute cu cât autorii lor, oficialitatea terorizată de grija justificării a tot ceea ce face folosește o armată întreagă de oameni – paraziți care se străduiesc să legalizeze în forme juridice orice tiranie, orice ingerință, orice fleac. De aici necesitatea bolnavă de coduri, decrete, memorii, procese-verbale, declarații, mărturii, bonuri, chitanțe și semnă-

turi. De aici marea tragedie a întregii revoluții, care nu mai are în ea nimic revoluționar. După baia de sânge a revoluției, doctrinarii lumii cu orânduială nouă, s-au înecat într-o mlaștină paralizată de forma mai cumplită și mai ucigătoare decât birocratismul țarist. Tot de aici a decurs și nevoia de codoși și spioni, oameni de nimic, căzături ale vieții sociale, pe toate treptele – până în rândurile miniștrilor. Aceștia, pentru cele mai neînsemnate avantaje sau certitudinea securității și bunului lor trai, erau gata să furnizeze declarații și mărturii, cu semnături în regulă, care să justifice măsurile luate și aplicate de la umilul Ivan și până la împușcarea lui Kirov și Tuhacevski, asasinarea lui Trotki, dizgrația lui Molotov, întinarea slăvitului Stalin sau poate debarcarea lui Hruşciov?

Ai putea tu nega că n-ai mâncat icre de Manciuria, când există forme semnate de toți oamenii plecați cu diviziile de voluntari și întărite de mărturia comisiei care participa la dresarea procesului-verbal zilnic? Că se pun doar câteva boabe în cazan și că pentru prima dată în lume se mănâncă ciorbă de icre negre, ce poate ști istoria?

– Est dokument?

– Est!

– Pravilna!

– Există Dubno? Există! Există Dombass și Magnitogorsk și Azovstal și Uraleț și alți câțiva giganți?

– Există!

– Trebuiau făcute? Trebuia electrificare și industrie grea?

– Trebuia!

– Ce te interesează cât costă? E vorba că le-am făcut. Dovedim lumii că suntem în stare să facem? Dovedim! Și dacă uriașul lucrează în pierdere sau mașinile ieșite de pe benzi pe poarta uzinei nu corespund parametrilor și că pe cealaltă poartă intră aceleași mașini la șmeltul turnătoriei ca materie primă pentru o altă serie, ne afectează bugetul și bunul trai? Nu! Trebuie să dobândim experiență! Trebuie să facem eforturi! N-a experimentat și burghezia capitalistă la începutul ei?

Așa răspundea guvernul în dările de seamă și articolele din *Pravda*, pentru a justifica eșecurile. În spate însă N.K.V.D.-ul făcea anchete din resort în resort, din compartiment în compartiment, până la muncitorul necalificat. Dar toți au rapoartele lor făcute la timp, înregistrate în regulă, toți sunt înarmați cu procese-verbale în care își justifică formal

nevinovăția. Au învățat și ei lecția! Până la urmă, după zile de anchete în care se adună vrafuri de procese, mărturii și documente care totalizează zeci și sute de mii de zile de muncă pierdută, un raport general va ticlui o vină imaginară aruncată pe cauze obiective. În cel mai rău caz, se alege dintre figurile indezirabile – care trebuie înlăturate – unul sau câțiva șobolani, cărora li se vor da invariabilii 25 de ani de muncă silnică și vor fi expediați pe undeva, la Cercul Polar.

Vezi tu, măi băiete, aici în treaba asta găsesc eu singurul lucru fantastic pe care-l realizează conducătorii sovietici. Eșecul tuturor încercărilor lor, care costă de sute de ori mai mult decât dacă ar fi importat sau făcut cu mână de lucru și minte adusă din altă țară, falimentul ăsta permanent ei sunt în stare să-l prezinte ca succes și stare înfloritoare. Mai mult chiar, sunt în stare să creeze o atmosferă generală în care toți se prefac că-s convinși. Unii chiar cred sincer, deși în jur e numai ruină și-o lipsă de te apucă jalea!

Ei, tocmai asta admir aici. Neruşinarea asta generală cu care se mănâncă căcat! În unicitatea și măreția ei, este inatacabilă și de neuitat!...

Priveşte intoleranța pe care sub ochii tăi o îmbracă sub cele mai democrate forme, urmăreşte-le ipocrizia și continuul lor joc dublu în tot ce fac, fii foarte atent la neîncrederea maladivă pe care o au unul față de celălalt și consecințele logicii lor bazată pe temeri, și-ai să înțelegi repede eliminarea tuturor celor care sunt prea naivi și-și manifestă fie și numai veleitatea de a se opune!

Din cauza asta, după împărțirea Poloniei, Stalin a ucis, în 1940, cei 10.000 de ofițeri polonezi în pădurea din Katin dar a știut să arunce formal, și chiar să convingă pe neavizați că-i atrocitate germană. Exact ca neruşinarea de care-ți spuneam că-i singurul lucru demn de admirat la ei. Ei sunt noii „davai" ai omenirii, de care trebuie să te temi, chiar când îți aduc daruri. O, de-ar ști Cuba ce bucurie o așteaptă! Sau țările latino-americane! Arabia Unită a lui Nasser, Indonezia și toată nefericita Africă, de-ar putea înțelege câtă hidoşie stă sub mieroşenia teoriei... și-a ajutorului frățesc?!

M-ai văzut mai zilele trecute cu biblia aia groasă în mână și-mi reproşai că-mi pierd timpul cu prostii! Te-am lăsat în pace să crezi ce vrei, dar acum sunt dator să-ți spun, pentru că eşti tânăr și este păcat să te las să mori prost. Cartea aia aşa de groasă era

Tuhacevski, Prozes-Berichte. Şi pentru că mă interesa să urmăresc mărirea nerușinării de care-ți vorbeam, am citit cu răbdare mia aia de pagini. Se află în cartea asta un lux de amănunte, de fapte, date şi mărturii care justifică epurările lui Stalin între 1937-1938 şi valul de teroare prin care tiranul ăsta, urmărit de frică, şi-a trecut țara şi armata. Acest proces de care mă cutremur s-a sfârşit cu moartea lui Tuhacevski şi a circa 30-40.000 de ofițeri sovietici, la fel de nevinovați ca Tuhacevski, Jakir...

Crezi cumva că Timur-Lenk sau Ivan cel Groaznic au vărsat mai mult sânge ca umanistul Stalin?

Tuhacevski n-a fost decât o victimă a serviciului de contraspionaj german. Heydrich, şeful S.D.-ului nu este străin de asta. Nebunul din vârful piramidei, derutat prin informațiile false care i se furnizau de spionii sovietici fie înşelați, fie cumpărați de Heydrich şi oamenii lui, a dat ordin de suprimare. Javrele din jur, pentru a se menține, săltând în ritmul stăpânului, au pregătit documentele şi formele, au simulat procesul şi condamnarea oficială, după care a urmat baia de sânge, dorită de comandamentul german. Nucleul armatei sovietice era distrus de propriul ei generalisim. Decimarea, adică uciderea din zece în zece – pe care-o aplicau romanii şi Hanibal trupelor răzvrătite, erau totuşi mai puțin crude şi ceva mai repede decât ce-a făcut Stalin şi toți câți au fost alături de el şi n-au schițat nici un gest de opoziție. Ba poate s-au bucurat! Mă întreb astăzi, unde o fi fost atunci domnul Hruşciov? Dar domniile lor, Kosâghin şi Brejnev? Dar dacă erau mici şi neajutorați atunci, din care cer le-o fi venit, aşa deodată, puterea? Iar laşitatea, cum de s-o fi prefăcut în demnitate şi capacitate de răspundere, pentru sute de milioane de sovietici şi pentru pacea altor trei miliarde de suflete? Sunt unul din aceste trei miliarde şi am cel puțin tot atâta drept să întreb pe satrap, cât n-are el să-mi strice tihna sau să-mi ia capul. (O, ce mi l-ar mai lua de m-ar avea iarăşi în mână...).

Tot ce mi-a spus dr. Sauer, de unde le-o fi ştiut la vremea aceea, nu mă interesează, dar mi-a dat dovada bogăției lui de informații şi cumințeniei politice. L-am înțeles şi în problema colectivizărilor pe care spre uimirea coloniştilor şvabi şi a tuturor locuitorilor din Banatul românesc, tocmai el, respectabilul lor om de nădejde, le-o propunea fără să fi cerut-o rușii.

Am aflat şi eu, dar mai târziu, din documente sigure, autorizate (cum ar fi de pildă vestitul agent al lui Heydrich, Naujocks) toate amănuntele despre felul în care au izbutit să-l

determine pe Stalin şi ucigaşii lui să-şi extermine armata, mai ales cadrele ei de conducere, fără nici un pic de reţinere.

Totul se bazase pe simpla falsificare a semnăturii lui Tuhacevski pe un document din 1926, pe vremea când trata cu Abwehrul german problema instructorilor pentru aviaţia şi armata sovietică.

Pentru restabilirea memoriei lui Tuhacevski pe care Stalin, foarte grăbit l-a executat la numai câteva ore după sentinţă, chiar Naujocks, agent cinic şi sinistru, vorbeşte despre el ca despre un om de caracter. Format la vechea şcoală, Tuhacevski era binecunoscut ofiţerilor germani încă din 1926. I-au folosit numele tocmai pentru că se ştia că el se opune proiectelor lui Stalin, prin care se urmărea ascendenţa şi dominaţia partidului asupra întregii vieţi sociale, inclusiv asupra chestiunilor militare. Negocierile franco-anglo-ruse din 1937, care prinseseră Germania într-un cleşte politic neplăcut, au dus la ideea necesităţii slăbirii forţelor sovietice printr-o manevră subtilă, care să provoace înlăturarea lui Tuhacevski şi a anturajului său clarvăzător. Rapid şi fără scrupule s-au confecţionat documentele respective, cu semnătura lui Tuhacevski pe scrisori care dovedeau legătura lui cu serviciul secret german.

Apoi actele au fost vândute după îndelungată tocmeală şi pe un preţ extrem de piperat unui agent sovietic, care foarte fericit de ispravă le-a predat unde trebuia. Kremlinul, fără şovăială, înghiţi şopârla lui Heydrich. Şi şi-a evaporat armata... „Slavă lui Stalin!" Aşa scria pe toate zidurile, cu litere mari. Şi pe toate lozincile de la defilări. „Slavă lui Stalin!" Apoi s-a extins şi în toate ţările socialiste, până la Berlin, „Slavă lui Stalin!"

ACEST UNIVERS AL NOSTRU

Şi trăim totuşi în secolul XX. Zburăm spre lună. Ce posibilităţi uriaşe are gângania asta de om, dar cât de stupid rămâne, cât de josnic şi dezgustător.

Îmi revin în minte câteva din denunţările împotriva civilizaţiei moderne, culturii, artei şi ştiinţelor ei, care, protesta Jean Jacques Rousseau, profesând mitizarea vieţii primitive, nu

pot aduce omului noblețea și puritatea la care aspira. Mă întreb dacă acest permanent răzvrătit, trăind în vremurile noastre și-ar fi putut păstra seninătatea și academismul protestatar.

„Acest univers al nostru, zicea Rousseau, acest teatru de erori și de mizerii, contemplându-l, ne face să deplângem tristul destin al omului! Trăim în climatul și în secolul filozofiei și al rațiunii. Luminile tuturor științelor par a se reuni într-un singur tot, pentru a ne deschide ochii și a ne călăuzi în acest obscur labirint al vieții omenești. Cele mai mari genii ale tuturor timpurilor își reunesc efortul lor spre a ne instrui. Imense biblioteci sunt deschise publicului. O mulțime de colegii și universități ne oferă încă din copilărie experiența și meditația a patru mii de ani. Imortalitatea, gloria, bogăția și adesea onorurile sunt prețul celor mai demni în arta de a instrui și lumina pe oameni. Totul contribuie să perfecționeze înțelegerea noastră și să dăruiască fiecăruia tot ce poate să formeze și să cultive rațiunea. Dar am devenit prin aceasta mai buni sau mai înțelepți? Știm oare mai bine care este drumul și care va fi sfârșitul scurtei noastre treceri pe aici? Cu ce ne-am ales din toată această zadarnică știință, dacă nu cu gâlceavă, dușmănii, incertitudini și îndoieli?"

Cum ar fi descris oare bătrânul Jean Jacques vremurile de astăzi? Căci trebuie să știm că pe vremea acestui strămoș al beatnicilor și hippyilor protestatari împotriva civilizației care atentează la fericirea omului, și care a îndrăznit să asiste în sala Operei din Paris, la reprezentarea lucrării sale *Ghicitorul satului*, într-o ținută de primitiv, îmbrăcat ca un sihastru cu barbă și perucă nepieptănată teroarea absolutismului regal nu era chiar ceea ce spune istoria. De la revoluție nimeni nu mai purta cravată și pălărie, ele reprezentând burghezia. Numai cei din guvern și căței lor aveau dreptul, la recepții oficiale sau când plecau în delegații în Vest. Dreptul de a purta a fost dat neoficial la 1 mai 1954, cu ocazia paradei oamenilor muncii din Moscova, în fața Mausoleului lui Lenin și Stalin, unde reprezentanții guvernului aveau cravată și pălărie cu toții și nu ghimnastiorcă, haină închisă tip Stalin sau șapcă revoluționară.

Strămoșul beatnicilor protesta prin ținuta sa. Acum putea fi condamnat la 25 de ani pentru imoralitate sau deportat, ca mână de lucru.

Să nu uităm că la căderea ei, autentica cădere a Bastiliei, nu se aflau în fortăreață decât câțiva ostași de gardă, iar în incinta

ei doar un singur deținut, nobil scăpătat, căruia îi convenea să fie deținut închis. Lucrul acesta se profesa de la o vreme de către nobilimea scăpătată, pentru că în calitatea lui de încarcerat, primea o pensie viageră de la casa regală, care-i asigura o existență pe care el personal nu mai era în stare să și-o câștige. Și să nu uităm iarăși, că-n vremea acestui teribil absolutism în spatele căruia se aruncă toate zoaiele istoriei, au fost posibile isprăvile trubadurului din banda scoicarilor, borfași la drumul mare, François Villon, a fost posibilă existența ironicului Monsieur Voltaire, a cărui prietenie se străduiau s-o capete și regele și prinții bisericii. Cât despre mult-prigonitul și urmăritul Jean-Jacques Rousseau, documentele dovedesc că atât el – urmăritul – cât și comentatorii vieții sale intime zbuciumate – exagerează, dând o pondere mai mare decât era în realitate, greutăților și persecuțiilor sale. De fapt, în toate împrejurările mai grele, întotdeauna apăreau prieteni care-i acordau sprijin, găzduire și simpatie – chiar și în alte țări: Anglia, Germania, Italia. Ordinul de arestare emis împotriva lui de Parlamentul Parisului a fost mai mult formal, deoarece n-a fost pus în aplicare niciodată. Era mai mult un fel de sperietoare, pentru că agenții care aveau sarcina să-l aresteze, aveau grijă să sosească la locul respectiv, exact la 4-5 ore după dispariția inculpatului, în prealabil înștiințat. Adică „revoluția se face cu permis cerut la

Foto: din ziarul *Izvestia* 4 mai 1955.

„Ziua Burgheză"

... de azi se poate purta pălărie și cravată în Uniunea Sovietică... începe o nouă cultură revoluționară...

poliție", cum ar zice Caragiale.

Poate fi comparată oare doctrina absolutistă a Ludovicilor francezi cu democratismul umanitar pe care l-au simțit Troțki, Kirov, Tuhacevski și cei 30-40.000 cu care-au împărțit soarta, pe care mai târziu au simțit-o și Gheorghi Dimitrov, Nagy sau Dubcek?

Ce ne-ar putea spune despre acest umanism și frățietate Iosip Broz Tito? O, dacă și-ar scrie memoriile acest vulpoi politic! Și dacă fiecare dintre conducătorii chemați la ordine în conferințele Kremlinului ar avea atâta onestitate să-și mărturisească umilințele cu care a plătit „cinstea" de a fi la rândul lui un mic satrap, ce frumusețe ar mai ieși la Nürnberg! Cât ar mai avea Johny Woods de lucru. Fie și post-mortem!

Și acum, haide să nu mai vorbim nici despre Voltaire nici despre Rousseau, pentru că aici și acum în plin umanism, capul și dârzenia lor n-ar fi plătit cu nimic mai mult decât a oricărui Ivan din cele două sute de milioane vii sau morți pe undeva pe Golgota întinsă a Sahalinului, prin Fortăreața Petru și Pavel, prin Novaia Zemlia, sau înfometați... Acești înfometați până la distrofie – defilând în zumzetul fanfarei prin fața tribunelor pline cu delegați străini ca Togliatti, Torez, Barbusse, Marcel, Cahin & comp. Plus redacțiile și oficiile de propagandă din lumea întreagă cu pancarde roșii având înscris cu litere mari: „Slavă lui Stalin!, înțeleptul apărător al libertății popoarelor și demnității umane!" Puține sunt butoaiele care mai pot rămâne butoaie după ce le plesnesc cercurile!

Am citit multe articole, semnate de nume oneste, cu destulă reputație, și cu multă experiență, cărora nu li se mai poate adăuga nimic. Și-am văzut acești oameni prostindu-se sau umilindu-și în mod dezgustător personalitatea prin afirmări textuale: „Am avut cinstea să stau la aceeași masă și să prânzesc numai la câțiva pași de Stalin".

Sau: „Lumina vine de la Răsărit"! O broșură a rușinii!

Sau: „Pe vremuri prinșilor de război, asiro-caldeenii și alții ca ei, le tăiau nasul, urechile și erau în fel și chipuri schingiuiți sau purtați în robie aspră. Astăzi, Marea și Luminoasa Uniune a Sovietelor, nu numai că ni i-a dat sănătoși și teferi înapoi, dar le-a dat arme și învățătură nouă și i-a întors spre dușmanul cel adevărat, care ne-a impus Dictatul de la Viena, iar nouă, celor care ridicasem armele împotriva unui popor pașnic, rânduitor de viață

superioară în chip mărinimos, ne-a şters cu buretele datoriile"...

Deşi aceste trei capete venerabile pot fi uşor de recunoscut, mi-e tare greu să le scriu numele. Am supt lumină de la ei, şi nu pot să-mi închipui ce forţe i-au împins să-şi ruşineze numele semnând adevăruri greu de iertat. Ei erau făclie pentru toţi neinformaţii şi neştiutorii neamului lor, dar au căzut primii!

Amar mi-e sufletul! Cum şi-au îngăduit să se întunece la minte, când ştiau că vor lumina cu atât mai vârtos cu cât vor suporta mai mult, vor tăcea, li se va lua libertatea sau li se va tăia capul!

Ştiu că-s grele furtunile pe capul vârfului de munte, dar omul pentru asta este pisc, să le întâmpine! Iar când zeii mari şi mici n-aruncă focul şi lava măruntaielor păstrate pentru timpuri tulburi, destinul omenirii pare mai crud şi mai bicisnic. Poate de aceea e atâta vraişte, orbecăială şi dezorientare în lume. Sfrijiţii ăştia de existenţialişti şi toţi impotenţii spiritului, care-şi plâng neliniştile şi dezlânează omenirea, au înţeles ceva dar fug, fug laş din faţa rezolvării. Nu vor nici joc, nici luptă, nici moarte. Vor ceea ce s-a rezolvat de mult. Plâng şi se tânguie, dar nu pun repede mâna pe cheia dezlegării s-o ducă la tâmplă. Oare ai pentru ce trăi, dacă n-ai nimic sfânt pentru care să mori sau pentru care să suferi, să cazi, să te ridici, să te opui, să te alături, să lupţi?!...

Priveşte la alergările de curse, la o partidă de fotbal, la o simplă demonstraţie artistică pe gheaţă sau la graţiozitatea mişcărilor unui gimnast la sol şi aparate, priveşte la cea mai abjectă partidă de pocker dintre trişori sau la jocul de şotron cu pătrăţele trase cu creta pe trotuar pe puştiul de 3-4 ani, şi-ai să înţelegi că toate au o durată cu pregătirea, începutul şi desfăşurarea lor tot mai palpitantă, cu momentele de vârf şi deznodământul lor bun sau rău. Câştigi sau pierzi, dar dacă pierzi, câştigi experienţă pentru întrecerea sau demonstraţia de mâine, când poate vei fi învingător. Tot parcursul este numai încordare şi voinţa de a ajunge la capăt. Sau poate c-ai ajuns, fie la convingerea ştiinţifică a unităţii materiale a lumii, fie la simpla şi naiva constatare a lui Xenofon din Colofon, că între apa de ploaie, pământ, iarbă, bobul sau fructele pe care le mănânci şi între tine, care la rândul tău trebuie să mori şi să putrezeşti pentru a te face pământ şi iarbă, încerci, bazat pe această presupunere, să faci aur din lapte acru sau prăjituri din beţe de chibrituri. Este

acelaşi lucru. O încordare, o curiozitate de a şti, de-a face, de-a putea. Jocuri. Jocuri pentru toate vârstele. Jocuri de tot felul, în care apar şi se întrec noi elemente, noi condiţii, noi raporturi, reale sau imaginare în domenii tot mai variate...

În hora lor se prind toţi. Teluricii îşi au jocul lor, lunaticii şi eroii durerilor metafizice, un altul; ursuzii şi plictisiţii de prea bine şi-l născocesc pe-al lor. Fiecare după firea şi apucăturile lui. Dar câte jocuri nu sunt! De la matematica feeriei ansamblelor, alchimie, istorie, biologie, psihologie, necrologie, astronomie, filozofie... până la neuitatul baba-oarba: jocul celui mai simbolic pas al omenirii spre cunoaştere, în care copilul naiv şi ştrengăreşte îşi închide şi deschide ochii astupându-i cu mâna, descoperind şi confirmându-şi prin bau-baul lui existenţa proprie şi a celor din jur, lucru la care a ajuns gândirea greacă de-abia în piscul ei, după secole de frământare şi bâlbâială. Jucându-se fără să ştie că se joacă, fixase vieţii coordonatele rectangulare ale bau-baului naiv. Deosebirea de esenţă, în fond este tot un joc. Pruncul din leagăn ştie că se joacă, iar când, mai târziu, va vorbi şi va spune „hai să ne jucăm!", el ne crede în jocul lui, are certitudinea fiecărei descoperiri şi le ia în serios. Stricându-i jocul sau nerespectându-i regula, făcând cu pricea şi călcând necinstit linia trasă cu creta, se supără, plânge, se bate sau îşi ia jucăriile şi pleacă.

Noi toţi, dictatori sau simpli Ivani, spre deosebire de copil, nu ştim că ne jucăm de-a baba-oarba. Suntem prea gravi să-i zicem joacă. Dar nici nu credem într-atât încât să ne batem cu aceeaşi gravitate cu care ne închipuim că asudăm pentru susţinerea jocului nostru, al coordonatelor pe care ne cocoşăm să le absolutizăm.

Aşa cum mi-au făcut cele trei capete respectabile, al căror nume mi-a fost atât de greu să le scriu... Îmbucătura din mărul pomului oprit al cunoştinţei i-a făcut să nu se mai poarte cum le-a fost portul şi nici să grăiască cum le-a fost vorba! Aşa cum făceau în pruncie! Nonconformitatea cu el însuşi, duplicitatea în toate nu poate duce decât la marasmul existenţialist şi desfigurarea morală a omului matur agravată de la caz la caz...

JOCUL

Jocul este necesar vieții și născut o dată cu ea. N-avem ochi și minte să-l vedem și să-l pricepem, dar el există pe toate nivelele biologice în cele mai diverse și specifice forme, de la gâze până la omul care în joaca lui a spart cărămida de temelie a lumii – atomul – și zboară în lună, dar fără să creadă că se joacă și nici în joaca lui serioasă și gravă.

Tot ce-a făcut omul din jocul născut o dată cu viața, au fost doar adaosuri tot mai complicate și rafinate care să corespundă propriei sale sofisticări. Și nonconformitatea vieții l-a dus la duplicitatea conștient urmărită, întâi a jocului, apoi a lui. Dintr-una într-alta, a crescut ca un munte de zăpadă până a ajuns din jocul nevinovat al mielului, la avalanșa care l-a zdrobit pe Tuhacevski și alți Tuhacevski ai istoriei.

Oamenii uită că de milenii și de milenii, toate conglomeratele astea complicate, misterioase, dotate cu gândire și vorbire s-au frământat să-și descopere originea și cauzele apariției lor. Uită însemnările lăsate de predecesori din care rezultă neputința înțelegerii rostirilor metafizice ale fiecăruia în parte.

Oricât de ascuțite au fost mințile care au încercat n-au putut depăși acest cadru. În interiorul lui însă toate sunt inteligibile!

Că facem coadă la măcelărie, că dăm faliment sau că avem Mercedes ori un batjocorit de Trabant, asta este pe măsura onestității omenești. Dar posibilitatea unei armonizări va fi când toți vom înțelege că jocul din limitele acestui cadru trebuie să fie cinstit copilărește. Durerile acestea de ordin teluric sunt vindecabile și pe măsura oamenilor, dacă vor înțelege lipsa de rost a trișării, a dorinței de-a place sau de a fi prima vioară peste alte trei milioane de viori, chiar dacă sunt din lemn mai prost și mai puțin ingenios construite...

Neliniștea existențialistă sau îmburicarea lăudăroasă a atotștiutoarei dialectice, dincolo de cadrul pe care milenii de constatare experimentală și teoretică a înțelepților l-a precizat este o batere de apă în piuă, care vrea să sperie sau cel mult să impresioneze.

Jocurile din cadrul hărăzit oamenilor sunt diverse și nenumărate. S-au creat adevărate industrii și burse de speculă. Este un joc al jocurilor, ca o cântare a cântărilor. O profesie a jocurilor. Jocurile și alegerea, varietatea lor, nu sunt deloc

întâmplătoare, ci-l definesc pe fiecare, în tot ce are mai intim el, ambianța, timpul și locul în care se petrece.

Și-mi vine în minte un joc. Cel mai ciudat și sinistru joc pe care l-am auzit. Dar care nu cred c-ar fi cu putință să se fi putut petrece într-altă parte decât numai acolo unde împrejurările de viață, la fel de stranii, l-ar mai putea tolera.

Știind jocul, se poate conclude cine erau cei care-l jucau și-n ce anume atmosferă, pentru că fiecare se prinde doar în hora care-i convine și-n haina care-l îmbracă mai arătos.

Exista cândva, în acel loc un vestit Club, denumit al Tigrului, care oferea ultimul sortiment de recreație și destindere. Deși multă vreme tolerat oficial, când s-au iscat mai multe scandaluri a fost interzis oficial. Continua însă să existe clandestin, cam la fel cum existau băuturile în timpul prohibiției în America. După beții îndelungate, spre zori, membrii clubului se duceau la sediul amenajat într-un șopron de scânduri, unde începea obligatoriu, prin statut în regulă, jocul. Un joc cu totul special: „Jocul Tigrului". Totul se petrecea la lumina unei lumânări. Toată lumea trăgea la sorți, erau două bilete de culoare diferită, care indicau partenerii din seara respectivă: unul era tigrul și i se dădea de către președinte un clopoțel, iar celălalt era vânătorul și căpăta un anumit număr de cartușe cu gloanțe veritabile. Arena era lăsată liberă, iar ceilalți se cățărau pe niște podele suspendate și grinzi ieșind din consolă mai sus de jumătatea înălțimii peretelui. Toți erau beți și cu sticle de băuturi tari în mână, ciocnind și făcând haz general. Ordinea o dată stabilită, președintele stingea lumânarea și începea vânătoarea în clipa când suna clopoțelul tigrului. Cel cu pistolul trebuia să tragă în întuneric, în direcția în care i se părea că aude clopoțelul, iar tigrul sau se culca sau se ascundea sau făcea diverse alte mișcări prin care își schimba imediat direcția și distanța și iar suna.

Prescripțiile regulamentului erau precise asupra tuturor modalităților pe care le putea folosi tigrul, pentru a-l înșela pe vânător, precum și obligațiile vânătorului în privința minimului de sunări de clopoțel la care era obligat să tragă, inclusiv sancțiunile împotriva călcărilor regulamentului stabilit. Focul o dată tras, dar fără lovirea țintei, ducea la schimbarea rolurilor și jocul se continua până când unul era mort sau rănit, sau după un număr stabilit de reprize. Așa cerea statutul clubului.

Un alt joc mai puțin spectaculos, dar la care se renunțase pentru „Jocul Tigrului", fusese „Ghici unde-i fericirea?", care

consta din încărcarea unui singur cartuş, fără ca individul căruia-i venea rândul să tragă să ştie în care poziţie se afla. Ordinea tragerii se făcea tot prin tras la sorţi. Era prea plat şi direct şi nu putea să ofere niciodată surpriza căderii dintre nenorociţii de pe margine.

Distracţiile acestea foarte la preţ, fără prea multe comentarii, ne-au fost relatate de fostul ministru şi preşedinte al Comitetului Revoluţionar din Siberia, Ferdinand Ossendovski. Se practica de ofiţerii ruşi din garnizoana Vladivostok, a căror viaţă consta din beţii homerice prelungite până la nebunie colectivă. Prinşi de tristeţi metafizice şi melancolii subite, provocate de monotonia izolării, vestitul Club al Tigrului, simbol al vieţii anormale, era singura modalitate de a-şi umple golul interior şi repulsia fizică faţă de orice activitate...

Dar dacă acesta era jocul şi atmosfera în care conducerea pe treptele de mijloc se complăcea şi dacă generalii se întreceau în banditisme, furând – după documentele vremii, – trenuri întregi de furnituri şi aprovizionări civile şi militare, iar curtea ţarilor zăcea înconjurată numai de intriganţi şi şurubari, cine mai putea să joace rolul de salvator providenţial pe care îl aşteptau Ivanii, gâtuiţi din toate părţile? Ei ce joc aveau prin crâmpeiul lor de viaţă, dintre leagăn şi moarte?

Ne-o spune generalul francez, J. Ronquerol, şeful misiunii, în volumul *Aventura Amiralului Kolceak*, cu subtitlul *Războiul dintre roşii şi albi*, tipărită în 1939 la Paris, în care îşi comunica raportul din care reiese clar obiectivitatea militarului: „Avec la mefiance des généraux à l'égard des politiciens".

„Spuneau siberienii – zice generalul – ce ne lipseşte este un om ferm, cinstit şi bun. Sunt multe lucruri bune în Siberia, dar îi lipsesc cele mai importante: ordinea şi justiţia. Dreptatea. Trebuie o mână de fier, o mână providenţială pentru reformarea obiceiurilor şi recâştigarea încrederii generale. Ceea ce nimeni n-a putut asigura, nici garanta! Nici ţarul, nici Kolceak, nici Semenov, nici Skipetrov. Fiecare îl prezenta pe celălalt ca demagog, deşi la rândul lui promitea fără să respecte.

Puterile străine, prin expectativa şi piedicile care şi le puneau reciproc, au produs numai confuzie şi dezorientare.

Başchirii, locuitori ai Uralului central şi meridional, nu sunt ruşi nici după rasă, nici după moravuri, nici după limbă şi nici după aspiraţii naţionale. Oprimaţi de secole, au cucerit o oarecare autonomie în 1917 o dată cu revoluţia, dar erau priviţi

şi de ruşi cu dispreţ şi ostilitate, ceea ce îi revolta. De ruşii albi fuseseră învinuiţi de eşecul grav de la Orenburg. Dar defecţiunile nu erau de fapt ale trupelor, ci ale comandanţilor improvizaţi, care n-aveau nici tehnică, nici conştiinţă. Asta-i cauza prăbuşirii. Hatmanul Dutov se pricepea la manevre politice, nu militare; iar şeful lui de Stat Major nu ştia nici măcar aproximativ efectivele şi unde erau plasate. Toţi erau mânaţi de ambiţie, glorie, arivism şi bani.

În afară de asta era greu să conducă trupe care nu aveau nici o încredere şi nici un chef de luptă. Cam acelaşi lucru era şi la roşii, dar duritatea disciplinei lor le dădea un avantaj.

Valoarea combativă a ambilor beligeranţi era mediocră şi o singură divizie apuseană ar fi înfrânt ambele formaţii – roşii şi albe – întrunite, afirmau toţi experţii militari şi străini care au fost la faţa locului. Pierderile au fost foarte mari din cauza gerului şi a lipsei de haine. Trenuri întregi de îmbrăcăminte furate şi neajunse la destinaţie. Pierderile de gloanţe au fost minime.

În 1919, în realitate nu mai exista front. Cehii n-au făcut decât să asigure transsiberianul, pentru că nu existau alte trupe mai demne de încredere care să asigure acest serviciu vital al armatei şi guvernului. Totuşi ambiţiile şi intrigile se agitau mai tare ca de obicei. Albii, înşelaţi de Anglia şi S.U.A. s-au repezit spre ajutorul nipon, iar cabalele schimbau oamenii capabili sau nechemaţi. Inerţia, atât de scumpă caracterului rus, era promovată de ordinele contradictorii ale comandanţilor, care niciodată nu se puneau de acord. Kolceak dădea ordine peste capul şefului de Stat Major, care la rândul lui le contramanda pe ale amiralului. Peste ale lui se mai suprapune alte patru feluri de dispoziţii de la alţi patru generali adjutanţi care se aflau la Omsk. Omskul era plin de ofiţeri, cu ocupaţie şi fără ocupaţie. Obişnuiţi să trăiască din intrigă, ruşii de pretutindeni şi din jurul lui Kolkeac, sub masca datoriei, îşi făceau interesele personale. Revoltele din cadrul armatei sporeau pe măsura lipsurilor şi eşecului. Un maior şi-a împuşcat colonelul şi şi-a revoltat trupa, fugind la roşii.

Revoltele ucrainenilor şi cazacilor brutali şi hoţi care uitaseră de existenţa roşilor, au mărit spărturile. Creşte numărul automutilărilor. Începe arbitrariul. Bandele de cazaci deveneau adevăraţi stăpâni ai teritoriilor întinse pe care le jefuiau fără nici un scrupul.

Kolceak trăia într-o sărbătoare permanentă în trenul lui cu care fugea spre răsărit, urmat de alte trenuri personale, dintre care unul cu aur, de care era întotdeauna foarte îngrijorat. În spatele lui, 200 de alte trenuri cu provizii pe care n-avea cine să le mai apere şi să le dirijeze, în faţa întâietăţii trenurilor lui, au căzut în mâna roşilor. Un alt om din apropierea lui a dispărut cu 4 milioane de ruble. La rândul lui alt general, Diterichs, avea în trenul personal o huidumă în grad de căpitan care ştia să facă să dispară pe cel care i-l indica şeful.

Asprimea şi necinstea aparatului administrativ al lui Kolceak îi ridicaseră întreaga Siberie împotrivă, iar populaţia, setoasă de dreptate, îi aştepta pe roşii ca pe adevăraţii salvatori. În ce priveşte războiul, era un război ciudat. Zeci de zile treceau fără să se tragă un singur glonţ de armă şi cu un front întins pe care îşi înfigeau fiecare urmele: steguleţe albe sau roşii. Sovieticii au apărut uneori localnicilor mai umani decât partida ordinii.

Vechi obicei rusesc şi asiatic: dezertările şi trădările de partea celui mai puternic se ţin lanţ, iar Kolceak, Semenov şi banditul lor comun Skipetrov, comandant al trupelor de ordine, au un singur consemn de stat: spânzuraţi, spânzuraţi, spânzuraţi! Semenov devine de-a dreptul odios, înecându-şi prizonierii în lacul Baical...

În esenţă este greu să găseşti motive să-i susţii pe unii sau pe alţii, pentru motive de umanitate. Toţi sunt deopotrivă de violenţi şi folosesc aceleaşi metode sângeroase. Şi roşii şi albii. Pentru a se pune capăt era o singură cale. Să ia puterile străine puterea. Dar acest lucru s-ar putut face numai până în 1918. S-ar fi putut pune în mod categoric ordine în Rusia, dar trebuia acţionat ferm şi cu înţelegere între puteri, nu cu intrigă. După sfârşitul lui 1919, era deja prea târziu. Chiar dacă toate puterile europene ar mai fi voit, nu s-ar mai fi putut. Legarea de interese particulare era prea mare pentru a se mai putea înţelege asupra măsurilor. Dacă cehii ar fi făcut imprudenţa să intre în acest viespar, nimeni n-ar mai fi putut să iasă de acolo. Nu trebuie uitat că ne aflăm în ţara în care exista un obicei de la care era greu să se abată. Nici chiar un prinţ de talia Marelui Duce Nicolae, care datorită comandamentului deţinut în gradul de Generalisim al campaniei 1877-78 contra turcilor strânsese avere considerabilă. Acest lucru era explicat de aghiotantul său fără de nici o jenă, în modul cel mai natural posibil: „Ştiţi,

averea nu-i din salariul său prea mare, ci pentru că lua un comision asupra furniturilor armatei!"...

În ce privește vina, ea nu revine numai Angliei, Americii și Japoniei, ci și Germaniei care avea în guvernul Kolceak și pe lângă Japonia, agenți foarte influenți. Aceștia și-au aruncat în joc toate forțele pentru a mări dificultățile oricărui gen de intervenire, fără ca măcar să aibă forța militară cu care să-și impună o influență din care ar fi avut de câștigat vreun avantaj politic sau economic!...

Este de-ajuns să mai adăugăm un element nou, pentru a ne face o imagine și mai completă asupra atmosferei generale, care va forma fundalul întunecat al trecerii, fără de pașaport prin țara asta imensă.

Este vorba de cea mai de jos speță de oameni și de tirajul jocului lor degradant, informatorii, codoșii, care fac întotdeauna jocul celui de care se tem sau care plătește. Oamenii cei mai de nimic, pe ale căror proaste servicii se bazează orice regim politic și de teroare, dar care sunt gata să-și schimbe stăpânul de a cărui prețuire știe că nu se bucură. Este poate singurul joc care se ridică împotriva vieții și pe care animalele nu-l cunosc. Pe de-a-ntregul este o născocire a omului politic. Sunt oameni folosiți și plătiți sub cele mai diverse forme de către oficialitate, pentru împilarea sau reprimarea celor care au îndrăznit să-și reclame drepturile încălcate.

Prefăcându-se că lucrează cu noi, trădătorul era în relații cu poliția secretă. Uneori provocau ei discordia și datorită sarcinii de provocator izbuteau să ajungă la conducerea fracțiunii și să dea guvernului justificarea intervenției armate. Dar acest gen de ticăloșii bizantine au caracterizat de-a lungul secolelor politica externă și internă a U.R.S.S.-ului.

Bande dezlănțuite, drojdia societății, evadații cei mai înrăiți, bețivii notorii și fără de nici un căpătâi au fost aruncați asupra tuturora. Am asistat la o anarhie condusă de cei mai feroci și cei mai imorali dintre oameni, dar cu care se propovăduia întocmirea unei orânduiri drepte!...

Pentru realizarea scopurilor lor politice, Lenin și Trotki au dat puterea în mâinile unor criminali. Toți sangvinarii își zgândăriseră pofta de sânge! Bestia trezită îi cerea! Sub masca socialismului și dreptății se adunaseră toți exaltații și lepădăturile. Paralizau orice fel de acțiune frustă, dând-o peste cap. Ceva inimaginabil s-a petrecut când revoluția a slobozit

pușcăriile. Ce sete de răzbunare în masă pervertită de teroarea țaristă și ce beție de sânge a provocat prilejul de răzbunare care i se oferea de revoluție. Spre exemplu deținutul descris de Cehov, din iadul de la Sahalin!

Blândul și ironicul medic din Taganroj, orașul din cornul Azovului, unde specialiștii germani, cam prin 1926, au construit gigantul Azovstalului în beneficiul noului stat sovietic, ne dă amănunte prețioase pentru a le expune cu acest prilej, în vederea unei mai bune înțelegeri a tuturor faptelor:

„De trei ori pe an, plecând din Odessa, vapoarele de cursă lungă purtau în pântecul lor lanțuri de ocnași pentru insula blestemată, Sahalin. Legați câte 4-5 și închiși în celule de fier, însoțiți de cele mai brute exemplare din armată, mereu cu pușca încărcată, acești nefericiți, trecând peste tropice și ecuator de câte două ori, într-o mizerie și murdărie greu de închipuit, ajungeau în Pacific. Câte sute de morți aruncați peste bord! Acest sfârșit privit ca tot ce era mai de dorit din punct de vedere al guvernului. Îl scutea de cheltuieli și de neplăceri viitoare. Bolnavi și înlănțuiți, obosiți de drum, dacă întâmplător cădeau din barcă în timpul descărcării și-i înghițeau valurile, la dracu! Nu era nici o pagubă. Nimeni nu intervenea și nimeni nu lua vreo măsură să se amenajeze un port.

Volume, scrie Cehov, s-ar putea tipări numai despre nepăsarea administrației penitenciarelor, sau despre moartea sutelor de înlănțuiți sub prăbușirea galeriilor din mină. Condițiile de muncă forțată erau groaznice. Climatul deprimant. Setea de libertate și nebunia disperării duceau la evadări îndrăznețe și la revolte care se sfârșeau tot cu moartea. Liniștitoarea moarte!“

Aș adăuga aici că noi nici nu eram criminali, ci prizonieri de război și deportați politici. Dar tratamentul sovietic nu va fi cu nimic deosebit de cel pe care strămoșii lor, țarii, li-l transmiseseră ca pe un bun de mare preț și de care nici ei nu se lepădaseră. Ceea ce presupune că „năravul din fire, nu are lecuire“. Lucru pe care se străduiește prin firul lui roșu, să-l demonstreze mozaicul voit haotic al acestui intermezzo baltic.

„Trupele erau selectate – continua Cehov – din cei mai răi și recalcitranți ostași din Rusia și Siberia. Noi aveam numai mongoli, «selectați» în glumă zis; adevărate batalioane de criminali, ele însile pedepsite și cu un regim foarte dur, care aveau tot interesul să se întreacă în grozăvii pentru a binemerita recompensa și bunăvoința superiorilor, ei înșiși, în dizgrație.

Pentru a putea scăpa de acolo, se întreceau în severitate şi cruzime nemiloasă faţă de deţinuţi. Celui răsculat sau evadat i se aplicau pedepse inimaginabile, chiar de către ostaşul din gardă, care fusese la rândul lui pedepsit pentru neatenţie. După biciuire, pedeapsă curentă, dacă apuca să mai trăiască, regimul devenea mai aspru. De obicei biciuirea însemna ultima pedeapsă din viaţa lui Ivan, chiar dacă era iobag pe moşia nobililor.

În ce priveşte călăii biciuitori, erau o castă specială, cea mai urâtă şi disprețuită! Din ea făceau parte cei mai răi şi înfiorători deţinuţi. Aveau de altfel regim special şi trăiau izolaţi, pentru că altfel ar fi fost ucişi. Tot ei aplicau pedepsele corporale şi soldaţilor şi chiar funcţionarilor, peste care cădea bucuria biciuirii. Pentru această muncă li se acordau prime şi reduceri de pedeapsă, dar după eliberare nu puteau fi decât coloni în preajma puşcăriei sau minei (în secolul XX domiciliu forţat în aceleaşi condiţii). Preferau totuşi să rămână în interiorul puşcăriei, decât să fie coloni. Erau siguri că vendeta puşcăriaşilor, consfinţită prin tradiţie cu jurământ secret, nu-i va uita. Într-un sfert de veac, doar un singur biciuitor a avut curajul să înfrunte tradiţia şi să iasă în afara puşcăriei, bucurându-se de dreptul de colon.

Dar meseria avea şi riscuri: dacă după 15 lovituri nu ţâşnea sângele, biciuitorul era supus la rândul lui biciuirii, în care se alegea drept călău supravieţuitorul vreuneia dintre biciuirile lui. Ce diabolică imaginaţie! Cota de lovituri pornea de la 50 şi ajungea până la 300 de lovituri, cu fir elastic de salcie fiert în apă de mare. Dar pedeapsa maximă era dată în două reprize, după ce se făcea vindecarea primei serii dacă cumva pacientul leşina. După o astfel de biciuire, din cauza sfâşieturilor de nuia şi a durerilor, condamnatul murea.

Aici în Sahalin, îşi sfârşea Cehov volumul, într-o pledoarie caldă pentru umanism. Dar mintea omului născocise tot ce putea fi mai morbid: lanţuri de 15 kg"...

Toţi aceşti deţinuţi, despre care vorbea Cehov, fiind transferaţi în anul 1905 pe continent, de teama japonezilor, au izbutit să evadeze în timpul primului război mondial şi s-au constituit în bande prin mlaştinile şi pădurile Lenei şi Amurului. Cu ele a avut de-a face şi Jan Welzel, viitorul rege al triburilor de eschimoşi. Luptele localnicilor şi mai ales ale cazacilor cu aceste bande au durat până când guvernul lui Kerenski le-a acordat o amnistie şi s-au stabilit prin diferite oraşe. Revoluţia

însă a apelat la ei, așa cum am amintit, și le-a dat mână liberă în lupta pentru restaurarea orânduirii noilor țari și-a slugilor mici și mari, care-i chinuiseră. Jumătate fiare și jumătate om, foștii deportați din Sahalin au devenit cei mai fideli executori ai dispozițiilor noilor țari. Înscăunați ca șefi de tribunale, șefi de comisii de anchetă și organele C.K., au avut ocazia să plătească din plin fostelor oficialități țariste. Și au plătit cu vârf și îndesat pentru noua orânduire. Jurământ de-ar fi pus și n-ar fi revenit exact la aceeași politică a ohranei țariste.

Încurajând cruzimile și excesele omului bestie, sovieticii nu se deosebesc cu nimic de tot ce-a fost până la ei. Firul roșu de la Timurlenk continuă, dar urmărit mai asiduu și cu tehnică bazată pe rafinament psihologic-științific. Singura deosebire e că pedepsiții nu mai sunt tâlhari la drumul mare și criminali, ci mica burghezie cu negustori și negustorași, intelectualitatea, profesori, scriitori și artiști care nu voiau să cânte pe struna cea nouă. Cu nobilimea o sfârșiseră repede, câtă nu apucase să fugă în toate vânturile lumii. Toți care credeau că merge ca sub vechii țari și încercau să spună o vorbă, fie chiar în glumă, la adresa unei simple măsuri sau să se opună ultimului vistavoi al noilor țari, erau dați pe mâna poporului evadat din Sahalin. Și foștii biciuiți știau să biciuiască de-o sută de ori mai bine. Asta a făcut Marea Revoluție din octombrie și victorioasa Uniune Sovietică, de atunci și până-n ziua de azi când scriu rândurile de față. Vorbind fără nici o patimă, asta a reușit să facă Uniunea Sovietică!... Stupid! Încă un vis al omenirii care s-a dus pe gârlă... Altul la rând!

Dar crima asta își va găsi și ea răzbunarea și judecata?!...

CE FERICIRE SĂ FII TÂNĂR

Ce fericire să fii tânăr așa cum eram eu și să ai norocul ca-n vremuri de tristă deznădejde ca acelea în care m-au purtat împrejurările, să întâlnești și oameni! Oameni ursiți de viață să sufere dar al căror suflet de cremene să-ți aprindă bruma de vreascuri peste care tot ei, cu înțelegere și multă căldură, să-ți aducă tot ce au mai bun în ei: cunoștințe, dârzenie, corectitudine, îndrăzneală, căldura dragostei lor, chiar când faci prostii! Am

avut norocul ăsta, să-mi iasă în cale numai oameni aleşi, chiar dacă se numea Piotr Ivanovici. Indiferent de neamul şi limba lor, oamenii ăştia se recunosc unii pe alţii, se ghicesc şi strecurându-se printre zecile de mii de zdrenţuiţi şi căzături, se apropie unii de alţii şi se opun pe mutește răului, ferindu-i şi pe alţii. Mai ales pe cei tineri.

Au ceva deosebit. O anumită privire, un fel deosebit de a reacţiona, o rezervă uneori. Alte dăţi un anumit fel de îndrăzneală dar întotdeauna înscrişi perfect în cadrul evenimentului. Câteodată indiferenţa lor este atât de ostentativă încât îţi spune mai mult decât violenţa să le fii aproape. Au nevoie să mângâie, să răsfeţe, să dojenească. Dar niciodată cu răutate! Ciudaţi sunt oamenii mari şi cu suflet bogat! De ce-or fi având nevoie de copii? Am observat până şi la cei ticăloşiţi treaba asta. Dar nu la toţi.

Bruma de carte pe care-o învăţasem avusese destul timp să se şteargă. Adevărata mea şcoală mi-am făcut-o în război şi-i tot ce-a urmat după pierderea lui, începând cu rănirea şi spitalul. Apoi întâmplările, unele mai neaşteptate ca altele şi oamenii ieşiţi în cale mi-au fost profesori mai buni decât mi-ar fi ales tata şi i-ar fi plătit cu bani grei. Cunoştinţele intrau şi se lipeau de mine, cum nu mi se întâmpla la şcoală. Dar mai presus de cunoştinţele pe care mi le transmiteau cald şi direct, toţi Socraţii mei din agora Cercului Polar m-au învăţat, arătându-mi prin atitudinea lor, să fiu om şi cum să mă port. Apoi pentru că eram prea nebun şi înrăit de puşcăriile de până aici, unde învăţasem de la alţi dascăli să dau cu cuţitul, m-au învăţat să mă înfrânez şi să-l folosesc rar şi dacă se poate deloc. Dar e bine să-l păstrez, deşi nu întotdeauna şi nu toate lucrurile le rezolva bruta. „Est modus in rebus", îmi spunea dr. Rubinstein, de la care am învăţat că maximum de satisfacţie pentru un om nu poate fi atins decât dacă ajungi să fii măcar atât de util semenilor tăi, cât este closetul pe care – „după cum ai văzut şi tu, zicea el, îl curăţ la fel de conştiincios cum altă dată studiam, experimentam şi vindecam oameni. Fără să-mi fie silă şi fără să mă simt umilit. Dimpotrivă, prostia celor care cred că prin asta m-au umilit, pe mine mă înalţă şi despre partea asta mă simt la fel de împăcat ca pe vremea când simţeam de la o zi la alta cum muribundul de ieri se înzdrăveneşte şi devine om gata să dărâme stâncile. Altele mă afectează şi mă fac să-mi fie ruşine, acum când coborât din pom şi ridicat la verticală, îmi zic om!!!"

Şi iată că după atâta ocol şi atâtea întâlniri cu oameni ce

povestesc pagini de istorie strict autentice, dureroasa literatură de epocă, reprimări, revoluție și uneori un pic de filozofie amară, sărind de la un capăt la altul al lumii, de la Rurik și strămoșii lui vikingi, la mortul scos din Kremlin și succesorii lui, am ajuns din nou la stoicul Rubinstein și o dată cu asta, parese spre sfârșitul intermezzo-ului baltic.

Oamenii care mi-au ieșit în cale m-au purtat capricios printr-un șotron în care toate jocurile, deși aveau legi, nu slujeau nimănui și nici unul nu ducea spre undeva. Iar dacă ducea cumva, la capătul jocului respectiv nu se mai afla nimic. Nici satisfacția performanței!... O chinuitoare râșnire în gol, de-a lungul și de-a latul vieții și istoriei, monotonă, obositoare și dezlânată, din care nu se poate ieși decât prin orgia alcoolului și violenței, ca în jocurile de la Clubul Tigrului...

Incapabili de acțiune pentru împlinirea jocurilor mici sau de un efort spontan pentru înfrângerea piedicilor imediate, toți visează metafizic la „mâine", la „dacă", la misteriosul „dincolo de moarte", la tot ce depășește cadrul uman. Iar dacă l-a prins cumva exaltarea sau efuziunea de dragoste și durere pentru oameni, dărâmă și ucide oameni sau, cu aceeași violență, construiește Magnitogorskuri, monumente sau orânduiri sociale – toate falimentare.

Nu pot să uit îngrămădeala de aparate electrice, utilaje și obiecte industriale și casnice aduse din Ungaria, Cehoslovacia, România, Polonia, dar mai ales din Germania, descărcate în mare pripă de-a lungul căilor ferate și lăsate vraiște în ploaie și zăpadă, ani de-a rândul. În toate peregrinările, n-am fost scutit de acest spectacol. Am văzut stâlpi electrici de lemn și metalici rupți și sârmele atârnând, așa cum au fost tăiate. Am văzut câmpuri întregi de camioane și autoturisme trântite unele peste altele. Am văzut uriașe tablouri electrice de uzină, ale căror brațe de fixare încă mai purtau betonul din care fuseseră smulse. Dar ce m-a impresionat cel mai adânc a fost un câmp întreg de mașini de cusut Singer aproape de orașul Arsamas. De ani de zile uitate acolo putreziseră și le mâncase rugina. Cui au folosit toate astea? Cu neputință de înțeles! Le puteau distruge și-n Germania, fără să mai blocheze terenuri întregi și să sleiască oamenii de vlagă în iureșul încărcării și descărcării. De ce? De ce? Ce legi mai putea avea acest joc? Treabă de nebuni! Cine a gândit? De ce? Cine-a dat porunca luării, aducerii la un anume loc? Pentru cine și de ce au putrezit undeva lângă Arsamas, la mii de kilometri de unde fuseseră furate?

Maşinile astea de cusut şi Clubul Tigrului, poveştile lui Piotr Ivanovici, comportarea maiorului Hirsch Gorin din Minsk, istorisirile plutonierului Şăpcuţă, toate citatele din Vidumâs, Dostoievski Liuba, Cehov, Weltze şi Ossendovski, Rönecke şi Sauer, toate frânturile intermezzo-ului baltic şi-ale însemnărilor de faţă, fie că amintesc de Timurlenk sau de Jdanov şi Stalin – ultimii novatori ai filozofiei – de Rurik sau Brejnev, de Vorkuta sau insula Sahalin, de başkiri sau cehi, în orice timp sau loc, aparţinând acestei şesimi a globului, toate se leagă una de alta. Sunt înrudite şi conturează atmosfera dezgustător de vicleană şi ieşită din făgaşurile vieţii, şi atunci în trecut şi acum după atâtea vărsări de sânge. Maşinile de cusut Singer de la Arsamas sunt direct legate de structura conglomeratului social ce-şi înscrisese în piscul vieţii distracţiile de la Clubul Tigrului din Arhanghelsk, chiar dacă faptele se petrec la distanţe de mii de kilometri, la jumătate de secol în timp şi în orânduiri sociale care, în numele umanităţii, moralei, justiţiei şi bunului-simţ dictat de raţiune, s-au violentat una pe alta până la distrugere.

Nu oriunde se petrece orice şi oricum! Dramele şi violenţele de veacuri, gigantismele şi exaltarea paranoicilor, disperarea obosiţilor şi victimelor, folosind dialectica stăpânilor sau a asupritorilor, se continuă cu aceleaşi urcuşuri şi coborâşuri, inversându-şi mereu rolurile. Aceleaşi dimensiuni şi aceeaşi intensitate peste tot pe unde am fost purtat, în toate câte le-am văzut...

AL CINCILEA DELEGAT, DR. RUBINSTEIN

Îmi vine iarăşi în minte dr. Rubinstein. Se revoltase cândva la gândul că fascismul german va năpădi Lituania şi restul Ţărilor Baltice. Îmi demonstra că lituanienii şi ceilalţi baltici aşteptaseră libertatea şi independenţa naţională de la trupele germane. Dar după ce respinseseră pe sovietici, la rândul lor, i-au târât fie până în lagărele din Bad Verishofen-Bavaria, fie în război împotriva trupelor roşii, în rândurile cărora se aflau alţi lituanieni şi baltici. Şi unii şi alţii luptând pentru aceeaşi patrie. Şi unii şi alţii fiind socotiţi trădători ai aceleiaşi patrii. Care patrie? Patria germană? Patria sovietică? Unde-s eroii? Care-s trădătorii? Propaganda ambelor părţi trâmbiţa numai lucruri

mari şi sfinte. Vânduţi însă, puşi la adăpost de-o parte şi de alta, vorbeau la magnetofoane, în timp ce mureau şi se măcelăreau cu înverşunare numai mulţimile mînţite. Pentru patrie!...

Dar nebunia războiului s-a consumat. În lume s-a făcut iarăşi pace şi s-a lansat o nouă lozincă, „Luptăm pentru pace"! Ce împerechere ciudată!...

Dar este pace. Din casă-n casă, aici, în U.R.S.S., se umblă cu liste şi se strâng semnături, însă balticii eliberaţi din lagărele germane, prizonierii luaţi de sovietici sau deportaţii, au ajuns în alte lagăre, cu alţi stăpâni, de unde aşteptau întoarcerea spre locurile cu amintiri ale copilăriei! Frica şi necunoscutul care-i aştepta, pentru că mai avuseseră de-a face cu ruşii – şi ţarişti şi sovietici – îi opreau sau îi făceau să ezite, dând posibilitate samsarilor de mână de lucru să-şi facă şi ei jocul lor. Unii au plecat spre cele patru colţuri ale lumii, de unde samsarii îşi vedeau asigurate câştiguri frumoase. Alţii – sub influenţa propagandei prosovietice făcută de diferite comitete de repatriere, constituite din băştinaşi baltici vânduţi Moscovei, sperând în împlinirea drepturilor de autodeterminare, independenţă naţională, neamestec în treburile interne, garantarea libertăţii individuale şi a relaţiilor reciproc avantajoase, – s-au întors acasă.

– Dar abia acum a început povestea cea mare, îmi spunea Rubinstein. N.K.V.D.-ul lucra zi şi noapte, supraîmplinind sarcinile trasate de Kremlin. Aţâţaţi unii contra altora, cu vrere sau fără vrere, făcând jocul delatorilor împânziţi până şi în sânul propriei familii, oamenii se trădau şi se vindeau unul pe altul poliţiei secrete, care acţiona în numele... „Drepturilor omului", ca Inchiziţia în numele „Adevărului". Ar fi interesant de stabilit câţi din cele 3.500.000 de lituanieni, 2.873.000 de letoni şi 1.888.000 de estonieni au mai rămas în frontierele ţărilor lor şi cum sună numele celor noi. Despre germanii din Prusia Orientală să nu mai vorbim!

Comisiile O.N.U., care macină timpul şi consumă indemnizaţiile pe care omenirea cu belşug li le pune la îndemână pentru reprezentarea şi apărarea idealurilor înalte, nu şi-au pus niciodată astfel de întrebări?

O facem noi acum în mod expres pentru O.N.U. şi mai ales pentru preşedintele ei.

Într-adevăr, aici sovieticii au făcut „ordine". Sub acuzarea devenită formulă „trădător de patrie" sau „spion american", au deportat oameni din Ţările Baltice aducând în locul lor alţi

dizlocați de pe alte meridiane și paralele, de predilecție ruși și ucraineni. Cât privește pe balticii blonzi ca paiul grâului, i-am întâlnit tot timpul și prin toate lagărele din Moscova și Gorki până sus la Vologda și Vorkuta. Pe miile acestea de kilometri sunt numai lagăre, mine și închisori în care nu se poate să nu întâlnești, printre zecile de naționalități, câte cinci șase baltici, maximum zece, niciodată în masă. Înalți, masivi, blonzi cu ochi albaștri triști, mereu tăcuți și preferând munca câmpului sau nemărginirea mărilor, astăzi nu mai erau nici lituanieni, nici letoni, nici estonieni, ci simple numere înscrise în condicile N.K.V.D. ca trădători ai patriei socialiste. Care patrie? Care socialism? Al cui și ce-are comun „socialismul" sovietic cu țările astea, care nu nutresc astfel de gânduri și nu vor așa ceva!

Și iar îmi vorbește dr. Rubinstein, al cincilea delegat din comisia plecată în 1939 din Lituania, la Moscova, pentru a cere protecția și aderarea la Marea Uniune a Popoarelor Sovietice și Libere.

Din ce mi-a împărtășit în lungile noastre discuții, mi-e limpede și astăzi că tot timpul războiului slujise ca medic în cadrul trupelor roșii și că pe front i se acordaseră diverse distincții și medalii în cadrul serviciilor medico-sanitare. În Lituania, și respectiv în Vilnius, ca localnic și medic cu reputație, a intrat cu primele trupe sovietice.

– Așteptam totuși sfârșitul războiului. Mă ambiționam să vorbesc despre toate câte auzeam și vedeam că se petrec. Este însă atmosferă de război, dar după ce se va încheia pacea, lucrurile vor intra pe făgașul normal, îmi ziceam.

Am fost încadrat ca șef al unui spital din Vilnius, care era în directă legătură cu Centrala și organele N.K.V.D. Tot ce auzisem și citisem înainte că făcuseră jandarmii și Gestapoul german făcea sub ochii mei N.K.V.D.-ul. Nu știu cât era adevăr! Nu știam ce să cred despre Hitler, dar pe astea le vedeam cu ochii proprii. Schingiuiții erau trimiși la mine, și-i vedeam dacă mai aveau nevoie cumva de tratament. Prin forța lucrurilor știam de toate transporturile care plecau cu „trădătorii de patrie" spre destinații necunoscute în Rusia. De multe ori când n-aveam pe cine delega, participam la comisiile medicale pentru fixarea categoriei de muncă a scheletelor scoase din închisorile de prevenție și cercetări. Mi-am dat bine seama că nimeni din cei care erau la conducere, absolut nimeni, nu se gândea la binele și propășirea poporului lituanian, așa cum se vorbea oficial...

Într-una din nopți – continuă Rubinstein – pe când mă aflam în vila cu un parc frumos, care mi se pusese la dispoziție, și cu care – să fiu drept – credeau că mă cumpăraseră, am fost trezit de zgomotul unor bătăi, insistent repetate la ușă. Patru însoțitori cu doi grav răniți mi-au cerut sprijinul. M-au rugat și m-au amenințat, deopotrivă. Trebuia să-i ascund chiar în vila mea, să-i îngrijesc și să-mi țin gura. Altfel! Altfel înțelegeam c-ar fi urmat lichidarea mea. Frica de moarte sau înțelegerea, ori și una și alta, nu vreau să mai știu ce s-a petrecut cu mine, dar am consimțit. Cei care apelaseră la mine se orientaseră bine. În mod cert, eu și locuința mea asiguram cea mai bună vizuină. Un deputat cu legături oficiale și trecere la Moscova și N.K.V.D.-ul local era departe de orice suspiciune. Și tot asta mă liniștea și pe mine.

Din puținele discuții avute cu cei doi răniți, fără să-mi fi destăinuit prea multe, am înțeles că făceau parte dintr-o formație lituaniană de partizani, cum le plăcea sovieticilor să-i numească. Luptaseră înainte împotriva trupelor germane de ocupație, dar acum, schimbându-se cotropitorul, se schimbase și obiectivul: hărțuiau pe ocupanții sovietici!

Și pentru că, după cum îmi mărturisea mie Rubinstein, s-a simțit copleșit de puterea de sacrificiu și consecvența acestor oameni, a aderat, conștient, la lupta pentru eliberarea Lituaniei și-a fost acceptat în gruparea clandestină care-l solicitase, la început, numai ca medic.

– N-am negat și nu voi nega niciodată, oricât și orice m-ar costa c-am susținut cu tot ce am putut, bani, arme, medicamente, adăpost și alimente, pe toți lituanienii răzvrătiți împotriva sovietelor. Casa mea era un adevărat spital în care făceam intervenții chirurgicale, ori de câte ori era cazul...

Dar toate astea au mers până într-o zi, când ulciorul n-a mai mers la apă...

Pe scurt, am fost arestat, judecat, condamnat la 25 de ani și deportat aici, la Vorkuta, unde în anul 1953, când au început să rânjească colții antisemiți ai sovieticilor, am fost înălțat la gradul de curățător de closete, așa cum m-ai cunoscut tu...

Îl cunoști pe locotenentul politic Prohurov? El este însărcinatul special care mă urmărește îndeaproape să nu mă pot eschiva. Dar eu mâncătorii de astea nu fac! Curăț closete, dar mănânc pâine, pământul ăsta negru și acru al lor, dar pâine se pare că-i zice. Ce curăț eu, așa cum au mai mâncat, mănâncă el,

Prohurov, şi toţi pe care-i ştii şi tu... Citisem în cărţile lor de propagandă că la Auschwitz, Gestapoul şi jandarmii lor simţeau plăcere drăcească să-şi umilească deţinuţii silindu-i să împlinească aşa-zisele munci degradante. La closete, de pildă –

Vorkuta 1954
„Curăţitorul de latrine"
John Schröder, un mare concurent al dr. Rubinstein... în noua meserie...

crede-mă c-am citit cu ochii mei – curăţitorii erau de predilecţie aleşi dintre medici. Medici evrei, bineînţeles... Ha! Ha! Ha! Aşa, ca ironie a soartei, eu nu-s la Auschwitz sau Buchenwald, dar curăţ closete sovietice! Şi ce closete? Cu câte patru rânduri în X, cu 25 de găuri rândul. Toţi grămadă. O companie întreagă punând simultan în baterie. Să ştii că m-am gândit. Numai descrierea unui astfel de loc, dar cu detalii, aşa cum stau oamenii care vin aici şi cum sunt aşezate rândurile: 2 câte 2 spate la spate, cu alee de trecere printre ele, ei bine! Arhitectura asta şi toată promiscuitatea cu picanteriile ei, face toţi banii! Şi eu l-aş vrea aici pe Churchill şi pe Roosevelt!...

Oare dacă voi povesti cuiva toate astea, cuiva care n-a fost pe aici, le-ar crede? S-au găsi-se-va oare vreun nebun să scrie despre asta, aşa cum s-a scris despre Auschwitz? Dar tot nu l-ar crede nimeni, şi ar fi în zadar toată strădania... Cui ce-i pasă de Rubinstein sau de tine? Pentru că oamenii nu învaţă niciodată ce

trebuie, nici dintr-ale altora, şi nici dintr-ale lor, chiar dacă şi-au făcut cucuie în cap... Lăcuste lacome şi proaste – cum spunea Mefisto din *Faustul* lui Goethe – care deşi îşi bagă nasul în toate bălegarele, sar iar în iarbă şi îşi cântă mereu acelaşi cântec!...

Puştiule, fac rămăşag cu tine pe ce pofteşti că poate mulţi ştiu şi-au auzit, atât dintre puşcăriaşii, prizonierii şi deportaţii de aici, care în majoritatea lor sunt oameni cu multă carte, cât şi dintre cei care au gândit la sistemul de recluziune al puşcăriilor şi minelor şi i-au pus bazele, au auzit şi cunosc *Balada închisorii din Reading*, celebră în literatura engleză, ca şi de Oscar Wilde, autorul ei. Au auzit, o ştiu, se cutremură poate, aşa cum se cutremură de *Amintiri din casa morţii* de Dostoievski sau *Insula blestemată* a lui Cehov, dar exact când trebuie să-şi amintească, o uită. Ca o răzbunare, eu am tradus-o destul de stângaci pe ruseşte, iar un fragment ales l-am prins în cuie, aici, pe uşa closetului, mâzgălit pe hârtia asta de sac de ciment. Cred că nimeni nu i-a făcut o cinste mai mare lui Oscar Wilde. Citeşte-l, învaţă-l şi ţine-l minte. Acum ţi-l spun şi ţi-l explic chiar eu, curăţitorul de closete din Vorkuta:

...That every prison that men built
Is built with bricks of shame,
And bound with bars lest Christ should see
How men their brothers maim.

With bars they blur the gracious moon,
And blind the goodly sun:
And they do well to hide their Hell,
For in it things are done
That Son of God, nor son of Man
Ever shoned look upon!

. . . . . .

The vilest deeds like poison weeds,
Bloom well in prison-air;
It is only what is good in Man
That wastes and withers there:
Pale Auguish keeps the heavy gate,
And the Warder is Despair...

. . . . . .

Each narrow cell in which we dwell
Is a foul and dark latrine,
And the fetid breath of living Death,
Chokes up each grated screen,
And all, but Lust is turned to dust
In Humanity's machine!

...Celulele-i sunt înadins
Cu gratii ferecate,
Ca să nu vadă Crist pe om
Cum chinuie pe-un frate.

Printre zăbrele, soare sau stele
Pierd raza lor cerească:
Şi-astfel ascund un iad profund
Cu nepătrunsă mască,
Încât nici Om, nici Dumnezeu
Să nu-l mai recunoască.

. . . . . .

Fapte cumplite – plante-otrăvite –
Pot creşte-n închisoare
Şi numai ce-i mai bun în om
Se scutură şi moare.
Spaima nebună luptă-mpreună
Cu muta disperare.

. . . . . .

Celula-n care stăm fiecare
E-o groaznică latrină;
Duhoarea morţii prin pragul porţii
De scârbe intră plină,
Şi-orice, afară de Desfrâu,
E rupt ca-ntr-o maşină.

(Oscar Wilde, *Balada închisorii din Reading*
Editura Univers, 1971
Traducere de N. Porsenna)

FĂRĂ TAM – TAM

Când la vremea mea – după o poveste cu greve şi morţi, cu revendicări, cu împuşcături, anchete şi alte condamnări noi peste cele vechi, cărora le va veni vremea să fie arătate – am fost ridicat din Vorkuta, dr. Rubinstein trăia şi-şi continua conştiincios curăţirea closetelor, pe uşa cărora împrospăta sacul de hârtie cu strofele lui Oscar Wilde, în care se vorbea despre puşcăriile zidite cu cărămizile ruşinii cu gratii la ferestre, ca nu cumva Christos să poată vedea cum oamenii îşi îngropaseră semenii în celule ca nişte latrine întunecoase care au gardian la uşă, disperarea.

Despre el nu mai ştiu nimic. Dacă nu O.N.U., poate că cei care-l mai caută pe Bormann şi pe Mengele şi l-au răpit pe Adolf Eichmann îl vor putea răpi sau scoate la lumină şi pe dr. Rubinstein. Dacă nu pentru Nürnberg, ca martor, cel puţin pentru el ca om.

Cât despre baltici, pentru că-i intermezzo închinat lor, în afară de cele ce vor mai fi de spus o dată cu greva, cu revendicările şi procesul, ar mai fi de amintit acum în încheiere ceva despre felul în care înţeleg să pună punct tragicei existenţe de deţinut şi deportat.

Pentru că făceau parte din Uniune, o parte dintre baltici scriseseră acasă, luaseră legătura şi, din când în când, pentru că-şi îndeplineau normele prescrise, primeau veşti şi colete până la 5 kg cu anumite alimente, albituri şi ţigări, de la rude sau cunoştinţe. Timpul însă le măcina tenacitatea şi speranţa ieşirii din zona infernală a lagărelor polare. Cel mult rămâneau coloni în jurul aceleiaşi aşezări, cum altă dată se făcea sub ţari, cu deţinuţii din Sahalin.

Fără tam-tam, pentru a nu da de bănuit organelor speciale ale N.K.V.D.-ului, preferând gheţurile veşnice de la paralela 68 şi moartea, îşi dădeau pâinea şi mâncarea pentru mahorcă şi mâncau zilnic – mărindu-şi doza de la o zi la alta – câte o bucată de săpun sau o lingură de săpunadă destinată răcirii sculelor rotative de mare viteză. Urmarea era o dizenterie în faţa căreia organele

medicale locale, nepricepute şi fără de mijloace, rămâneau neputincioase. Se petrecea o sinucidere colectivă care lua proporţii de masă. Oamenii ăştia care trăiseră prin mlaştini şi păduri, hărţuind pe germani sau pe sovietici, care luptaseră cu curaj pentru libertatea promisă, fie din partea germanilor, fie din partea sovietică, astăzi nu mai aveau curajul să-şi dea cel puţin o astfel de moarte, aşa cum văzuseră că făceau japonezii. Aceştia cu curaj, spectacular până la teatralism şi emoţionant de conştient, îşi tăiau pântecele, deşi harachiri ni se părea o adevărată nebunie. Nici nu încercau să intre în zona interzisă, trecând printre sârme, pentru ca simulând evadarea în miez de zi, să fie împuşcaţi de santinelele din cucuvelele de observare, cum o mai făcuseră câţiva români şi unguri. Balticii aleseseră calea sinuciderii lente, mute şi obscure, încheindu-şi viaţa în chinuri cumplite.

Când a început să se afle totuşi cam ce se întâmplă cu balticii, tăcând N.K.V.D.-ul, era firesc să tacă şi tot serviciul medical. Braţe de muncă – slavă lui Stalin – avea să se mai găsească! Agenţii aveau grijă să aducă mereu altă marfă proaspătă tribunalelor, care la rândul lor, o livrau prompt lagărelor, gata şi ele s-o negocieze cu beneficiarii locali, aşa cum pe vremuri se târguiau robii.

Murea un puşcăriaş, doi, cinci, o sută sau mii! Nu era prilej de lacrimi şi nici vreo mare noutate. Oamenii se nasc şi mor… E jocul lor! Deocamdată N.K.V.D.-ul e liniştit şi mulţumit. Sunt morţi, de moarte bună. Nu dau bătaie de cap! Pentru că până acum nu s-a interesat încă nimeni de numărul morţilor. Şi nu s-au făcut nici statistici…

… „And all, but Lust, is turned to dust
In Humanity's machine!"

CUPRINS

Panslavismul 7
Foamea de aur 14
Din domeniul fanteziei 21
Narcotice şi sex 24
Lagărul nr. 11 din Iavas 33
Paştele 49
Epilog 59
Spaniolii 62
Românii 70
Locotenent-colonelul Kuznezov 74
Alţi asasinaţi 77
Bătrâna mamă 78
Salve poporului norvegian 80
Urmaşii lui Iancu Jianu 80
Voi C.K.-iştilor 82
Inspectorul Intelligence Service-ului 89
Vărul preşedintelui 97
Paltonul căptuşit 99
Civil – deportat sau soldat – prizonier de război 102
Kabila 105
Moş Verdeş 113
Tătuca are grijă 120
Vasile Andreevici sau fostul C.K.-ist 122
Teoria lui Darwin în experienţă 126
Moş Zaharia 129
Piotr Jakir 134
General Atman Simionov şi copiii săi 135
Nagy Sandor – Sany 138
Generalul Avramescu şi familia lui 142
Experienţa rusă 152
Martie 1953 179
Dezbracă-te tovarăşe şef 181
Arestarea lui Beria şi a acoliţilor lui 183
Ministrul englez dă un interviu 188
„Era“ Hruşciov 190
Profesorul Starnikov 193
Chinezii 193
Vive la France! 195
Pater Jean Nicolas 201

Şobolanii în atac 218
Grupul tinerilor maghiari 213
Ferry Bacsi 215
Apare martorul 218
Bulgarii 219
Generalul Mateici 221
Generalul Traian Stănescu 222
Generalul Becker 225
Consulul general Hambuch 226
Tatuajul şi soldatul de gardă 227
Răscoala din Karaganda – 1954 230
Concurenţă agenţiilor de presă 232
Întâlnirea de la Holodilnik 235
Intermezzo Baltic 237
Tatăl celor trei fii 267
Dr. Gerhard Rönecke 275
Ca la Volga-Don 282
Noi, cei care n-am ascultat 286
Acest univers al nostru 292
Jocul 298
Ce fericire să fii tânăr 306
Al cincilea delegat, dr. Rubinstein 309
Fără tam – tam 316

Contravaloarea timbrului literar
se depune în contul Uniunii Scriitorilor
din România nr.: 45101032 - B. C. R.,
filiala sector 1 - Bucureşti

Lector: IOANA CRACĂ
Tehnoredactare: EMERALD CHISMORIE

Bun de tipar: 10.10.1999 Apărut 1999

Tiparul executat la
S.C. LUMINA TIPO s.r.l.
str. Luigi Galvani nr. 20 bis, sect. 2, Bucureşti
Tel: 210.51.90; 210.58.33 Fax: 315.06.13